

บทที่ ๓ อารมณ์ขันและทัศนวิจารณ์

เมื่อความตลกเป็น "การกลับหัวกลับหาง" ทั้งมุขตลกหรือท่าทีการแสดงตลกก็เป็นไปเพื่อโจมตีหรือควบคุมดังได้กล่าวมาแล้วใน ๒ บทก่อนหน้านี้ตามลำดับนั้น ความตลกย่อมเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่ง ที่ใช้ในฐานะมุขตลกเข้าโจมตีหรือควบคุมสิ่งใดๆได้ จะโดยรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม ผู้แสดงตลกได้แสดงท่าทีจริงจัง โน้มหัว และครอบงำอยู่ในตัว ผู้ชมที่หัวเราะไม่เคยได้คิดถึงตัวเองในแง่ที่ว่า เมื่อหัวเราะแล้ว ก็ยอมเท่ากับเชื่อ คล้อยตาม และเป็นพวกไปในตรรกของมุขตลกแล้ว เพราะมุขตลกแท้จริงก็คือทัศนะใจแอบแฝงแบบหนึ่งนั่นเอง เมื่อเป็นเช่นนั้น สิ่งหรือเรื่องที่หัวเราะกันยอมเป็นไปด้วยอารมณ์ขัน กล่าวคือรู้สึกตลก เพราะพบเห็นมุขตลกเกิดต่อสิ่งหรือเรื่องนั้น อารมณ์ขันจึงเป็นผลที่เกิดขึ้น

ดังนั้น อารมณ์ขันย่อมเป็นประสิทธิผลที่เกิดจากทัศนะในมุขตลก อารมณ์ขันจึงเป็นทัศนวิจารณ์ เพราะถ้าได้หัวเราะ ย่อมเท่ากับได้ เห็นด้วยในทัศนะหรือได้ตัดสินใจด้วยกว่าทัศนวิจารณ์กลับไม่จำเป็นต้องเป็นอารมณ์ขันเสมอไป หากอารมณ์ขันเป็นทัศนวิจารณ์ตลอดเวลาโดยไม่รู้ตัวก็ได้ เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว เพื่อให้แยกแยะได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ในที่นี้จะขอแยกแยะจำกัดความทัศนวิจารณ์กับอารมณ์ขันเสียก่อน ทั้งนี้สำหรับทัศนวิจารณ์นี้จำเป็นต้องแยกแยะจำกัดความทัศนวิจารณ์ก่อนด้วย

ทัศนะ คือ ความเห็น การเห็น เครื่องรู้เห็น สิ่งที่เห็น การแสดง ¹

วิจารณ์ คือ ให้คำตัดสินว่า... ดีอย่างไร หรือ...บกพร่องอย่างไรบ้าง ²

ทัศนวิจารณ์ คือ ความเห็นหรือการแสดงให้คำตัดสินว่า ดีอย่างไรบ้างหรือบกพร่องอย่างไรบ้าง

¹ ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๘. หน้า ๓๘๓

² เล่มเดียวกัน. หน้า ๗๖๕

อารมณ์ขัน คือ ความเห็นหรือการแสดง (มุขตลก) ให้คำตัดสินในรูป "กลับหัวกลับหาง" (ตลก) ที่ขัดแย้งดูบ้าไร้สาระ อันทำให้เป็นที่น่าหัวเราะได้

ทัศนวิจารณ์จึงต่างจากอารมณ์ขัน ซึ่งทัศนวิจารณ์อยู่ในด้านรูปแบบ กล่าวคือทัศนวิจารณ์ให้คำตัดสินตรงไปตรงมา ส่วนอารมณ์ขันให้คำตัดสินในรูป "กลับหัวกลับหาง" ของตลก ดังนั้นอารมณ์ขันจึงไม่ได้มีความหมายตรง แต่เป็นความหมายแฝง และความหมายแฝงต้องการการตีความกว่ามิได้หมายความว่า ทัศนวิจารณ์ไม่จำเป็นต้องตีความแต่อย่างใด หากหมายความว่า ทัศนวิจารณ์เป็นการเปิดเผยให้ตีความ ส่วนอารมณ์ขันเป็นการซ่อนแฝงให้ตีความ

หากนึกความที่ตีเห็นได้นั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามเจตนาอารมณ์ของผู้แสดงทัศนะหรืออารมณ์ขันนั้นๆ เสมอไป โดยเฉพาะในงานเขียนหรืองานตีพิมพ์ ดังปรากฏคำกล่าวทำนองว่า "คุณค่าของงานไม่ได้ปรากฏอยู่บนบรรทัด แต่ปรากฏอยู่ในระหว่างบรรทัด" ดังนั้น งานศึกษาอารมณ์ขันกับทัศนวิจารณ์ ใน พล นิกร กิมหงวน ของ ป. อินทรปาลิต นี้ ก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน ซึ่งถ้าจะเรียกให้ใกล้เคียงที่สุด ก็น่าจะเรียกได้ว่า เป็นความพยายามที่จะดำเนินภายใต้โครงสร้างภูมิปัญญาแห่งการตีความ หรือถ้าจะเรียกเป็นเวทีวิชาการ ก็ย่อมได้ว่า เป็นการศึกษา วิเคราะห์ตีความตีความ ซึ่งไม่ใช่ในเชิงทฤษฎี แต่เป็นในภาคปฏิบัติบนสนามวรรณกรรมหนึ่งประเภทที่สนิยา

บนสนามวรรณกรรมที่สนิยา พล นิกร กิมหงวน ชุด วิทยหนุ่ม ที่นำมาศึกษานี้ จะขอแจกแจงชี้แสดงคุณค่าในตัวงานเขียนดังกล่าว โดยเฉพาะในประเด็นอารมณ์ขันกับทัศนวิจารณ์โดยตรง ทั้งนี้เป็นไปเพื่อสะท้อนทัศนะของ ป. อินทรปาลิต ซึ่งปรากฏอยู่ในรูปงานเขียนที่สนิยาชุดนี้ หากก็มิได้ศึกษาตามตัวคำตรงๆ บนบรรทัดเท่านั้น แต่ศึกษาตามตัวคำในระหว่างบรรทัดด้วย ทว่าที่เป็นไปดังซึ่งทั้งหมดก็คือว่า เป็นผลิตรกรรมของ ป. อินทรปาลิต ทั้งสิ้น เป็นผลิตรกรรมในเชิงคุณค่าที่เป็นไปอย่างประเมินได้แบบหนึ่งและส่วนหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่ทั้งหมดแห่งผลิตรกรรมเชิงคุณค่าไม่รู้จบในตัวที่สนิยาเอง ซึ่งทั้งหมดนั้นย่อมไม่มีใครประเมินตีความได้ เพราะภูมิปัญญาปรากฏในการตีความย่อมหยุดนิ่งในสมัยและสถานที่ แต่ผลิตรกรรมเชิงคุณค่าในวรรณกรรมย่อมเคลื่อนไหวเดินทางตลอดไป

อารมณ์ขันกับทัศนวิจารณ์ ใน พล นิกร กิมหงวน ของ ป. อินทรปาลิต ที่น่าสนใจจำแนกได้เป็นประเด็นใหญ่ๆ ๘ หัวข้อ คือ

- ๑. นิยาย
- ๒. มนุษย์
- ๓. สถาบัน
- ๔. สังคม

๑. นิยาย ก่อนอื่นต้องบอกก่อนว่า ความเห็นหรือการแสดงให้คำตัดสินที่ปรากฏในรูป อารมณ์ขันและทัศนวิจารณ์ในกรณีนี้ เป็นวิธีจำเพาะที่แสดงให้เห็นถึง "ศิลปะสองทางให้แก่กัน" เท่านั้น เป็นวิธีอธิบายศิลปะแขนงหนึ่งจากศิลปะอีกแขนงหนึ่ง ที่ช่วยให้เห็นเชื่อมโยงถึงเหตุผลของ โครงสร้างองค์ประกอบได้ ทั้งผู้เขียนและผู้อ่านไม่จำเป็นต้องเข้าใจดังนี้ ผู้เขียนและผู้อ่านก็สามารถสื่อสารถึงกันได้ ทว่าสารที่สื่อถึงกันได้นั้น ไม่ได้เกิดขึ้นภายใต้สัญญาณศาสตร์ แต่เกิดจากกลวิธีเชิงวัฒนธรรมของสมัย และกลวิธีใหม่ที่เป็นที่รู้จักโดยอัตโนมัติ หากถ้าให้อธิบายเป็นคำพูดกัน ก็มัก อธิบายและจำแนกแยกแยะชัดเจนไม่มีใครได้ ดังนั้น ที่งานศึกษาค้นคว้าจึงเป็นการอธิบายและ จำแนกแยกแยะสัมพันธ์ภาพ อันมีอยู่และเป็นอยู่ โดยใน *ผล นิกร กิมหงวน* ชัด วิทยุหนุ่ม นี้ได้แสดง ให้เห็นถึง สัมพันธ์ภาพระหว่างวรรณกรรมกับภาษา แสดงชัดเจนยิ่ง

ที่สําคัญสุดเมื่อ เป็นภาษาแล้ว เรื่อง ที่ให้ความรู้สึกเหมือน ชมการ แสดงเกิดขึ้นต่อ หน้า หากก็เป็นต่อหน้าที่เราเป็นผู้ชมประเภทพระเจ้า ช่างล่วงรู้ความในใจและความจริงแท้ ทุกอย่างได้ถ่องถ้วน เหมือนิยายที่อ่านเป็นการเล่าเรื่องเสมือนผู้อ่านกำลังชมการแสดงอยู่ นิยายดัง นี้ย่อมเป็นเสมือนการแสดง ซึ่งมีลักษณะคล้ายดังที่ นิธิ เอียวศรีวงศ์ กล่าวไว้ใน โชน, คา ราวาว, นี้แน่ๆ และหนึ่งไทย. หน้า ๘๒-๘๓ ความว่า

ในการแสดงของโลกตะวันตกนั้น จุดมุ่งหมายสำคัญคือการสร้างโลกขึ้นอีกโลก หนึ่งซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับคนดู เป็นโลกที่เลี้ยงตัวเองได้ด้วยตัวของมันเอง กล่าวคือมี ชีวิตของมันเอง เช่น มีนางเอกซึ่งอาจจะฆ่าตัวตายก็ได้ โดยไม่ต้องคำนึงถึงกาม อาลัยอาวรณ์ของผู้ดูเลย คนที่นางเอกต้องคำนึงถึงล้วนแต่มีชีวิตในโลกละครทั้งสิ้น คนดูจึงไม่มีอยู่เลย คณะละครที่ติดตามอุดมคติจะเล่นได้เหมือนกันในรอบที่มีผู้ดูเพียง ๑๐ คน กับรอบที่มีผู้ดูแน่นขนัด มารยาทการชมการแสดงแบบตะวันตกก็คือ ผู้ดู ต้องพยายามซ่อนกามืออยู่ของตนไว้ จะไม่ส่งเสียงดัง จะไม่ลุกขึ้นเดินเห็นใน ระหว่างการแสดง ฯลฯ ทั้งนี้ก็เพื่อไม่ให้การมีอยู่ของตนเองไปแทรกแซงโลกสมมุติ

บนเวที ซึ่งไม่ยอมรับการมีอยู่ของผู้ดูเอาเลย

ผู้วิจัยมีความเห็นต่างจากนิธิ กล่าวคือโลกสมมติบนเวที(หรือหน้ากระดาษในนิยาย) ได้หลอมละลายเป็นหนึ่งเดียวกับผู้ชม ผู้ชมร่วมขยับรู้สึกไหวไปตามโลกสมมติ โลกสมมติคือความเป็นจริงและกำลังเกิดขึ้นบัดนี้ *เวที(หน้ากระดาษ) เป็นโลกมาอย่างสมบูรณ์แบบ* เพราะหลอมละลายผู้ชมเข้าเป็นหนึ่งเดียวกับโลกสมมติ ทำให้โลกสมมติเหมือนเกิดขึ้นจริงและเป็นหนึ่งเดียวกันกับความเป็นจริงในชั่วขณะนั้นๆ

เมื่อหสนิยายชุดนี้จัดเป็นโลกมาอย่างสมบูรณ์แบบ ผู้อ่านก็มักล้มเหลวถึงสถานะแท้จริงของนิยายและผู้เขียน ตลอดจนว่าทั้งหมดเป็นเพียงกลวิธีการเล่าเรื่องเท่านั้น ดังนั้นคุณค่าของความเป็นนิยายจึงได้ถูกจับมาล้อเล่น เพื่อแสดงถึงความเป็นจริงเบื้องหลังในโครงสร้างได้ และการล้อเล่นก็คือการเข้าควบคุม หรือเป็กลวิธีหนึ่งของท่าที่การแสดงตลกนั่นเอง เมื่อเป็นดังกล่าว *อารมณ์ขันหรือทัศนวิจารณ์แบบหนึ่งในความเป็นนิยาย จึงปรากฏในลักษณะล้อเล่น* แสดงการควบคุมกลวิธีการเล่าเรื่อง เพื่อเตือนระลึกรถึงสถานะแท้จริงของนิยายและผู้เขียน เมื่อเป็นเช่นนี้ ที่จะกล่าวถึงอารมณ์ขันในทัศนวิจารณ์เกี่ยวกับความเป็นนิยาย (metafiction) จึงขอกล่าวใน ๒ ประเด็น คือ *สถานะนิยายและผู้เขียน กับกลวิธีการเล่าเรื่อง*

๑.๑. *สถานะนิยายและผู้เขียน* ประการแรกที่สำคัญ คือ หสนิยายนี้เป็นเรื่องสมมติ วัตถุประสงค์การเป็นเรื่องเล่าหรือโกหก(ให้ฟัง) ดังปรากฏใน สามเกลอคำสัตว์(๓๑) หน้า ๔๓ และ จำอวดบรรดาศักดิ์ (๒๔) หน้า ๑๕๒ (ลักษณะดังกล่าวนี้ปรากฏในหลายตอน แต่ไม่ใช่ทุกตอน)

หสนิยาย ...

เชื่อว่าท่านผู้อ่านที่เคารพทั้งหลาย คงไม่เคยมีใครมาเที่ยวจังหวัดนี้เป็นแน่ เพราะข้าพเจ้าได้ตั้งตารอขึ้น เพื่อประกอบการโกหกให้แนบเนียน ดังนั้นจึงเป็นการสมควรที่จะต้องตั้งตารออะไรต่ออะไรในจังหวัดนี้ให้ท่านคิด หรือพยายามคิด หรือจำใจคิดว่ามันเป็นความจริง

(หน้า ๔๓)

แล้วสามหนุ่มสามนางก็พากันออกเดิน ผู้ที่ยืนคู่หัวเราะกันคิกคัก นักสังเกตร
การฟังทั้งหลายต่างรู้ดีว่า นายขี้เมาสามคนหนีเมียมาเที่ยว แล้วเมียพากันมาตามพบ
เข้าก็เล่นเสียคนละคู่

การเที่ยวงานฉลองรัฐธรรมนูตอนต่อจากนี้ ก็ไม่มีเหตุการณ์อะไร นอกจาก
นายลิงทั้งสามพาเมียเที่ยวราวสองสามรอบแล้วก็พากลับบ้าน

"เฮ้อ! โทหกจนแทบไม่มีอะไรจะโทหก
ให้ท่านฟังแล้ว สวัสดีครับ"

(หน้า ๑๕๒)

ที่สนิยายหรือเรื่องเล่าโทหกนั้น สามารถถือเสมือนเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงลิเกก็ได้
ดังปรากฏครั้งหนึ่ง ผู้เล่าหรือผู้เขียน (เป็นบุคคลเดียวกัน เพราะผู้เขียน "โทหกให้ฟัง") ได้ให้ตัว
ละครในที่สนิยายตัวหนึ่งรำลีเกลา พอสิ้นคำร้องของตัวละคร ผู้เล่าหรือผู้เขียนก็ทำการแสดงตัว
กล่าวบอกถึงเหตุการณ์แสดงและอำลาทักทายกับผู้ชมหรือผู้อ่านเป็นครั้งสุดท้าย ซึ่งเป็นกรณิการปฏิบัติของ
ลิเกวิกที่แสดงเรื่องชุดติดต่อกันหลายวัน แต่จะวันจบตอนแล้ว ตัวแทนคณะผู้แสดงย่อมต้องบอกกล่าวผู้
ชมและทักทายอำลาลิ้นๆ กรณีที่เล่นระหว่างความเป็นนิยาย เชื่อมต่อการแสดงลิเกครั้งนี้ ปรากฏใน
บราบสมาคมลับ (๗) หน้า ๑๒๕

กิมหงวนชัยมือพ็อนรำอย่างกระโดดกระเดก แล้วร้องทำนองเพลงเร็ว

" จำจะต้องไปทูล...พระเจ้าตา แบทมีเมานินดีที่รลคตตาย เต็ง...เต็ง...
..เต็ง...เต็ง...เต็ง... "

แล้วการแสดงก็สิ้นสุดลง บัดนี้สมควรแก่เวลาแล้ว ขอความสุขสวัสดิ์จึงมี
แต่ท่านผู้อ่านทั้งหลาย อ้อ...ยังครับยังไม่จบ ที่จบหัวนอนอย่างนี้ ต่อไปผมคงได้
แห่งเป็นแน่

(หน้า ๑๒๕)

นอกจากที่กล่าวแล้ว ยังมีคำกล่าวของผู้เล่าหรือผู้เขียนแสดงตัวอื่นๆ ที่แสดงให้เห็น
ถึงความเป็น เวทีหน้ากระดานเสมือนโลกของที่สนิยายชุดนี้ ดังกล่าวจบเรื่องโดยใช้คำปิดฉาก คำ
กล่าวจบเรื่องมีลักษณะเหมือนคำกล่าวขณะปิดฉากการแสดง (ลิเกหรือภาพยนตร์ใดๆ) ตลอดจนมี
การกล่าวนำก่อนเปิดฉาก (ใหม่) เหล่านี้ล้วนแสดงความเป็นเวทีหน้ากระดานของที่สนิยายชุดนี้ทั้งสิ้น

ดังปรากฏตามที่กล่าวมาเป็นลำดับใน สามเกลอผจญภัย (๕๒) หน้า ๑๖๘ กลัวเมีย (๓๙) หน้า ๑๗๖ และ หวงลูกสาว (๒๕) หน้า ๑๕๖

เรื่องสามเกลอผจญภัยก็ควรปิดฉากลงเพียงเท่านี้ ขอให้ท่านอดใจไว้
อ่านตอนต่อไปเกิด

(หน้า ๑๖๘)

ข้อความสำคัญในเรื่อง "สามเกลอกลัวเมีย" ก็ไม่มีอะไรจะโกหกให้ท่านฟังอีก
แล้ว จึงควรยุติเพียงเท่านี้ ขอความสุขสวัสดิ์ถึงประสพแก่ท่านผู้ท่านทั้งหลายจงทุกๆ
ท่าน

(หน้า ๑๗๖)

เราจะเริ่มบทเฉพาะแต่ตอนเช้า

(หน้า ๑๕๖)

เมื่อหนังสือขายชุดนี้ไปเล่มหนึ่งก็เกรงว่ากระต๊อ โลกของโลกนี้กระต๊อประกอบ
ไปด้วย ๓ ฝ่าย คือ ตัวผู้อ่าน ตัวผู้เขียน(เล่า) และตัวละคร อาจเรียกได้ว่า ไตรภูมิวรรณกรรม
สังเกตได้จากการใช้คำว่า "เรา" ใน นางพญาเส็นหา (๓๓) หน้า ๑๕๒ และ หวงลูกสาว
(๒๕) หน้า ๘๖

นางพญาเส็นหา-เด็นรำผี ก็ไม่มีข้อความอะไรที่จะโกหกพกลมกับท่านอีกแล้ว
นอกจากจะเขียนให้ทราบแต่เพียงว่า วันรุ่งขึ้นพล นิกร กิมหงวนของเราได้เดิน
ทางกลับกรุงเทพฯ ตามที่ตกลงกันไว้

(หน้า ๑๕๒)

ท่านผู้เขียน คือ นายพลโท พระยาปัจจนิกพินาศ นายทหารนอกราชการ สังกัด
กระทรวงกลาโหม เราถือโอกาสแนะนำท่านผู้อ่านทั้งหลายให้รู้จักกับท่านเจ้าคุณผู้
แพ้วมไว้ด้วย

(หน้า ๘๖)

จะเห็นได้ว่า "เรา" ในตัวอย่างแรกหมายถึงผู้อ่านกับผู้เขียน ส่วนในตัวอย่างหลัง หมายถึงผู้เขียนกับตัวละคร หรือคณะกรรมการแสดง (ลีเกหน้ากระดาษ) ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า *ไตรภูมิวรรณกรรม* ในที่นี้ *ภูมิ* ของตัวละครกับ *ภูมิ* ของผู้อ่าน ซึ่งขาดจากกัน ทว่าผู้เขียนเป็นผู้เชื่อมต่อกันทั้งสองเข้าด้วยกัน ด้วยเหตุดังกล่าว จึงเกิด *ภูมิ* ขยายหรือ *ภูมิ* ของผู้เขียนขึ้น ทำให้ครบองค์สามของ *ไตรภูมิ* วรรณกรรม ถ้าจะไว้ศัพท์ให้ทันสมัยมีอุทกศาสตร์ในตัวเอง *ภูมิ* ของผู้เขียนย่อมเป็น *ภูมิ* ของนกสองหัวหรือมนุษย์สองหน้า เพราะผู้เขียนกลับไปมาระหว่าง *ภูมิ* ของการอ่านกับ *ภูมิ* ของการแสดงได้ โดยผู้เขียนอยู่ใน *ภูมิ* ของการแล้ว ลักษณะพิเศษดังกล่าวจึงเกิดขึ้น

แต่ "เรา" ก็ไม่ได้แบ่งตายตัว เป็น "เรา" ในการอ่านกับ "เรา" ในการแสดง ดังในสองตัวอย่างที่ยกแสดงเสมอไป ยังมี "เรา" ใน *ฝ่าย* วรรณยุกต์ด้วย ดังปรากฏใน สามเกลอผจญภัย (๕๖) หน้า ๕๓

นายใหญ่คนนี้เป็นนักเลงโตจริงๆ ไม่ใช่โตเล่นๆ แต่เอาจะ นายจะโตสักเท่า
ภูเขาก็ช่างนายเถอะ ค่ำก่ำก่ำมาถึงคณะสามเกลอของเราก็แล้วกับ

พล นิกร กิมหงวนเคยเขียนที่ริมถนนหน้า 'สมาธิเบียร์ฮอลล์' เสียงสรวลเส
เฮฮาเร้าใจให้พลกับนิกรอยากสนุกสนานว่า เริงกับเขาบ้าง ส่วนเอาเสียไม่ยอมเข้าไป
ไปในฮอลล์นี้เลย มันเป็นเรื่องจริงอย่างยิ่ง ตั้งแต่เกิดมาจากท้องพ่อท้องแม่ กิมหงวน
ไม่เคยชกกับใครแม้แต่ครั้งเดียว เขาไม่ใช่คนชกตลาดตาขาวหรือกะทอน นิสัยไม่มี
คนต่างหาก 'ใจ' นะอยากจะสู้เสมอ แต่ทำมันเคยจะพาตัววิ่งหนี

(หน้า ๕๓)

"เรา" คือ ผู้อ่านกับผู้เขียน ซึ่งเป็นพวกเดียวกับสามเกลอหรือตัวละครเอก "นาย" เป็นตัวละครร้ายหรืออีกพวกหนึ่ง ซึ่งจะปะทะกับสามเกลอ ทั้งนี้ *คำทั้งหมดเป็นเสียงของผู้เล่าหรือผู้เขียน กล่าวกับ "ท่าน" หรือผู้อ่าน* โปะในนิกรมีการกล่าวเช่นนี้เป็นการบอกใบ้ล่วงหน้า (foreshadow) ว่า สามเกลอจะปะทะกับพวกนายใหญ่ และ "เรา" (ผู้อ่านกับผู้เขียน) *ขอยุ่ข้างเดียวกับตัวละครเอกสามเกลอ* กล่าวคือเป็นกลุ่มพวกร่วมรู้สึกและเอาใจช่วยอย่างเป็นหนึ่งเดียว

เมื่อถึงตรงนี้ จะเห็นได้ว่า *บทบาทของผู้เขียนหรือผู้เล่าเป็นบทบาทสำคัญยิ่งในทัศ
นียาษณนี้* แต่บทบาทของผู้เขียนเป็นอย่างไรนั้น ได้ปรากฏชัดใน มรณคร (๕๘) หน้า ๘๖-๘๗

เจ้าคุณยิ้มเล็กน้อย มองดูหน้านิกรกับกิมหงวนแล้วพูดกับสองเกลอ

" เอ๊ย-ไปเดินเล่นข้างนอกเถอะวะ พลมันจะได้สั่งเสียล้าลาอัปสร ไป-มันไม่ใช่เรื่องอะไรของเราหรอก เราเพียงแค่เสขนอกเท่านั้น อ้ายพลนะไม่ว่าจะไปที่ไหนเป็นต้องทำให้ผู้หญิงเก๊กซิมเสมอ "

กิมหงวนหัวเราะ

" เปล่าหรอกครับ อย่าไปโทษเจ้าพลมันเลย ป. อินทรปาลิตมันสร้างบทไว้อย่างไร เจ้าพลกับพวกเราก็ต้องแสดงไปตามเรื่อง "

" อ้อ-จริงของแก " แล้วเจ้าคุณก็หัวเราะก๊าก

" ข้าเองเป็นถึงนายพลโท เป็นเจ้าคุณพานทองแต่ก็พลอยเป็นเด็กไปกับพวกแกด้วย " ...

(หน้า ๘๖-๘๗)

จะเห็นได้ว่า *สถานะของผู้เขียน คือ ผู้สร้างบท* แต่ในขณะที่เดียวกันเมื่อตัวละครล้อผู้เขียนแล้วได้ *ผู้เขียนก็มิสถานะเป็นตัวลวกไปด้วย* ดังนั้น ผลจากตัวละครแฉงเกี่ยวกับผู้เขียน ทำให้เห็นสรุปได้ว่า *สถานะของผู้เขียน คือ ตัวลวกกว่ากับบท* จากสถานะเช่นนี้ผู้เขียนก็ได้ใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ในลักษณะล้อแล้วได้ด้วย ดังเห็นได้ชัดใน มรดกนคร (๕๘) หน้า ๙๑

"จากเข้า-สาย-เที่ยง-บ่าย และเย็น"

นักล่าสัตว์ได้เดินทางมาถึง 'ซารทองคำ' อีกครั้งหนึ่งแล้ว ที่ตำบลนี้แห่งนี้ คือ สถานที่ราษฎร์ช่อม่นากองทหารเข้าล้อมจับนักล่าสัตว์ เอาตัวไปถวายพระแม่เจ้าจนเกิดเป็นเรื่องราวใหญ่โต ทำให้ผู้อ่านต้องเสียทรัพย์ถึง ๑๐๕ สตางค์ เพื่อติดตามจนครบ

๓ รอบ

(หน้า ๙๑)

ด้วยสถานะนิยายเป็นเสมือนเวที *โลกหน้ากระดาษ* และตามปกติสถานที่แสดงลิเกก็ไม่พ้นสภาพสถานสาธารณะไปได้ เช่น ตลาด หรือวัด (จะมีข้อยกเว้นก็ในสภาพโรงมหรสพสถาน ซึ่งไม่ใช่สาธารณะเต็มรูปแบบ แต่เป็นสถานซื้อขายสิทธิอันมีพิเศษ) ซึ่งสถานสาธารณะช่วงที่มีการแสดงลิเกเช่นนี้ ก็ย่อมเต็มไปด้วยการวางจีปาณะซื้อขาย ดังนั้น ย่อมไม่ผิดไปจากสภาพตลาดสินค้าเสมอ *โลกหน้ากระดาษก็เสมือนเป็นหนึ่งในตลาดสินค้า (นิยาย)* แต่เป็นสินค้านั้นเทียงแลกเปลี่ยน

กับปริมาณผู้ชมหรือพ่อยกและแม่ยก ซึ่งเป็นผู้อุดหนุนให้ตัวสินค้าบนเท็งวางซื้อขายในตลาดนี้ได้ เมื่อเป็นดังกล่าว การกล่าวที่เล่นที่จริงเกี่ยวกับจำนวนตอนของชุดและราคารวมนั้น ย่อมไม่ต่างจากโฆษณาสินค้า (ประเภทกระดาษหรือนิยาย) ซึ่งสินค้านี้มีคุณลักษณะพิเศษ คือ ค่าเนิการแสดงอย่างไม่รู้จบและย้อนกลับไปมาได้ตามปรารถนา อันเป็นคุณลักษณะเหนือการแสดงบนเวทีต่อสาธาโดยตัวละครจริงๆ ซึ่งดำเนินรวดเร็วจบและไม่มีช่วงหยุดพักทบทวนย้อนไปมาได้

ถึงตรงนี้ ภาพรวมของสถานะนิยายและผู้เขียนก็ปรากฏ นิยายมีสถานะเป็นเรื่องเล่า โทกหกให้ฟัง โดยอยู่ในรูปตัวเขียน ซึ่งทำให้เรื่องเล่าเป็นเสมือนการแสดงประเภทในสถานสาธารณะหรือตลาดสินค้าไปด้วย เมื่อสถานะนิยายเป็นเช่นนี้ สถานะของผู้เขียนก็กลายเป็นผู้เล่าถึงตัวตลกกำกับบทของการแสดงประเภท ทั้งนี้ผู้เขียนยังสามารถใช้สถานะผู้เล่า ทำประโยชน์เชิงโฆษณาพาณิชย์ได้ด้วยที่น่าสนใจคือโฆษณานอยู่ในลักษณะการเล่น จึงมักคิดกันว่า ไม่ใช่โฆษณาเสียด้วย ด้วยเหตุเช่นนี้เอง สถานะนิยายและผู้เขียนจึงเป็นประเภทกระดาษสมบูรณ์แบบ ที่ยังเป็นเวทีหน้ากระดาษกลางสถานสาธารณะอีกด้วย ซึ่งในมุมมองการล้อเล่นได้สะท้อนความจริงแง่หนึ่งของนิยายไว้ กล่าวคือภาพสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ของวรรณกรรมหรือนิยาย อันอาจเป็นการจ้างสมองอย่างชั่วๆที่จะคิดโดยไม่รู้ตัวก็ได้ นิยายหรือวรรณกรรมเป็นการจ้างสมองในการเล่น หรือกระทำการประทับภาพลงในใจให้ซึมซับในรูปบันเทิงของการเล่น แต่การเล่นนั้นกลับได้ผลหนักแน่นจริงจังจริงๆ โดยผู้ชมหรืออ่านนิยายนั้นไม่ได้รู้ตัว

๑.๓. กลวิธีการเล่นเรื่อง ที่ทำให้เห็นถึงความเป็นนิยายได้นั้น ปรากฏอยู่ภายใต้ ๓ กลวิธี คือ แสดงตัวผู้เล่า แกลงของตัวละคร และซ่อนตัวผู้เล่าในกระแสเรื่อง

๑.๓.๑. แสดงตัวผู้เล่า โลกมาสาถูกทำลายลงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้เล่าแสดงตัว แต่การแสดงตัวย่อมมีจุดประสงค์สำคัญอยู่ในที่ปรากฏใช้เพื่อตัดปิดเรื่อง สร้างบรรยากาศ กล่าวแทรก และป้อง ซึ่งทั้งหมดนี้มีลักษณะเป็นการล้อเล่นแต่บัด

เพื่อตัดปิดเรื่อง จริงๆแล้วก็ไม่มีอะไรสำคัญ แต่ถ้าอยากจะพูดให้สำคัญ ก็พูดได้ว่าเป็นการดึงไม่ให้ผู้อ่านฟังช้าน จมอยู่กับมายากวีสัมบูรณ์ต่อเนื่องเนิ่นนาน ผู้เล่าจึงแสดงตัวออกมา ประกาศเสียเลขว่า เป็นเรื่องโทกหก ดังปรากฏใน การชานอาละวาด (๗๗) หน้า ๑๕๕ และ มรณนคร (๕๕) หน้า ๑๖๐ โดยเฉพาะตัวอย่างหลังนั้นแสดงให้เห็นถึงลีลาตัดปิด

โดดเด่น เพราะใช้วลีของสงฆ์แสดงธรรมเทศนา เป็นการล้อเลียนตนเองในมุมกลับ กล่าวคือน่าเบื่อ ใครอ่านเบื่อไม่เบื่อไม่รู้ รู้แน่ๆว่า ตูฟังตัวเอง ตูยังเบื่อเอง เหมือนเสียงพระสวดและเทศน์ ชวนคนหลับเสมอ

ความสำคัญในเรื่องการชานาอะละวาด ไม่มีอะไรที่จะโกหกให้ท่านฟังอีกแล้ว...
...เรื่องการชานาอะละวาดก็สิ้นสุดลงด้วยประการฉะนี้

(หน้า ๑๕๕)

นิยายสามเกลอชุด 'ล่องป่า' ก็ไม่มีความสำคัญอะไรที่จะโกหกให้ท่านฟังอีกแล้ว
เอว้ ก็มีด้วยประการฉะนี้

(หน้า ๑๖๐)

เพื่อสร้างบรรยากาศ เมื่อประเด็นหลักของหนังสือชุดนี้คือขบขัน บรรยายกาศในนิยายที่ควรเป็นโลกมายาอย่างสมบูรณ์แบบ ก็บิดเบียงเห็นไปได้ในบางครั้ง เพื่อให้ สุนทรและศลักชยันต์ เกิดขึ้นดูๆไป บางทีอาจจะ เป็นกลวิธีว่านตัวหรืออารมณ์ขันส่วนตัว ก็ได้ ไม่เชื่อ ก็ลองดูกลวิธี สอดตัวเสียงเล่าและผู้เล่า ร่วมกับสร้างบรรยากาศ ลึกลับโศกโศก เข่าขวัญ และบึ้งของผู้เขียนดู ดังปรากฏใน ปราบสามคมลับ (๗) หน้า ๕๗ ปีศาจคะนอง (๕๐) หน้า ๖ และ สามเกลอผจญภัย (๕๖) หน้า ๗๖-๗๗ ตามลำดับ

ตอนนี้เป็นเรื่องลึกลับโศกโศก ข้าพเจ้าต้องเขียนให้เหมือนเรื่องทำเองนั่นด้วย เพื่อการโกหกอย่างใหญ่ของผู้เขียนจะได้แนบเนียนหลอกเอาอิฐท่านเรื่อยๆไปอีก

(หน้า ๕๗)

ท่านกลัวผีบ้างไหม ? แก่ที่ข้าพเจ้าบรรยายมานี้หน้ากลัว ท่านไม่กลัวก็บอกว่ากลัวก็แล้วกัน เป็นอันว่าท่านกลัวผี ไปได้

(หน้า ๖)

ตามธรรมดาเรื่องความบอย มีโรงเตี๊ยมก็ต้องมีผู้ร้าย แล้วก็มีนางเอก พระเอกกับผู้ช่วย นอกจากนี้ก็มีชกกันยิงกันตามธรรมเนียม เพื่อให้สมเป็นเรื่องความบอย

เอาซึ่งงักแล้วกัน ตั้งต่างว่านายใหญ่เป็นหัวหน้าควาบอย นอกนั้นเป็นลูกน้อง ส่วนสมรเป็นนางเอก พลเป็นพระเอก (ตั้งต่างว่าเป็นวอเนอร์ แบ็กซ์เตอร์) แล้วนิกรกับกิมหงวนเป็นผู้ช่วย

ทำนอฮาเพ็งวางหนังสือเสียก่อน เพราะตอนนั้นชกกันใหญ่ ฟัดกันปากคอจับเขินหมด ระหว่างหัวหน้าผู้ร้ายกับพระเอก ส่วนใครจะชนะให้ท่านอ่านเอาเอง

(หน้า ๗๒-๗๓)

จะเห็นได้ว่า ผู้เขียนหรือผู้เล่าใช้วิธีตั้งต่างสรุปรวบเอาคือๆ ไม่ได้ใช้คำตัดต่อ ประกอบสร้างเข้าเป็นบรรยากาศ แต่ใช้คำจำกัดความตรงตัวแทนที่บรรยากาศ กล่าวอย่างง่ายก็คือขอให้ท่านผู้อ่านทำใจนึกคิดเอาเอง เรื่องลึกลับโหดโผนและเรื่องเขย่าขวัญนี้เบรรรยาภาศเกิดโดยคำนิยาม ส่วนเรื่องบูแล้วเบรรรยาภาศกลับเกิดโดยเปรียบเทียบที่เจเนตาและมักคูน (สมัยนั้น) (และผู้ชื่นชอบหนังสือยุคเก่าๆบางคนสมัยนี้) ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ผู้เขียนล้อเล่นกับผู้อ่านด้วยการบงการควบคุมแบบพระเจ้า ใช้วิัจจะกำหนดสร้างโลกเป็นบรรยากาศขึ้นมา ตั้งในคริสต์ศวรรษคิมกัรลัมแรกชื่อว่า "ปฐมกาล" ทุกสิ่งด้วยวิัจจะหรือพจน์กำหนด ไม่ใช่พรรณนาอธิบายใดๆให้เป็นดังเส้นขึ้นมา

เผื่อกล่าวแทรก ขณะที่ผู้เขียนกำลังดำเนินเรื่อง ซึ่งมีลักษณะคล้ายหนังสือหรือภาพยนตร์ยอดเยี่ยมนั้น ผู้เขียนก็ปรากฏตัวแทรกเนื้อหา ด้วยข้อความในวงเล็บเป็นเชิงออกตัวปฏิเสธ ทั้งยังแสดงความมั่นใจที่เรื่องคล้ายกันอย่างประหลาด จะกล่าวว่า ผู้เขียนแสดงตัวเป็นผู้เล่าที่เชื่อเซอะปากแข็งก็ไม่ผิด ลักษณะเช่นนี้ก็เป็นการเล่นเช่นกัน เพราะล่อหลอกให้หลงไขว้เทว แต่อย่างไรก็ไม่ไขว้ไขว้ได้ ด้วยต้นแบบที่นำมาลอกเลียนและล้อเลียนนั้น เป็นที่ถอดนิยมเหลือเกิน กว่าที่การเป็นผู้คนเมืองแล้วจะไม่รู้จักได้ ดังปรากฏใน เมืองลับแล (๓๒) หน้า ๑, ๕ และ ๓๘ นางพญาเสนาหา (๓๓) หน้า ๘๖

...พระนางต้องคลุมพระพักตร์ด้วยมพรโปรงแนบเนื้อตลอดเวลา (เรื่องสาวสองพันปีอิงไงก็อิงกันแหละ)

(หน้า ๑)

ตลอดเวลาที่นางพระฮารอคอยชู้รัก กลับชาติมาเกิด พระทัยของเธอต้อง

ผลเกี่ยวกับความทุกข์ระทมแสนสาหัส เธอพร้าก็แกแสงรำลึกถึงเขา จนหน้าพระเนตรแทบจะกลายเป็นโลหิต เธอมีความรักครั้งเดียวและหัวใจเดียว ชายอันหมั่นแสนมีปราวรณา นอกจากเขา ผู้รักของเธอ (ทำไมจึงคล้ายเรื่อง 'ซี' ก็ไม่ทราบ)

(หน้า ๕)

" โธ-พลเคยอ่านเรื่อง สาวสองพันปี ของ เอช ไรเตอร์ แอ็กการ์ด หรือเปล่าคะ "

" อ้อ พี่อ่านแล้ว อ่านหลายจบ จนกระทั่งจำได้ดี เอ-พี่แปลกใจจึงก่อกองเกล้า ทำไมเรื่องราวต่างๆ มันช่างเหมือนเรื่องสาวสองพันปียิ่งกะกะ ? " (ผู้เขียนขอออกตัวว่าไม่เคยอ่านเรื่องสาวสองพันปีเลย กรุณาเข้าใจเมื่อผมเถอะครับ)

(หน้า ๓๘)

เต็นรำผี ? หรือเต็นรามฤตยู ? พิธีถ้าจัดทำกันในพรานาณแล้ว ราตรีนี้แหละมันจะปลิดชีวิตทหารและพลเรือนชาวลับแลนับสิบล้านคนขึ้นไป (ขอทำให้อ่านอย่างนึกถึงเรื่องสมบัติพระศิวะเลย ผู้เขียนเล่ามาได้ว่า ไม่เคยอ่านแม้แต่บรรทัดเดียว) ...

(หน้า ๙๖)

เพื่อป้องกันตัวเองออกว่า เล่าหรือเขียนอย่างมีใจเป็นธรรม) ขณะเรื่องดำเนินอยู่(หรือกำลังเล่าอยู่)ในโลกมาอย่างสมบูรณ์แบบ) ผู้เล่าก็หันมาโผล่หน้าพูดคุยกับคนอ่านเป็นการส่วนตัวเสีย เพื่อแนะนำให้เห็นต่าง(ด้วยสิ่งเปรียบที่คุ้นเคย) แสดงอารมณ์ความรู้สึก นิดนังกติกา แสดงกรอบขอบเขต และให้บรรยายที่ตัดข้าม ทั้งหมดนี้เป็นไป เพื่อกันตัวเองออกมาว่า เล่าหรือเขียนอย่างมีใจเป็นธรรม แม้การให้เหตุผลรายละเอียดคุณประดักประเดิดซึ่ง ดังปรากฏใน เจ้าแม่ตะนาวศรี (๕๗) หน้า๒๙-๓๐ (แนะนำให้เห็นต่าง) ล่องป่า (๕๖) หน้า ๕๖ (แสดงอารมณ์ความรู้สึก) และ ๕๔-๕๙ (นิตนังกติกา) ล่องหน (๖๔) หน้า ๙๔-๙๕ (แสดงกรอบขอบเขต) และ เที่ยวลพบุรี (๕๕) หน้า ๗๓ และ ๑๐๕ (ให้บรรยายที่ตัดข้าม)

มรณนคร

เราจะพาท่านผู้อ่านมาที่นี่ จงหลับตาของท่านเกิดขึ้นตามข้าพเจ้ามา โนนระหว่างเทือกเขาตะนาวศรีตอนใดตอนหนึ่งนั่นคือที่ตั้งของ 'มรณนคร' หรือเมืองถ้ำ

ใน ล่องป่า (๘๖) หน้า ๕๖ ผู้เขียนบรรยายถึงสภาพสุขกายสุขใจ เดินทางราบรื่น และเรiringสบายกายใจอยู่ในป่า แต่ขณะเดียวกันผู้เขียนก็บ่นออกมาดังๆว่า ร้อนเป็นบ้า แทบจะครองสติไม่อยู่ (โดยนัยคือความได้ ไม่ใช่ตามตัวความนั้นๆ) ซึ่งน่าจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจดีพอ ด้วยเห็นร้อนไม่ได้เช่นกัน เมื่อต้องอยู่ด้วยกายแล้ว ก็ขอไปสบายเย็นด้วยใจและจินตนาการในนิยายก็แล้วกัน แต่ก็**เป็นจินตนาการยากเย็นชดเชยยิ่ง** ดังคำกล่าวในแสดงอารมณ์ความรู้สึกจะข้ามตัดความไว้ (ให้ตีความเอาเอง) จึงเป็น"การกลับหัวกลับหาง"ชดเชยและเป็นที่ขบขันได้ เพราะจริงกับนิยายชดเชยกันเอง ซึ่งบางคนอาจเห็นเป็นเรื่องตลกวิพากษ์ก็ได้

ก่อนที่จะเริ่มเรื่องต่อไป ผู้เขียนขอสารภาพกับท่านผู้อ่านตามตรงว่า ตั้งแต่เกิดมาเป็นตัวเป็นตน ไม่เคยไปเที่ยวกาญจนบุรีเลย ทราบแต่เพียงว่า ลงรถไฟที่บ้านโป่ง แล้วจะไปกันยังใง่อีกก็ยังไม่ทราบ เพื่อนๆเคยเล่าให้ฟังว่าที่เมืองกาญจน์มีบ่อพลอย มีป่าสูง มีภูเขา มีบ่อทอง ติดต่อกับแดนพม่า ด้วยความหวังดีที่จะสนองพระเดชพระคุณท่านผู้อ่าน กระทบจึงรีบเขียนขึ้นเอง ทั้งๆไม่เคยไปเที่ยวป่ากับเขาสักครึ่งภูเขาก็กี่ไม่เคยเห็น นอกจากภูเขาทองและเขาดีง บ่อทองเป็นยังงี้ก็ยังไม่ทราบ รู้จักแต่ร้านตุ๋นทองแถวบ้านหม้อ หรือนครเขมร

จะเห็น ถ้ากระทบโกหกไม่สนิท คือเป็นการบกพร่องในการบรรยายธรรมชาติ หรือเหตุการณ์ในป่าสูงไม่ถูกต้องแล้ว หวังว่าท่านผู้ชำนาญป่าคงอภัยให้กระทบเป็นแน่ เพราะความจริงเรื่องสามเกลอ ก็เป็นเรื่องโกหกหลอกเอาสต่างค์ท่านเรื่อยๆ ท่านก็กรุณาอุดหนุนเรื่อยๆ ผมก็เลยเขียนเรื่อยๆ ถ้าท่านไม่กรุณาอุดหนุนเรื่อยๆ เหมือนอย่างที่เคยอุดหนุนมาเรื่อยๆแล้ว ผมก็คงเขียนเรื่อยๆไม่ไหวนะครับ ชื่ออ่านเรื่อยๆก็แล้วกัน

ด้วยความเคารพอย่างสูง

ป๊าว อินทรपालิต

(หน้า ๒๘-๒๙)

ใน ล่องป่า (๘๖) หน้า ๒๘-๒๙ ผู้เขียนหรือผู้เล่าแสดงตัวออกมา เพื่อนคนนะ กติกากว่า จะโมเมแล้วนา ขออภัยด้วย โมเมก็เพื่อเลี้ยงชีพให้ท่านผู้อ่านอุดหนุน อย่างไรก็ตามก็เป็นเรื่องโกหกหลอกกันอยู่แล้ว รู้ๆกันอยู่แก่ใจดี จะเรียกว่า อ้อนวอนขอร้องให้เห็นใจที่ได้ใช้กติกานี้ จึงใช้ลูกช้อบอกตรงๆด้านๆต่อๆที่เดี๋ยว เรียกได้ว่า เป็นล้อเล่นหนักหนา เพราะขอกำหนดกติกาเอง กติกา

ของตัวเองตามอำเภอใจเสียด้วย

บางทีทำผู้อ่านอาจจะสงสัยว่า ทำไมล่องหนจึงมองแลเห็นกัน เพราะต่างก็มีร่างกายเป็นสีเดียวกับอากาศ ผู้เขียนขอชี้แจงให้ทราบว่า แสงอินฟราสาส์เป็คตรัมของนายแพทย์ลิเรกวิเศษมาก ผู้ที่ถูกฉายแสงนี้จะสามารถมองเห็นกันได้ในระหว่างล่องหนด้วยกัน แต่ทำผู้อ่านข้องใจต้องการให้ข้าพเจ้าอธิบาย ข้าพเจ้าก็จะขอกราบลาพระเดชพระคุณไปเรียนวิทยาศาสตร์ที่อเมริกาสัก ๑๐ ปี แล้วจะกลับมาอธิบายให้ท่านทราบ

ตั้งต่างว่า ล่องหนกับล่องหนเห็นกันก็แล้วกัน ม่ายังในเรื่องมันจะไม่สนุก เรื่องตลกพรคนเราจะไปเอาเหตุผลอะไรกัน จริงไหมครับ

(หน้า ๘๔-๘๕)

ใน ล่องหน (๖๘) หน้า ๘๔-๘๕ ผู้เขียนหรือผู้เล่าแสดงตัว เพื่อสารภาพ บาปทางปัญญา ซึ่งจำกัดเสรีภาพในขอบเขตสมจริงและสมเหตุผลของเฟื่องฝันว่า ฟุ้งอย่างไรก็ไม่ผ่านชาวบรรณายได้ ความรู้ข้าพเจ้าช่างน้อยนัก อิงอ้างในกะลาอย่างใดอย่างนั้น (ได้ตีความระหว่างบรรทัดสนุกๆให้เห็นเป็นตัวอย่าง เพื่อจะได้เห็นถึงเฟื่องฟูในนิยายว่า มิใช่บันตามอำเภอใจได้เหมือนกัน) ดั่งนี้ยอมเป็นการเล่นที่สะท้อนเงาฉายได้ ทั้งของผู้เขียนและผู้อ่าน ช้ายังให้ อิสระภาพในการใช้จินตนาการว่า อะไรก็เป็นไปได้ทั้งสิ้น ไม่มีขอบเขตจำกัด แม้จำกัดด้วยขอบเขต

ต่อจากนั้นฟอร์ดแก๊งก็เดินทางจากสระบุรีตรงไปนครทหาร ข้าพเจ้าจะเว้นกล่าวระยะทางสระบุรีและลพบุรีก่อน เอาไว้หากลับจึงจะบอกให้ท่านอ่านแก้กั๊กภูมิประเทศระหว่างทางตอนสระบุรี-ลพบุรีนี้แหละ เต็มไปด้วยป่าเขาลำเนาไม้หน้าซมมาก แต่เราจะนำท่านไปที่ฮาลพบุรีเสียก่อน

(หน้า ๗๓)

...พล นิกร กิมหงวนและเจ้าคุณปัจจนิกายหุคพิภบนเฑาพระงามเกือบ ๒ ชั่วโมงจึงย้อนกลับมาในเมืองอีก ผู้เขียนรู้สึกเสียใจที่ไม่สามารถบรรยายเหตุการณ์โดยละเอียดได้ เพราะต้องสงวนหน้ากระดาษไว้บอกท่าน ตอนที่สามเกลอเดินทางกลับกรุงเทพฯ และต้องผจญภัยแทบเอาชีวิตไม่รอดตั้งท่านจะได้อ่านต่อไปนี้

(หน้า ๑๐๕)

ใน เทวาลพบุรี (๕๒) หน้า ๗๓ ผู้เขียน (หรือข้าพเจ้า) (และเรา) ได้ อธิบาย ด้วยคำสถาปนาว่า "ข้าพเจ้าเล่าเฝ้าไม้มวยงามมาก" แต่ไม่เล่าและจะใช้เป็นฉากภายหลัง ส่วนหน้า ๑๐๘ นั้น ตัดข้ามเรื่องเรื่อยไปไม่โลกโผนไป เพื่อให้หน้ากระดาษหกได้เต็มที่ในการพจนานุกรมวิทยุ ระทึก ซึ่งก็คือฉากที่ละข้ามมาตอนหน้า ๗๓ นั้นเอง กลวิธีตัดละข้าม เช่นนี้ เร้ารสชาติ ให้เข้มข้น ด้วยอยากหรืออยากเห็นและเกิดสภาพเตรียมพร้อมที่จะระทึกขวัญ อันย่อมจะทำให้สนุกยิ่งกว่าเราด้วยคำบรรยายเองเพียงอย่างเดียว ข้าพเจ้ากล่าวหอกล้อของผู้เขียนก็ทำให้เห็นในความเป็นจริงของลิเก หน้ากระดาษด้วย จำนวนหน้านั้นแทนที่เวลา เวลาไม่ใช่สิ่งสำคัญของนิยาย พื้นที่ต่างหากที่สำคัญยิ่ง โดยวิธีรวบพันที่ใหม่ประสิทธิภาพสูง ในที่นี้ คือ โผล่หน้าบ๊องบอกกันตรงๆของผู้เขียน เพื่อ ความกลมกลืนของโลกมาษาจะได้สมบูรณ์ ไม่กระโดดขาดตอนเกินไป เพราะเป็นข้อตกลงเบื้องต้นของลีลาการเล่าลิเกหน้ากระดาษอยู่แล้ว

แสดงตัวผู้เล่า เป็นกลวิธีการเขียนเพื่อ ประกาศความเป็นวีรบุรุษนิยาย โดย ดำเนินตาม หลักการโครงสร้างลิเกหน้ากระดาษ อันเป็นลักษณะจำเพาะพิเศษของทีสนิยายชุดนี้ ตัวผู้เล่า ตัวละครในคณะตัวหนึ่งเป็นผู้เล่า ตัวผู้เล่าทำให้ตัวละครอื่นๆปรากฏได้ลึกถึงระดับ เสมือนเรานั่งอยู่ในใจตัวละครนี้เท่าทีเดียว ผู้เล่ามักแทนตัวเองว่า "ผู้เขียน" "เรา" หรือ "ข้าพเจ้า" บางครั้งระบุลงนามด้วยว่า "ป้า อินกรปาไลต์" ก็มี การโผล่ปรากฏตัวและการซ่อนตัวของผู้เล่าในโลกมาษานั้น ทำให้เกิดท่าทีล้อเล่นขึ้น ด้วยเป็นการควบคุมกลวิธีการเขียนตามโครงสร้าง อันทำให้รับรู้ถึงความเป็นจริงของนิยายไปในตัว ข้าพเจ้าที่ล้อเล่นอยู่ ก็ ดำเนินการวิพากษ์ไปในตัว เป็นบางครั้งก็มีและเป็นไปได้

๑.๒.๒. แกล้งของตัวละคร บางครั้งการสนทนากันเองของตัวละครนั้น ก็ทำให้ เบื้องหลังของนิยายปรากฏ เบื้องหลังของนิยายที่ปรากฏจากการสนทนาดังกล่าวของตัวละคร คือ ความเป็นโลกมาษา และ ลักษณะไตรภูมิวรรณกรรม (ประกอบไปด้วยตัวผู้อ่าน ตัวผู้เขียน และตัวละคร ไม่ใช่มีแต่ตัวละครเท่านั้น) (หรือกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า ประกอบไปด้วยภูมิการอ่าน ภูมิการเล่า และภูมิการแสดง)

" เกอะน่า เชื่อเกอะวะ ข้ากับเจ้าพลเจ้ากระดาษไม่ได้เป็นอันขาด "

เจ้าแห้วหัวเราะคิก

" พวกคุณถ้าจะมีของดีป้องกันตัวกระมังครับ "

" เปล่า- เกอะน่า ข้าสามคนไม่ตายก็แล้วกัน "

เจ้าแห้วยิ้มแป้น

" เอ๊ะ-ทำไมคุณจึงไม่ตายล่ะครับ ? "

" แหม-โง่จริง ถ้าข้าสามคนตายเมื่อไหร่ อีตา ป. อินทรปาลิต แกก็จะไล่
แทงเมื่อนั้น "

เจ้าแห้วหัวเราะลั่น

" อ้อ-รับประทานจริงซีขอรับ ถ้าเช่นนั้น การรบคราวนี้ผมมีหวังที่จะรอดชีวิต
เหมือนกันนะครับ "

" ไม่รู้-ข้าไม่ได้เป็นคนแต่งเรื่องนี่หว่า บางทีมีงอาจตายก็ได้ "

เจ้าแห้วสะอึกโฮง

" รับประทาน อย่าพูดเป็นกลางซีงงซีครับ อาการของผมเป็นยังไง ก็
รับประทานสังทราบไม่ได้ "

(หน้า ๑๔-๑๕)

ใน ทหารสามเกลอ (๘๕) หน้า ๑๔-๑๕ *ความเป็นโลกมาฆาของนิยายถูกทำลาย*
ลง เพราะตัวละครเจ้าแห้วกับกิมหงวนในภูมิของการแสดง ได้สนทนากันถึงตัวผู้เขียนในภูมิของ
การเล่า ข้าวิชัยข้อความสนทนาซึ่งบอกถึงโครงสร้างเบื้องหลังของนิยายลี้ลับ ซึ่งปรกติ
ของมาฆาการสัมบูรณ์นั้นผู้อ่านจะไม่สำเหนียกถึงภูมิของการเล่านี้ ผู้อ่านจะจมอยู่แต่ในภูมิของการ
แสดง โดยไม่รู้สำนึกถึงสภาพแท้จริงที่เป็นการเล่าอย่างแท้จริง เมื่อตัวละครกล่าวถึงผู้เขียน เบ
ื้องหลังของนิยายก็ปรากฏ ข้ายังปรากฏในลักษณะ *เส้นชีวิตของตัวเองของผู้เขียน* ด้วยว่า ถ้าขาดตัว
ผู้ทรงที่กำลังสนทนาอยู่นี้ ผู้เขียนในภูมิของการเล่าและโลกเป็นจริงนั้นรอดตายแน่ *ตัวละคร*
กิมหงวนกับเจ้าแห้วจึงสนทนาวิพากษ์วิจารณ์โลกเบื้องหลังนิยายอย่างถึงแก่นแท้ ซึ่งเป็นลักษณะ
แปลกแยกชวนชวนขึ้นยิ่ง เมื่อปรากฏท่ามกลางมาฆาการสัมบูรณ์เช่นนี้ ด้วปรกติของหีนินิยายชุดนี้
ดำเนินเรื่องอย่างเป็นโลกมาฆา ข้าคำสนทนานี้ยังทำให้ผู้เขียนมีสถานะเป็นวัตถุตกหรือตัวตลกไป
เสียด้วย

เจ้าคุณคือปะหลับปะ เหลือก

" ยังสงสัยอีกหรือ แหม-แกนี้ทำไมมันถึงทะเล้งยังงี้วะ ? "

" ก็ผมบอกกับท่านผู้อ่านหนังสือเรื่องมัยไว้แล้วนี่ครับว่า เรื่องไปเวียงจันทน์ ผมจะทะเล้งให้ถึงแก่นที่เคียวหรือไถ นื่องว่า ? "

เจ้าคุณฮินท่าดาปริบาอยู่เ็นราว ๕ นาที แล้วท่านก็ตะโกนลั่น

" อ้ายหงวน ! "

อาเสี่ยกระโดดตัวลอย

" ครับ-แหม-ใจหายหมดเลย "

เจ้าคุณโกธรจนพูดอะไรไม่ถูก ท่านทำกิริยาอึดอัดอยู่สักครู่ แล้วพูดออกมาคำเดียว

" เออ "

สามเกลอหัวเราะลั่น ...

(หน้า ๒๔-๒๕)

ใน บทฝั่งโขง (๘๙) หน้า ๒๔-๒๕ ตัวละครอาเสี่ย (กิมหงวน) ตอบถึงสาเหตุที่ทะเล้งบ่่องเหว้อเกินว่า เป็นพันธกิจและเป็นไปตามพันธสัญญา โดยตัวเขาได้ให้ไว้กับท่านผู้อ่าน ดังนั้นด้วยเหตุผลของกิมหงวน ทะเล้งบ่่องนี้จึงเป็นคุณธรรมอย่างหนึ่ง วิธีใช้ตัวรถแท็กซี่เป็นอารมณ์ขันซึ่งขวดยุคที่แสดงถึงเบื้องหลังของนิยายพร้อมกันไปด้วย ที่เป็นอารมณ์ขันขวดยุค ก็เพราะเหตุผลเช่นนี้ฟังดูไม่ไปด้วยกันกับสามัญสำนึกใดๆได้ แต่ด้วยขอบเขตจำกัดความแวดล้อมแล้ว ข้อความกลับจำเป็นต้องเป็นเหตุผล เหตุผลนี้จึงเป็น"การกลับหัวกลับหาง"บ้าไร้สาระยิ่ง เพียงเท่านั้นก็เป็นอารมณ์ขันวิพากษ์วิจารณ์เหตุผลอย่างถึงแก่นพอเขียงที่เคียว ทว่าขณะเคียวกันคุณค่านั้นกลับเริ่มแต่*โลกมาษาถูกทำลายลง* เพราะตัวละครทำให้ผู้อ่านแยกการหลอมละลายตนเองเป็นหนึ่งเดียวกับการแสดงออกมา ตัวละครทำให้สถานะการอ่านสำนักถึงสถานะแท้จริงของตนเอง *ไม่ใช่สถานะโลกมาษาที่การอ่านจมหายกลายเป็นอัน* หรือกลายเป็นหนึ่งเดียวเสมือนเป็นการแสดงเกิดขึ้น ภูมิของการแสดงลีเกหน้ากระดาษได้สะท้อนการตระหนักถึงภูมิของการอ่านเวทีหน้ากระดาษชั้นในฉบับพลันนั้น

หัวหน้าคนป่าชักฉิว ยกค้ำหมอกประเคนลงกลางศีรษะสมุนคนโปรดของเขาตั้งโปก แล้วเอ็ดตะโรลั่น " ไม่รู้จะเป็นคนป่ากับเขาทำไมกัน หา "

ชายผู้นั้นอมยิ้ม " อู่น่า-อู่น่า อยู่ว่างๆไม่รู้จะทำอะไร ก็เลยมาเป็นคนป่ากับนายฮู้-ฮู้ จะให้ทำยังงีว่ามาเป็นภาษาไทยเถอะนาย "

หัวหน้าผู้ตองแห่งชบครามแน่น " ไม่ได้ เราเป็นคนป่าต้องพูดคนป่า " แล้ว เขาก็ตะโกนบอกบริวารของเขา " อุณา-อิกายข้างหน้า อีตตี เอาพวกนี้ไปบูชาอิญ เว้ย "

(หน้า ๔๙)

ใน การอ่านอาละวาด (๗๗) หน้า ๔๙ ตัวละครหัวหน้าคนป่าไม่พอใจลูกน้องคน โปรด จึงประเคนศีรษะและบริภาษเชิงว่า " ลูกน้องคนนี้ไม่น่าเป็นพวกเขาหรือคนป่าเลย เสียเหลี่ยม เสียเวียงหมด " คำกล่าวเช่นนี้ไม่ได้ฟังดูแปลก ที่แปลกคือคำตอบของลูกน้องที่ว่า " ก็อยู่ว่างๆไม่รู้ จะทำอะไร เลยมารเป็นคนป่ากับนายนะสิ " ซึ่งยังแสดงที่ทำรำคาญใจที่นายพูดฟังไม่ใคร่รู้เรื่อง จึง ขอให้ให้นายพูดไทย จะได้ฟังรู้เรื่อง ฝ่ายหัวหน้าคนป่าก็ว่า " คนป่าต้องพูดคนป่า " แล้วถึงพูดอะไรฟังไม่รู้เรื่องอีก ทว่าลงท้ายด้วยคำสั่งในภาษาไทยสำหรับทุกครั้งที่ ตั้งให้การสนทนาของตัวละครจึงทำให้เห็น เบื้องหลังของนิยายในภูมิของการแสดงว่า แม้แต่การแสดงหรือโลกมายาก็เป็นการเล่นเช่นกัน เนื้อหาที่ชวนเคลิบเคลิ้มหลอมละลายเป็นหนึ่งเดียว จนเกิดขึ้นจริงขณะนั้น แท้จริงเป็นการ แสดงของการเล่น ไม่ใช่การแสดงของความจริง

แกลงของตัวละคร ทำให้ผู้อ่าน/ประจักษ์ในโลกภาษา (นิเทศภาวะภาษา) และ ไตรภูมิวัตรณกรรม (ภูมิของการอ่าน ภูมิของการเล่า และภูมิของการแสดง) เบื้องลึกของ ไตรภูมิและเบื้องหลังของนิยายได้รับการตีแผ่โดยกวีชั้นชัดเจนนิ่ง เพราะตัวละครในภูมิของการ แสดงกล่าวแสดงและวิพากษ์ภูมิของการอ่านและภูมิของการเล่าได้ ดังนั้น โลกภาษาจึงถูกทำลาย ลง เพราะโลกภาษาเป็นโลกดำรงอยู่ได้ภายในขอบเขตของภูมิการแสดงเท่านั้น ถ้ากระทบหรือ ล้วงเลขชายขอบสู่ภูมิอื่น โลกภาษาก็ถึงแก่กาลวินาศมาอย่างสมบูรณ์แบบชั่วขณะนั้นๆ นอกจากนี้ เบื้องลึกของไตรภูมิวัตรณกรรม คือ การดำรงอยู่อย่างสัมพันธ์กันตลอดเวลาของการอ่าน การเล่า และการแสดง ทั้งการเกิดเป็นจริงของโลกภาษานั้นที่แท้เป็นการเล่น ไม่ใช่ความจริง แต่เป็นการ เล่นของความเป็นจริงชั่วขณะเกิดขึ้นได้และทับซ้ำได้ (อ่านซ้ำได้) ผิดกับความเป็นจริงแท้ซึ่งเป็น ปัจจัยเกิดและไม่ทับซ้ำ แต่บันทึกซ้ำและตีความใหม่ได้เสมอ

๑.๖.๓. ข้อในตัวผู้เล่าในกระแสเรื่อง ผู้อ่านจึงยิ่งน่าจะหลอมละลายเข้ากับโลกภาษา ได้สนิทสมบูรณ์แบบ ยิ่งรู้สึกเสมือนโลกสมมติเป็นความเป็นจริงและกำลังเกิดขึ้นบัดนั้นๆ แต่บางครั้งก็ มีกระแสการดำเนินเรื่องอย่างขัดแย้งไม่เข้ากันและเป็นไปไม่ได้คู่ด้วย อันปรากฏอยู่ใน ชุดพวกคำ

การบรรยายซึ่งความในใจ และการเปรียบเทียบ ใน อริญทวารี (๕๘) หน้า ๒๕ และ ๒๖
ทาร์ชานอาละวาด (๗๗) หน้า ๖ และ สามเกลอล้ำสัตว์ (๓๑) หน้า ๘๘

ลึกเข้าไปในดงพญาเย็น ท่ามกลางป่าดงพงไพรที่แวดล้อมด้วยภูเขาหัวส
 ละหนานธารน้ำไหล พันธุ์ไม้ทุกชนิดขึ้นหนาแน่นเต็มไปด้วยสัตว์จตุบาททวิบาท เสือ
 ช้าง กวาง ทราบ แรด โค กระตัง อีเก้ง อีเห็น ยางของสูงระหง ไม้ป่า ตะแบก
 ไม้สัก ไม้เคี่ยม ไม้แดง ไม้เต็งรัง ไม้ตะพด ไม้กวาด ไม้จิมฟัน ลานตาไปหมด
 (หน้า ๒๕)

มันคือราชอาณาจักรของเข็โรดและสัตว์ร้าย มาลาเรีย บิด อหิวาตกโรค
 และเชื้อซิฟิลิสต่างๆ ...
 (หน้า ๒๕)

ดงพญาเย็น มันคือดงพญาเย็น ใครจะรู้ว่า ในป่านี้มีแร่ธาตุอันมีค่า เช่น
 ทองคำ เพชรและยูเรเนียม เราเคี่ยม เพราะไม่มีใครสำรวจได้ที่ถึงนั่นเอง
 ความจริงดงพญาเย็นนี่พร้อม บ่อน้ำมันเป็นขีปน บ่อน้ำมันก๊าด และบ่อน้ำมันมะพร้าว บ่อ
 น้ำมันเหมมีอยู่มากมายหลายบ่อ ทั้งบ่อเล็กบ่อใหญ่ แร่ดีบุก เหล็ก ตะกั่ว กำมะถัน
 โพคาไฟ เหลือที่จะคณนาับ นอกจากนี้ยังมีสมุนไพรที่ทรงคุณค่าในการรักษาโรค
 เช่น กระตักควาย ข้าวเย็นเหนือ ข้าวเย็นใต้ ข้าวเย็นตะวันออก และข้าวเย็น
 ตะวันตก ใบมะกา ดีปลี มะค่าไก่ ล้วนแต่เป็นยาที่ช่วยให้เครื่องหมาสบวกในตัวเรา
 ลดน้อยถอยลงในเร็ววัน
 (หน้า ๒๖)

ใน อริญทวารี (๕๘) หน้า ๒๕ ตัวอย่างแรกนั้นได้เอ่ยชื่อพันธุ์สัตว์และพันธุ์ไม้ได้
 เลียงกัน เพื่อแสดงความหนาแน่นอุดมสมบูรณ์ของป่า ทว่าชื่อพันธุ์ไม้นั้นกลับปรากฏพวกนอกพันธุ์ขึ้น
 ได้แก่ ไม้ตะพด ไม้กวาด ไม้จิมฟัน ซึ่งเป็นประดิษฐกรรมของมนุษย์ ไม่ใช่ประดิษฐกรรม
 ของธรรมชาติ หรือในตัวอย่างที่สอง พันธุ์เข็โรดในราชอาณาจักรป่าก็ปรากฏพวกนอกจำพวกอื่น นั่น
 คือเชื้อซิฟิลิสหรือกามโรคชนิดหนึ่ง อันเป็นโรคสืบเนื่องจากการสำส่อนของมนุษย์เอง ไม่ใช่ป่าหรือ
 ธรรมชาติเป็นสาเหตุ และการเข้าป่าก็ไม่มีทางติดเชื้อซิฟิลิสได้ ถ้าไม่เกิดอารมณ์ฉวีจริตชนิดกาม

วิถรณ์ในป่า ซึ่งถ้าเกิดดังกล่าวแล้ว มนุษย์ก็ย่อมอาจจะคิดเชื่อชีวิตีลลจากธรรมชาติป่าได้ แต่ก็วิปริตจนเหลือเชื่อที่เดียว ถ้าเป็นไปดังนั้น ส่วนตัวอย่างจากเรื่องเดียวกันหน้า ๒๖ บ่อน้ำมันทั้งหลายที่กล่าวนั้น ล้วนเป็นผลิตภัณฑ์ที่มนุษย์สังเคราะห์ขึ้นจากธรรมชาติทั้งสิ้น ไม่ได้มีอยู่สำเร็จด้วยตนเองก่อน ข้าสมุหไซโรที่ระบู้ก็ต่างสอดคล้องเป็นชุดพวกของซากาามโรคเหมาเจาะเหลือเกิน ดังนั้น ถ้าจะสรุปรวมทั้งหมคน ก็ย่อมจะได้ว่า *ชุดพวกของคำนั้นมึลักษณะขัดแย้ง เป็นไปไม่ได้ และเป็น "การกลับหัวกลับหาง"* ทว่ากลับมารวมอยู่ด้วยกันอย่างได้จังหวะและคู่คี่ อันทำให้หน้าขบขันเพราะคู้บ้ำไรสาระ ทั้งนี้อาจจัดเป็นการนำเสนอล้ออย่างล้อเล่น กล่าวคือ *ควบคุมให้โลกมาขำที่รสนชาติแปลกเปลี่ยนสนุกสนาน* ข้ายังเปิดเผยถึงเบื้องหลังความเป็นนิยาย (โกหก) อย่างที่อาจไม่ทันลุดคิดก็ได้ เพราะจมหายไปกับโลกมาขำแห่งการล่น ความเป็นจริงย่อมไม่ใช้การจริงจิงเคร่งเครียดส่าระอีกต่อไปแล้ว ความเป็นจริงคือการล่นสนุกสนานผ่อนคลายแทน

" อ้อ ล้อ ล้อ ! "

พอขาดคำว่าล้อ คนป่าก็หมุนตัวกลับวิ่งหนีกระจัดกระจายไปคนละทิศทาง เป็นการล้ออย่างไม่มีระเบียบ ธิษหรือคือตัวใครตัวมัน บางครั้งพลางเร็วเราพลางนิกรขบขันพวกคนที่ไม่ต้องทำงานทำการอะไร นอกจากเที่ยวตักล่งแล้วข่าคนล่นสนุกๆ เป็นเช่นนี้มาแต่ไหนแต่ไรแล้ว ตั้งแต่ครั้งปู่ย่าตายาย

(หน้า ๖)

ใน การข่านอาละวาด (๗๗) หน้า ๖ การดำเนินเรื่องได้บรรยายเข้าไปถึง *สภาวะนึ่งในใจตัวละคร* ทว่าความในใจตัวละครคนป่าที่ปรากฏกลับขัดแย้งกับเหตุผลเชิงตรรกใน *ความสมจริงของบุคลัลักษณะประเภทตัวละคร* (type) กล่าวคือถ้าเป็นคนป่าจริงๆ คนป่าคงจะไม่นิกรขบขันที่ไม่ต้องทำงานการแล้วเที่ยวตักล่งไล่ข่าคนล่นสนุกๆ คนป่าน่าจะนิกรจริงจัง เสมือนเป็นสงครามและส่วนหนึ่งองพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์มากกว่า ซึ่งในห้วงเวลาศักดิ์สิทธิ์เช่นนี้ย่อมไม่มีการทำเราะเป็นแน่ การระหึงเป้งเงาการหัวเราะและนึ่งเห็นความในใจดังกล่าว ย่อมเป็น *สายตาคณเมืองหรืออารยธรรมสังคัมรัฐมองควา* เป็นอื่นที่ปรากฏดังนี้มากกว่า ข้ายังเป็นมุมมองแบบ *ขั่วล้อและล่นสนุก* (parody and playfulness) เพราะได้ *ควบคุมและวิพากษ์โจมตี* ทำลายซึ่งศักดิ์สิทธิ์นำสะพริงกล่าลงพร้อมกันไป โดยทำได้สำเร็จและด้วยดีอย่างอึ้ง *น่ากล้วถูกขบข่ากลายเป็นนำสนุกได้ ด้วยวาทกรรมและอารมณ์ขัน* ดังเง้านับเป็นตัวอย่างมุมมองเป็นสุขที่ปรากฏในชีวติจริงของคนเรา ได้ เมื่อมองย้อนหลังเหตุการณ์หนึ่งๆกลับไป

... ก้อนหินขนาดเท่าลูกมะพร้าว ตกลงมาราวกับท่าฝน พวกคนงานร้อง
เสียงลั่น คนที่เคราะห์ร้ายถูกก้อนหินเข้ากลางกบาลร้องเสียงหลงตกเขาลอซละลั่ว
ลงมา

:
:
:

... เจ้าลิงคงระดมทั้งหินลงมาอย่างหนาแน่น ลิงฝูงนี้ น่าจะจำวิถีรบมาจากพวก
เมืองยง ฝีมือพระนเรศวรยกกองทัพไปช่วยพระเจ้าหงสาวดีเป็นแน่

(หน้า ๘๘)

ใน สามเกลอล้ำสัตว์ (๓๑) หน้า ๘๘ คณะล่องป่าสามเกลอผจญภัยกับทัพถล่ม
หินราวท่าฝน ทว่าหินถล่มนั้นมาจากหน้ามือของฝูงลิงสัตว์เดรัจฉาน ทว่าในคำบรรยายดำเนินเรื่อง
ของผู้เขียนหรือผู้เล่านี้ กลับปรากฏชื่อ หาวมเปรียบเทียบ ว่า วิธีการเช่นนี้ฝูงลิงน่าจะจำมาจากศัตรู
ของมหาราชาองค์คำไทยในประวัติศาสตร์เป็นแน่ ข้อความเช่นนี้เป็นความเปรียบที่ยกระดับและสง่า
งามสูงส่งขึ้นยิ่ง แต่ก็มีความขัดแย้งในตัวเองอยู่ ด้วยถ้าลิงรู้จักเรียนรู้เช่นนี้จริง ลิงคงไม่ใช่สัตว์
เดรัจฉาน แต่ลิงน่าจะเป็นสัตว์ประเสริฐมากกว่า แต่เมื่อลิงเป็นสัตว์เดรัจฉาน ข้อความนี้จึงมี นัย
ประหวัดประชดและเสียดสี ประชดเพราะควรเป็นไปเสียตรงกันข้าม มนุษย์คงจะเลียนแบบลิงใน
ยุทธวิธีรบเช่นนี้มากกว่า และเสียดสีเพราะในมโนทัศน์มนุษย์นั้นลิงเรียนรู้จากมนุษย์ด้วยตัวเอง โดษ
เฉพาะจากประวัติศาสตร์ ย่อมเป็นไปไม่ได้ หรือเป็นการทำให้ตรรกเหตุผลบิดเหลวไหลอย่างเด่น
ชัด ดั่งนั้น ข้อความในการดำเนินเรื่องเช่นนี้ของโลกภาษา ย่อมเป็น อารมณ์ขันวิพากษ์ กล่าว
คือทั้งโจมตีและควบคุม โจมตีตรงประเด็นความเป็นมนุษย์ ควบคุมตรงประเด็นจังหวะกระตุกของ
โลกภาษา ด้วยเป็นทัศนวิจารณ์ของอารมณ์ที่เล่าปรากฏชัดชัดแย้งในทีจริงของการเล่า แต่เป็น
ตัดขัดแย้งที่ต้องไตร่ตรอง จึงจะเห็นตัดขัดแย้งได้ ก็ถนัดจึงเป็นอารมณ์ร่วมมหายในโลภภาษา
โดยไม่รู้ตัว ถ้าอ่านอย่างไรไม่พิจารณาหลักๆ

ข้อนี้ผู้เล่าในกระแสเรื่อง ผู้เล่าหรือผู้เขียนเล่นกับโลกภาษา หรือจินตภาพของ
ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในขณะจมหายเป็นหนึ่งเดียวกับนิยายชั่วเวลาอ่านนั้นๆ โดยชั่วเวลาอ่านนั้น
โลกภาษาที่เกิดเป็นโลกภาษาที่ทำให้ผู้อ่านร่วมรับรู้ลักษณะนิมิตตรรก แต่ก็กลมกลืนไหลต่อเนื่อง
ชนิดไม่รู้สึกรู้สึที่ได้ เพราะซึ่งนิมิตตรรกนั้นไม่ได้สื่อถึงเหตุผลข้อเท็จจริงเคร่งเครียดจริงจัง แต่

ได้สื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกสนุกสนาน โดยมีซึ่งผิดตรรกแสดงถึง"ที่น่าจะเป็น"(ถ้าเราเป็นตัวละคร หรือผู้เล่าที่มีเวลาเล่นสนุก) ไม่ใช่"ที่ต้องเป็น"(ถ้าตัวละครสมจริงในลักษณะ หรือผู้เล่าที่จริงจัง)

นิยาย เป็นกลวิธีการเขียนแบบหนึ่ง ซึ่งสามารถสร้างลูกเล่นของการเขียน ที่ตีความให้ไปถึงจิตไร้สำนึกในระดับวิจารณ์เบื้องหลังความเป็นนิยายได้ (metafiction) ทั้งนี้ลูกเล่นนี้เป็นอารมณ์ขันและทัศนวิจารณ์ที่ปรากฏอยู่ในลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"ขัดแย้ง คู่เสมือนบ้าไร้สาระ เพราะผิดตรรกสามัญสำนึก โดยลูกเล่นใช้ในทุกที่ที่ล้อเล่นเป็นหลัก ทว่าขณะเดียวกันก็อาจสอดแทรกปรัชญาและเสียดสีวิพากษ์และท่าลาลงไปได้พร้อมกัน ทั้งนี้เบื้องหลังความเป็นนิยายที่ปรากฏในทัศนวิจารณ์และอารมณ์ขันนี้ คือ โลกมายา (ความเป็นนิเณหน้ากระดาษ) และไตรภูมิวรรณกรรม (การอ่าน การเล่า และการแสดง) เบื้องหลังความเป็นนิยายทั้งสองลักษณะนี้ถูกนำมาเล่นสนุก โดยทั้งโจมตีและควบคุมพร้อมกันไปโจมตีตรงความเหลื่อมซ้อนล้นไหลของโลกมายา ทำให้"ที่น่าจะเป็น"(ถ้าเราเป็นตัวละคร)เป็น"สมจริง"ยิ่งกว่า"ที่ต้องเป็น"(ถ้าตัวละครสมจริงในลักษณะ)ได้ และควบคุมตรงการกระโดดกลับไปมาระหว่างภูมิการแสดง ภูมิการอ่าน และภูมิการเล่า ทำให้สำนึกถึง"โลกมายา"เป็น"ความเป็นจริงชั่วขณะอ่าน"เท่านั้น

๒. มนุษย์ อารมณ์ขันและทัศนวิจารณ์ที่ปรากฏอยู่ในด้านนี้ มี ๒ ประเภท คือ นิยาม และแนวปฏิบัติ ข้อแตกต่างระหว่างนิยามกับแนวปฏิบัติในอารมณ์ขันและทัศนวิจารณ์ในที่นี้ คือ นิยามเป็นเรื่องของการใช้ในขอบเขตที่ไม่ยอมรับ ส่วนแนวปฏิบัติเป็นเรื่องของการใช้ในขอบเขตที่ยอมรับ ทั้งนี้ถ้าเป็นทัศนวิจารณ์โดยตรงแล้ว นิยามและแนวปฏิบัตินี้ๆจะเป็นการกระทำที่ผิด แต่ถ้าเป็นอารมณ์ขันแล้ว นิยามและแนวปฏิบัตินี้ๆจะเป็นการกระทำที่เหลือเชื่อ แต่ก็ก็เป็นไปแล้วและจำต้องยอมรับ

๒.๑. นิยาม ขอเริ่มต้นที่ปรากฏอยู่ในรูปทัศนวิจารณ์โดยตรงก่อน (โดยกล่าวไปพร้อมกับตีความตามความน่าจะเป็นถึงที่มาให้ถึงที่สุดพร้อมกันไป) ในที่สนิชาสามเกลอที่ศึกษานี้มีประเด็นน่าสนใจอยู่ในหัวเรื่องชีวิต อารยะ สุข และปาฏิหาริย์ ซึ่งได้ใช้นิยามผิดที่ผิดทางและไม่มีทางยอมรับเป็นแนวปฏิบัติเป็นแน่ แต่ก็ได้เป็นไปแล้ว จึงอาจจัดว่าเป็นการกระทำที่ผิดได้ ทั้งนี้ยังเป็นผิดอย่างชวนคิดเสียดาย

ในนิยามเกี่ยวกับชีวิต อันปรากฏใน ศึกทลายโลก (๑๓๑) หน้า ๒๓ นายพลแห่ง

โลกพระอังคารกล่าวถึงลักษณะของชีวิต ที่ผิดไปจากความเข้าใจตามปกติของความรู้และวิชาการขณะนั้นของเราว่า

นายพลว่า " พวกเราสามารถเดินทางไปยังโลกธาตุได้นานแล้วคุณหมอลูกโลกพระศุกร์และดาวพระเคราะห์อื่นๆเราก็สำรวจทั่วแล้ว ดาวพระศุกร์เพิ่งเริ่มต้นของการเกิดแห่งมนุษยชาติ ส่วนดาวพฤหัสบดี มนุษย์และสัตว์กลายเป็นหินไปแล้ว พวกท่านอาจจะไม่เชื่อก็ได้ ถ้าผมจะบอกว่ามีมนุษย์แห่งดาวพฤหัสบดีนั้นเคลื่อนไหวไม่ได้ เพราะเป็นหิน แต่ก็สามารถติดต่อกันได้โดยทางโทรจิต รักใคร่ได้เสียกันทางโทรจิตคือด้วยความรู้สึกนึกคิด "

(หน้า ๒๘)

ชีวิตเช่นนี้ คือ จิตใจ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปใดก็ตาม อันขัดกับนิยามปกติทั่วไปที่ใช้กันว่าชีวิต คือ สิ่งที่เจริญเติบโตได้ เคลื่อนไหวได้ สืบพันธุ์ได้³ ดังนั้น ชีวิตควรเป็นอย่างไรก็ตาม ถ้าชีวิตคือจิตใจ ชีวิตก็ย่อมมีจินตนาการ มีเจตจำนงเสรี มีปฏิสัมพันธ์ได้ แม้จะไม่เคลื่อนไหว ไม่เจริญเติบโต และไม่สืบพันธุ์ก็ตาม ชีวิตเช่นนี้เป็นเรื่องภายใน ไม่ใช่ภายนอก นิยามที่ใช้กันทุกวันนี้มุ่งมองภายนอกเป็นหลัก กรณีเช่นนี้ได้ชี้กระตุกให้เห็นปัญหาและได้ขบคิด ว่าชีวิตสำคัญที่ภายในหรือภายใน ชีวิตควรอยู่ที่ภายในหรือภายนอก ทั้งนี้จากวิถีก้าวของ ป. อินทรปาลิต ผ่านนายพลโลกพระอังคารแล้ว ชีวิตควรจะเป็นภายใน แต่ชีวิตเช่นนี้สร้างปัญหาขึ้นมาอีกอย่างหนึ่ง คือ ใครจะไม่อาจรับรู้ได้โดยตรง ที่รับรู้คือความรู้สึกจากความจากปฏิสัมพันธ์เท่านั้น ดังนั้นชีวิตจึงกลายเป็นเรื่องภายใน ที่ต้องอาศัยการตีความจากภายนอกเสมอ หรือยอมรับข้อเสนอของ ป. อินทรปาลิต แต่กลับไปยึดใช้วิธีเดิมของวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้เพราะไม่มีวิธีอื่นใดดีกว่าที่ใช้ได้อย่างแท้จริง

ในนิยามเกี่ยวกับอวาระ ปรากฏใน ๓ ประเด็น คือ คน ศิลปะ และความรุ่งเรือง สำหรับประเด็นคนหรืออวาระชน ปรากฏใน ส่วนเกลียดจมนก (๓๗) หน้า ๖๑-๖๒

³ Hornby, A.S. and Ruse, Christiana. Oxford Student's Dictionary. Oxford : Oxford University Press, 1988. p.367. " the state, condition of existing (e.g. growing, moving, reproducing) "

รุ่งอรุณแห่งวันที่ ๒๔ มิถุนา

:

:

วันชาติ

:

:

ในคืนวันที่ ๒๓ หน่่มๆสาว ๆนอนไม่หลับเลย พวกสาว ๆใช้ทนมเตรียมตัวเที่ยวอย่างเข้มแข็ง อดสู้อำนาจเหน็ดเหนื่อยกับพริกเค็ยงเพราะความกลัวผมจะยับ เสื้อกระโปรงจัดเตรียมไว้พร้อมสรรพ พ่อหน่มรุปรุปรุหล่อกก็เตรียมพร้อม ที่มีอัฐมากหน่อฮักก็ไม่ได้ตระเตรียมอะไร นอกจากสิ่งคนรถให้เช็ดล้างรถไว้ให้สวยๆ ที่ไม่ค่อยมีอัฐอยู่ข้างจะเดือคร้อนลักหน่อฮัก วิ่งไป ไหว้เขาไป นาฬิกาข้อมือบ้าง ปากกาหมึกชิมบ้าง หรือมีจะเ็นก็เสื้อชุดราตรีที่แต่งไว้เมื่องานฉลองรัฐธรรมนูญปีก่อน โยนิโครมไปให้คุณอา ม้ากิส ม้าทัย อะไรเทือกนี้ แล้วคุณอา ก็แยกธาตุให้เป็นธนบัตร แล้วแต่ของดีของเลว เกิดมาเป็นคนก็ตองเที่ยวและแต่งตัว ถ้าเครื่องแต่งตัวสวยๆถึงทรัพย์จะเบื่ก็ไม่มีใครรู้ นี่เป็นหลักอารยธรรมในปัจจุบันนี้

(หน้า ๖๑-๖๒)

จะเห็นได้ว่า ข้อความนี้กล่าวด้วยน้ำเสียง/ระเศด/ระชันกลับตรงกันข้าม เพราะอารยธรรมหมายถึงคนที่“ข้างนอกดูก็ใส ข้างในเป็นโพรง” กล่าวคือคนที่ม้ออารยธรรมและเป็นอารยชนนี้ จำเป็นต้องขี้กายนอกที่คุดก่อนเป็นสำคัญ ผู้พบเห็นจึงจะคิดและเข้าใจว่า เป็นอารยชนเป็นแน่ แม้เป็นจริงจะไม่เป็นเช่นนั้นก็ตาม ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ป.อินทรปาลิตได้เปิดประเด็นเกี่ยวกับภายในและภายนอกอีก ซึ่งกรณีนี้จะพบว่า ความจริงแท้ที่อยู่ภายใน แต่ตัดสินและหยั่งรู้อเองไม่ได้ ที่สุดเราก็ต้องกลับมาใช้ภายนอกตัดสิน อันนำไปสู่ไขว้เขวสับสน และหลงผิดได้ง่ายในที่สุด

ลำดับต่อมาเกี่ยวกับอารยะ คือ ศิลปะ หรือ เต็มว่าลีลาศ ปรากฏใน เลือกทหารไทย (๘๖) หน้า ๑๓๘

...เวทีลีลาศเต็มไปจ้วยนักลีลาศทั้งหลายหาโอกาสมากอดกันเล่นสนุกๆ ผิวคนนี้ไปกอดเม็ยคนนั้น และเม็ยคนนี้ไปกอดกับผิวแม่คนโน้น แล้วก็บอกว่าเป็นศิลปิน ซึ่ง

ความจริง การลี้ลาของผู้ชายนั้นแหละได้เปรียบ และสมควรที่จะหัดเต็นรำไว้ เพราะตามธรรมเนียมถ้าผู้ชายจะไปกอดใครเข้า ซึ่งไม่ใช่คู่รักหรือเมียของตนแล้ว อย่างน้อยก็ถูกตบหน้า ท่านผู้อ่านที่เป็นเพื่อนร่วมเพศของข้าพเจ้า ควรหัดเต็นรำเถอะครับ พับเฟอช-สกุณิลิก

(หน้า ๑๓๔)

ป. อินทรปาลิต แสดงทัศนะว่า เต็นรำลี้ลาเป็นเรื่องกามารมณ์ โดยถือโอกาสสนุกเนื้อต้องตัวกันสนุกๆ แล้วก็อ้างศิลปะบังหน้า เข้าในโอกาสเช่นนี้เรื่องประโยชน์ส่วนตัวก็กลายเป็นเรื่องเกียรติยศสูงส่งของสังคมไทย มีหน้าซ้ำยังดูเหมือนว่า ผู้ชายเป็นฝ่ายได้กำไรและเป็นผู้กำหนดเลือกด้วย การสัมผัสสนุกเนื้อต้องตัวกันนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องส่วนตัวในที่ลับเสมอไป แต่เป็นเรื่องสังคมสาธารณะได้ด้วย ซึ่งกรณีเช่นนี้จึงลึกลับแย้งกับทัศนะแบบดั้งเดิมของไทยเรา ที่ว่าอารยชน (หรือชาวเคร) ตลอดจนชาวบ้านที่เจริญ) ควรรักษาวลสงวนตัว (หรือไม่ผิดผี) สังคมไทยเป็นวัฒนธรรมต้องห้าม ไม่แสดงออกทางกายวาจา เพื่อจะควบคุมใจได้เท่านั้น อันควรจะเป็นผลกระทบต่อเนื่องตามมา ส่วนสังคมฝรั่ง (ตะวันตก) เป็นวัฒนธรรมเสรี มีวาระปลดปล่อยแสดงออกถึงความต้องการส่วนลึกในทีสาธารณะได้ แม้จะควบคุมจิตใจได้ยากกว่า แต่ถ้าควบคุมได้ คนเราก็ก้าวตัวที่ตรงต่อจิตใจยากยิ่งกว่าชนิดเบื้อย อันนับเป็นข้อดีและควรกระทำ ทั้งการกระทำเช่นนี้เป็นเพียงวาระโอกาสพิเศษ ไม่ใช่วาระโอกาสประจำ แต่ข้อเสียคือวาระโอกาสนั้นคนเราเป็นผู้เลือกกำหนดเอง ก็ย่อมจะเป็นเมื่อไรก็ได้ ก็ใครทำอะไรก็ได้ ถ้าเป็นเช่นนั้นแล้ว เมื่อเราหมกมุ่นฟังเพื่อโอกาส เราก็ตกอยู่ภายใต้ศิลปะ ดังนั้น จึงนับว่าจริงและชาวชบคิดยิ่งที่ว่า กามารมณ์และศิลปะต่างเป็นหน้าตาและหัวโขนหน้ากากของกันและกัน ศิลปะนั้นชั่ววานดังตูดด้วยลักษณะภายนอกใช้หรือไม่ ศิลปะจึงทรงเสน่ห์และเปี่ยมมนตร์ขลังดุจอำนาจอาภรณ์ของกามารมณ์ ศิลปะชวนติดตามไขว่คว้าหาเนื้อแท้ลักษณะภายใน ศิลปะหรือกามารมณ์ ใจคือเนื้อแท้ ใจคือภายใน และใจคือภายนอก

ซึ่งหมายถึงลำดับสุดท้ายเกี่ยวกับวาระ คือ ความรุ่งเรือง หรือเจริญ อันน่าเสนอผ่านการคำพาณิชย์ ดังปรากฏใน พ่อลูกอ่อน (๑๓) หน้า ๘๕-๘๕

"... อ้า-ผมหวังอย่างยิ่งที่จะให้ลูกของผมเป็นพ่อค้า แล้วการเวียนพาณิชย์ การก็ไหนก็สู้เมืองจีนไม่ได้ "

เจ้าคุณปัจจุบันก็ขอครนทนไม่ได้ก็พลัดขึ้น

" ไม่จริงหรือวะ การค้าของเข็ ก้างก็สู้ฝรั่งไม่ได้ "

กิมหงวนชักฉิว

" ทำไม่ถึงสู้ไม่ได้ครับ ? "

" อ้อ-สู้ไม่ได้ซะวะ เจ๊กนะ ค่าเช่าโดยขาดหลักวิชา ส่วนฝรั่งเขามีหลักวิชา การและพาณิชย์ นโยบายอันหลักแหลม "

เสี่ยหงวนหัวเราะก๊าก

" คุณอาจเข้าใจน้อยเกินไปครับ จริงอยู่ ฝรั่งมีหลักวิชาในการค้า แต่ฝรั่งขาดความมานะอดทน ผม-ผมจะชักตัวอย่างให้ฟัง คุณอาจเคยได้ยินได้ฟังไม่ใช่หรือครับว่า คนจีนหลายคนเข้าไปในเมืองไทย และเริ่มต้นสร้างตัวด้วยการขายก๋วยเตี๋ยว บ้าง กระจกบ้าง หรือตั้งข้างเปาะเปี๊ยะบ้าง ง่าย-ใช้เวลาสามสี่ปีก็กลายเป็นมหาเศรษฐี มีเมียไทยสวยฝรั่ง แล้วมีเศรษฐีฝรั่งในเมืองไทยคนไหนบ้างครับ ที่หาบเต้าฮวยขาย และเขยิบฐานะขึ้นทีละน้อยจนเป็นเศรษฐี เจ๊กนะมานะอดทนเดชะครับ ของราคาหนึ่งบาทเราคือราคาหนึ่งสตางค์ก็ไม่กรธทั้งนั้น ผมต้องการให้ลูกของผมมีความมานะอดทน จึงคิดจะส่งไปเมืองจีน "

(หน้า ๘๔-๘๕)

ความเจริญรุ่งเรืองในทัศนะของ ป. อินทรปาลิต นั้น เป็นเรื่องคุณภาพภายในที่สร้างสัมพันธ์เฉพาะเกิดขึ้นเอง ไม่ใช่ใช้คุณภาพภายนอกที่สะสมเรียนรู้เพิ่มพูนตามกาลเวลาได้ ดังเห็นได้จากวิถีมองต่อความเจริญรุ่งเรืองของการค้า ป. อินทรปาลิตให้คำนี้แหละติดอยู่กับอุปนิสัย ไม่ใช่ นโยบายและยุทธวิธี ดังนั้น ถึงตรงนี้ก็สรุปรวมได้ว่า ในทัศนะวิจารณ์ของ ป. อินทรปาลิต ภายในสำคัญกว่าภายนอก โดษกล่าวถึงข้อดีและความจริงที่อยู่ภายในให้เห็น ทั้งยังแสดงข้อเสียและความลวงที่อยู่ภายนอกด้วย ทว่า ป. อินทรปาลิต ไม่ได้เสนอทางออกจากจุดบอดที่เกิดขึ้น ด้วยคนเราจะหยั่งรู้ภายในได้ด้วยวิธีเดียวเท่านั้น คือ วิธีตีความลักษณะปรากฏแสดงทั้งหมดภายนอก ภายในจึงคืออุปมาและจินตนาการแห่งภายนอกประมวญสร้าง ข้อเสนอแนะที่ว่าดีและเป็นอุดมคติที่รับรู้และรู้สึกได้ ทว่ากลับไม่ได้ให้แนวปฏิบัติหรือทางเลือกวิธีดำเนิน ดังนั้น ป. อินทรปาลิต จึงแสดงทัศนะแบบศิลปิน ไม่ใช่ให้นักคิด

ในนิยามเกี่ยวกับสุข ป. อินทรปาลิต ได้แสดงทรรศนะที่น่าสนใจไว้ กล่าวคือ ข้ากับสุขนั้นไม่ใช่ใครต่างกัน ดังปรากฏใน สามเกลอล้ำสี่ตัว (๓๑) หน้า ๑๐๗

นิกกรีบแย่งปืนมาจากอาเสื่อ

" อ้ายบ้า แกจะยิงมันทำไม มันเป็นบ้า "

ทาร์ชาน (อ้ายชด หรือหลวงจิตรกร คนบ้าในตอน อยากเป็นพระเอก) พูดเสริมขึ้น

" ไม้บ้า ผมไม้บ้าหรอกคุณ ผมลูโสดแล้วผมได้รู้แล้วว่าความสุขของมนุษย์ก็คือชีวิตกับธรรมชาติ ผม-ผมหนีออกมาจากโรงพยาบาลโรคลจิต แล้วผมก็มาเป็นทาร์ชานอยู่ที่นี้ คุณเชื่อไหมครับว่ากำนแดงกำนดำ หางส่งหางเสื่อ หลอกเด็กหลอกเล็กเป็นของธรรมดาโลก แต่น้ำร้อนน้ำชาเครื่องยนต์กลไกซ่อนเป็นศิลป์ ส่วนวรรณกรรมก็คือตะเฒ่าบั้งจกป่า อี อี ... "

(หน้า ๑๐๗)

ทาร์ชานหรืออ้ายชด ถูกสามเกลอลกล่าวหาว่า เป็นบ้า แต่ขณะเดียวกันสามเกลอมีชีวิตอยู่ได้ จนกระทั่งจ้ออ้ายชดได้นั้น ก็เพราะคนบ้าอย่างอ้ายชดนี้เสียดชีวิตช่วยเหลือ (จากการถูกลิงกล่มหนีในเส้นทางเดินติดหน้าผา ด้วยเสียงโห่ร้องของเขาพวกลิงก็เคล็ดหนีไปหมด ตอนที่ลิงกล่มหนีได้อ้างถึงไปแล้วข้างต้น สามเกลอล้ำลิ่ว หน้า ๘๘) อ้ายชดประกาศตัวเองว่า ไม้บ้า

เขาได้อยู่กับธรรมชาติและมีความสุข แม้เขาจะพูดฟังไม่รู้เรื่อง แต่สามเกลอได้ฟังและมีสุขทุกชนิดนั้นได้ ก็เพราะความบ้าและความสุขแบบฉบับของเขาอุทิศทุ่มเทเข้าแลก เมื่อมองเห็นเช่นนั้นได้ ก็ก็จะเห็นต่อไปว่า สุขทุกข์ของคนเรา (หรือสามเกลอในที่นี้) แลกมาด้วยความบ้า ที่สุดของครึ่งชีวิตที่สุขก็แยกออกจากกันไม่ได้ เพราะสุขที่มอยุนั้นส่วนหนึ่งแลกมาด้วยการเสียดชีวิตเต็มที่

แต่บางครั้งการมีสติก็ทำให้เรากระทำบ้าๆ เพื่อแลกกับสุขชนิดไม่สบายก็มี ดังปรากฏใน บุกอวกาศ (๑๓๐) หน้า ๖๗

นิกกรแหกปากหัวเราะลั่นลั่นตัวลงนอนหงาย ยกเท้าทั้งสองถีบอวกาศ แล้วหัวเราะจนหน้าเขียวแทบจะขาดใจตาย

" โอฮ-มันน่าขันโว้ย ฮะ ฮะ อยู่โลกมนุษย์สบายดีแล้ว ไม่ชอบเสือกขึ้นมาหาความตาย ฮะ ฮะ เอ้อก ตายก็ตายโว้ย สนั่นคดี ไชโย พวกเราทุกคนมาร่วมวงไปบุญหัวเราะกันหน่อฮเถอะวะ หัวเราะให้สมกับที่เราต้องเสียดภัยเสียดชีวิต "

(หน้า ๖๗)

สามเกลอมีสติดี แต่ต้องการสุขสบายในเกียรติ ทว่าวิถีสร้างเกียรติของสามเกลอกลับเป็นเรื่องสุดทุกข์ไม่สบาย เพราะเสียงชีวิตและเล่นกับความตายอย่างทำทนายิ่ง สามเกลอต้องการสุขสบาย(เกียรติ) จึงเสาะแสวงทุกข์ไม่สบาย(เสียงชีวิต) ด้วยเหตุผลหรือตรรกะของประโยชน์แล้ว ถ้าเราไม่คำนึงถึงธรรมชาติตัวตั้งทั้งสอง(เกียรติและเสียงชีวิต) และลองคิดง่าย ๆ หนึ่งๆ อาจาสุขจึงหาทุกข์ใส่ตัว ข้อความเช่นนี้"กลับหัวกลับหาง"และเป็นจริงไปไม่ได้ในธรรมชาติสามัญสำนึก ทว่าถ้านึกถึงตัวตั้งแล้ว ข้อความนี้กลับจริงและถูกต้องยิ่ง เมื่อเป็นเช่นนั้น การกระทำของสามเกลอในแง่มุมหนึ่งก็ตีค่าได้ว่า *อยากสุขสบายจึงบ้า หาเรื่องไม่สุขสบายใส่ตัวเสีย* ดังนั้นสุขสบายทั้งๆที่มีสติคืออยู่ ก็อาจทำให้กระทำการเสียสติอันเหลือเชื่อ แต่จำเป็นต้องยอมรับก็ได้ สุขคือภายใน แต่ภายในคือความบ้าหรือ คนเราต้องบ้าจึงสมบูรณ์ภายในและเป็นสุขหรือ

คำตอบทั้งหมดคงจะตอบได้ดี ด้วยนิยามเกี่ยวกับ*ปาฏิหาริย์* ดังปรากฏใน อริยอนุสรณ์ (๕๙) หน้า ๑๒๖-๑๒๗

ดร. ศิเรกหัวเราะหึๆ

" อิมเมอซิลีเบล อริยเทวี ฮะ-ฮะ อธิฤทธิ์เหล่านี้มันมีแค่ในเรื่องนิยายหรือหนังการ์ตูนของวอลต์ดิสนีย์ เป็นไปไม่ได้ ฝรั่งไม่เชื่อ ผู้ที่จะเอาชนะธรรมชาติได้คือนักวิทยาศาสตร์เท่านั้น เป็นต้นว่า ทำฝนเทียมหรือเงินเทียม "

นิกรพูดเสริมขึ้น

" แต่ติดตะรางจริง "

เจ้าคุณปัจจนิกหัวเราะชอบใจ แล้วพูดขึ้นอย่างเป็นการเป็นการ

" ไสยศาสตร์มันเป็นวิชาเร้นลับ คาถาอาคม หรือเวทมนต์นั้นไม่ใช่ของเหลวไหล แต่คนที่ไม่รู้จักมักจะทำหกหลอกลวงเขา เลยทำให้เสื่อมความนิยมนับถือ "

นายแพทย์หนุ่มสิ้นศึระะ

" คุณพ่อ ลองเสกให้หมบนศึระะของคุณพ่อขึ้นมาดูทีไร จ้างก็ทำไม่ได้เท่านี้แหละ "

(หน้า ๑๒๖-๑๒๗)

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า มนุษย์ต้องการปาฏิหาริย์ยิ่ง แต่ปาฏิหาริย์มาจากภายในหรือภายนอก ถ้า*ปาฏิหาริย์มาจากภายใน* *ปาฏิหาริย์*ย่อมเป็น*ไสยศาสตร์* ทั้งยังชักพาบารภเราฟุ้ง

เฟื่องกระจายไป แม้แต่เรื่องที่เป็นไปไม่ได้ก็เป็นที่ปรารถนาได้ ทั้งยังไม่จำกัดความปรารถนาไว้ในขอบเขตสมควร ส่วนถ้าป้าภูหาวีรย์มาจากภายนอก ป้าภูหาวีรย์ย่อมเป็นวิทยาศาสตร์ ทั้งยังเรียนรู้ธรรมชาติ เพื่อเอาชนะและควบคุมเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางปรารถนา ทั้งนี้เป็นไปภายใต้ขอบเขตข้อจำกัดของความรู้ที่เป็นไปได้อยู่ *ปรารถนาของมนุษย์ คือ ท้าของป้าภูหาวีรย์* ปรารถนาไม่มีขอบเขตจำกัด แต่ป้าภูหาวีรย์มีขอบเขต ทว่าความก้าวหน้ากลับมาจากการไปให้เหนือขอบเขต ดังนั้นภายใน *ความบ้า ปรารถนา* และ *ป้าภูหาวีรย์* จึงเป็นหนึ่งเดียวกันอย่างไม่มีวันแยกออกจากกันได้ ทั้งหมดยุคด้วยกันอย่าง "กลับหัวกลับหาง" คือ *ป้าไวรสวระ* แต่กลับเป็นเรื่องขบขันที่หัวเราะไม่ออก เพราะทั้งหมดนี้ถูกอธิบายด้วยวิธีให้เหตุผล ทำให้เรื่องเป็นไปไม่ได้กลายเป็นเรื่องน่าจะเป็นและถูกต้อง "การกลับหัวกลับหาง" ที่ *ป้าไวรสวระ* แต่อยู่ในแวดลอมของน่าจะเป็นและถูกต้องนั้นไม่เป็นที่น่าขัน แต่เป็นที่น่าขบคิด ถ้าขบคิดดีพอ ก็ย่อมจะขบขันได้ แต่เป็นเช่นนั้นๆ

นิยาม ในหัวข้อ *ทัศนวิจารณ์โดยตรงต่อความเป็นมนุษย์* นี้ เราได้เห็น ป. อินทรปาลิต เน้นเรื่องภายในเป็นสำคัญ แต่เป็นภายในที่บ้าปรารถนาจนเสมือนเป็นความต้องการป้าภูหาวีรย์ฟุ้งเฟื่อง ถ้าป้าภูหาวีรย์ได้รับการควบคุมดีพอ มนุษย์ก็ควบคุมภายนอก (ภาพถ่าย) ตบะสนองภายใน (จิตใจ) ได้ มนุษย์แสวงหาภายใน แต่ผลตอบแทนกลับปรากฏเฟื่องภายนอก ปรารถนา เช่น *นางจิ้งจุก* และเป็นเรื่องของอารมณ์ความรู้สึกยิ่งกว่าความคิด

ที่นี้ขอกล่าวถึง *นิยามความเป็นมนุษย์* ที่ปรากฏอยู่ในรูป *อารมณ์ขัน* บ้าง ในทัศนะนิยายสามเกลอที่ศึกษานี้มีประเด็นน่าสนใจอยู่ในหัวเรื่อง *ความเป็น ภาพลักษณ์ บ้า อุดมคติ* และ *ความสนใจ* ซึ่งได้ใช้นิยามอย่างผิดที่ผิดทางและเป็นไปไม่ได้ จึงไม่มีวันได้รับการยอมรับอย่างแท้จริง แต่ยอมรับได้ว่า วิธีมองเช่นนี้สนุกและเพลิดเพลิน

ใน *นิยาม* เกี่ยวกับ *ความเป็น* ปรากฏในลักษณะความเป็นคน ความเป็นภาษา และความเป็นชายหญิง สำหรับที่จะยกเป็นลำดับแรก คือ *ความเป็นคน* อันปรากฏใน เทียวลพบูรี (๕๒) หน้า ๑๕-๑๖

เจ้าคุณว่า " แต่พระเจ้าท่านยังบกพร่องอยู่บ้างเหมือนกัน "

" ครับ ถูกแล้ว " นิกฤษณ์ยิ้มๆ " บางที่ท่านคงจะเผลอเธอ เป็นต้นว่า แ๊ะ-

แ๊ะ อย่างคุณพ่อท่านคงจะลืมเอาผมติดมาให้ "

สามสหราชอาณาจักร

" จริงว้อย " อาเสี่ยหนุ " อย่างอ้วก็เหมือนกัน ท่านคงแก๊งป็น? หนี้น
ฮาวอ์เหลนเป็นอั้งจั้งแหละ อ้วจั้งสูงโย่งโก๊ะฮั้งกะเปรต "

เจ้าคุณทำตาปริบๆ " อ้อวักมาถึงหัวล้านเข้าหน้าอชเลฮะ ที่เข้าว่าพระเจ้า
ท่านบกพร่อง ข้าพทศความว่า บางสิ่งบางอย่างในตัวเราไม่เห็นจะมีประโยชน์
อะไร เป็นต้นว่า หนวด ขนจิกแร้ ขนหน้าแข้ง ขี้ริงแค ขี้อะไรต่ออะไรอีกเสอะ
แยะ " พอจบเจ้าคุณก็หัวเราะงอหาย " แล้วก็อีกอย่างหนึ่ง พระผู้เป็นเจ้าท่านควร
จะสร้างอวัยวะภายในตัวเรามีเกลียว เหมือนเครื่องยนต์ถอดออกเปลี่ยนได้เวลา
ชำรุด "

" ว้า ! " กิมทงวอร้องเอ็ดตะโร " ยิ่งคุยยิ่งใกล้ปากคลองसानเข้าไปทุกที
ว้อย เฮ้อะ-เอือก-ฮะ-ฮะ-หา-เอือกคุณอาทศความว่า อวัยวะในตัวเราควรมี
จำหน่ายเหมือนกับเครื่องอะไหล่รถยนต์ตามท้องตลาดอั้งจั้งหรือครับ ? "

" ก็อั้งจั้งเข้า มชนชาติก็จะได้ข้อเปลี่ยนใหม่ "

เสียงหัวเราะพร้อมกันดังขึ้นอีก

(หน้า ๑๕-๑๖)

ความเป็นคนอย่างที่เราคุ้นเคยกันอยากให้เป็น เป็นเวลาว่าเป็นคนที่มีอวัยวะถอด
เปลี่ยนเวลาชำรุดได้ กล่าวคือ เป็นชีวิตที่มีอะไหล่ร่างกายพร้อมยกเครื่องใหม่ได้ตลอดเวลา ความ
เป็นคนเช่นนี้จึงเป็นจินตนาการเฟื่องฟูไปตามวิทยาการเทคโนโลยี ก้าวหน้าจนเป็นก้าวกระโดด
เขย่งอีกแยะอีกกันไป จะว่าเราสมัยก็ไม่ใช่ จะว่าล้ำสมัยก็ไม่เชิง ต้องว่าคาบหลุกคาบคอกครั้งครึ่งบ้า
ไปแล้ว ฟังดูบ้าไร้สาระและมีลักษณะ"กลับหัวกลับหาง" ขั้วแข็งขบวนขบขันดีแบบหนึ่ง เป็นไปไม่ได้
จึงยอมรับไม่ได้ ไม่ใช่ไม่ยอมรับจึงเป็นไปไม่ได้ แต่เป็นไปไม่ได้ที่เหลือเชื่อเช่นนี้ จึงเป็น"การกลับ
หัวกลับหาง" ขั้วแข็งขบวนขบขันดียิ่ง ถ้าอยากจะได้เป็นสาระจริงจังหนักสมอง ก็ยอมได้ว่า มนุษย์
ละโมภและปรารถนาไม่รู้จักพอ มนุษย์ปรารถนายกระดับและไม่อยู่กับที่ มนุษย์จำเป็นต้องเคลื่อนไหว
แต่ก้าวหน้าหรือก้าวหลังนั้นเป็นอีกเรื่อง ทว่าถ้าได้ก้าว มนุษย์ก็สำคัญว่าก้าวหน้าเสมอ ทั้งยังมีก้าว
หน้าชนิดเฟื่องฟู(ข้าม) ดังตัวอย่างนี้ด้วย

ลำดับต่อมาของความเป็น คือ ความเป็นคำ หรือความเป็นภาษา ดังปรากฏใน
เทียวลพบรี (๕๒) หน้า ๑๖-๒๐

...พลผู้ขี้เมา " นิกาก็ที่น่าขึ้นพระเจ้าท่านสร้างมนุษย์ให้มีอวัยวะครบถ้วน
เหมาะเจาะดีแล้ว ตานี้ผมอยากรู้เหลือเกินว่า ใครนะ เป็นคนแรกที่ตั้งชื่ออวัยวะในตัว
บางอย่างก็ชื่อเพราะ บางชนิดก็ฟังแปร่งๆหู ง่า- เช่นตาทำไมเราจะต้องเรียกว่า
นัยน์ตา จะเรียกหน้าข้างไม่ได้หรือครับ ? "

นิกากับกิมหงวนหัวเราะจนหน้าหงาย

" นั่นนะซี ถ้าแต่ตั้งเดิมเรียกนัยน์ตาว่าหน้าข้างก็คงไม่แปลกอะไร " อาเสี่ย
ผู้ขี้เมา มองครูปถ่ายของดารากาพอนตร์หญิงคนหนึ่งที่นั่งตัก แล้วหัวเราะลั่น

" เอ๊ย-พล ครูป่าเตียนาเดอรับนัยน์ตา หน้าข้างหวานยังกะน้ำเชื่อม "

นิกาทักหัวเราะหึๆ " อ้ายเสี่ย อย่าอูตริไปเปลี่ยนศัพท์เลยเว้ย มันจะยุ่ง "

" ไม่ยุ่งน่า ช่วยกันเปลี่ยนใหม่เถอะวะ อีกหน่อยคนนิยมไปเอง ก็จะเป็น
คนคิดเปลี่ยนเอง ต่อไปเราจะต้องเรียกลูกนัยน์ตาว่าหน้าข้าง "

เจ้าคุณหัวเราะจนเสียดท้อง

" แล้วปากล่ะเว้ย เรียกอะไร ? "

" เรียกตูดครับ " กิมหงวนพูดหน้าตาเฉย " จำไว้ละครับ ? "

เจ้าคุณพยักหน้า

" จมูกล่ะ ? " ท่านถามต่อไป

" จมูกเรียกสะดือครับ "

คราวนี้เจ้าคุณปัจเจกนิกาสั่งโหรง

" หูล่ะ ? "

" หูเรียกตาตุ่มครับ " อาเสี่ยพูดโดยไม่ต้องคิด

" อ้ายเสี่ย ฮะ-ฮะ เอ็งแก๊ของเดิมของเขาไปไหนหมด อา แล้วก็แก้มล่ะ
เรียกว่าอะไร ? "

" เรียกเท้าครับ "

เจ้าคุณทำคอฮั่น " ตายท่า ! ถ้างั้นเวลาแกจะขอรูบแก้มนวลละออกสักหนึ่งที
แกจะพูดว่าอย่างไร ? "

กิมหงวนนมย้ม " ผมก็ต้องบอกว่า นวลจ้า เอ๊ยเห็นนวลทำหน้าข้างหวานๆ
กับเอ๊ยยังงี้แล้วชื่นใจเหลือเกิน " พูดพลางยักคิ้วแผล็บ " พูดยังงี้แล้วผมก็ต้องเอียง
หน้าไปกระซิบข้างตาตุ่มหล่อนเบาๆว่า นวลจ๊ะ ขวให้พี่รูบที่นั่นสักทีนะจ๊ะ "

เจ้าคุณปัจเจกนิก พล นิกร ต่างหัวเราะก๊ากตบมือกระแทกเท้าชอบอกชอบใจ

" ไม่เอาแล้ว " เจ้าคุณพูดกลางหัวเราะกลาง " เชิญแก้ไขศัพท์ใหม่ไปคนเดียวเถอะ "

เสี่ยหงวนยิ้มกริ่ม " ตามใจ เออ-ใครไม่ใช้ผมใช้คนเดียวก็ได้ " แล้วอาสาเสียที่ท้องศัพท์ใหม่ของเขา " ตาว่าหน้าแข็ง ปากว่าพูด จมูกว่าสะคือ หูว่าตาค่อม แก้มว่าเท้า ฮ่ะ-ฮ่ะ คิวอี้ "

เจ้าคุณถามขึ้นเบาๆ

" แล้วก็มะเหงก่ะ ต้องเปลี่ยนไหม ? "

" อ้อ-เปลี่ยนสิครับ มะเหงก่ะต้องเปลี่ยนเป็นมะอีก อู๊ป ! ไม่ใช่ครับ ไม่ใช่ๆ "

เจ้าคุณทำหน้าแข็งถลน

" ป๋อ-ประเดี๋ยวพ่อตบหน้าแข็งพลัดเลย "

กิมหงวนแหกปากหัวเราะดังขึ้นกว่าเก่า ยกแก้ววิสกี้ขึ้นดื่ม ล้วงกระบี่เข้าหยิบผ้าเช็ดหน้าออกมาสั่งชุกแล้วบ่นพึมพำ

" คั้นสะคือมาส่องสามวันแล้ว น่ากลัวจะเป็นหวัด นอนไม่หลับ ต้องหาวิชาทางตูด เมื่อคืนลิวซันมาหวดแอสไฟริ่งเข้าไปสามเม็ด ตาค่อมอ้อ ฟิงอะไรไม่รู้เรื่อง เชื้อ- " แล้วอาสาเสียที่ห้อยช้อยเด็กห่มกรอบป้อนให้นิกร " เอ้า-อ้าตูดเข้าซี ซ้าอะป้อนให้ "

นายการุณวงศ์เอ่อมมือพลิกหน้ากิมหงวน

" พ่อที่เว้ย เฮ้ย-พล โกรศัพท์เชิญคุณหลวงวิเชียรมารับอ้ายเสียไปเสียทีเถอะ ฮ่ะ-ฮ่ะ ทำมันบ้านั่น "

" หนอยบ้า แล้วที่แกเรียก หูว่าหู ตาว่าตา จมูกว่าจมูก แกไม่บ๊วริ แกเอาเหตุผลอะไรมาว่าจะต้องยังงั้นๆ เราเรียกตามคนที่เขาคิดใช้ใหม่ละ ที่นั่นคิดของกันบ้างล่ะ ใครไม่เรียกตามก็แล้วแต่ใจชิวะ " พูดจบก็หันมายกคิ้วกับเจ้าคุณปัจจนิก

" แหม-คุณเอาเคียวปลาหมึกเท้าตู่สน่าอร้อย "

(หน้า ๑๖-๒๐)

กิมหงวนกำหนดนิยามคำเสียใหม่ โดยให้มันตาเรียกหน้าแข็ง ปากเรียกตูด จมูกเรียกสะคือ หูเรียกตาค่อม แก้มเรียกเท้า ซึ่งส่งผลให้สำนวนวาจาเกี้ยวพาราสีของกิมหงวน ดูแปลกประหลาดไร้สาระขัดแย้งกับสามัญสำนึกปรกติพิกล ด้วยชุดคำแทนที่จะแทนสิ่งอวัยวะที่หมายแทนได้ ชุดคำดังกล่าวก็นำนักถึงอวัยวะสิ่งนั้นๆตามสามัญสำนึกปรกติ ไม่ใช่ช้อยมันหมายตกลง

พิเศษได้เลย ฟังนิดหน่อยก็พอสนุกได้อยู่ แต่ครั้งฟังมากเข้าๆก็ชักสับสน รำคาญ และเคืองระคายหู ด้วยแต่ละคำนั้นพาลชวนนึกถึงของต่ำอยู่เรื่อย แต่กรณีเช่นนี้ทำให้เห็นได้ชัดว่า ภาษาหรือคำเป็นเพียงข้อตกลงร่วมกันเท่านั้น ไม่ใช่เป็นความจริงหรือตัวตนเช่นนั้นจริงๆได้ ภาษาหรือคำเป็นเพียงจุดตัวกลางที่เดินทางส่งมอบสำนึก ทั้งจุดตัวกลางนี้จะเปลี่ยนเป็นบุคคลอื่นก็ได้ แต่ต้องเบ็ดเสร็จพร้อมใจยอมรับและรับรู้ร่วมกันเสมอ ภาษาจึงเป็นสิ่งสมมติ ถ้าเราบ้าสมมติเป็นตัวของตัวเอง เราก็เป็นคนเสียดสี ควรจะอัญเชิญเราไปยังสถานบริการของรัฐอันเหมาะสมควรไป ดังนั้นจะเห็นได้ว่าปรารภนาเพื่อฟังนั้นนอกจากนำมาซึ่งจินตนาการที่อาจกลายเป็นก้าวหน้าแล้ว ดังตัวอย่างก่อน ตัวอย่างนี้ก็แสดงว่า ปรารภนาเพื่อฟังก็นำมาซึ่งความเข้าใจแห่งเบ็ดเสร็จเป็นไปหรือบ่อเกิดก็ได้

มาลำดับนี้ของความเป็น ก็มาถึงความเป็นหญิงชาย โดยเริ่มที่ความเป็นหญิงก่อน ดังปรากฏใน ห้วงลูกสาว (๒๕) หน้า ๗๓-๗๔

" ...คนแก่ๆกันชอบ ยังอยู่ข้างผู้หญิงสวยๆถึงดี จะได้รับกลิ่นไอแห่งความหวานอันบ้าง "

พลัมเล็กน้อย

" ไม่แน่นักหรอกกร เข้าไปอยู่ในหมู่ผู้หญิงมักจะได้กลิ่นเสียบ่อยๆ " พุดกลางหัวเราะพลาง " ผู้หญิงโดยมากชอบถวิลสิ่งหรือม่ายก็เกาต์ แล้ววิ่งไปว่านี่ยังมีศิลปะในการกระจายเสียงอย่างวิเศษ คือกระจายชนิดไม่มีเสียงดัง ถ้าจะค้นเอาตัวให้ได้ก็ยุ่งสิ่งเกิดคุณหน้าเปลี่ยนๆ ส่วนผู้ชายเราหน้าด้านไม่มีการฮับฮ้างซึ่งใจ กันเคยได้กลิ่นคนขับรถรางบางคนซึ่งออกจะรุ่มร่ามในเรื่องนี้มาก "

นิกรหัวเราะลั่น

" จักรยานสามล้อบางคนก็ไม่ได้เลย "

(หน้า ๗๓-๗๔)

ดูเหมือนความเป็นหญิงจะอยู่ที่ความสวยงาม หรือรูปร่างหน้าตาภายนอกเป็นประการแรกเสมอ ข้าคนเราก็มักจะเห็นความหวานชื่นแห่งความเป็นหญิงว่า อยู่ที่ตาสวย หิ้งสวยก็ยิ่งหวานชื่น แต่แล้วจินตนาการที่เพื่องก็ทำลายมาษาภาของนิยามเช่นนี้ลง เมื่อกล่าวถึงกลิ่นเสียหรือลมที่พาออกมา เพราะฮึงส์วทและฮึงเป็นผู้หญิง ก็ฮึงเก็บและฮึงซ่อนกระจายกลิ่นอย่างมีศิลปะแนบเนียนฮึง อาจกล่าวได้ว่า ฮึงสวยก็ฮึงปกปิดและซุกซ่อนหมักหมมเสียๆไว้มาก ต่างกับผู้ชายที่เปิด

เพียงกระจายออกมากกว่า ไม่ใคร่ปกปิดซุกซ่อนเสียๆหมักหมมไว้ ถ้าเสียก็เสียให้เห็น จะกล่าวว่า ผู้ชายหน้าค่านึกไม่ผิดนัก แล้วจินตนาการฟังเฟื่องส่งๆบ้าไร้สาระ ก็นำเราเข้าสู่ความถูกต้องเป็นจริงซึ่งกว่า (แต่ผู้ชายเป็นแบบผู้หญิงก็มี และมักถือเป็นมารยาทมากกว่าการปล่อยตัวตามสบายในกรณีเช่นนี้สำหรับคนทั่วไป)

ทีนี้ลำดับของความเป็น ก็จะต้องกล่าวถึงความเป็นชายบ้าง ดังปรากฏใน ธิดาพระอมา (๗๕) หน้า ๖๔-๖๕

แต่กรรมิกาเป็นหญิงสาว เมื่อธรรมชาติสร้างสรรค์ให้หญิงชายเกิดมาร่วมรักกัน และเป็นคู่ชีวิตคู่เมียกัน ดังนั้นจึงไม่แปลกอะไรที่หล่อนจะรู้จักความรัก พุดกันสั้นๆก็คือว่ากรรมิกาหลงรักนายพิชราภรณ์ ราวกับชีวิตจิตใจของหล่อน ส่วนอาย เสื่อพล แ่นละ ผู้หญิงสาวและสวดยเช่นนี้ ถ้าเขาไม่หลงรักหล่อนเขาก็บ้าเท่านั้น ผู้ชายนะ ทราบโคกก็ยังเคียวป่าท่อนโกโก้ได้ ความรักของเขาก็ยังมีเหลือเฟือพอที่จะแจกจ่ายให้สาวใช้บ้าง แม่ครัวบ้าง เมียของตนบ้าง และคนอื่นๆบ้าง

ผลตกลงปลงใจอย่างแน่วแน่ เขารู้ดีว่ากรรมิการักเขา เขาจะขอความรักหล่อน พาหล่อนหนีมากรุงเทพฯ หาบ้านเช่าอยู่ มีเครื่องเรือนมีเงินใช้พร้อม แล้วเขาก็หาโอกาสที่หนีตาเปลอส่องไปหาหล่อน

(หน้า ๖๔-๖๕)

ในตัวอย่างนี้ได้กล่าวถึง สันดานของผู้ชาย ที่มีหัวใจเหลือเฟือ แจกจ่ายได้ไม่รู้หมดและไม่รู้พอ ด้วยวิสัยของผู้ชายแล้ว ถ้าผู้หญิงสาวและสวดยก็จำเป็นต้องหลงรัก ไม่เช่นนั้นก็บ้าเท่านั้น ถ้ายังรู้จักรักผู้หญิงสาวสวดยได้ ก็ย่อมยังคงมีสติสัมปชัญญะดีพอและรู้จักตัวเองดีพอ ดังนั้น ทราบโคกยังมีกำลังวังชา ป่าท่อนโกโก้ยังเคียวแหลก ปืนไวและเปลอส่องก็ย่อมเป็นธรรมชาติวิสัยชาย เพราะแสดงว่ายังไม่บ้าและสติแตกไปเสียก่อน วาทกรรมดังกล่าวมานี้ แม้ฟังดูดีและเหมาะสมจะในการจัดวาง แต่ก็ฟังดูไม่เข้าท่าและขัดแย้งในสามัญสำนึก เพราะถ้าพิจารณาตรงผลประโยชน์แล้ว ฝ่ายชายได้ประโยชน์ฝ่ายเดียว ฝ่ายหญิงเสียประโยชน์และตกเป็นของตลอด แต่สภาวะตกเป็นรองของหญิงนั้นช่างทรงอำนาจยิ่ง เพราะผู้ชายที่มีเจ้าของแล้วจำเป็นต้อง ย่องตอนเปลอส่อง ของภรรยาหรือผู้ควบคุมธุรกิจชีวิตของเขาไว้ จึงจะสามารถมีโอกาสกะหนุงกะหนิงปืนใจได้สำเร็จ ดังนั้น ด้วยวิถีการบรรยายเช่นนี้ย่อมทำให้เห็นว่า อำนาจจะอยู่ที่ฝ่ายชายก็ไม่ใช้ อยู่ที่ฝ่ายหญิงก็ไม่เชิง อำนาจจะ

กลิ่นไม้เข้าคายนี้ออก เพราะฝ่ายชายใช้อ่านาจได้ด้วยการปกปิดชุกซ่อน แต่อ่านาจได้ปรากฏใน สนามภายนอก(บ้านและครอบครัว) ส่วนฝ่ายหญิงมีอ่านาจภายใน(บ้านและครอบครัว)อย่างเปิดเผย แต่สนามการใช้อ่านาจกลับต้องมิดเม็ดไม้ภายใน ทว่าถ้าฝ่ายชายซ่อนซ่อนเปลือยเกินไปจนเหลืออด สนามการใช้อ่านาจก็จะปรากฏภายนอก(บ้านและครอบครัว)ได้ ฝ่ายชายก็ยอมเป็นวัวสีนึ่งหงหระ ปล่อยให้ฝ่ายหญิงกดขี่ตามอำเภอใจเป็นที่สุด ถ้าจะกล่าวให้สนุกก็ต้องว่า ฝ่ายชายรู้จักเปิดเผยและมี สำนึกผิดชอบดีพอ จึงกล้ารับทัณฑ์กรรมผิดโทษสถานได้อย่างองอาจ ถึงตรงนี้จะเห็นได้ว่า จินตนาการ ฟุ้งเฟื่องสนุกตามวิถีบรรพชาของ ป.อินทรมานิต นั้น นำให้เราพบว่า ความถูกต้องเป็นจริงมี หลายหน้าหลายเหลื่อมมุ่มซึ้ง ฮากตัดสินเงาะจงเด็ดขาดไปอย่างใดอย่างหนึ่งได้สำหรับผู้สดีเฟื่องดัง กล่าวมา

นอกจากความเป็นชายในด้านนิสัยหรือสันดานแล้ว ยังมีความเป็นชายที่พยายามไว้ใน คำนบุคลิกด้วย ดังปรากฏใน อายโม่งแผลงฤทธิ์ (๗๘) หน้า ๘๓

พลอ้มอ่อนโยน

"จริงสิครับ คุณแม่ป๊ะ ท่านมีลูกขาดเหลือเกิน แต่ก็ไม่เท่าคุณพ่อ "

เจ้าคุณปัจฉิมกษัตริย์ของ " อ้าว-ยังงั้นหรือ ? "

" ครับ เมื่อปีกลายนี้ก่อนคุณพ่อก่อนคุณแม่มาอยู่ที่นี้ บ้านเราถูกขโมยขโมยบ้านทรพหึ่ง พวกคนใช้ไล่จับกันเกรียวกราว คุณแม่ก็ป็นลูกช่องวังกะเล่อกะล่าลงมาชวระ ขาจับ ขโมย ส่วนคุณพ่อก่อนเข้าไปนอนในกิ่งโด้งอยู่ใต้ต้นไม้ "

คณะพรรคหัวเราะครืน ...

(หน้า ๘๓)

เราอาจจะตีความจากตัวอย่างนี้ได้ว่า บุคลิกความเป็นชายที่ขาดหวั่งอย่างหนึ่ง คือ ความเป็นผู้นำกล้าหาญ เมื่อคุณพ่อก่อนเข้าไปในต้นไม้ ส่วนคุณแม่วิ่งหน้าตาตื่นถือปืนลูกๆผิด |สืบสน ในตอนที่ทราบข่าวขโมยขโมยบ้านนั้น ดังนั้นเป็นพฤติกรรมที่ผิดที่ผิดทางและไม่น่าเป็นไปได้ แม้จะเกิดเป็นจริง แต่ก็ไม่มีวันยอมรับเป็นความจริงสักตลอดกาลได้ ด้วยเหตุดังกล่าว ความจริงนี้จึงเป็น ความจริงจำเพาะบ้าไร้สาระและคุดลก"กลับหัวกลับหาง"ชาวเขบช้น นับเป็นเรื่องสนุกและเพลินดี ตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า จินตนาการเฟื่องฟุ้งสนุกๆไม่ใช่ไม่มีขอบเขตจำกัด และขอบเขตจำกัดก็คือ จำเป็นต้องคิดแปลกเปลี่ยนไปจากแนวแบบแผนเสมอ ถ้าเรื่องใดเกิดเป็นแนวผิดแบบแผนเอง

เรื่องนั้นก็จำเป็นจะต้องใช้จินตนาการเฟื่องฟูอีกต่อไป เพราะเท่าที่มีและเห็นอยู่ก็สนุกและบ้าพอแล้ว

ลำดับต่อมาของ *อารมย์เขินต่อวิยาม* คือ *ภาพลักษณ์* ซึ่งเป็นเรื่องของ *เกียรติ* อันปรากฏในด้านมั่งคั่ง อำนาจ ชื่อเสียง และวัฒนธรรม ตามลำดับ ในตอนนี้จะขอล่าวถึงเกียรติ ด้านมั่งคั่งเป็นลำดับแรก ดังปรากฏใน أي้ม้องเพลงฤทธิ (๗๘) หน้า ๕๑-๕๒

...เจ้าคุณปัจจุเกกก็หัวเราะก๊าก " ความจริงแหวนที่ค่าสวมไปเป็นแหวนเพชรก็ราคาสิบบาทเท่านั้น ฮะ-ฮะ-แหวนเพชรจริงๆามืออยู่มาก แต่ไม่เคยใช้คนอย่างอาใส่แหวนเก๊ ใครก็นึกว่าเพชรแทน จริงไหมละ พล ? "

สี่สหายหัวเราะลั่น

พลว่า " จริงซี้ครับ มะมุษย์เรามักจะเข้าใจกันอย่างนี้ คนที่มีฐานะไม่สู้ดี ถึงใช้ของจริงเขาก็คิดว่าเป็นของเก๊ ส่วนคนที่มั่งคั่งก็มั่งคั่งด้วยบรรดาเสกศักดิ์ สวมแหวนเพชรแก้วน้ำมะเน็ด หรือคาดเข็มขัดทองวิทยาศาสตร์ ก็เข้าใจกันว่า เป็นของจริง "

เจ้าคุณหัวเราะก๊าก

" อาเอาแบบอ้ายหงวน คือใช้ของเก๊ตบตาคนอื่น "

อาเสี่ยหัวเราะลั่น

" ซี้ครับ ใครจะมารู้ว่าเราใช้ของเก๊ ดูกระโถนเสีซวทองคำในหิ้งผมเป็นต้น ที่แท้เป็นกาไหลทอง ชาวบ้านแถบนี้ลื้อกันออกแซ่ดไปว่า ผมใช้กระโถนทองคำ ซึ่งแม้แต่มหาเศรษฐีของโลกก็ไม่กล้าทำใช้ "

(หน้า ๕๑-๕๒)

คนเรามักดูเกียรติผ่านเครื่องประดับอันมั่งคั่ง แต่ *เกียรติ* ของคนมั่งคั่งเรากลับดูผ่านปริมาณเครื่องประดับ โดยไม่สนใจว่าจริงหรือปลอมอีกต่อไป ซ้ำถ้าคนมั่งคั่งมีปริมาณเครื่องประดับมาก เราก็เข้าใจว่าของจริงแท้แน่นอนอย่างปักใจมั่นยิ่งขึ้นอีก *จริงแท้พิสูจน์โดยภาพลักษณ์* ไม่ใช่เนื้อแท้ความจริงอีกต่อไปแล้ว เราตัดสินบุคคลที่ความน่าเชื่อถือของการนำเสนอ ไม่ใช่ที่ความจริงแท้ของการพิสูจน์ ความเป็นจริงเช่นนี้มีลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"ขัดแย้งและไม่น่าเป็นไปได้ ทั้งยังไม่อยากยอมรับ เพราะคู้บ่าไว้สาระและตลกกลับตาลปัตรยิ่งถ้าสิ่งเกิดอย่างผิวเผิน

และไม่พยายามอธิบายจริงจัง การอธิบายจริงจังเช่นนี้ย่อมทำลายลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"และจินตนาการเฟื่องฟูส่งๆไป ให้ออกกลายเป็นเหตุผลและความเป็นจริงที่ต้องเป็นไปเสมอ ถ้าคิดจริงจังเช่นนี้ กรอบจำกัดความก็เหมาะสมและลงตัว แต่ถ้าคิดเฟื่องฟู กรอบก็กระจายออกสับสนและสับสนในการจำกัดความ แต่สับสนเช่นนี้คือที่มาของความใหม่และก้าวหน้า ซึ่งจะได้มาด้วยการจัดระเบียบเล่นให้สับสนในสับสนนั่นเอง

อารมณ์ขันต่อนิยามของภาพลักษณ์ด้านอำนาจ ปรากฏใน วันรับเสด็จ (๑๑๙) หน้า

๑๓

" ทำไมมาถึงปานนี้ละคะ "

" หา-รถไฟมันเสียเวลาอะซี อีหนู คนแน่นเบียดกันเหมือนเก็บปลากระป๋อง
ลุงนั่งมาบนหลังคารถตั้งแต่ปากน้ำโพธิ์กรุงเทพฯเลย "

เสียงหัวเราะของคณะพรรค ๕ สหายดังขึ้นอีก

" คนแน่นถึงกับต้องนั่งมาบนหลังคาเขียวหรือครับ คุณลุง " กิมหงวนถามยิ้มๆ

" เปล่า ข้าหลบการจราจรเฮอ อ้ายที่ๆจะนั่งหรือยืนในรถก็พอจะหาได้หรอก
แต่มันก็ต้องมีตัว "

" อ้าว " อร.ดิเรกอุทาน " คุณลุงมาฟรีหรือครับ "

" เอลหว่า " แล้วลุงเชยก็หัวเราะ " มือขึ้นช้ำก็เหมือนกับท่านผู้แทน
ราษฎรนั่นแหละ ขี่รถไฟเสียอิฐมันก็ไม่ใช้ลุงเชย "

(หน้า ๑๓)

ลุงเชยขึ้นรถไฟมากรุงเทพฯ โดยไม่ต้องซื้อตั๋ว ทั้งนี้ลุงเชยกล่าวถึงอย่างภาคภูมิใจ
โดยเปรียบเทียบกับ คนระดับแกก็เหมือนกับระดับผู้แทนราษฎร กล่าวคือมีเกียรติอำนาจพอ ไม่ต้อง
เสียเงินขึ้นรถไฟ (เป็นนิมิตความที่ได้จากการพยายามตีความที่น่าจะเป็น) ถ้าเราฟังเฉยๆ ก็ดูเหมือน
ลุงเชยมีเกียรติอำนาจระดับเดียวกับผู้แทนราษฎร (ผ่านวิซีกกล่าว) แต่ถ้าคำนึงถึงข้อเท็จจริงแล้ว
เราจะพบว่า ลุงเชยก็วงค่าธรรมเนียมรถไฟ ดังนั้น สำหรับน้ำเสียงของลุงเชยก็อาจกินนัย
เสียคลี่ได้ว่า ผู้แทนราษฎรก็วงค่าธรรมเนียมไม่ต่างจากนักตระหนี่โกงเป็นอาจินนีสอย่างลุง
เชยเลย เมื่อเป็นเช่นนี้ จินตนาการประกอบสร้างภาพลักษณ์ก็มีลักษณะสองหน้า ชวนขบคิดและ
ชวนขบขันตามแต่อัธยาศัยเลือกเฟ้น จินตนาการจัดระเบียบพิเศษและพลิกนี้ช่างเปิดขยายวิสัยทัศน์ได้

ตั้ง ทั้งยังสนุกและชวนติดตามเป็นอย่างดี

แล้วทวนอารมณ์ย้อนนิยามของภาพลักษณ์ด้านชื่อเสียง ก็เป็นลำดับต่อไปที่จะกล่าวถึง
ในหัวข้อภาพลักษณ์เกียรติ ดังปรากฏใน นรกในชื่อ (๙๖) หน้า ๖๐-๖๑

กิมหงวนยิ้มแค่นๆ

" เมื่อแกรักชาติ แกก็จงสละเลือดเนื้อของแกให้พวกเรากิน เพราะเราทั้งห้า
คนนี้เป็นคนของชาติ "

" ...มีอะไรที่แกจะสั่งเสียบ้างบอกข้าเถอะ ? "

:

:

เจ้าแห้วปล่อยโฮ้ พุดพลาจร้องไห้พลาจ

" รับประทาน ช่วยสร้างอนุสาวรีย์ของผมไว้ที่สนามหลวงด้วยนะครีบ อนุชนรุ่น
หลังจะได้รู้ว่า นายแห้ว โทระพา ยอมสละเลือดเนื้อเพื่อประเทศชาติ "

กรรวานลิสนาอภัยกับเจ้าคุณปัจฉิมหงวนหัวเราะครืน...

(หน้า ๖๑)

เจ้าแห้วโดนคำสั่งขอร้องแกมบังคับว่า ถ้าเจ้าแห้วรักชาติจริง ก็จงสละเลือดเนื้อ
ให้กินค่า รอาหารโद्यตี เพราะผู้จะกินและหิวเป็นคนของชาติ ซึ่งเจ้าแห้วแม้จะเสียใจสุดซึ่ง แต่ก็เต็ม
ใจเสียสละ ทั้งนั้นขอแม้ว่า ช่วยกรุณาสร้างอนุสาวรีย์ให้ด้วย เพื่ออนุชนรุ่นหลังจะได้รับรู้ หรือถึงตัว
ตายก็ตายแต่ตัว หากชื่อเสียงกลับดำรงคงอยู่และเป็นอมตะ *คนเรายอมตายอย่างเสียสละได้ แม้จะ
เป็นเสียสละข้าๆก็ตามก็* แต่เสียสละนั้นต้องได้รับผลตอบแทนที่เท่าเทียม ดังเช่นอนุสาวรีย์ดำรงอยู่ใน
ด้านเกียรติชื่อเสียงตลอดไป จากตัวอย่างนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่า *ท่ามกลางเกียรติชื่อเสียงที่
สถาปนาขึ้นขึ้นมา นั้น บางทีอาจแฝงไปด้วยความขี้ขลาดมันไปหมดก็ได้* ซึ่งคำสั่งไว้เหตุผลและคำ
สนองที่หนักแน่นปรารถนานั้น ล้วนเต็มไปด้วยจินตนาการให้คุณค่าคุณภักดี ดูเหมือนคุณค่าเป็นหัวข้อหนึ่ง
ของจินตนาการเพื่อมุ่งขู่หรือสนุกๆก็ไม่ผิด มุมมองน่าสนใจเช่นนี้กลับไม่ได้เกิดจากทัศนวิจารณ์
ตรงๆง่าย ๆ แต่กลับมาจากทัศนระอารมณ์ชั้นซับซ้อนขัดแย้งลึกๆ

สำหรับอารมณ์ย้อนนิยามของภาพลักษณ์เกียรติด้านศักดิ์ยศ คือ ด้านวัฒนธรรม ดัง

ปรากฏใน ศีกทลายุโลก (๑๓๑) หน้า ๕๗-๕๘

..." ผมขอเรียนให้ทราบว่าพวกเราถือว่าแขกที่รับประทานอาหารอย่างมูมามานั้น ได้ให้เกียรติยศอย่างสูงแก่เจ้าภาพ โปรดรับประทานอย่างคุณนิกรนะครับ "

เสี่ยหงวนลิมตาโพลง

" ยั้งจั้งหรือครับท่านนายพล "

" ครับ คุณสิครับ พวกเรากำลังจ้องมองดูพวกคุณ ถ้าพวกคุณรับประทานอย่างสุภาพ เราก็จะถือว่าคุณรังเกียจเจ้าภาพคือพวกเรานั่นเอง "

" ปู้โฮ้ " อาเสี่ยเอ็ดตะโร " ยั้งจั้งก็พิเศษสิครับ เอาเลยพวกเราสะกริมเลยว้อย ไชโย... ขอให้พี่น้องชาวโลกพระอังการจงเจริญ ตะลุมบอนพวกเรา "

ท่านเองคณะพรรคสี่ห้ายกับเจ้าคุณปัจจุโลกและเจ้าแก้วก็เริ่มต้นรับประทานอาหารอย่างตะกละตะกลามที่สุดในชีวิต เสียงตบมือดังขึ้นอีก คณะรัฐมนตรีและบุคคลสำคัญของโลกพระอังการ ต่างพากันมองดูชาวโลกราหูอย่างชื่นชม ขณะท่านประธานาธิบดีก็กับแล้วตาออก เพราะปลื้มใจที่ชาวโลกราหูให้เกียรติแก่ท่านอย่างมากมาย ท่านเอกอัครมหาจอมพลเห็นมากกระซิบกระซาบกับแม่ทัพใหญ่ ซึ่งนั่งอยู่ข้างๆ ท่านว่า

" ครึ่งหนึ่ง อาคันตุกะจากดาวพุธได้เดินทางมาเยี่ยมเราด้วยพาหุเทาศ พวกนั้นได้ให้เกียรติเรา กินอยู่มูมาม่าเหมือนกับหมูกับหมา แต่ยังมีพวกนี้ไม่ได้แสดงว่าชาวโลกราหูได้ให้เกียรติเรามากกว่า ดูสิครับ คุณนิกรยึดขาไก่แปล็บเดี๋ยวหมดไปหลายขาแล้ว อาเสี่ยกิมหงวนกับคุณแก้วก็ไม่เลวน่ารักเหลือเกิน พวกเราอย่ากินเลยนะครับ ดูเขายัดกันดีที่ว่า "

ท่านแม่ทัพหัวเราะหึๆ

" ครับ ผมเห็นจะกินไม่ลงแน่ๆ "

(หน้า ๕๗-๕๘)

คณะพรรคสี่ห้ายปฏิบัติตัวสำรวมในการกิน ยกเว้นนิกรที่หิวจนตาลาย จึงกินอย่างมูมาม่าตะกละตะกลามคนเดียว ทว่าชาวโลกพระอังการกลับรู้สึกพอใจในตัวนิกรเท่านั้น ด้วยถือว่านิกรได้ให้เกียรติแก่เจ้าภาพอย่างเต็มที่ ขณะที่คนอื่นๆที่เหลือของคณะพรรคเกรงใจ จึงถูกมองคล้ายรังเกียจเจ้าภาพ เกียรติदानวัฒนธรรม ที่แสดงออกต่อกันเช่นนี้ มีลักษณะตรงกันข้ามกับที่

คณะพรรคเคยชิน เพราะปรารถนาจะให้เกียรติคือการกินอย่างสำรวมระมัดระวัง ไม่ใช่เปิดเผย แสดงความอยากเต็มพิกัด พอวัฒนธรรมตรงกันเข้ามาใกล้ชีวิตกัน คณะพรรคสี่สหายจึงปรับตัวและแสดง วัฒนธรรมให้เกียรติเต็มที่ โดยกินตะกรุดตะกรามไม่ยั้ง แต่แล้วทัศนยะอารมณ์ขันของ ป. อินทรปาลิต ก็มาลุ่มมกกลับ ด้วยเจ้าภาพและผู้มีเกียรติระดับสูงในเชิงต่างปลื้มใจ หนึ่งคุณพวคณะพรรคยศและกินไม่ ลงไปตามๆกัน ทว่าอาการกิริยาเช่นที่ปลื้มค้มค้ำนั้น ก็อาจจะดูไม่ต่างหรือดีความได้เป็นริงเก็ชจ มารยาททราวมก็ไ้ เพราะเท่าที่ลองพิจารณาดูแล้ว ประโยคถ้อยคำพูดจะไม่ต่างกันเลย เพียงแต่ปลื้ม ก็ดีความตรงตัว ถ้าริงเก็ชจก็ดีความตรงกันข้าม เป็นการกล่าวประชดไป ทัศนยะอารมณ์ขันเช่นนี้ของ ป. อินทรปาลิต นับว่าแหลมคมและขอกย้อนยิ่ง แต่ที่แหลมคมขอกย้อนก็ด้วยจินตนาการเล่นกับแบบ แขนนั้นเอง กล่าวคือจินตนาการไปตามความน่าจะเป็นไปได้ เพื่อแหวกกรอบและแสวงหาบ้าสนุก เพลินๆ

พจนานุกรมอารมณ์ขันต่อนิยายของความบ้าบ่าง โดยเริ่มที่นิสัยและอาการ ดังปรากฏ ใน ล่องหน (๒๕) หน้า ๒๕ และ ๒๖ ตามลำดับ

คุณหลวงวิเชียรแพทพาคม ท่านผู้อ่านวารสารโรงพยาบาลโรคจิตได้กล่าวไว้ว่า มนุษย์เราทุกคนต้องมีโรคจิตหรือความบ้าอยู่ในตัว ๑๕ เปอร์เซ็นต์ คนเรามาช่วยกัน ทั้งนั้น บ้าน้อยหรือบ้ามาก พวกนักวิทยาศาสตร์ก็บ้าคิดค้นอะไรต่ออะไรจนไม่เป็นอัน กินอันนอน ท่านผู้ตั้งเงินก็บ้ายศ, บ้างก็บ้ายอ, บ้างผู้หญิง, บ้างกินเหล้า, บ้างแต่ง หนังสือเพราะกลัวไม่มีสตางค์ใช้(ข้าพเจ้าเอง) บ้ารูปสมบัติ, บ้าทรัพย์สมบัติ, บ้า ขอขิมสตางค์, บ้าคลัง, บ้าเลือด, แม้กระทั่งลมก็ยังรู้จักเป่าเข้าเหมือนกัน ดังที่ เรื่อกันว่าลมบ้าหมู

(หน้า ๒๕)

อีกความบ้าที่กล่าวมานี้ ถ้ามีอยู่ในตัวเราเพียง ๑๕ เปอร์เซ็นต์ เราก็ยังเป็น บุคคลที่มีความสามารถ มีสติสัมปชัญญะคืออยู่ แต่ถ้าอาการบ้าสูงกว่า ๑๕ เปอร์เซ็นต์ สิ่งคมก็เริ่มริงเก็ช และซึกกั้วๆเรา เป็นต้นว่า หน้าร้อนแดดตอนเที่ยงกำลังแจ้ เราห่มผ้าฉวมผืนใหญ่เดินขี้มไปมาตามถนน ร้องพูดเปรยๆว่า " ถึงแดดจะร้อนก็ไม่ เป็นไร ขอให้ประเทศไทยจงเจริญ " ถ้าผู้ใดกล้าหาญชาญชัยทำเช่นนี้ ความบ้าของ ผู้นั้นก็เกิดขึ้นตั้ง ๕๐ เปอร์เซ็นต์แล้ว แต่ในขั้นนี้ยังไม่เป็นภัยต่อสังคม เป็นแต่ใครเห็น

ใครก็หลักทางให้เรา และโปลิศก็เริ่มสะกดรอบตามเราแล้ว ทิ้งถ้าหากว่า เราแยก เขียวยังพินเขียนตาขวาง นุ่งผ้าขาวม้า ถืออึดหรือมัดตาม เทียวไล่ไฟใครต่อใคร เล่น เป็นการบริหารร่างกาย ตอนแตรหรือแจ๊ต ความบ้าของผู้หนึ่งก็ต้องเรียกว่าถึง ๑๐๐ เปอร์เซนต์ แล้วโปลิศหลายๆคน จะต้องช่วยกันดึงตัวไปค้าในยุคนั้นว่าเขียรฯ ที่แท้

(หน้า ๒๖)

ตัวอย่างหน้า ๒๕ ได้กล่าวถึงความบ้าอันอ่อนที่อยู่ในสังคมได้ และคนปรกติทุกคนมีความบ้าอันอ่อนๆชนิดน้อยๆ กล่าวคือความบ้าในลักษณะนิสัย บางคนบ้ามาก บางคนบ้าน้อย ลักษณะนิสัยบ้าเช่นนี้เป็นลักษณะนิสัยเหมือนเสพศิต เพราะคลังโคล้ในเรื่อใจเรื่อหนึ่งมากเกินพอดี ถ้าเรื่อที่คลังโคล้เข้ามาในสายตา สมอง หรืออะไรก็ได้ให้รับรู้แล้ว อาการใฝ่ใจแต่เรื่อที่คลังโคล้จะเกิดมากบ้างน้อยบ้างตามขีดขั้นของความบ้า ถ้ามากนั้นก็ไม่เป็นอันกินอันนอนได้ แต่อาการบ้าของลักษณะนิสัยเป็นเรื่อของจิตใจ จึงอาจไม่สำแดงให้เห็นก็ได้ เราจะรู้ได้ชัด ก็ต้องรู้จักสนิทสนมบุคคลบ้านั้นๆ คือนัก ส่วนความบ้าที่เห็นได้ชัดเป็นอาการและตัดสินใจได้ นั้น คือ ตัวอย่างหน้า ๒๖ เพราะเป็นอาการสำแดงออกมามากและเป็นที่ยอมรับ ชำร่าบางก็ยิ่งว่ากลัวจะเป็นอันตรายด้วย เนื่องจากน่ากลัวจึงได้เฝ้าระวังเก็บไว้เอง และที่รักกลัวก็เป็นเหตุจากทำทางไม่ควบคุมตัวเอง ทำตามใจอยาก เป็นใหญ่ ตลอดคนไม่ยอมปรับตัวให้เหมือนคนทั่วๆไปที่วางเฉยเรียบผ่านไปตาม เมื่อมีลักษณะเช่นนี้บุคคลเช่นนี้อาจจะอาละวาดทำร้ายใครเมื่อใดก็ได้ ทว่าอาการบ้าอันน่ารั้งเก็บไว้เช่นนี้อาจจะกระทำอย่างมีแ่มมมุน่าขบขันก็ได้ ดังวิธีบรรยายของ ป. อินทรปาลิต ที่เกี่ยวกับคนบ้าที่คนจะปลื้มห่างนั้น กลับปรากฏเป็นแนวบ้าที่กล่าวชวนคิดและชวนสนับสนุนอย่างเพี้ยนๆ " ถึงแตรจะรื้อนั้นก็ไม่มีไร ขอให้ประเทศไทยจงเจริญ " ทั้งเมื่อคนบ้านั้นสำแดงอาการอาละวาด ป. อินทรปาลิต ก็ให้คำว่า กิริยาการไล่ไฟใครต่อใครนั้นเป็นการบริหารร่างกาย อาการบ้าที่กระทำและให้ค่าเช่นนี้จัดเป็นวิธีมองโลกในแง่ดี โควใช้จินตนาการเข้าช่วย ทำให้น่ากลัวและน่ากังวลกลายเป็นน่าสนุก ทั้งนี้สำเร็จได้ด้วยเป็นการมองย้อนกลับไปในภายหลัง ไม่ทำให้ค่าในขณะนั้นๆ ความจริงที่เราอยู่และใช้ชีวิตด้วยอย่างแท้จริงจึงเป็นจินตนาการ ซึ่งควรจะเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และสนุก เพื่อจะได้สบายใจเมื่อขบคิดถึง จินตนาการเช่นนี้อาจจัดเป็นความบ้าแบบหนึ่ง เหมือนวิธีแสดงทัศนคติของ ป. อินทรปาลิต ที่จินตนาการบ้าๆสนุกๆเพื่อสบายใจในตัวอย่างนี้

ทั้งนี้อารมณ์ขันต่อนิยามของความบ้า ก็มีปรากฏที่เสมือนสะท้อนคำอยู่ด้วย ดังปรากฏ

ใน ทาร์ซานอาละวาด (๗๗) หน้า ๑๓๕

ดิเรกทำตาปริบๆ กล่าวถามกิมหงวนเบาๆ " หงวน ในคงพญาเฮ้นนี่มี
ทาร์ซานกี่ตัวกันแน่ ก็นงงไปหมดแล้วละ "

อาเสี่ยหัวเราะเบาๆ " ก็นคิดว่ามีหลายตัว ง่าเพราะว่าฤดูนี้เป็นฤดูร้อน และ
ปีร้อนจัดมาก มีคนเป็นโรคจิตวันหนึ่งหลายคน ก็นจำได้ว่า เมื่อตอนเทกันั้นนั่งรถไฟมา
จากกรุงเทพฯ ก็นพบเพื่อนโดยสารไม่ต่ำกว่า ๕ คน ที่กำลังเดินทางมาเป็นทาร์ซาน
และลงที่สถานีพวกเหล็กเช่นเดียวกับกัน แล้วต่างคนต่างแยกเข้าป่า ใครชอบใจป่าที่
ตรงไหนก็เป็นทาร์ซานที่นั่น "

(หน้า ๑๓๕)

ดูเหมือนเช่นนี้ทำให้ตีความได้ว่า ความบ้าเป็นความชอบใจ หรืออิสระภาพ หรือเสรีภาพ
ก็ไม่ผิด ถ้าเราคิดตามนิยามคำของความบ้าเช่นนี้ เราต้องพบว่า คุณค่าสำคัญที่คนส่วนมากจับถือ
กันในสังคมทุนนิยมหรือเสรีนิยมดังในปัจจุบันนี้ คุณค่าดังกล่าวส่วนตรงศีรษะภายใต้สูงสง่าในบุคคลที่มี
อาการบ้า ดังเช่นทาร์ซานโรคจิตในตัวอย่างหัตถ์นิยาย เพราะบุคคลบ้าได้ใช้เสรีภาพและป้ออิสระภาพ
เต็มที่ ไม่ถูกพันธนาการไว้ด้วยกฎเกณฑ์ของสังคม ช้าในความจริง (ของนิยาย) (และอาจของสังคม
ด้วย) คนบ้าเช่นนี้มีมากกว่าที่คาดหมายเข้าใจอยู่มาก คนบ้าเหล่านี้ได้ใช้เสรีภาพ ก้าวใหม่อิสระภาพ
เต็มที่และได้รับความระทึกใจสูง เมื่อมองเช่นนี้ คนบ้าย่อมสุขยิ่งกว่าหนัด แต่ถ้ามองอีกมุมหนึ่ง
คนบ้าระมคือคนที่เข้ากับคนอื่นไม่ได้ เมื่อเข้ากับคนอื่นไม่ได้ ก็หนีเข้าป่าหนีเข้าหาธรรมชาติ คนบ้าจึง
เป็นคนหนีปัญหาและไม่สู้ปัญหา แต่ปัญหาจริงๆน่าจะเป็นว่า คนก็คือคนที่หนีบ้าอยู่กับคนด้วยกัน หรือคือ
คนที่หนีบ้าอยู่กับตัวเองและธรรมชาติกันแน่ ปัญหาจริงๆน่าจะเป็นเช่นนี้มากกว่า แต่ที่น่าสนใจและ
ขบคิดมาได้ถึงเช่นนี้ ก็เพราะที่คณะอารมณ์ขันอย่างมีจินตนาการชวนขบคิดที่ว่า ทาร์ซานโรคจิต(ใน
หัตถ์นิยาย)มีอยู่วันหนึ่งๆหลายคน ช้ายังเดินทางมาประชุมแบบแยกย้ายตัวใครตัวมัน ณ สถานที่แห่ง
เดียวกับ โดมิได้นัดหมายเสี่ยด้วย ซึ่งแค่ันผู้อยากคิดจริงจังมีสาระนั้น ก็มีเรื่องให้ขบคิดในเชิง
สัญลักษณ์มากมายทีเดียว ถึงตรงนี้ก็ชวนให้ขบคิดอีกอย่างหนึ่งว่า สัญลักษณ์เกิดจากจินตนาการสนุกๆ
บ้าง หรือจินตนาการสร้างสรรค์เกิดจากสัญลักษณ์จัดวางเป็นแบบแผน ซึ่งในที่นี้ น่าจะเป็นอย่างแรก
มากกว่า จินตนาการหรือความบ้าแบบหนึ่งจัดเป็นการสร้างสรรค์ได้

คราวนี้ก็มาถึงอารมณ์ขันต่อนิยามของอุดมคติ หรือนรกสวรรค์ หรืออารยะโลก

บ้าง โดยขอเริ่มต้นที่พรากก่อน ดังปรากฏใน อายุผู้หญิง (๓๘) หน้า ๗๑-๗๒

" แก่นะ คงเคยตีท้ายครัว แม่ฆ่ายัวผิวเปลือมาบ้างละซี "

" เปล่า-เปล่า-ให้ตายโหวตตายห้า-ให้-เชื่อเถอะคนอย่างกันมีศีลธรรมเสมอ
แล้วกันก็ไม่อยากชนต้นจิว "

" ต้นจิว " นิกรหัวเราะ " ต้นจิวไม่มีแล้วที่เมืองนรกหาไม่ได้เลย "

" อ้าว หายไปไหนหมด ? "

นิกรเลิกความมองดูเพื่อน

" แกไม่รู้หรือหรือว่า ยมบาลแกล่เล่นแร่แปรธาตุนานแล้ว เอาทองแดงมาทำ
เข็มชดชากชายพวกผู้หญิงสวยๆที่ตกนรก และก็ปรากฏว่าชายคิบบชายคิมมาก เพราะ
คนที่ตายสมัยนั้นมักจะไปเรกมากกว่าสวรรค์ ทั้งแกสิ่งพวกลูกสมุนให้โค่นต้นจิวทำเป็น
หลอมทองแดง เอาเวลาราชการมาหมกกับเครื่องวิทยาศาสตร์ พวกนรกปรืดเปรมไป
ตามๆกัน อ้ายที่เป็นชู้กัน ตายไปไม่มีต้นจิวจะชน เลยเป็นชู้กันที่เมืองนรกอีก จริงนะ
ชล อารยธรรมยิ่งเจริญกัน ศีลธรรมและจิตใจของมนุษย์ก็เสื่อมทรามลง ด้วยยมบาลนะ
มีเมียตั้งหลายร้อย "

" หลว่า " แกพูดราวกับแกไปนรกมาแล้ว "

" เปล่า เขาพูดกันอย่างนั้น ก็จำมาพากย์ให้แกฟัง "

(หน้า ๗๑-๗๒)

ปรกตินรกเป็นตัวบทของเรื่องบาปชั่วไม่ควรกระทำของมนุษย์ โดยปรากฏอยู่ในรูป
ทัศนสถานชำระโทษบาปกรรมหลังจากตายไปแล้ว ตายจึงไม่ใช่สิ้นสุด แต่ตายเป็นการเริ่มต้น เป็น
การตอบแทนและตัดสินให้ค่าของทั้งชีวิตความเป็นมนุษย์ในด้านชั่วบาปกรรม ยมบาลเป็นเจ้าผู้ควบคุม
ตัดสินและบัตชำระลงโทษ แต่ในทัศนียภาพกลับปรากฏรูปแบบนรกและยมบาลใหม่ตามความทันสมัย
ของโลก นรกและยมบาลกลายเป็นดินแดนบันเทิงและนักกุนนิจหายไป เพราะถูกอวัยวะนำมาทำเป็น
สินค้าและกิจการซื้อขายทั้งหมด นรกและยมบาลแทนโลกและโลกียมนุษย์ ไม่ใช่ธรรมและ
อุดมคติมนุษย์ ภาษาธรรมที่ใช้เป็นรูปธรรมเพื่อกล่าวสิ่งนามธรรมนั้น ภาษาธรรมดังกล่าวได้ถูกปรับ
ใช้เป็นภาษาโลกเต็มที่ ที่สุดนามธรรมซึ่งเป็นแก่นของภาษาก็ไม่หลงเหลือ ภาษาธรรมจึงไม่ได้เป็น
ภาษาแสดงอุดมคติอีกต่อไป แต่ได้กลายเป็นภาษาโลกแสดงถึงโลกีย์กิเลสของมนุษย์แทน ภาษาจึงเป็น
แค่เครื่องมือเงาฉาย ซึ่งจะฉายสำนเป็นอะไรก็ได้ และสำนประจำที่มักใช้และมักคุ้นก็คือกิเลส ซึ่ง

กิเลสคือการสับสั่นหลักการของตนเอง ทั้งในชีวิตที่สุดในการสับสั่นหลักการของตนเองย่อมเป็น การทำลายคู่ตรงกันข้ามของตนเสีย ดังปรากฏในอารมณชั้นเกี่ยวกับแรกเช่นนี้ ซึ่งจิตใจสำเร็จและ เห็นคล้อยตามโดยไม่รู้ตัวได้ว่า อารมณชั้นนั้นสัมพันธ์กับเป็นแบบจำลองชีวิตจริงได้อย่างยิ่ง เมื่อเห็นและ ยอมรับดังนี้ ก็ย่อมเห็นลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"กับบ้ำไว้สาระในจุดยืนของภาษาธรรมดังกล่าว การพบเห็นคลอกก็เกิดและรณรมย์เปล่งเสียงหัวเราะออกมา ซึ่งดังนี้ย่อมหมายถึงความจริงอันน่าจะเป็น และที่ได้ประสบเป็น เรื่องตลก นามธรรมคู่เหมือนไม่ใช่ความจริง แต่เป็นความเท็จที่ตะเกียกตะ กายอย่างเป็นไปไม่ได้ ภาษาจึงเป็นจินตนาการ เหมือนแรกเป็นจินตนาการในลักษณะภาษาธรรมที่เป็น รูปธรรม และจินตนาการก็ทำให้เกิดอารมณชั้นท่ามกลางความขัดแย้งของคู่ตรงกันข้ามในความ เป็นจริง

นอกจากนรกจะถูกนำมาแสดงอารมณชั้นต่อนิยามยุดมคติแล้ว สวรรค์ก็ถูกนำมาเล่น ด้วยเช่นกัน เทวะจึงอยู่ในระบบเงินผ่อนและสิ่งคอบายมุข ทั้งพาสีและกีฬาบัตร ตลอดจนเกี่ยวข้องกับธุรกิจเงินตราหาเสด็จมิชอบ ดังปรากฏใน ไปสวรรค์ (๕๕) หน้า ๑๑๘ และ ๑๓๖ ดงเสือ (๕๕) หน้า ๓๘

" ใจดีนัก อัมลิกา ร้องเพลงที่ไร เป็นต้องได้รางวัลเสมอ แล้วก็แหวนที่ให้นั้น ไปนะ พระองค์ยังใช้พ่อเอให้เขาไม่หมดอยู่อีกตั้งสามสี่เดือน "

พระสยาม(อัคร)ทรงพระสรवलเบาๆ

" หิงไม่เข้าเรื่อง แม่อุมา "

" หิงชี้พระคะ ขึ้นปล้อยให้พระองค์หลงมัวเมาอยู่อย่างนี้ ไม่ใช่ก็คงถูกเจ้าหน้ เขาฟ้องล้มละลาย มีอย่างไหน เงินเดือนตั้งสองพัน พอวันที่สิบห้าก็ต้องให้ พระอินทร์เอาของไปจำหน่ายทุกๆเดือน แล้วจะได้ถ่ายเมื่อไหร่ "

พระอัครฯสะตั้งเอือก แล้ววิษุพระโอบชู้

" เอ็ดไปน่า อุมา อาฮพวกเทวดามัน นี้-เฮอนะล้มไปแล้วกระมังว่า คินนี้หนึ่ง ทุ่มเขานัดประชุมญาติมิตรกับพวกนางสงกรานต์ "

(หน้า ๑๑๘)

" อ้อ-รถของพระอาทิตย์ไว้ร ทั้งคงมาคุยกับพระนารายณ์ช้อบกันมิก ไปซาหน้า ม้าลัวร์กั๊งทุกๆวังเส้าร์ "

พลมองดูเทวรูป พลากรบาททูตต่อไป

" ขอเดชะ ข้าแต่องค์พระมหากษัตริย์ทรงบุญฤทธิ์ ข้าพเจ้าทั้ง ๕ คนได้เดินทางมาจากพระนครหลวง เพื่อค้นหาสมบัติที่ฝังไว้ในถ้ำนี้ ข้าแต่พระแม่เจ้าผู้เลอโฉม ประโลมลักษณะ ไม่มีใครใดเสมอเหมือน ถ้าพระแม่เจ้าจะเมตตาประทานโทษและจะบอกตำแหน่งที่ซ่อนสมบัติให้ข้าพเจ้าแล้ว ก็จะเป็นพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุดมิได้ "

ร่างของกิมหงวนยิ้มแป้น เขาลุกขึ้นเดินลงมาจากพระแท่น

" มา-ตามข้ามา เจ้าผู้มีปากหวานจับใจ ข้าจะช้ขุมทรัพย์ให้เจ้า อนุญาตให้เจ้าเอาไปแบ่งกันเป็นส่วนกัน "

(หน้า ๑๑๔-๑๑๕)

สิ่งในโลกนี้ไม่ได้มีแค่เฉพาะภายใต้โครงสร้างสังคมระบบเงินตราเช่นนี้ คือ การยกยอไว้ใจ หรือปฏิบัติให้ดูเหมือนตนเป็นคนพิเศษและมีค่ายิ่ง ด้วยเมื่อทุกอย่างจำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนแล้ว การให้และช่วยกันสร้างจินตนาการย่อมเป็นความจริงที่ปรารถนายิ่งกว่าความเป็นจริง แม้ความจริงที่ปรารถนาจะเป็นเพียงภาพปรากฏเท่านั้น แต่ก็มีคุณค่าแล้วและอาจเหนือกว่าความเป็นจริงได้ เมื่อเป็นดังนี้แล้ว ชีวิตย่อมควรเป็นจินตนาการและไปให้ถึงที่สุดของจินตนาการ ชีวิตไม่ควรเป็นความเป็นจริงภายใต้โครงสร้างสังคมเช่นนี้บังคับ นอกจากเราจะเปลี่ยนโครงสร้างสังคมเสียใหม่ ชีวิตจึงอาจดีในสภาพความเป็นจริงได้

นอกจากอารมณ์ขันจะมีเงาฉายว่า อุดมคติทำให้ระสับระสอยภายใต้โครงสร้างสังคมระบบเงินตรา มีลักษณะขึ้นชื่อการยกยอแล้ว ป. อินทรปาลิต ยังแสดงทัศนะอารมณ์ขันต่อไปถึงความเจริญทางศิลปะวิทยาการนั้น มนุษย์หรือนิทานอุดมคติย่อมตกอยู่ในสภาวะเช่นเดียวกับโครงสร้างสังคมระบบเงินตราด้วย ดังปรากฏใน ศีกทลายุโลก (๑๓๑) หน้า ๑๔-๑๕

นิกรหัวเราะ

" อีกหน่อก็เป็นครับ ถ้าพวกผมได้เม็ชชาวโลกพระอังคารเราก็จะเป็นครอบครัวกันได้ เพราะลูกของพวกเราก็จะมีปู่ตาชายมีน้ามีอา มีป้าเป็นชาวโลกนี้ พวกเราเตรียมมาสืบพันธุ์ด้วยครับ "

นายพลโลกพระอังคารทำหน้าที่ชอบก

" จะดีหรือคุณ "

" คิแนร์บ " นายจอมทะเล้นพูดเสียงหนักแน่น " พวกเราเชื่อเหลือเกินว่า ชาวโลกพระอังคารเป็นมนุษย์ประเสริฐ เฉลียวฉลาดกว่าชาวโลกเรา เต็มไปด้วย ศิลปวิทยาการอย่างสูง เพราะโลกนี้แตกมาจากดวงอาทิตย์ก่อนโลกเรา บรรดามนุษย์ในดวงดาวพระเคราะห์ต่างๆก็จิวมแต่โง่เขลา สู้ชาวโลกพระอังคารไม่ได้แน่ " คราวนี้ พล.ท. วีระ ยิ้มแก้มแทบแตก ชาวโลกพระอังคารนั้นมีความรู้สึก เหมือนๆกับชาวโลกเราหุ คือ ชดบยอ

(หน้า ๑๘-๑๙)

ลักษณะผู้คนเป็นไปเช่นนี้แล้ว *ความสนใจของผู้คนก็ปรากฏเป็นทัศนะอารมณ์ขันของ* ป. อินทรปาลิต ที่เชื่อมต่อสัมพันธ์ เป็น *นิยามอุดมคติ* อีกแบบหนึ่งได้ ดังปรากฏใน เฮงซวย (๖) หน้า ๖๕-๖๖ (ขอไม่แสดงตัวอย่าง เพราะยึดยาวเกินไปโดยไม่จำเป็น จึงเก็บประเด็นแต่ความให้แทน) สรุปที่กระตุ้นให้ตีความได้ว่า "คนเราน่าจะสนใจว่าสังคม(ชุมชน) ของบุคคลไม่สำคัญยิ่งกว่าว่า *สังคม(ชุมชน) บุคคลสำคัญ*" ซึ่งถ้าขบคิดลึกซึ้ง ก็น่าจะเป็นเพราะให้ความเข้าใจชีวิตและความ เป็นจริง ได้มากกว่า ไม่ใช่ให้จินตนาการและบันเทิงพามันดังปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ข้าเพื่อคนเข้าใกล้ *ความเป็นจริง* ก็น่าจะเข้าใกล้ *ลัทธิเศรษฐกิจความเป็นมนุษย์* ไปด้วย ทว่าอุดมคติกลับเป็นจินตนาการรูปแบบหนึ่ง ไม่ใช่ความเป็นจริง แต่เป็นจินตนาการ *ไปสู่ความจริงยิ่งกว่าความเป็นจริง* ดังนั้น จุดบอดจึงเกิดขึ้น เพราะนำไปสู่บทสรุปว่า *ชีวิตคือจินตนาการ* อันทำให้ภาพปรากฏและข่าวสารมักเป็นเรื่องสร้างจินตนาการให้ ไม่ใช่เรื่องกระตุ้นให้ใช้จินตนาการ *การสร้างจินตนาการให้มันเป็นการชี้ นำพาฝันฟุ้งซ่าน ส่วนการกระตุ้นให้ใช้จินตนาการเป็นการเร้าให้ค้นหา เพื่อนำฝันประติดปะติดยก ระดับความเป็นจริง* นำให้เกิดค่าแท้จริงของความสุขกับการรู้จักพอเพียง ไม่ใช่เกิดความทุกข์และทะเลาะทะยานไม่สิ้นสุด

นิยาม ในหัวข้อ *อารมณ์ขันต่อความเป็นมนุษย์* นั้น เราได้เห็น ป. อินทรปาลิต กระตุ้นให้ให้เห็น(ตีความแบบหนึ่ง)ว่า จินตนาการเป็นเรื่องสำคัญ ทั้ง *ภายใต้โครงสร้างสังคมระบบเงินตรา และเจริญทางศิลปวิทยาการนั้น* *ชีวิตมนุษย์คือจินตนาการ* ทว่าโครงสร้างสังคมบีบบังคับให้ผู้คนสร้างจินตนาการให้กัน เพื่อชี้ นำพาฝันฟุ้งซ่าน เงินตราจึงหมุนเวียนและเติบโต เงินจึงต่อเงิน และก้าวหน้าดำรงอยู่ได้ สังคมระบบเงินตราเป็นสิ่งระบบเงินต้องเพื่อเสมอ เสมือนเช่นเดียวกับ *ชีวิตมนุษย์ต้องเป็นจินตนาการ* เพื่อฝันฟุ้งซ่านจึงดำรงอยู่ได้ภายใต้โครงสร้างสังคมเช่นนี้ *แม้ที่ควรจะเป็นคือจินตนาการให้รู้จักพอเพียงและเป็นสุข ได้ก็ตาม*

๒.๒. แนวปฏิบัติ ขอเริ่มต้นที่ปรากฏอยู่ในรูปทัศนวิจารณ์โดยตรงก่อน (โดยกล่าวไปพร้อมกับตีความตามความน่าจะเป็นถึงที่มาให้ถึงที่สุดพร้อมกันไป) จากนั้นจึงกล่าวถึงในรูปทัศนอะวามณีน ทั้งแนวปฏิบัติในรูปทัศนวิจารณ์โดยตรงที่ปรากฏในทัศนอายุสามเกลอที่ศึกษา มีประเด็นที่น่าสนใจอยู่ในหัวเรื่อง สถานภาพ อำนาจ เกียรติศักดิ์ และสุข

แนวปฏิบัติ เกี่ยวกับ สถานภาพ ปรากฏใน ๓ ประเด็น คือ ระหว่างมนุษย์ ต่อสัตว์ป่า และต่อสัตว์เลี้ยง สำหรับประเด็นแนวปฏิบัติสถานภาพใน ระหว่างมนุษย์ ปรากฏใน สามเกลอจอมแก่น (๓๗) หน้า ๗๒

" ... เรื่องผู้หญิงสมัยนี้ไม่ออกเลขกร ให้ตายชิวะ รัฐบาลน่าจะออกกฎหมายคุ้มครองให้คนเจ้าชู้อย่างเรารอดพ้นจากการถูกเตะ "

นิกรหัวเราะ

" ออกกฎหมายว่าอย่างไร "

" ออกบังคับก็เชียว ผู้หญิงที่มีผิวแล้วก็มีแผ่นป้ายที่อกเสื้อว่ามีเจ้าของแล้ว ถ้าเป็นโสดก็ปิดป้ายว่าโสด เป็นหม้ายก็บอกว่ามีเจ้าของ มีคนมีแล้วก็บอกว่ามีแล้ว ยังจะเรียกรักขยับมากที่เดียว หรือไกร "

นายการมองศัลย์หัวเราะ

" ไม่สำเร็จหรอก ขึ้นออกกฎหมายอย่างนี้แม้พวกผู้หญิงก็คงหาซื้อแผ่นปลอมปลอมเป็นจ๊าละหวั่น สมัยนี้แม้หม้ายผิวเผลอมีตาชดเชยเขียวแกเอ๊ย ชื่อสำคัญผู้หญิงที่มีลูกแล้วไม่ชอบสวมเสื้อล้อยาทองแดงจะติดแผ่นป้ายตรงไหนกัน "

(หน้า ๗๒)

คนเราในสมัยใหม่อย่างปัจจุบันนี้ ควรจะมีสถานะสมรสแบบชายหญิงหนึ่งสถานะสมรสจัดเป็นสถานภาพระหว่างมนุษย์ด้วยกันอย่างหนึ่ง แต่สถานภาพระหว่างมนุษย์เช่นนี้ไม่ใช่สิ่งปรากฏพบเห็นทางภายนอกได้ แม้ควรจะมีสิ่งบ่งชี้สถานภาพเช่นนี้อยู่ภายนอกก็ตามที่ ดังนั้น ถ้ามีสิ่งบ่งชี้สถานภาพดังกล่าวได้ เรื่องเช่นนี้มันน่าดีและน่าสนใจ ไม่ว่าจะป็นชายหรือหญิงก็ตาม ทั้งควรจะเป็นสิ่งบ่งชี้ความเท่าเทียมในทั้งชายและหญิง ไม่ใช่เฉพาะหญิงอย่างการพูดเล่นเพื่อประโยชน์ในการเจ้าชู้ของสามเกลอเอง แต่แล้วข้อเสนอน่าสนใจก็พบกับข้อโต้แย้งที่น่าสนใจกว่า เพราะข้อโต้แย้งบ่งชี้ถึงความเป็นจริงในกิเลสมนุษย์ อันทำให้ความซื่อตรงปฏิบัติไม่มีวันเกิดขึ้นได้

ซ้ำยังจับจุดบอดของก เราใช้สิ่งระบุงซึ่งที่เสนอมาอย่างมีอารมณืขันล่อแหลมอีกด้วย เพราะยกกรณีปัญหา
กึ่งอนาจารขึ้นมาสนุกๆ ซึ่งได้แสดงถึงจุดบอดทางตันของสุททวิธีปฏิบัติบงซึ่งสถานภาพชัดเจนยิ่ง ดัง
นั้น แนวปฏิบัติเกี่ยวกับสถานภาพระหว่างมนุษย์ให้ปรากฏภายนอกนั้น แท้จริงเป็นเรื่องภายนอกที่
แอบแฝง เพราะวิธีปฏิบัติเพื่อแสดงความจริงแท้ได้ต้องออกมาจากการเปิดเผยของภายในอย่างแท้
จริงเสมอ สถานภาพแท้จริงระหว่างมนุษย์จึงปรากฏความเป็นจริงได้ ทว่าในชีวิตจริงเรามักใช้วิธี
ปฏิบัติเป็นวิธีประโศษณ์มากกว่า ภายในจึงเป็นตัวกำหนดการปรากฏของสถานภาพระหว่างมนุษย์อัน
แท้จริง ภายในเช่นนี้คือกิเลส

ลำดับต่อมาว่าด้วยแนวปฏิบัติเกี่ยวกับสถานภาพของมนุษย์ต่อสัตว์ป่า ป. อินทรปาลิต
ได้แสดงทัศนวิจารณ์โดยตรงไว้ ดังปรากฏใน สามเกลอคำผืน (๑๐๙) หน้า ๑๐๕ ในตอนย่อยสั้นๆ
ที่ชื่อว่า สี่สิงโต

คณะพรหม ๕ สหายต่างพากันชมสัตว์เจ้าตบาศาตบาศาต่างๆที่ถูกขังอยู่ในกรง
สัตว์เหล่านี้เป็นสัตว์ป่า มันอยู่ในป่ามันมีความสุข มีวิสรภาพของมัน แต่มนุษย์จับมันมา
ขังไว้ดูเล่นกัน มันก็เงยงอกกษัทรมาอยู่ในกรง เหมือนกับคนเด็ดคูกิตติเตจราช
(หน้า ๑๐๕)

สัตว์ป่ามีวิสรภาพอยู่ในป่า มีอำเภोजเป็นของตน และไม่ยุ่งเกี่ยวกับมนุษย์
แต่มนุษย์มีวิสรภาพอยู่ในเมือง มีอำเภोजเป็นของตนและลึงการยุ่งเกี่ยวกับสัตว์ป่า เพราะมนุษย์
ต้องการมหรสพ และสัตว์ป่าในกรงยังเป็นมหรสพชนิดหนึ่งของมนุษย์ ป. อินทรปาลิต ได้สะท้อนให้เห็น
ว่า มนุษย์ทำตามอำเภोज โดยไม่คิดถึงหัวอกอื่นที่แตกต่าง มนุษย์บริโภคมหรสพบนความแห้งแล้ง
แห่งอำเภोजคน ภายนอกนั้นมหรสพดูว่าเรงบันเทิงภายในสายตามนุษย์ ส่วนภายในนั้นมหรสพดู
โหดร้ายและแห้งแล้งตามสายตาสัตว์ป่า สถานภาพแท้จริงจึงไม่ใช่ภายนอกผิวเผิน แต่เป็นภายในที่ลึก
ซึ้ง

ลำดับสุดท้ายว่าด้วยแนวปฏิบัติเกี่ยวกับสถานภาพนั้น ก็เกี่ยวกับมนุษย์ต่อสัตว์เลี้ยง ซึ่ง
ป. อินทรปาลิต ได้แสดงทัศนวิจารณ์โดยตรงไว้ ดังปรากฏใน สามเกลอคำผืน (๑๐๙) หน้า ๓-๔

กิมหงวนฮัมอาษา

"...ง่า-คุยกันเรื่องอันเถอะครีบคุณอา สงครามมันจะเกิดขึ้นหรือไม่ ผมไม่
วิตกอะไรหรอก ถ้าเกิดรบกันขึ้น ผมเป็นพ่อค้า ผมก็สบาย กว้านสินค้ามาตุนไว้
แล้วค่อยๆปล่อยออกไป คนที่เดือดร้อนคือคนจน พวกเราล้วนแต่มีเงินด้วยกันทั้งนั้น มัน
อาการบ่งชี้ให้มันรบกันไป มาคุยกันเรื่องหมาดีกว่าครับ "

ดร.ดิเรกทำคอฮั่น

" เรื่องอะไรนะ "

" เรื่องหมา "

พลหัวเราะหึๆ

" มีความสำคัญสำหรับแกนักเชียวหรือ "

" เปล่า ไม่สำคัญอะไรหรอก " เสียงหวนพูดอย่างเบื่องานเป็นการ " แต่มัน
เป็นสัตว์เลี้ยงที่น่ารักน่าเอ็นดู มีความซื่อสัตย์กตัญญูต่อเจ้าของ ดิเสียดว่ามนุษย์
บางคนที่แวงกิดผู้ที่มีบุญคุณต่อตน ก็เอาจากจะสร้างอนุสาวรีย์หมาขึ้นสักตัวหนึ่ง เอาไว้
ให้ลูกหลานของเราดูเพราะในอนาคตอันใกล้ หมาคงถูกฆ่าตายหมด อนุสาวรีย์หลังจะ
ไม่มีใครได้เห็นหน้าค่าตาหมาเลย คงไม่รู้ว่ามีหมาอะไรบ้างมันเป็นอย่างไง เมื่อเช้า
ก็กล้าหามาบุกเข้ามาในครอบครัวบ้านเรา จับเอาหมาใส่กระสอบไปหลายตัว เพื่อส่ง
โรงงานฆ่าหมา ซึ่งขณะพวกเรารอพระนครและชนบุรีกำลังกินหมากกันอย่างครื้น
เครง กินก๊วยเขียงหมา กินหมาแผ่น หนานหยิ่ง กินก๊วยเตี่ยวที่ใช้กระดูกหมาทำน้ำซุบ
ทอดที่ไม่ใช่ใครนึกฝัน "

(หน้า ๒-๘)

สัตว์เลี้ยงเช่นสุนัขหรือหมา ซื่อสัตย์กตัญญูต่อมนุษย์ โดยเฉพาะผู้เป็นเจ้าของ
แต่มนุษย์ผู้เป็นเพื่อนกับพวกทั้งผู้เป็นเจ้าของและสัตว์เลี้ยงเช่นสุนัข มนุษย์เช่นนี้ไม่มีทั้งหัวใจและ
คุณธรรม มนุษย์เช่นนี้แม้แต่ผลประโยชน์ ทั้งที่ประโยชน์แท้จริงน่าจะเป็นคุณธรรมและหัวใจมากกว่าสิ่ง
อื่นใด แต่ประโยชน์แท้จริงไม่อาจให้ผลประโยชน์ภายนอก มนุษย์จะดำรงชีวิตอยู่รอดได้ก็ด้วย
ผลประโยชน์ภายนอกเสมอ ประโยชน์แท้จริงภายในทำให้ชีวิตน่าอยู่เท่านั้น ประโยชน์แท้จริงภายใน
ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยลำพังอย่างปราศจากผลประโยชน์ภายนอก ดังนั้น ผลประโยชน์
ภายนอกจึงควบคุมบังคับประโยชน์แท้จริงภายในให้เกิดหรือไม่เกิด ทว่าประโยชน์แท้จริงภายในเป็น
อุดมคติสวยงามและเป็นที่น่าปรารถนายิ่งกว่า มนุษย์จึงตกอยู่ในคุณค่าของความขัดแย้งระหว่าง
"ควรเป็น"และ"ต้องเป็น" แต่ทั้งนี้ถ้าพิจารณาถึงที่สุดแล้ว สถานภาพของมนุษย์ต่อสัตว์เลี้ยงล้วนเป็น

อำเภอใจของมนุษย์ กล่าวคือมองของตนเป็น "ชีวิต" ส่วนของผู้อื่นเป็น "วัตถุ" เมื่อเป็นเช่นนี้ ภายนอกและภายในที่แท้จริงเป็นหนึ่งเดียวกัน หนึ่งเดียวที่น่าขนานนามว่า "กิเลสมนุษย์"

ซึ่งมาถึงประเด็นเรื่องอำนาจ ซึ่งแนวปฏิบัติ ป. อินทรปาลิต แสดงทัศนะโดยตรง ไว้มี ๓ แห่ง แห่งแรกปรากฏใน นรกในซ็อล (๙๒) หน้า ๕๐-๕๑

"...ไม่รู้ว่ามันจะรบกันหาหอกอะไรกัน ต่างคนต่างอยู่เย็นเป็นสุขไม่ชอบ"
เจ้าคุณปัจจนิกฯหัวเราะ

"สงครามเกิดขึ้นเพราะความโลภของมนุษย์ ทั้งนี้เพราะมนุษย์เรามัวเมา อยู่ในกามตัณหา คือความอยากได้โน้นได้นี้ อยากเป็นนั่นเป็นนี่ ซึ่งสิ่งเหล่านั้นเองทำให้เกิดทุกข์ สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสรู้ความจริงเช่นนี้แล้ว พระองค์ก็แสดงพระธรรมเทศนาชี้ให้เห็นว่า ตัณหานั้นย่อมเป็นที่มาแห่งทุกข์ "

:

:

นิกรหัวเราะหึๆ

"คุณพ่อ" เขาพูดพวงหัวเราะพวง "ไม่มีเวลา มารบ ไข้ใช้ในวัดครับ ไม่มีประโยชน์หรอกครับ สมัยนี้อำนาจย่อมเป็นธรรม..."

(หน้า ๕๑)

เจ้าคุณปัจจนิกฯแสดงความเห็นว่า กิเลสของชีวิต หรือธรรม คือ ปล่อยวาง (ไม่ใช่อำนาจ) แต่นิกรกลับแสดงความเห็นตรงกันข้ามว่า ธรรม คือ (ไข้)อำนาจ โดยเฉพาะในสภาพการณ์ของสนามรบซึ่งสุดจะปฏิเสธได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ อำนาจย่อมคือการไข้ความเห็นอกว่าให้เกิดประโยชน์ ไม่ใช่ปล่อยวางการใช้ความเห็นอกว่าให้เท่าเทียมกัน ชำร้ายถ้าพยายามคิดเกินเลขนอกเหนือจากตัวบทไปถึงสังคมประชาธิปไตยทุนเสรีนิยมดังในปัจจุบัน เราเห็นสิทธิ เสรีภาพ และเสมอภาคภายใต้กลไกการแข่งขัน ดังนั้น เนื้อแท้แล้วก็เป็นการส่งเสริมให้ใช้ความเห็นอกว่าให้เกิดประโยชน์ อันก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ เพราะสิทธิ เสรีภาพ และเสมอภาคเป็นไปภายใต้การแข่งขัน แต่การแข่งขันนั้นมีเพื่อแสดงความเหนือกว่าเสมอ ดังนั้น ภายใต้โครงสร้างสังคมเช่นนี้ ย่อมมีนิยามอำนาจอย่างไม่เป็นลายลักษณ์ว่า เอาเปรียบให้ผู้อื่นรอดด้วยเห็นอกว่าให้ได้ สังคมประชาธิปไตยทุนเสรีนิยมต่างไปจากสมรภูมิสนามรบไปไม่ได้

แห่งที่สองของอำนาจ ที่ ป. อินทรปาลิต แสดงทัศนวิจารณ์โดยตรงไว้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติ ปรากฏใน ตรวจราชการ (๙๖) หน้า ๒๓-๒๔

นายจอมทะเดินเคินกลับมาหาคณะพรรคของเขา พนทํานกับนายอำนวยการมองดูเขาอย่างตื้นๆ

" อ้อ เจ้าหมอนนี้เป็นใครหว่า ทำไมตำรวถึงไม่กล้าจับ ทั้งๆที่ตำรวรู้ดีว่าผมเป็นรัฐมนตรี "

นายอำนวยการเข้มแข็งๆ

" น่ากลัวจะเป็นผู้สืบราชกรลัษของท่านผู้ยิ่งใหญ่กระมังครับ เวลานี้ไปทางไหนเต็มไปด้วยสายลับทั้งนั้น ทางการอาจจะส่งมาคอยสืบสวนการเคลื่อนไหวของพวกเราก็ได้ "

พนทํานเห็นเพื่อนด้วย

" เห็นจะจริง เดียวนี้พวกใหญ่ๆโตๆเขาคุ่มเชิงกัน ไปใครจะไว้วางใจกัน อ้อจะไปสนใจกับเขาละคุณ เราทำไม่รู้ไม่ชี้เสียก็แล้วกัน "

(หน้า ๒๓-๒๔)

จากแง่แรกขงอำนาจนั้น อำนาจคือความเหนือกว่า แต่ความเหนือกว่าเป็นอย่างไร ในแง่ที่สองนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงธรรมชาติของความเหนือกว่าว่า ที่แท้คือการทำรวางตัวให้ผู้อื่นตรงภายนอก ซึ่งร้ายภายในของสถานะเหนือกว่านี้เต็มไปด้วยความกลัวและหวาดระแวง ที่สุดแล้วความเหนือกว่าที่แท้จริงภายนอกจึงเป็นความกลัวที่เผชิญหวาดระแวงอยู่ภายในลึกๆตลอดเวลา ดังนั้น อำนาจ คือ คู่ตรงกันข้ามที่จำเป็นต้องอยู่ด้วยกันอย่าง "กลับหัวกลับหาง"

แง่ที่สามของอำนาจ ที่ ป. อินทรปาลิต แสดงทัศนวิจารณ์โดยตรงไว้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติ ปรากฏใน สามเกลอซาโคว์ (๙๘) หน้า ๓๘-๓๙

" มือข้างหรือครับ ไม่ชახ ตราบใดที่มนุษย์ยังต้องการใช้เงิน เงินของผมนักต้องซื้อของทุกสิ่งทุกอย่างจากใครๆได้ สมมุติว่า นายเบอกอะไรคนหนึ่งมีกลองชახแบนด์เครื่องพร้อม ผมไปซื้อขอเขา นายทูนนี้ทำเสียงแข็งบอกว่าไม่ชახ ผมไม่

ต้องพูดมากอะไร เป็นแต่ถามเขา พันบาทขายไหมคุณ ไม่ขายรี ? หมิ่นบาทเอา
หมิ่นบาทไม่ขาย แสนบาท เจ้าในเข็คร้านจะกู่เหวให้ แกมเมียและแม่ยายให้
อีกสองคน เชื่อมมเถอะครีบ ในโลกนี้อะไรมันจะมาสำคัญกว่าเงินไม่มีแล้ว "

(หน้า ๓๘-๓๙)

ในแง่ที่สามนี้ อำนาจที่เป็นความเหนือกว่าและเป็นธรรมชาติของลักษณะ"กลับหัวกลับ
หาง"(paradox)นี้ ได้รับการกล่าวถึงในแง่พุทธศาสตร์การใช้ หัวใจของ*พุทธศาสตร์อำนาจ*
ปรากฏชัดเจนว่า *เป็นการครองนำเสนอนลกเปลี่ยนอรรถประโยชน์* แต่อรรถประโยชน์นี้ไม่ใช่
ใช้ปัจจัยสี่ชีวิตโดยตรง แต่เป็นมูลค่าสมมุติแทนปัจจัยสี่นี้ มูลค่าดังกล่าวอยู่ในรูปสัญลักษณ์เงินตรา
ดังนั้น *พุทธศาสตร์ของอำนาจ คือ เศรษฐศาสตร์การเงิน* ซึ่งถ้าจะพูดง่าย ๆ ก็ได้ว่า เป็นการใช้จ่ายเงิน
เข้าแลกเสนอต่อรองซื้อขาย เมื่ออรรถประโยชน์แท้จริงคือปัจจัยสี่ แต่อรรถประโยชน์ที่เห็นกลับอยู่ใน
รูปเงินตรา เมื่อเป็นเช่นนี้ เพียงพอหรือเข้าใจรู้เท่าทันก็เกิดขึ้นได้ยาก เพราะอรรถประโยชน์ไม่
ใช้สิ่งกินใช้จริงในชีวิต แต่เป็นสิ่งที่สมมุติซึ่งยากเห็นเพียงพอหรือเข้าใจรู้เท่าทันด้วยตัวสัญลักษณ์เท่า
นี้ เพราะสัญลักษณ์ไม่มั่นคงและเปลี่ยนแปลงได้ ผิดกับปัจจัยสี่ที่เป็นสิ่งมีอรรถประโยชน์ในตัว
เองอยู่ ดังนั้น ภายใต้วงศ์ระบบเงินตราเช่นนี้ *เงินจึงซื้อขายได้ทุกสิ่งและเป็นทั้งวารณา* รวมถึง
ยากหักห้ามใจในข้อเสนอสวมมุติเชิงวัฒนธรรม ที่ปัจจุบันจะเป็น*วัชระวัฒนธรรมชาติ*
*ของมนุษย์*ไปแล้ว วัฒนธรรมไม่ใช่ธรรมชาติ แต่วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อมนุษย์เหนือธรรมชาติแท้จริง
ได้เสมอ วัฒนธรรมเป็นเรื่องภายนอก ขณะที่ธรรมชาติเป็นเรื่องภายใน แต่สำหรับมนุษย์แล้ว ภาย
ใต้โครงสร้างสังคมระบบเงินตรา ภายนอกกำหนดและบิดเบือนภายใน *อำนาจจึงคือภายนอกเหนือ*
ภายใน ซึ่งก็เป็นลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"ขัดแย้งอย่างเห็นได้ชัด

ที่นี้ถ้ามาถึงประเด็น*เกียรติศักดิ์* ป. อินทรปาลิต ได้แสดงทัศนวิจารณ์โดยตรงไว้ ๒
แง่ แ่งแรก คือ คุณค่าประเพณี ดังปรากฏใน *ย้ายคำปรอท* (๖๕) หน้า ๕๐

นายณรงค์ฤทธิ์สี่ริษะ

" ไม่มีหวังครับ ผมพูดกับหล่อนแล้ว ผมได้แสดงตัวว่า เป็นนักมนุษยวิทยาที่
สำเร็จการศึกษามาจากต่างประเทศ และมีความประสงค์ที่จะซื้อศพย้ายคำปรอทมาทำ
การผ่าตัดตรวจดูมันสมองเพื่อต้องการจะค้นคว้าว่า เพราะอะไรย้ายคำปรอทจึงมี
สันดานเป็นผู้ร้ายค่างเหี้ยมโหด "

" โง่งเมียของมันเป็นไม้ออมชားยังงั้นหรือ ? "

" ครับ หล่อนบอกว่า ผู้รักทั้งคนเมื่อตายจากไปก็ต้องจัดการเผาผู้ให้ถูกต้องตามประเพณี เพื่อแสดงความกตัญญูคุณเวท ผมได้ขอซื้อเป็นเงินถึงสี่พันบาท ก็ไม่ยอมชား มิหนำซ้ำยังบอกว่า ให้ล้านหนึ่งก็ชားไม่ได้ "

(หน้า ๕๐)

มนุษย์ถูกบีบให้แสดงคุณค่า(หรืออำนาจในตัวอย่างก่อนหน้า)ปรากฏภายนอกให้ได้ การปฏิเสธคุณค่าภายนอกเชิงเศรษฐศาสตร์เพื่อคุณค่าภายนอกเชิงประเพณี สำหรับมนุษย์แล้วเป็นสิ่งถูกต้องดีงาม ควรค่าแก่การยกย่องและยอมรับให้อยู่ร่วมในสังคมได้ ผลตอบแทนของกตัญญูคุณเวท เช่นนี้จะปรากฏเป็นคำพูดสรรเสริญเชิงเกียรติภักดี สังคมยินดีต้อนรับบุคคลที่มีเกียรติจงรักเช่นนี้ เพราะคุณค่าภายนอกเชิงประเพณีแสดงถึง(การแสดงความ)พอใจส่วนตัวที่ตัวเองให้ปรากฏ คุณค่าเสียสละเช่นนี้จะจะเป็นคุณค่าภายในที่แสดงออกด้วยวิถีภายนอก เมื่อเป็นเช่นนี้ แสดงว่าเกียรติจงรักหรือคุณค่าภายนอกของประเพณีย่อมควรมีอยู่ เป็นไปเพื่อสืบเก็บคุณค่าภายในให้ก่อเกิดให้ได้จนถึงที่สุด คุณค่าภายนอกจึงสร้างสรรค์คุณค่าภายใน และคุณค่าควรเป็นเช่นนี้

แต่แล้ว ป. อินทรปาลิต ก็แสดงข้อโต้แย้งที่น่าสนใจในเรื่องเกียรติภักดี เกียรติภักดี ซึ่งประเพณีหรือภายนอกไม่อาจสร้างคุณค่าภายในได้เสมอไป ดังปรากฏใน เจ้าพ่องูเห่า (๕๕) หน้า ๖๕

" คุณเอ๊ย " แกพูดกับนิกรด้วยเสียงลั่นเครือ " เลียงสัตว์ที่มันเหียวเล็บ มันจะชื้อสัตว์ต่อเราเคารพรักเราก็คือเมื่อเรามีให้มันกิน ถ้าคนอื่นเขาให้มันกินดีกว่าเรา หรือเราไม่สามารถจะหาให้มันกินได้ มันก็แวงกัดเราเท่านั้นเอง อ้ายงูเหล่านี้เพิ่งรู้จักคุณเดี๋ยวเดี๋ยวเท่านั้น แต่คุณแสดงน้ำใจกว้างขวางให้มันกินเม็ดกวยจี๋โดยทั่วหน้า มันก็พากันทรยศต่อผม โอ๊ย...ผมเป็นหมอง ผมก็ต้องตายเพราะงู เหมือนกับคนที่ม้อกอิทธิพลยิ่งใหญ่ก็ต้องตายด้วยลูกน้องของตนในวันใดวันหนึ่งอย่างไม่ต้องสงสัย "

(หน้า ๖๕)

เกียรติภักดีของเดรัจฉานนั้นเป็นคุณค่าหยุดอยู่เพียงภายนอก ไม่มีวันซึมซับถึงภายใน เพราะสัตว์เช่นนี้ยอมถือน้ำตัวเองมาก่อน ดังนั้นได้สะท้อนว่า เกียรติภักดีของอิทธิพลหรือบารมีขบเสียด

ภายนอก ย่อมไม่อาจสร้างสรรค์กำหนดภายในได้สภาวะ เกียรติจึงรักที่แสดงภายนอกเป็น เรื่องของ
ผลประโยชน์ เมื่อเป็นเรื่องของผลประโยชน์ สังคมย่อมจำเป็นต้องต้อนรับและยอมรับไว้เสมอ
 ด้วยข้อดีของการดำรงชีวิตให้อยู่รอดเป็นเงื่อนไขแรกของชีวิตเสมอมา เมื่อเป็นเช่นนี้ ภายนอก
 ย่อมกำหนดสร้างสรรค์ภายในไม่ได้เสมอไป แต่ควรจะพยายามทำเป็นไปให้ได้ ความพยายามเช่นนี้
 เองเป็นอุดมคติ แต่ในขณะเดียวกันถ้าทำเพื่อผลประโยชน์ ไม่ใช่เพื่อสำนักจริยศาสตร์แล้ว
 ความพยายามเช่นนี้ย่อมเป็นทรราชย์

ที่นักมาถึงประเด็นสุดท้ายของ แนวปฏิบัติ ที่ ป. อินทรปาลิต ได้ให้ทัศนวิจารณ์โดยตรง
 ไว้ ประเด็นคือเรื่องของสุข ดังปรากฏใน มรรณคร (๕๘) หน้า ๑๕๙-๑๖๐

แดนเต๋อ ช้างแสนรักติดตามมาส่งได้ครึ่งทางก็หลบหนีไป ไม่ยอมไปกรุงเทพฯ
 มันคงได้คิดว่าสันโดษเป็นยอดแห่งความสุข ช้างยอมอยู่ตามประสาช้าง พระนครจะ
 ต้อนรับมันในฐานะที่มีเป็นสัตว์ใหญ่โตน่าหัวร่อ แต่ในดินแดนป่าสงวนของจังหวัดกาญจน-
 บุรี เจ้าแดนเต๋อก็มีอิทธิพลใหญ่ยิ่งกว่าสัตว์ทั้งหลาย แม้กระทั่งเลือกไม้กล้ำกั่มแห่ง
 รุกขานามัน

(หน้า ๑๕๙-๑๖๐)

ป. อินทรปาลิต ได้นำเสนอให้เห็นถึงว่า สุขคือสันโดษหรือเป็นตัวของตัวเองตาม
ประสาตัวเอง ทั้งนี้ก็ได้นำเสนอผ่านตัวละครช้างที่ชื่อว่าแดนเต๋อ ตัวช้างแดนเต๋อทะเยอทะยาน
 อยากไปอยู่กรุงเทพฯ เจ้าช้างแสนรักยอมอยู่ในฐานะตัวตลกในมหรสพสังคมเมือง ไม่ใช่
 ช้างอย่างที่ช้างเป็น ถ้าช้างเป็นอย่างที่ช้างเป็นในป่า ย่อมทรงอิทธิพลและมีศักดิ์หรืออย่างที่ควรจะเป็น
 ไม่ใช่หมาเหาะเหายะเยอ ดูเหมือน ป. อินทรปาลิต จะเสนอให้เห็นว่า สุขคือเป็นตัวของตัวเอง
หรือเป็นธรรมชาติ และถ้าจะมองแล้ว วิธีคิดถึงวิถีชีวิตเช่นนี้เป็นทัศนคติแบบสังคมนิยมไปโดยน

เสรีนิยมก็ได้ หรือเป็นทัศนคติแบบฮัมมิงส์คัมเนียมของพุทธทาสภิกขุก็ได้⁴ (สังคมนิยมแบบ Democracy Dictatorship)⁵ เพราะทัศนคติทั้งสองล้วนว่าด้วยอุดมคติ กล่าวคือมุ่งคืนสู่คุณภาพธรรมชาติ ทว่าน่าจะเป็นอย่างไรมากกว่านั้น ขอยกตัวอย่างเสรีนิยม ที่ปรากฏใน ศึกทลายโลก (๑๓๑) หน้า ๕๕-๕๖

" คุณและพวกคุณคงแปลกใจไม่น้อย ที่พวกเราได้รับประทานอากาศกันอย่างสนุกสนาน โดยสมมุติว่ามันเป็นเหล้าและอาหาร "

นิกรเฟียนฮัม

" เป็นธรรมเนียม หรือประเพณีของชาวโลกนี้หรือครับ "

ท่านประธานาธิบดีพยักหน้า

" ครับ ถูกแล้ว ชาวโลกพระอริยคารมมีความสนุกสนานว่า เร็งเสมอ งานกินเลี้ยงทุกแห่งจะต้องเริ่มต้นด้วยการกินอากาศก่อน ทั้งนี้เพราะต้องการให้เกิดอารมณ์ขึ้น เป็นที่ครึกครื้นกันในหมู่คณะของเรา คุณไม่รังเกียจบ้างหรือครับ "

" แ๊ะ แ๊ะ สนุกยิ่งงៃไหวจรับพลท่าน โลกเราหชอบของจริงครับ ไม่ชอบของเทียม ถ้าเจ้าภาพชื้อเลี้ยงอากาศอย่างนี้ รับรองว่าเกิดโกลาหลอลงพ่นแน่นอน เพราะชาวโลกเราขาดความอดทนครับ อ้า-แล้วนี่เมื่อไรเราจะลงมือกินกันเสียที "

⁴ ฮัมมิงส์คัมเนียม มีหลักการพื้นฐาน ๓ ประการ คือ 1. ถือประโยชน์ของส่วนรวม การควบคุมตัวเองและเอาเพื่อเผื่อแผ่กัน และมีความเคารพนับถือและเมตตากรุณาต่อกัน หลักการแรกแสดงถึงเค้าโครงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองทั้งหมด หลักการที่ ๒ ควบคุมพฤติกรรมของปัจเจกบุคคล และหลักการที่ ๓ อธิบายถึงท่าทีที่เราพึงมีต่อชีวิตในทุกรูปแบบ (จาก คำนำ ของ โคนัล เค. สแวงเวอ์ บรรณาธิการ. ใน พุทธทาสภิกขุ. ฮัมมิงส์คัมเนียม. กรุงเทพฯ: โทมัสคัมทอง, ๒๕๒๘. หน้า (๕๒).)

⁵ คำที่ท่านพุทธทาสใช้มักนำคำพูดที่ดูเหมือนจะขัดแย้งหรือตรงกันข้าม (paradox) มาใช้ในการสื่อความหมาย เช่น ประชาธิปไตยแบบสังคมนิยม ฮัมมิงส์คัมเนียมแบบเผด็จการ เผด็จการหมายถึงความรวดเร็วฉับไวในการกระทำ กล่าวคืออุดมคติแบบฮัมมิงส์คัมเนียมของท่านนั้น จะต้องใช้วิถีการที่มีประสิทธิภาพฉับไวด้วย แต่จริงๆหมายพวามเหมือนเชิงอรรถก่อน (โคนัล เค. สแวงเวอ์. เล่มเดิม. หน้า (๕๒).)

ครับ "

(หน้า ๕๕-๕๖)

สนุกกับสุนัขจะเป็นสิ่งเดียวกันตามสามัญสำนึกทั่วไป แต่สนุกที่ปรากฏในตัวอย่างไม่ใช่ใช้การกระทำเป็นตัวของตัวเอง หรือกระทำเป็นธรรมชาติ สนุกกลับเป็นการกระทำลวงหรือเสแสร้ง กล่าวคือเป็นประติษฐกรรมการเล่นแบบหนึ่ง ซึ่งตามคำกล่าวตัวละครในตัวอย่างไม่ยอมจัดว่า เป็นประติษฐกรรมเชิงวัฒนธรรมที่เคี้ยว วัฒนธรรมไม่ใช่ธรรมชาติ แต่ก็อาจเรียกได้ว่า เป็นประติษฐกรรมเชิงกลจักรธรรมชาติสำหรับมนุษย์ เพราะวิธีเข้าใจและมองธรรมชาติผ่านสายตามนุษย์ได้มีวิธีเดียว นั่นคือมองเป็นกลไกหรือค้นหาวัฏจักรทวนเวียนซ้ำๆ ซึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นหัวใจของกลจักร ธรรมชาติจึงมักได้รับการถอดถ้ามองเป็นกลจักรหรือกลไกให้ได้ เมื่อเป็นเช่นนั้น *สุขหรือธรรมชาติคือการค้นหาให้พบและอยู่ในกระบวนการวัฏจักร พยายามทำความเข้าใจและเรียนรู้กลไกอารมณ์ของวัฒนธรรม เพราะที่แท้คุณค่าภายในหรือธรรมชาติเป็นประติษฐกรรมรูปแบบหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งอาจเรียกได้ว่า จินตนาการแบบแผน อันแต่ละพื้นที่ เวลา และโอกาสของแต่ละวัฒนธรรมย่อมมีจังหวะกลไกอารมณ์ผสมผสานต่างกัน สุขหรือลดค่าภายในเป็นจินตนาการของการเรียนรู้หรือสร้างมีโครงสร้างแบบแผน โดยคุณค่าภายในหรือสุขนี้ไหลรู้สึกไปตามคุณค่าเร้าภายนอกเสมอที่สุดภายในและภายในก็แยกออกจากกันไม่ได้ ทั้งสองเป็นสิ่งกลับหัวกลับหางอย่าง เป็นเอกภาพ (paradox) เมื่อเป็นเช่นนั้น ทัศนคติแบบสังคมนิยมจะเป็นอย่างไรก็ได้ ไม่ว่าจะเห็นแบบประชาธิปไตยทุนเสรีนิยมหรืออัมมิกสังคมนิยม เพราะที่สุจริตก็เป็นเพียงแค่แบบแผนรูปแบบหนึ่งของวัฏจักร อันจะเป็นอย่างไรและประกอบสร้างอย่างไรก็ได้ ข้อสำคัญเมื่อผู้แก่ว่า ต้องจินตนาการและเรียนรู้ให้เท่าทันเท่านั้น*

แนวปฏิบัติ ในทัศนวิจารณ์โดยตรงที่นำเสนอสู่ความเป็นมนุษย์นั้น ป. อินทรปาลิต ได้แสดงให้เห็นว่า เรื่องภายในและภายนอกของมนุษย์นั้นสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง เพราะเรามีวิธีเดียวที่จะอ่านภายในได้ นั่นคือมองตีความพินัยภายนอก ดังนั้น ตามอุดมคติแล้ว แนวปฏิบัติของภายนอกควร จะกำหนดให้เกิดขึ้นค่าที่ต้องการภายใน แนวปฏิบัติดังกล่าวก็คือวัฒนธรรมหรือธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ แต่ธรรมชาติเช่นนี้เป็นวัฏจักรกลไกประติษฐ์และมีได้หลายรูปแบบไม่จำกัด ด้วยเหตุดังกล่าวสิ่งสำคัญที่สุดที่ได้จากมุมมองเช่นนี้คือ จินตนาการและการเรียนรู้เป็นหัวใจของแนวปฏิบัติทุกอย่างของมนุษย์ เพื่อจะได้เข้าใจ เข้าหา และเข้าถึงกันอย่างมีมิตรภาพ

ที่เก็บขอล่าวถึงแนวปฏิบัติของความเป็นมนุษย์ ที่ปรากฏอยู่ในรูปอารมณ์ขันบ้าง ใน
ทัศนียภาพสามเกลอที่ศึกษานี้ประเด็นที่น่าสนใจอยู่ในหัวเรื่องภาพลักษณ์ อารมณ์ และมนุษยสัมพันธ์

สำหรับภาพลักษณ์อันเป็นแนวปฏิบัติที่ควรยึดถือ ที่ว่ากลับปรากฏได้รับแสดงอารมณ์
ขันต่อแนวปฏิบัติดังกล่าว ได้แก่ ศักดิ์ศรี อุดมการณ์ และความเชื่อถือ ทั้งเริ่มจากอารมณ์ขันต่อ
ศักดิ์ศรีก่อน ดังปรากฏใน ทาสาทคุณเตย (๒๘) หน้า ๘๔-๘๕

" อ้อว่าตั้งเงินยังขี้เลยน่าพี่ชาย เมื่อคิดว่าการให้เงินเล็กๆน้อยๆเป็นการ
ดูถูกดูหมิ่น ผมก็ตอบสนองความกรุณาของคุณร้อบาท ! ร้อบาทนะครับ แล้วก็
แข็งก็ตีไม้ไผ่แข็งก็เก "

ร่าง พ.ร.ร. สั้นเต็ม นัยน์ตาของเขามองถึงหน้ากลัว เขากำหมัดกัดฟันเกรอตุ
มองดูกิมหงวนราวกับจะกินเลือดกินเนื้อ

" คุณ-คุณคิดหรือว่า คนอย่างผมเป็นคนที่คุณจะเอาเงินฟาดเล่นง่ายๆ ฮืม-นี่
แน่ ผมจะสอนคุณให้รู้สำนึกบ้าง คุณดูผม ผมเข้าเหยียบเกียรติยศผม ฉะไหน เมื่อ
เกียรติยศของผมต้องถูกคุณทำลาย ผมก็เสียสละ " ชูตจวบเขาก็กะซำกษณัตรีใบละ
ร้อบาทจากมืออาสาเสียทันที แล้วพับใส่กระเป๋า

พ.ร.ร. ค้ำราวทองเหลืองโหนตัวขึ้นเบรคการ์ด เขายกมือโบกให้สามเกลอ
แล้วยิ้มแหยๆชอบกล

อาเล็ชอัปากค่าง

" อ้อ-หมอนี่มันคนจริงเหมือนกันแฮะ "

พลกับนิกรหัวเราะเบาๆ

" แกไม่ควรดูถูกเขานี่หว่า " พลพูดเบาๆ " เรื่องเงินเรื่องทองนี่มันเขาก
ใครดูถูกก็ทำนองนั้นก็เอา "

กิมหงวนหัวเราะเบาๆ

(หน้า ๘๔-๘๕)

พล นิกร กิมหงวนเมามาไม่ได้สติ พ.ร.ร. จึงเข้ามาปลุกและช่วยล่าเล็ชสัมภาระ
ลงจากรถไฟ ก่อนรถไฟจะออกเดินทางต่อ กิมหงวนจึงมอบเงินเป็นสินตอบแทนน้ำใจ พ.ร.ร. ไม่
ขอรับ กิมหงวนจึงเกิดความรู้สึกที่มีต่อ เขาจึงให้เงินเป็นจำนวนมากจนถึงร้อบาท สำหรับกิมหงวน

การกระทำเช่นนี้เป็นการเชิดชูคุณค่า แต่สำหรับ พ.ร.ร. กลับเป็นการเหยียดหยามศักดิ์ศรี ดังเช่น พ.ร.ร. จึงทำการสั่งสอนกิมหงวนเสีย เขาได้รับเงินนั้น พร้อมกับกล่าวอย่างมีศักดิ์ศรีว่า เขายอมเสีย สละศักดิ์ศรีเพื่อเป็นการสั่งสอน ดังเป็นการกระทำนั้นจึงมีค่าและศักดิ์ศรีด้วยวาทกรรมของวิชากล่าว หากกลับเป็นวาทกรรม"กลับหัวกลับหาง"ขัดแย้ง เพราะไม่เข้ากับแบบแผนปรกติในสามัญสำนึกทั่วไป จึงว่าชอบธรรมก็ไม่ได้ จะว่าไม่ชอบธรรมก็ไม่เชิง สรุปได้ว่า ฟิงคูใช้ได้อย่างขัดแย้งบ้าไร้สาระ พิกล เพราะศักดิ์ศรีควรเสียสละผลประโยชน์ แต่กรรมหนักศักดิ์ศรีกับผลประโยชน์ไปด้วยกันได้ เรื่องเช่นนี้เห็นว่าชาวเขบคิดและชบชั้นยิ่งว่า ศักดิ์ศรีเป็นคุณค่าที่สมบูรณ์ในตัวเองจริงหรือไม่ เพราะที่ปรากฏในตัวอย่างนี้แสดงว่า ศักดิ์ศรีเป็นคุณค่าของวาทกรรมวิชากล่าวเท่านั้น

ลำดับต่อมาของภาพลักษณ์ที่เป็นแนวปฏิบัติ แต่กลับได้รับการแสดงอารมณ์ขันต่อแนวปฏิบัตินี้ เป็นภาพลักษณ์ด้านอุดมการณ์ ดังปรากฏใน ห้วงลูกสาว (๒๕) หน้า ๗๖-๗๗

รถธรรมศาสตร์บัลแกเรีย บดงเป็นรูปเสมาธรรมจักร มีพเนรัฐธรรมณูอยู่กลาง นางบุปผชาติหนึ่งเรียงรายอ้อมแอ่ง ทุกคนเข้าร่วมงานด้วยความรักชาติ ไม่ใช่เพราะ ถวดโฉมหรือเทือกกระหายที่จะแสดงให้เด่น นำสรรเสริญในความรักประเทศชาติ ของสตรีไทยอย่างยิ่ง ถึงแม้จะต้องแสร้งแสร้ง ถูกข่มขืนให้ช้ำร้างปา พลังผลาโคลน แก้มบ้าง หรือโคนอะไรต่ออะไรบ้างเขาก็ไม่โกรธ มีหน้าซ้ำยังโปรยธมิให้ผู้ช้ำร้าง คล้ายกับจะพูดว่า " สำหรับวันนี้ เพื่อเห็นแก่ชาติ ฉันอนุญาตให้นายช้ำร้างฟรี แต่ถ้า นายไปพบฉันวันหน้า และช้ำร้างมากฉันยังงั้นจะก๊อ นาย ฉันเป็นเรียกโปลิศจับนายที่ เดียว "

(หน้า ๗๖-๗๗)

วันชาติ ๒๕ มิถุนายน มีธบวนแห่ นางบุปผชาติที่ถนนราชดำเนิน นางบุปผชาติเหล่านี้ ถูกช้ำร้างปาด้วยดอกไม้เป็นการชื่นชม ซึ่งน่าจะเจ็บรำคาญและไม่พอใจ แต่ก็ริยาแสดงออกกลับ เป็นยิ้มตลอดเวลา ทั้งหมดเป็นไปดังอย่างขัดแย้งประกอบรวมเป็นความงามชั้นนั้น ก็ด้วยตกอยู่ ภายใต้แนวปฏิบัติตามภาพลักษณ์ด้านอุดมการณ์ เพราะแท้จริงนางบุปผชาติคงจะคิดอย่างที่ ป. อินทร- ปาลิต กล่าว สรุปได้สั้นๆว่า " เพื่อชาติ วันนี้ช้ำร้างได้ช้ำร้างไป วันหลังไม่เพื่อชาติแล้วกิงไหนกิงกัน แม่ลุยเหล็ก " ภาพลักษณ์ที่งดงามนั้นที่แท้ตั้งในตัวอย่างนี้ เป็นเรื่องขัดแย้ง"กลับหัวกลับหาง"กับ ความรู้สึกแท้จริง แต่มนุษย์ก็ยอมอดทนและข่มใจได้อย่างสวยงาม เมื่อเป็นเช่นนี้ ภาพลักษณ์ดัง

เหนือคณาการณนทททยอมเป็น เรื่องตลก
ของมเชชกได้

ข้ายังอาจเป็นความงามอย่างสนกห่อารมณนแบบหนึ่ง

ล้าตบณกมาถึงภาพลักษณ์แล้ว ความเชือก้อ อันได้รับชดกือเป็นแนวปฏิบัติและ

ป. อินทรปาลิต ได้แสดงอารมณนไว้ ดังปรากฏใน เจ้าพ่อเขาหลวง (๕๐) หน้า ๑๕๑-๑๕๒

--ตามที่เรบอกกับท่านผู้อ่านว่า เราจะนำคำสัมภาษณ์ระหว่างผู้แทนหนังสือพิมพ์ 'ข่าวรายวัน' กับพระยาปัจจนิกพินาศ และคณะติดตามค้นหานายแพทย์ณรงค์ฤทธิ์ ผู้ที่รอดตายจากเครื่องบินอับปาง เสนอท่านผู้อ่านในหนังสือพิมพ์ฉบับนี้เห็น 'ข่าวรายวัน' รู้สึกเสียใจที่ไม่อาจนำคำสัมภาษณ์ลงพิมพ์ได้ ทั้งนี้เพื่อหวังจะให้ท่านผู้อ่าน 'ข่าวรายวัน' ดำรงศไวซึ่งความเชื่อมั่นในหนังสือพิมพ์ของเราต่อไป

อนึ่ง เจ้าหน้าที่กองบรรณาธิการของเราได้พิจารณาแล้ว เห็นว่า เรื่องราวของพระยาปัจจนิกกับคณะที่ให้คำสัมภาษณ์กับเรานั้นเป็นเรื่องต้นตอแห่งอภัยอย่างดีถึงแม้จะเกินความจริงและไร้เหตุผลก็ตาม ดังนั้น 'ข่าวรายวัน' จะได้อาลงพิมพ์ ต่อจากเรื่อง 'รักกับภายใต้กิ่งฟ้า' ซึ่งจะจบใน ๒-๓ วันนี้

(หน้า ๑๕๑-๑๕๒)

หนังสือพิมพ์ 'ข่าวรายวัน' ได้มาสัมภาษณ์คณะพรรคสามเกลอ เพราะได้ไปติดตามช่วยเหลือ ดร.ดิเรก รอดจากเครื่องบินตกในปากลับมาได้อย่างเหลือเชื่อ พวกเขาจึงเป็นข่าวที่น่าสนใจยิ่งได้ เพราะอยู่ในเรื่องราวเหตุการณ์เหลือเชื่อและไม่น่าเป็นไปได้ แต่พอนักข่าวหนังสือพิมพ์ดังกล่าวได้ฟังเหตุการณ์เหลือเชื่อไม่น่าเป็นไปได้ หนังสือพิมพ์ก็กลับไม่กล้าลงพิมพ์ ทั้งๆที่ต้องการขายความเหลือเชื่อไม่น่าเป็นไปได้ เพราะเรื่องเหลือเชื่อเป็นไปไม่ได้นี้สร้างความน่าเชื่อถือไม่ได้ ข้ายังฟังดูเหมือนนิยายอีกด้วย แม้เนื้อแท้แล้วหนังสือพิมพ์พยายามขายข่าวเรื่องจริงประเภทนิยาย (เหลือเชื่อเป็นไปไม่ได้) อยู่แล้ว โดยเฉพาะต่อข่าวคณะพรรคสามเกลอนมีลักษณะเหมือนนิยายอย่างยิ่ง ทว่าหัวใจสำคัญยิ่งของหนังสือพิมพ์คือ ข่าวต้องเป็นนิยายเหลือเชื่อเป็นไปไม่ได้ที่สร้างความน่าเชื่อถือ การสร้างความน่าเชื่อถือเป็นหัวใจของหนังสือพิมพ์ แต่แรงเร้าประกอบสร้างสำเร็จกลับเป็นการนำเสนอคู่ตรงกันข้ามของ ความเชื่อถือ ให้ได้ ที่สุดภาพลักษณ์หรือความเชื่อถือก็เกิดจากการนำคู่ตรงกันข้ามมาใช้วางด้วยกัน เพื่อขบเน้นให้เกิดภาพลักษณ์หรือความเชื่อถือดังปรากฏา ภาพลักษณ์ เช่นนี้จึงเป็นเรื่องตลกยิ่ง ทั้งยังเป็นเงาฉายถึงชีวิตนั้น วดล้อมไปด้วยอารมณน

โครงสร้างวิธีซึ่งตัวบทกฎหมาย แม้จะผิดๆก็ตาม อำนาจประกาศก็เกิด ด้วยเหตุดังกล่าว อำนาจประกาศเป็น เรื่องของภาพประทับเป็นสำคัญ ไม่ใช่เหตุผล และถ้าถามว่า ภาพประทับนี้เกิดจากอะไร คำตอบเท่าที่สติปัญญาผู้ศึกษาขณะนั้นอยู่ คือ ระบบการศึกษา และสื่อมวลชน ซึ่งสามารถรวมเรียกเข้าด้วยกันได้ว่า อภินิหารสมัยใหม่

ซึ่งเขากล่าวถึงอำนาจด้านความรู้สึกบ้าง ที่ปรากฏเป็นอารมณ์ขึ้นในหัตถ์นิยายชุดนี้ เกี่ยวกับแนวปฏิบัติของความเป็นมนุษย์ พบใน ล่องป่า (๘๖) หน้า ๑ และ ๓

อากาศปลายเดือนมีนาคมร้อนอบอ้าวจนกระทั่งแม้แต่คนที่ไม่มีสัตงค์ก็ถึงกับปรีปากบ่นว่าร้อน แทบจะทำการงานไม่ได้ ส่วนคนที่มีสัตงค์ แน่นอและ ร้อนแทบตาย เอาที่เดี๋ยว หอบลูกหอบเมียไปหัวหิน-ศรีราชา หรือตามหัวเมืองชายทะเลจะเห็นได้ ทบ ที่ยวรถไฟ

(หน้า ๑)

พูดถึงคนมีสัตงค์มาก ท่านก็จะทราบแล้วว่า พล นิกร กิมหงวนของเรา มีสัตงค์ขนาดหนักที่เดี๋ยว โดยเฉพาะกิมหงวนด้วยแล้ว ฐานะของเขาคือมหาเศรษฐีคนหนึ่ง ฉะนั้นความมีสัตงค์นี้แหละ ทำให้ล้ามเกลอรู้สึกว่าคุณงามะดีของอากาศนี้ระหว่างนี้ร้อนจนกระทั่งทำงานไม่ได้

(หน้า ๓)

อากาศช่วงฤดูร้อนของเมืองไทยนั้น ไม่ว่าจะคนมีสัตงค์หรือคนไม่มีสัตงค์ต่างก็รู้สึกเหมือนกัน เพียงแต่คนมีสัตงค์นั้นจากตัวอย่างหน้า ๑ มีทางเลือกไปผ่อนคลายได้บ้าง ทว่าในตัวอย่างหน้า ๓ ป. อินทรปาลิตกลับกล่าวถึงสามเกลอตัวละครเอกผู้มีสัตงค์มหาศาลว่า เพราะความมีสัตงค์มากเกินไป ทำให้ทนทำงานท่ามกลางอากาศร้อนไม่ได้ ซึ่งเสมือนกับจะกล่าวว่า สัตงค์หรือสัญลักษณ์ความมีอำนาจทางเศรษฐกิจเป็นตัวบั่นทอนน้ำใจอดกลั้นอดทนลง มนุษย์ยังมีอำนาจมาก ไม่ใช่ยังมีทางเลือกทำตามปรารถนาได้มาก อันเป็นข้อดีขึ้นเท่านั้น แต่มนุษย์ยังมีอำนาจมาก ก็ยังรู้จักอดกลั้นอดทนและจมจ่อมอยู่กับหน้าที่ได้น้อยลงก็เป็นไปได้ อันเป็นข้อเสียซึ่งอาจจะเกิดตามมาด้วย กล่าวคือยังมีอำนาจมาก ก็ยังมีเรื่องจุกจิก ยังใช้อารมณ์ความรู้สึกตัดสินใจเพิ่มสูงขึ้น อำนาจไม่ได้มีข้อดีที่สร้างโอกาสทางเลือกเพิ่มขึ้นเท่านั้น อำนาจยังทำลายน้ำใจอดทนและ

จินตนาการสร้างเหตุผลหรือข้อ เพื่อรักษาหน้าท่อนเป็นเจตจำนงร่วมกันลงด้วย อำนาจปลูก
สร้างอำเภอใจสูงชันทุกที่ ทั้งหมดนี้ทำให้อำนาจในอุดมคติมีลักษณะขัดแย้ง ยั่วให้ขบคิดและขบขัน
เหลือแสน

นอกจากลักษณะขัดแย้งในแนวปฏิบัติเกี่ยวกับอำนาจ จะปรากฏในความรู้สึกแล้ว ใน
ด้านทวารวาทก็ได้รับการนำเสนอให้มองพบอวรณ์อันด้วย ดังปรากฏใน คดีหมิ่นประมาท (๒๗)
หน้า ๑๐๔

เจ้าคุณแง่มยังคาโผล่หน้าเข้ามา

" กรว๊วย หยิบก้นฮาที่ขาดับไว้เอามาให้ที "

นิกรหัวเราะ คิ้วก็ขมขื่นที่ขมขื่นถือเดินเอามาให้ท่าน เจ้าคุณรับก้นขมขื่นแล้ว
หล่นหน้าออกไป

สามเกลอมองคณีกันอย่างขบขัน

" ว่า " พลครางเบาๆ " เจ้าคุณอาเรา นับวันยิ่งขมขื่นเห็นขมขื่นมากขึ้น ไม่ไหว
ไว้ "

" จริง " นิกรสับสนุน " วานซีเป็นกันเจตที่สัสแยก เอส. เอ. บี. ถ้าตั้งลง
จากรถรางซี่สอง เลอหยุกกรับท่าน ท่านทำเป็นไปบอกกล่าว รถเสียจึงต้องนั่งรถ
ราง ที่แท้เสียตายค่าน้ำมัน "

พลก้มก้มหงวเหวหัวเราะลั่น ...

(หน้า ๑๐๔)

เจ้าคุณปัจจนิกเป็นเศรษฐีระดับ ถึงชนาควมมีบ้านที่คันทร์พัสสินให้เช่าซื้อชายได้
แถมยังออกเงินให้กู้ต่างหาก ทว่าการวางตัวใช้ชีวิตของเจ้าคุณกลับตระหนี่เห็นฮาขบขัน
เจ้าคุณสูบบุหรี่ก้นฮาที่ดับแล้วยังไม่หมดตัว แสดงนิสัยประหัตหรืออึดคึกไว้ที่ทราบไปไหนมาไหน
รถรางส่วนที่ราคาถูกลง โขยอ้างรถเสีย แม้แท้จริงจะเป็นเพราะเสียตายค่าน้ำมันก็ตาม ฐานะ
เจ้าคุณเป็นที่รับรู้กันว่าเป็นเศรษฐี แต่ทวารวาทใช้ชีวิตของเจ้าคุณกลับไม่ต่างจากยากอึดคึก
เท่าไร ภาพเชิงฐานะในสังคมกับภาพเชิงปรากฏการณ์ของเจ้าคุณจึงตัดขัดแย้งกันถึง เสมือนเศรษฐี
ที่รับรู้กันไม่มีวันใช้จ่ายอย่างเป็นตัวตนเศรษฐีให้เห็นได้ หรือฮาจากที่เห็นได้ไม่มีวันมองและนึกถึงตัว
ตนเศรษฐีที่รับรู้กันอยู่เลย เมื่อเป็นดังนี้ ก็ย่อมสะท้อนให้เห็นถึง "การกลับหัวกลับหาง" ขัดแย้งบ้าไร้

สาระ เพราะชาวเขบคิดและชบช้นว่า ที่สุดเนอแทกกับเปลือกของคนเรามาไม่มีวันไปด้วยกันได้ใช้หรือ
ไม่ ผ่าชรวรจิงห่อทอง และถ้าข้างนอกสูกใส่ ข้างในก็ช้อมเป็นโพรงเสมอ กรณีเศรษฐืออย่างเจ้า
คุณปัจจนิกษข้างฮัวเข้าชบคิดและชบช้นได้อย่างช้ง

ที่มาถึงลำดับสุดท้ายของแนวปฏิบัติเกี่ยวกับอำนาจ ที่ ป. อินทรปาลิต แสดงอารมณ์
ขันไว้ ลำดับใน เคอการต๋อรอง ปรากฏใน ศีกหลายโลก (๑๓๑) หน้า ๗๖-๗๘

" เอายังงักแล้วกัน ผมจะประกาศแต่งตั้งให้พวกคุณทั้ง ๖ คนนี้เป็นมหา
จอมพลจัตวา พวกคุณจะได้มีสิทธิ์เข้าชมสถานที่หวงห้ามได้ทุกแห่ง โดยไม่ต้องต่อ
ระเบียบข้อบังคับของเรา " พุดจบ พลฯท่านก็เดินเข้ามาหนึ่งข้างเจ้าแห้วตามเดิม
" ขอฝืนให้ผมก่อนเถอะครับ ผมรับรองด้วยเกียรติของผมจะออกคำสั่งแต่งตั้งให้
พวกคุณเป็นมหาจอมพลจัตวาในชั่ววอมนี้ "

เจ้าแห้วส่งฝืนให้ท่านประธานาธิบดีหนึ่งหลอด

" รับประทานเพื่อความยุติธรรม ผมให้พลฯท่านไปแจ้งหลอดเดี๋ยวก่อน ต่อ
เมื่อได้เห็นคำสั่งของพลฯท่านแล้ว ผมจะเอาไปให้ท่านอีก ๕ หลอด และรับรองว่า
ผมจะสอนวิธีหาฝืนจากต้นฝืนให้ด้วย "

ท่านประธานาธิบดีดีใจเหลือที่จะกล่าวแล้ว เออมมอดะครูปฝืนในมือเจ้าแห้ว
แล้วกล่าวว่า

" ตกลงครับ " แล้วท่านก็ขวดพรวดลุกขึ้นช้น " ผมลาละครับ ผมจุด
ตะเกียงทิ้งไว้ในห้องแล้ว มันชักช้าเดี๋ยวนี้อามีเสมอ " "

พลฯท่านประมุขแห่งชาวโลกพระอังคารวิ่งต้อออกไปจากห้องพักของคณะพรรค
สี่สหายโดยเร็ว เจ้าคุณปัจจนิกษหัวเราะงอหาย ท่านกล่าวกับสี่สหายและเจ้าแห้วว่า

" ฮาเสัพยิตคนะเป็นอย่างนี้แหละ ลงเสัพยิตแล้วคนเราก้ไม่ได้นึกถึงอะไรทั้ง
นั้น แม้แต่หักดีศรีของตนเอง ในอนาคตอันใกล้ ชาวโลกพระอังคารจะติดฝืนงอม
แงมกลายเป็นช้ช่าไปตามกัน พลฯท่านประธานาธิบดีจะพอมโกโรโกโส แต่ง
กายสกปรกช้โคลท้วมบ้องหู ปล้อยผมชวาเพื่อฮไอแฉ็กๆ และปากบานเหมือนอมกล้อง
ทั้งวัน นับว่าอายแห้วบาปมาก ที่นำฝืนมาเผยแพร่ในโลกพระอังคาร "

เจ้าแห้วฮัมฮ้อฮัมใหญ่

" รับประทานฝืนเป็นฮาฮาฮุพัฒนาะครับ "

เจ้าคุณหัวเราะหึๆ

" เซ่เหม็งสู้บไปคนเดียวเถอะ แต่ก่อนเนเเพียงกัญชาอย่างเดยว เดยวเนอตรีสู้บ
ฝิ่นอีกหน้อยแกก็เสี่ยคน "

" รับประทนเสี่ยมานานแล้วจรับ "

คิเรกหัวเราะลั่น

(หน้า ๗๒-๗๔)

ประธานาธิบดีโลกพระอังคารผู้มีอำนาจสูงสุด กลับสูญเสียศักยภาพอำนาจต่อคณะ
พรรคสามเกลอ ทั้งๆที่ยังเป็นประธานาธิบดีอยู่และยังคงมีอำนาจเต็มสูงสุดด้วย ที่เป็นไปเช่นนี้ได้
เพราะประธานาธิบดีได้ล้มลงถึงขั้นเสด็จ อำนาจดังกล่าวจึงไม่มีประโยชน์และถูกต่อรองใช้
ประโยชน์โดยผู้อื่น (คณะพรรคสามเกลอ) อำนาจบารมีสร้างสมซึ่งสมควรเป็นเื่องของเหตุผลและ
วุฒิกวาระผู้ใหญ่เ เมื่อความล้มหลลงคลั่งไคล้เสด็จเข้าครอบงำ อำนาจก็กลายเป็นเื่องของอารมณ์
และการละเล่นของเด็กๆ ซึ่งผู้ครอบงำที่กุมจุดบอดเสด็จนี้ได้ ก็ยอมจะลื้ออำนาจเล่นได้ ทั้งยังเห็น
อำนาจที่แท้เป็นเื่องเล่าหัวเราะเหาะด้วย อำนาจที่ว่างเเป็นเหตุผลและวุฒิกวาระเ หาก
เานเมีคยอมสยบจรรยาต่อการต่อรองเสมอ และเานเคนเกิดขึ้นได้ง่าย ดังประธานาธิบดีเวางใจและ
หลงเชื่อตัวเองมากไป เาคิดถึงตัวเองเป็นใหญ่ ทั้งคิดว่า ทุกคนต้องเเอาใจและบำรุงบารเเเขา
ที่สุด เาจึงถูกควบคุมด้วยสิ่งบำรุงบารเเเเอง อำนาจจึงเป็นเื่องตลกชวนขบขันและขบคิด เพราะ
เมื่อเป็นดังนี้ ก็ยอมคู้บ่าไร้สาระ ด้วยอำนาจสูงสุด คือ จุดทำลายอำนาจลงได้สำเร็จ อำนาจที่
เสมือนมีประโยชน์คนค่าชว่นปรารถนาเั้น ที่สุดก็เปล่าไร้และบ่าบอเในแก่เสารประโยชน์อย่างแท้จริง
ทว่ากลับยังเป็นเื่องต้องการอยู่ตลอดเวลา ดังเั้น "ได้"บวก"ได้"เั้น ถึงที่สุดยอมเท่ากับ"ไม่ได้"เสมอ

เมื่ออำนาจบ่าบอไร้สาระเั้นเั้นแล้ว มนุษย์สัมพันธ์จะเป็นเช่นไร ป.อินทรปาลิต ได้
แสดงอารมณ์ขันต่อแนวปฏิบัติมนุษย์สัมพันธ์ในเื่องภาษา การสนทนา การจ้างงาน และหน้า
ที่การทำงาน ทั้งเานเานวมาได้ปรากฏเใน บุกอวกาศ (๑๓๖) หน้า ๑๑๒

นายแพทย์หนุ่มถอนหายใจหนักๆ

" ก็ลองพยายามดู ก็จะใช้ภาษากลางพูดกับชาวโลกนี้เอง "

" ภาษาอังกฤษหรือ " พลถาม

" โน-ภาษาอังกฤษไม่ใช่ภาษากลาง เป็นภาษาที่ทั่วโลกนิยมใช้เท่าเั้น

ภาษากลางคือภาษาใบ้ "

นิกรหัวเราะลั่น

(หน้า ๑๑๒)

มนุษย์สื่อสารต่อกันด้วยภาษาเฉพาะกลุ่มจำพวกของตน โดยมีภาษาพูดคุยกลางๆที่ฝึกฝนเรียนรู้สื่อสารกันเป็นภาษาอังกฤษ ที่ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง ก็เพราะอังกฤษเคยเป็นเจ้าของอาณานิคมโลกที่มีดินแดนในปกครองมากที่สุด ดินแดนอาณานิคมต้องเรียนรู้ภาษาของเจ้าอาณานิคม ภาษาอังกฤษจึงเป็นที่แพร่หลายและเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ภาษาอื่นได้สะดวกที่สุด ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นธรรมชาติประติมากรรมหรือวัฒนธรรมครอบงำนั่นเอง อย่างไรก็ตามภาษาอังกฤษก็ยังเป็นภาษากลางในหมู่ผู้ผ่านการศึกษา เพราะการเข้าใจภาษาอังกฤษได้จำเป็นต้องผ่านการเรียนรู้ชนิดปรุงแต่งเสมอ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ภาษาดังกล่าวเป็นภาษากลางชนิดปรุงแต่งโดยระบบผ่านการศึกษา ทว่าภาษากลางที่ควรจะเป็นกลางอย่างแท้จริง น่าจะเป็นภาษาที่รู้ได้เองโดยไม่ต้องผ่านการศึกษา ซึ่งถ้าภาษาดังกล่าวมีอยู่ ก็ย่อมเป็นภาษาเมื่อ ภาษาท่าทาง หรือภาษาใบ้ เมื่อเป็นเช่นนั้น มนุษย์สัมพันธ์ของมนุษย์จากแง่มุมทัศนะอารมณณ์นี้ ละก็แสดงให้เห็นว่า *“วิจนะภาษาเป็นภาษาปรุงแต่งและปิดเข็มนได้”* ซ้ำยังไม่มีความเป็นกลาง ซึ่งอาจตีความได้ว่า ไม่มีความจริงใจอย่างแท้จริงแก่เสมอไป *“วิจนะภาษาต่างหากเป็นภาษาธรรมชาติและไว้จริง”* ถ้าเราต้องการเข้าถึงมนุษย์สัมพันธ์อย่างแท้จริง เราอาจจำเป็นต้องใช้*“วิจนะภาษาให้มากขึ้นก็เป็นไปได้”* อารมณณ์นี้จึงนอกจากซับซ้อนแล้ว ยังมีข้อชวนขบคิดแฝงเร้นอยู่ด้วย

ซึ่งมาถึง*“อารมณณ์ต่อแนวปฏิบัติที่มนุษย์สัมพันธ์ด้านวารสนทนา”* ซึ่งปรากฏใน

หวงลูกสาว (๒๕) หน้า ๑๓๔

การสนทนา (เพลิเกรกับประภาประไพ) ไม่เห็นจะมีสาระ นอกจากผู้ชายขอว่า ผู้หญิงสวยข้างพูด แล้วแม้ผู้หญิงก็ถ่อมตัว บางทีก็อวดไม้ยกย่องตัวเอง รวบรวมว่า ผู้หญิงกับผู้ชายที่เริ่มรักกันหรือรักกันใหม่! เวลาที่คุยกันนี้หาประโยชน์อะไรไม่ได้สักนิด และคุยกันตั้ง ๕ นาทีก็ไม่มีการขัดคอกัน แต่ถ้าเป็นผิวเป็นเมือกกันแล้ว การสนทนานั้นนานเกินควรย่อมหมายความว่า ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะต้องบอบช้ำหรือถึงกับไปเอนโรงพยาบาล

(หน้า ๑๓๔)

ป. อัครปาไลต์ ได้แสดงให้เห็นถึง*ความไร้สาระของการสนทนา* โดยเฉพาะเวลาผู้ชายกับผู้หญิงตกอยู่ในห่วงรัก ประเด็นสนทนาจะไม่มีแก่นสารความคิด เพราะอัดแน่นไปด้วยเรื่องของอารมณ์ความรู้สึก ทั้งอารมณ์ความรู้สึกก็มีแต่เป็นแต่ความหลงเป็นคำพูดให้สวยงาม ซ้ำต่างฝ่ายต่างเห็นพ้องต้องกันและเสริมขยายกันตลอด จะว่าเกิดสันติวิธีในห่วงรักก็ไม่ผิดไปได้ แต่สันติวิธีนี้เป็นของชั่วคราว ซ้ำคงอยู่เพียงชั่วขณะห่วงรักเข้มข้นเท่านั้น ถ้าผ่านห่วงรักหรือช่วงหลงไปแล้ว ผู้ชายและผู้หญิงย่อมจะเลิกปั้นแต่งคำพูด แล้วมนุษย์สัมพันธ์แท้จริงจึงปรากฏ นั่นคือตัวเราและของเรา คุณจงกรูณาอย่ามากระทำคำหยาบและสร้างมลทิน คุณเป็นมลภาวะและจงถอยไปเสีย แต่ตั้งนี้ไม่ได้ปรากฏออกมาเป็นคำพูดโดยตรง แต่เป็นคำพูดโดยนัย ดังนั้น ถ้าชายหญิงคุยกันเนิ่นนาน โดยเฉพาะสามีกับภรรยาแล้ว เลือดย่อมจะข้นเหนียวและอารมณ์พลุ่งพล่านได้ เพราะนัยคำพูดดังกล่าวยิ่งย่ำซ้ำๆไปมามากขึ้นๆ แรกรักจึงประสานซึ่งกัน แต่ยามสูกอมจำเป็นต้องแยกสถานซึ่งกัน เมื่อเป็นดังนี้ *มนุษย์สัมพันธ์ในการสนทนาจึงเป็นเรื่องคลุม* เพราะกระบวนการราบรื่นและเสริมกันกลับเกิดจากความเห็นต่าง ส่วนกระบวนการแตกแยกขัดแย้งกลับเกิดจากมิตรสัมพันธ์สนิทสนม มนุษย์สัมพันธ์เช่นนี้จึงมีลักษณะ "กลับหัวกลับหาง" ขวบนบนและขบคิด

คราวนี้มาถึง *อารมณ์อันอ่อนหวานปฏิบัติมนุษยสัมพันธ์ด้านการจ้างงาน* ซึ่งปรากฏใน ล่องป่า (๕๖) หน้า ๑๓๕

" ปู่โง่ ช้างมันพูดกับผมก็ตกใจด้วย "

เจ้าคุณปัจฉิมก็งัดเข็มแทงๆ

" มันพูดว่าอะไรวะ ? "

" ไหนครับ อ้ายแตนะ ต้อหรือครับ มันบอกผมว่ากันเป็นกรรมกรว่างงานครับ ไปสมัครงานที่ไหนก็ไม่มีตำแหน่งว่าง เพราะโดยมากผู้ที่มิอำนาจบรรจุนาน มักจะเลือกบรรจุงู้อ้างพั้งรุ่นสาว ทาปาก เขียนควี้ ไม่มีอะไรหรอกครับ นอกจากหวังจะเต๊ะเอาไปเป็นเมีย เล่นเอาพวกช้างพลายกลายเป็นช้างว่างงานไปหมด "

พูดจบก็หงวนก็ตะเฆาพูดกับช้าง " เอ๊ยไปทำงานกับข้าที่กรุงเทพฯ ไหมละ ข้าจะให้เอ็งเป็นพนักงานขายของที่ห้าง หา-ว่าไง ? "

นิกรหัวเราะลั่น

" ถ้าให้อ้ายนี้เป็นพนักงานขายของ ห้างแกก็เจ๊งเท่านั้น "

อาเสี้ยลืมนิดาโพล่ง

" ทำไมจะเจ๊ง ? "

กระดิ่งทองยึกคิ้ว

" เจ๊งชิวะ ใครเขาจะกล้าเข้าไปซื้อของ "

กิมหงวนท่าตาปริบๆ

" เออ-จริงชิวะ " ...

(หน้า ๑๓๕)

กิมหงวนพูดถึง*การจ้างงาน* อันเป็นรูปแบบหนึ่งของมนุษย์สัมพันธ์ ทว่ากิมหงวนกลับพูดผ่านข้าง*แบบบุคคลวิเศษฐาน* ซึ่งจริงมีชีวิตจิตใจและอารมณ์ความรู้สึก ตลอดจนกระทำตัวได้เหมือนมนุษย์ไม่มีผิด ลักษณะเช่นนี้จัดเป็นภาพประหลาด ให้ความรู้สึกซับซ้อนด้วยกลวิธีแสดงสิ่งผิดที่ผิดทาง ขณะเดียวกันก็มีแง่มุมชวนขบคิดว่า *การจ้างงานควรเป็นเรื่องความสามารถใช้หรือไม่* แต่ที่ปรากฏกลับเป็น*เพราะผลประโยชน์* โดยเฉพาะผู้หญิงมักได้รับการจ้างงาน ก็เพราะประโยชน์ทางวัตถุกามารมณ์มากกว่าความสามารถ ไม่ได้ด้วยกามกิจ ก็ขอเป็นการมองก็ได้ กล่าวอีกอย่างคือ *มนุษย์สัมพันธ์ของผู้มีอำนาจไม่ใช่ใช้ใช้ใจความสามารถหรือเหตุผล* แต่กลับเป็น*เพราะสิ่งชอบสรวงอารมณ์ความรู้สึก* มนุษย์สัมพันธ์แห่งการจ้างงาน (โดยเฉพาะของผู้มีอำนาจนั้น) เป็นเพียงเรื่องของอำเภอใจ เป็นที่ตั้งตัดสินในที่สุด รูปลักษณ์และภาพลักษณ์ภายนอกเป็นสิ่งสำคัญ ไม่ใช่ความสามารถและศักยภาพที่ปรารถนาทรามยิ่ง แต่เราก็อาจจะกล่าวได้ว่า เราไม่มีอินเดียนเป็นตัวตัดสินได้ดีกว่านี้ *เพราะการพบปะจ้างงานเป็นความสัมพันธ์ผิวเป็นเสมอ ไม่ใช่মনุษสัมพันธ์ลึกซึ้ง* แต่เราถูกบีบด้วยปริมาณกาลเวลาจำกัดบังคับ ที่สุดการจ้างงานก็เป็นมนุษย์สัมพันธ์ที่ตลกและมีลักษณะ"กลับหัวกลับหาง" เพราะทุกครั้งเสมือนเล่นเงนนโยนลูกเต๋า ๓ ลูก ให้ออกชนหน้าเฉดเดียวกันให้ได้เสมอ แต่ใครเลยจะโชคดีเช่นนั้นได้

สุดท้ายก็มาถึง*อารมณ์ขันต่อแนวปฏิบัติมนุษย์สัมพันธ์ด้านหน้าทการงาน* ซึ่งปรากฏใน *ถอดวิญญูณ* (๔๗) หน้า ๒๔-๒๕

นิกรสั้นสี่ระยะ

" ไม่ได้หรอก พวกนรกไม่ยอมให้ใครถ่ายรูปเลย มีผู้แทนหนังสือพิมพ์หลายคนถอดวิญญูณไปนรก เขากล้องถ่ายรูปลงไปด้วย พอผ่านประตูเมืองนรก เจ้าหน้าที่ก็ชดกล้องไว้ เมื่อกลับออกมาถึงจะคืนให้ แม้แต่กำแพงด้านนอกของเมืองนรก

เขาก็ไม่ยอมให้ถ่าย กวดขันเหลือเกินในเรื่องนี้ ยอมบาลท่านบอกว่า ถ้าผมเชยรู้
ว่ารรมมีจริง ก็จะต้องให้ทำแต่บุญกุศลตายไปขึ้นสวรรค์หมด ทำกับลูกน้องของท่านก็
จะถูกปลดออกจากงานเพราะไม่มีงานทำ ยิ่งคนตระกรมมากๆ ท่านก็ได้เลื่อนขึ้นเงิน
เดือนทุกปี ปีกลายให้หวดเสีย ๓ ชั้น แน่ไปเลย "

(หน้า ๒๔-๒๕)

ตัวอย่างที่สนิยายนี้ได้สมมุติว่า ถ้ารรมมีจริง และผมเชยไปถึงนรกทั้งๆที่มีชีวิตอยู่ได้
มนุษย์สัมพันธ์ระหว่างคนนรกและคนโลกน่าจะเป็นการเผยแพร่ให้รับรู้ จะได้กลัวและรังเกียจ ที่สุดจะ
ได้มุ่งแต่ทำความดีกันทั้งสิ้น แต่เจ้าหน้าที่นรกกลับปฏิบัติงานอย่างเข้มงวด ด้วยการทำให้นรกเป็นที่กล
ลับและสถานสงวน ห้ามตีพิมพ์เผยแพร่ความเป็นจริง เพราะไม่เห็นในกิจการนรกที่กำลังเติบโตและ
สร้างหน้าที่การงานก้าวหน้าแก่คนนรก ก็จะจับสนิยติ วิถีกล่าวเช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงความก้าวหน้า
ของกิจการและหน้าที่ที่เติบโตขึ้น แท้จริงอุดมคติที่เห็นกันอยู่ในเยอรมันด้านมืด เต็มไปด้วยหนอนบ่อไอซ์
ที่น่าขบคิดและชวนเวียนในประเด็นนี้โดยตรงที่ว่า เพื่อความดีงาม (โดยเฉพาะหน้าที่การงานของตน)
คนนรกจึงเข้มงวดและเคร่งครัด สถานะที่เลวๆย่อมเหมาะสมแก่คนเลวๆ คนนรกเต็มใจปกครอง
นรกด้วยเลวๆด้วยสติใจได้ ก็เพราะคิดเลวๆเช่นนี้ เมื่อเป็นดังนี้ เลวๆดำรงอยู่และอยู่ในสัดส่วน
ของตัวเองอย่างเลวๆ ไม่เคยเห็นใจกัน เลวๆจึงตอบแทนเลวๆและคำจูงใจให้สู้ตรงกันข้ามมีความ
หมาย ด้วยเหตุดังนี้เอง จึงมีคุณค่าและความหมายได้

แนวปฏิบัติ ในอารมณชั้นที่น่าเสนอสู่ความเป็นมนุษย์นั้น ป. อินทรปาลิต ได้แสดง
ให้เห็น(ตีความ)ได้ว่า การกระทำที่คมคุณค่าของมนุษย์ล้วนเป็นเรื่อง "กลับหัวกลับหาง" (paradox)
เสมือนเป็นอารมณชั้นที่แสดงให้เห็นต่อกบฏไร้สาระตลอดเวลา การกระทำที่ค้ำชูส่งจำเป็น
ต้องมีความขัดแย้งในตัวเองก่อน เมื่อเราสามารถเห็นลักษณะดังนี้ได้แล้ว คุณค่าที่ค้ำชูส่งจึงเกิด
ความหมายขึ้นได้ การกระทำที่ดีหรือแนวปฏิบัติที่ดีก็เป็นเพียงอุดมคติ อุดมคติไม่ใช่ความเป็น
จริง แต่อุดมคติเกิดจากทัศนะการมองท่ามกลางความขัดแย้งของคู่ตรงกันข้าม แนวปฏิบัติที่ดี
อย่างแท้จริงตามอุดมคติจึงเป็นอารมณชั้นและต่อกบฏไร้สาระในความเป็นจริงเสมอ ทัศนะอารมณชั้น
สะท้อนคุณค่าแนวปฏิบัติในเชิงปรัชญาเช่นนี้

มนุษย์ จากทัศนวิจารณ์และอารมณชั้นที่ ป. อินทรปาลิต ได้แสดงให้เห็น(ตีความ)ได้ว่า
มนุษย์เป็นจินตนาการว่าด้วยภายนอกและภายใน ที่ใคร่ครองซึ่งดวงหน้าทั้งกล่าวด้วยอย่างขัดแย้ง

"กลับหัวกลับหาง" ตลอดเวลา มนุษย์พยายามแยกแยะจำกัดขอบเขตคุณค่าและความหมายของความเป็นมนุษย์ โดยแบ่งฟากออกเป็นสองขั้วของคู่ตรงกันข้าม การกระทำเช่นนี้เป็นจินตนาการ ผลผลิตที่ได้คือตัวมนุษย์ภายใน(จิต)กับตัวมนุษย์ภายนอก(ปรากฏการณ์) จากนั้นมนุษย์ก็เริ่มมีนิยามและแนวปฏิบัติได้ โดยล้วนแต่ดำเนินเป็นไปอย่างศิลปะ ที่เน้นแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกฟุ้งฝันปราศรณา ฝ้าพรธนาและเน้นเข้าลักษณะจิตหรือกิเลสชั้นสูง ทั้งนี้ไม่มีใครคำนึงถึงหัวคิดความเป็นไปได้ของการเกิดซึ่งปรากฏการณ์ อันอาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า โครงสร้างระบบการให้คุณค่าและความหมายของความเป็นจริงอย่างมีรากฐานเป็นไปได้ ซึ่งควรนำเสนอผ่านการชี้แนะวิถีปฏิบัติ(ที่เป็นไปได้แน่นอน) แต่แท้จริงแล้วอุดมคติว่าด้วยลักษณะจิตหรือกิเลสชั้นสูงนั้น ที่เกิดได้ก็ด้วยพบเห็นความขัดแย้งของคู่ตรงกันข้าม กล่าวคืออุดมคติของมนุษย์เกิด เพราะมนุษย์มีความขัดแย้งในตัวเองและมีลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"ตลอดเวลา อุดมคติจึงมีคุณค่าและความหมายเกิดขึ้น เพื่อเป็นดังที่มนุษย์จัดเป็นเรื่องเล่าแก่นสารว่าด้วยอารมณ์ชั้นและศลกไร้สาระแบบหนึ่งนั่นเอง

๓. สถาบัน เป็นจิตสำนึกเชิงสถาปนา ที่รู้สึกได้ถึงการมีอยู่ของสิ่งนาถรรพเชิงอุดมการณ์ของมนุษย์ ที่ปรากฏเป็นแก่นสารใจกล่าวถึงในทศโยธสามเกลอผู้ดัดศิษยานุศิษย์ ทั้งคำอารมณืขบและทัศนวิจารณ์โดยตรงของ ป.อินทราปาลิต มีอยู่ ๖ สถาบัน คือ ชาศิ ศาสนา แพทย์ การเมือง กือมวลชน และรัฐ

๓.๑. ชาศิ ป.อินทราปาลิต ได้เขียนแสดงแง่มุมเกี่ยวกับสถาบันนี้ในฐานะอุดมการณ์อย่างน่าสนใจที่เคียว อุดมการณ์เช่นนี้เรามักเรียกกันว่า อุดมการณ์ชาตินิยม ซึ่ง ป.อินทราปาลิต ได้แสดงทัศนวิจารณ์สะท้อนถึงข้อเกิดไว้ ดังปรากฏใน ไปรบเวียงจันทน์ (๘๖) หน้า ๑๐๘

ส.ต.ต. กวางสี่อธิบายให้คณะเจ้าคุณปัจฉิมกษัตรา

" ถูกแล้วครับ ตั้งแต่ผมจำความได้ ผมไม่เคยสร้างความคิดอะไรเลย ทั้งนี้เพราะผมและพี่น้องทุกคนเป็นผู้ชาวมัน (ฝรั่งเศส) บ้านเมืองในแคว้นอินโดจีนเป็นของลาว ญวน เขมร บ้านเกิดเมืองนอนของเราก็จริงอยู่ แต่เมื่ออ้ายเศสมาเป็นเจ้าเข้าครอง พวกผมก็ต้องถูกบังคับขับไล่ เคียวเซ็ญเฮ็นคำอยู่จำไปเซ็ญวรับ ตามวิสัยเชิงเช่นผู้เป็นนาย นี่แหละครับผมจะสร้างความคิดเพื่อตัว และเพื่อประเทศเอาตะหวักตะบวยอะไรกัน จริงไหมล่ะครับ ผมมีช่องทางอะไรที่จะทำให้ฝรั่งเศสฉิบหาย ผมก็ทำทันที ชาวญวนทุกคนก็เหมือนอย่างพวกเราแหละครับ "

(หน้า ๑๐๘)

ตำรวจลาวมีหัวหน้าเป็นชาวฝรั่งเศส เพราะประเทศลาวตกเป็นดินแดนในอาณานิคมฝรั่งเศสอยู่ แต่ตำรวจลาวไม่ได้รู้สึกคือชาวฝรั่งเศสสักนิด ซ้ำกลับรู้สึกต้องร้ายต่อชาวฝรั่งเศสให้ถึงที่สุดด้วย ทั้งหมดนี้สืบเนื่องมาจากฝรั่งเศสปกครองลาว(หรืออินโดจีน ซึ่งรวมทั้ง กวน เชมร เข้าไปด้วย)อย่างกดขี่ยากเข็ญ คุณภาพชีวิตเลวร้ายจึงเป็นของชาวอินโดจีน ขณะที่ชาวฝรั่งเศสมีคุณภาพชีวิตดีกว่าด้วยการตีกดขี่ชาวอินโดจีน มนุษย์กดขี่มนุษย์ด้วยกันเอง หรือชาวฝรั่งเศสกดขี่ชาวอินโดจีน ทั้งนี้ถ้ากล่าวอย่างพินิจพิจารณา ก็จะได้ว่า มนุษย์แบ่งเป็นกลุ่มพวก โดยความรู้สึกเป็นกลุ่มพวกเกิดจากผลประโยชน์ร่วมกัน สถานการณ์ร่วมกัน และสภาพแวดล้อมร่วมกัน เมื่อสภาวะเช่นนี้ปะทะกับกลุ่มพวกของความเป็นอื่น ผลประโยชน์ขัดแย้งกัน สถานการณ์ขัดแย้งกันด้วย ดังนั้น เพื่อสร้างผลประโยชน์(ที่คิดเอาเองว่า)ให้ร่วมกันภายใต้สถานการณ์ต่างกันได้ ผลก็ออกมาเป็นการปรับตัวและสภาพแวดล้อมเกิดขึ้น *ชาตินิยมก็เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มพวกแบบหนึ่งที่เกิดจากสถานการณ์ร่วมกัน ผลประโยชน์ร่วมกัน และสภาพแวดล้อมด้วย* เราอาจจะกล่าวได้ว่า จากตัวบทสนธิสัญญาของ ป. อินทรปาลิต นี้ ทำให้เราเห็นถึงบ่อเกิดของสำนึกชาตินิยมที่เป็นกลุ่มพวกเชิงสถาบันได้ ผลประโยชน์ สถานการณ์ และสภาพแวดล้อมเป็นสาเหตุหนึ่งในเชิงตรรกอนุมานของประสบการณ์เรื่องเล่าเหล่านี้

เมื่อสำนึกชาตินิยมเกิดขึ้น สำนึกเช่นนี้จะสร้างสรรค์อะไรและอย่างไร ที่ปรากฏมีอยู่ใน การ์ตูนอาละวาด (๗๗) หน้า ๗๘ *เป็นภรรยาในระดับคุณภาพชีวิตและนำความเจริญหรืออารยธรรมสู่ส่วนอนารยะ* เพราะเราเป็นชาติเดียวกัน ก็ยอมเหน็ดเหนื่อยกัน จำเป็นต้องช่วยเหลือกัน ด้วยน้ำใจและหัวใจ

บัดนี้ คนป่าที่สมญาว่า ผีครองแห่งเด็กกลายเป็นกลีกรไปแล้ว เพราะความช่วยเหลือของคณะพรรคสามเกลอ

หมู่บ้านเหล่านี้ถูกรื้อและสร้างใหม่ หลังคาที่มุงด้วยใบตอง เปลี่ยนเป็นมุงแฝกอย่างหนาแน่น บ้านเรือนสร้างด้วยไม้ไผ่ประกอบด้วยดิน เป็นบังกะโลหลังเล็กๆ ปลุกเรียงรายกันไป ต้นไม้ใหญ่ๆถูกโค่นทิ้ง คนป่าทั้ง ๕๐๐ คนช่วยกันสร้างนิคมคง พญาเฮ้เรโศยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย ทุกคนปฏิบัติตามคำแนะนำสั่งสอนของคณะพรรคสามเกลอทุกประการ

ในที่สุด 'นิคมคงพญาเย็น' ก็เป็นรูปเป็นร่างขึ้น มีหวังจะเจริญรุ่งเรืองต่อไปใน
 ภายหน้า พื้นแผ่นดินที่เคยเป็นป่ากร้างถูกยกขึ้นเป็นคันร่องปลูกพืชผักต่างๆ ส่วนหนึ่ง
 ของนิคมก็เป็นคอกเลี้ยงหมูและวัว เล้าไก่อันมโหฬารสร้างไว้อย่างถาวร พวกผีตอง
 แห่งกลายเป็นหมู่มนุษย์ที่มีระเบียบเรียบร้อย รู้จักกินอาหารที่หุงต้มให้สุกเสียก่อน
 ประเพณีอันใดที่ล้าสมัย คณะพรรคสามเกลอได้แนะนำให้เลิก และที่ให้เลิกอย่างเด็ด
 ขาดก็คือ การกินเนื้อมนุษย์และไข่หมู (หมู)

รวมความว่า ผีตองแห่งมีความเจริญเหมือนกลีกรทั้งหลาย และเราจะไม่
 เรียกเขาว่า ผีตองแห่ง

(หน้า ๗๙)

นอกจาก สำนักวิชาคินิยม จะช่วยกระจายความเจริญให้แก่องค์กวมและองค์เกษแล้ว ก็ยัง
 ช่วยให้ความคุ้มครองและมีคนมีใจในสวัสดิภาพของตนเอง ดังปรากฏใน ธิดาพระอมา (๗๕)
 หน้า ๑๐๗

"ขอขบกราบแน่ะ เขาก็มีอันให้เข้าประมุขแห่งชาวเกาะ

" ชาวเกาะนี่เป็นดินแดนที่เราชาวอาณาจักรไทย และอยู่ในความคุ้มครอง
 ของรัฐบาลไทย ท่านไม่มีอำนาจอันชอบธรรมใดๆที่จะลงโทษแก่ฉันหรือ การกระทำ
 ของท่านเป็นการเจตนาฆ่าคนตาย ถ้าเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองรู้ว่า ฉันต้องตายเพราะ
 ท่าน ท่านก็ต้องตามฉันด้วย เชิญซิ เราเตรียมพร้อมแล้วที่จะรับอาชญาอย่างป่า
 เกือบของท่าน "

(หน้า ๑๐๗)

ข้อความนี้แสดงว่า สถาบันเขาจะสร้างอำนาจที่มองไม่เห็น หรือที่เรียกกันว่า กฎ
 ทนาย ซึ่งเป็นข้อกำหนดชอบธรรมว่าด้วยสิทธิ ตลอดจนทัณฑ์โทษและการลงโทษต่อการล่วงละเมิด
 อำนาจนี้ศักดิ์สิทธิ์ยิ่ง เพราะมีอยู่และแผ่ขยายครอบคลุมไปทั่วตลอดเวลา แม้จะมองไม่เห็นก็ตาม เรา
 จึงอาจเรียกได้ว่า ชาตินี้มีโครงสร้างทรงอำนาจศักดิ์สิทธิ์ซึ่ง ไม่ต่างจากเทพในเทพปรดัมหรือ
 นิยายปรัมปราศักดิ์สิทธิ์ว่าด้วยพระเจ้า

ทว่าที่สุดของ สำนักวิชาคินิยม ซึ่งเป็นจินตนาการแบบหนึ่งนั้น ได้ปรากฏใน โจรใน

แบกแดด (๘๐) หน้า ๘๕

นิกรว่า " ท่านพูดภาษาไทยได้ดีมากทีเดียวอาบ "

โจรหนุ่มหัวเราะอย่างเปิดเผย

" ท่านรู้ไหมว่า ภาษาไทยเป็นที่นิยมแพร่หลายไปทั่วประเทศเราแล้ว ที่นครแบกแดดอันไกลโพ้น นักศึกษาทั้งหลายต่างรู้ภาษาไทยเป็นอย่างดี อ้อ ท่าน-ท่านสหาสที่เป็นคนไทยร่วมชมพู่ทวีกับข้าพเจ้า ข้าพเจ้ายังหาได้ทราบนามของท่านไม่ เราจะเรียกท่านว่าไรดี ? "

(หน้า ๘๕)

ที่สุดของสำนักชาตินิยม คือ อำนาจครอบงำชนิดแบบลัทธินิยม ซึ่งน่าจะเริ่มต้นที่ภาษา เพราะภาษาเป็นสื่อเรียนรู้และเข้าใจคุณค่าความหมาย ตลอดจนแบบฉบับและวัฒนธรรมทุกอย่างในบริบทความเป็นชาติ หรือเอกลักษณ์ความเป็นกลุ่มพวกประเภทหนึ่ง *ชาติดวงดาวกลืนกลายเข้ากลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวกัน* อันจัดเป็นอุดมคติสูงสุดของความนิยมชาตินิยมที่ว่า เป็นไปอย่างมีอคติและกิเลสซึ่ง *เพราะต่างต้องการให้เป็นไปตามตัวตนและระบบของท้องถิ่น* ดังเห็นได้จากตัวอย่างนี้ ที่แสดงถึงความนิยมสูง คือ *แบบฉบับภาษาไทย หรือแบบฉบับภาษาของเรา* ซึ่ง ป. อินทรปาลิต และข้าพเจ้า ใช้เขียนนิยายและงานศึกษาให้ปรากฏแก่สายตาท่านผู้อ่าน

เงือกเอ็งใจอุดมคติของชาตินิยมแล้ว ก็ยอมขาดไม่ได้ซึ่งข้อความดังปรากฏใน เลือดทหารไทย (๘๖) หน้า ๗๕

... กิมหงวนได้พบกับบรรดาเพื่อนพ่อค้าซึ่งเป็นชาวจีนหลายคน ทุกๆคนพากันแสดงความยินดีกับอาเลี้ยงที่เขาได้เป็นทหารทำการต่อสู้ศัตรู "ชาตินิยม ชาตินิยม มิใช่อยู่ไกลพี่น้องกัน " ประเทศไทยร่มเย็นเป็นสุข ชาวจีนทั้งหลายที่อยู่ในเมืองไทยก็เป็นสุขไปด้วย คนไทยมีสิทธิ อธิปไตยอย่างไร คนจีนก็ได้สิทธิอธิปไตยคล้ายคลึงกัน

(หน้า ๗๕)

ทัศนะการมองเช่นนี้จัดเป็นวิชันาเสนอให้ไปสู่ความเป็นไทยอย่าง *เป็นหนึ่งเดียวกัน* และ *ไม่มีอะไรก็เกิดขึ้นได้* ทว่าทัศนะเช่นนี้ไม่ใช่ทุกคนจะเห็นด้วยทั้งหมด มีส่วนที่ไม่สำเร็จด้วย ดัง

ปรากฏใน อยากเป็นพระเอก ที่มีสมาคมลับของชาวจีน ที่ฆ่าชาวจีนด้วยกัน ซึ่งสนับสนุนต่างชาติ ชาวจีนกลุ่มนี้เห็นให้ชาวจีนในไทยส่งเงินสนับสนุนประเทศเจ้าสงคราม ลักษณะชาตินิยมที่ขัดแย้ง เช่นนี้ น่าจะเป็นเพราะความผูกพันมากกว่าอย่างอื่น เพราะก็มีชาวจีนอยู่มากที่อย่างไรก็ได้ เพราะไม่มีความผูกพันกับแผ่นดินเกิดเหลืออยู่ ด้วยแผ่นดินเกิดไม่เคยให้สิ่งดีใดๆแก่เขา และสิ่งดีๆทุกอย่างที่ล้วนเกิดจากแผ่นดินไทยทั้งสิ้น เมื่อพิจารณาดังนี้ สำนึกชาตินิยมย่อมเป็นเรื่องของผูกพัน ความผูกพัน และอรรถประโยชน์ทางจิตใจเป็นสำคัญ

แล้วถ้าเกิดสำนึกชาตินิยมขึ้น อุดมคติที่ควรเกิดตามมาเป็นเรื่องของสิทธิและหน้าที่ ดังปรากฏใน ไปรบเวียงจันทน์ (๘๒) หน้า ๑๓ และ ไปเกาหลี (๙๑) หน้า ๒๘

ก.ย. (=ป.ล.) บอกอู่หนสองคนด้วยว่า อ้อ! เพิ่งมีตัว ถ้าจะมีต้องเลือกเอา คนที่กลับมาจากรบอ้ายเศส อ้อ-ลิ้มไป ไซโย ! - ไซโย ! ขอให้ประเทศไทยจงเจริญ ไซโย ดินแดนไทยต้องเป็นของคนไทย ขอให้รัฐบาลจงรบอ้ายเศส เมื่อมันไม่ยอมคืนให้เราได้ไซโย ! ไซโย ! ผมอยากรบไอ้เศสเต็มทนแล้ว มันสู้กับเราเหนือถิ่น คนไทยที่เวียงจันทน์ต้องนำตาตบ เพราะถูกกดขี่ทารุณ รัฐบาลที่รักของเราจงจัดการเร็วๆเถิด อินโคนกำลังเดือดร้อนทุกหย่อมหญ้า ข้าอยากหมากรบแพง ข้าสารพันถึงกับมีแม่ตายแล้ว

๒๑

(หน้า ๑๓)

"... กระผมสามคนพร้อมแล้วที่จะเอาโลหิตทาพบนแผ่นดินไทยสละชีพเพื่อชาติ ยอมตายเพื่อประเทศชาติ เลือดเนื้อและชีวิตของผมเป็นของชาติไทย ไทยจะรบเมื่อศัตรูรุกราน เราทุกคนต้องเสียสละ เราหลมตายดีกว่าเป็นข้าเขา ตายดีกว่าชาติตาย ... "

(หน้า ๒๘)

ตัวอย่างแรกแสดงว่า คนไทยย่อมมีสิทธิเหนือดินแดนไทย ดินแดนเป็นสิ่งที่กรรมสิทธิ์ กรรมสิทธิ์เป็นไปตามการช่วงใช้สิทธิของตน ไม่ใช่ใช้กำลังช่วงชิงกดขี่ ฝรั่งเศสไม่ใช่ผู้มีสิทธิชอบธรรม ไทยต่างหากที่มีสิทธิชอบธรรม ไทย(ในนิยาย)กำลังช่วงชิงดินแดนไทยคืน แต่ก็เป็น "กลับหัว

กลับทาง"(paradox) เพราะแท้จริงเป็นดินแดนส่วนของเขมร ญวน และลาว (ดังปรากฏใน ไปรบเวียงจันทน์ (๘๓) หน้า ๑๔) ข้าราชการกระทำดังกล่าวเป็นหน้าที่ตามอุดมคติความเป็นคนดีวย เหมือนที่อดิในตัวอย่างแรกเขียนจดหมายถึงเจ้าคุณปัจจุบันักผู้เป็นพี่ชายว่า ถ้าจะแต่งงานต้องแต่งกับคนกล้าไปรบกับฝรั่งเศส หรือเหมือนที่นักรกล้าวในตัวอย่างหลัง ตัวตายดีกว่าชาติตาย และไทยเรารบเมื่อศัตรุราน ไทยเราทุกคนพร้อมเสียสละ ยอมตายดีกว่าเป็นข้าเขา ซึ่งหมายถึงชาตินิยมพยายามสร้างสงบและสันติ โดยตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่า การรคชัรุกรานเป็นข้าไม่อาจสร้างสงบและสันติได้ เราทุกคนจึงมีสิทธิและหน้าที่ต่ออิสรภาพตลอดเวลา ต้องเสียสละและทำทุกวิถีทาง เพื่ออิสรภาพหรือความเป็นชาติดำรงอยู่ได้

แต่แม้เราจะฆ่าศัตรุ เพื่ออิสรภาพหรือความเป็นชาวคึกก็ตาม เราก็ฆ่าอย่างมี มนุษยธรรมและศีลธรรม ดังปรากฏใน ทหารสามเกลอ (๘๔) หน้า ๑๗-๑๘

เสียทวงกว่าคอย่าหลับตาไป แต่เขาไม่โกรธเจ้าหัวเลข

" อ้ายน้องชาว ถึงแม้มันจะเป็นศัตรุของเรา แต่เวลานี้มันกำลังได้รับบาดเจ็บ และไม่มีทางที่จะต่อสู้เรา หัวเอ๋ย เราคนไทยในพุทธศาสนาจะโวย เราเป็นนักรบ เราต้องมีมนุษยธรรม การฆ่าคนที่ไม่ใช่อาวุชและไม่มีทางต่อสู้มัน น่าละอายมาก นักรบไทยจะต้องแสดงให้โลกเห็นว่า นอกจากเราจะเก่งกล้าในการสงครามแล้ว พวกเรายังมีศีลธรรมประจำใจสมกับเป็นชายชาติทหาร "

(หน้า ๑๗-๑๘)

นอกจากชาตินิยมเป็นไปอย่างมีมนุษยธรรมแล้ว ชาตินิยมยังบ่มเพาะสร้างหัวใจ อันส่งผลให้เกิดความเจริญงอกงามขึ้นด้วย ดังปรากฏใน ดงเสือ (๘๕) หน้า ๑๓๗ ที่ด้วยและพรรคพวก เป็นนักเลงโค พล พัชรารภจึงตั้งเตอนให้สติและสัญญาหือบ่อนความช่วยเหลือให้

พลพุกหน้าข้าๆ

" ได้-ฉันเต็มใจจะช่วยแกจริงๆ ฉันถือเสมอว่า แกเป็นพี่น้องร่วมชาติของฉันทชาติไทยที่รักของเรากำลังก้าวหน้าไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง พี่น้องร่วมชาติทุกคน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องร่วมมือร่วมใจกับสร้างชาติ คนที่ประพฤติตนในทางทุจริตก็เท่ากับว่าคอยถ่วงความเจริญของชาติ ด้วย-แกต้องไ้ทำงานสุจริตทำเนา แล้วก็พรรคพวก

ของแกถ้าเขาอยากจะทำกลับตัวเป็นพลเมืองดี ก็นกัณคนดีจะช่วยเหลือเช่นเดียวกัน ขอ
แต่อย่าให้เขาเลือกงานเท่านั้น "

(หน้า ๑๗๗)

ข้าฯ *ชาตินิยม* ยังทำให้ผู้คนพยายามช่วยเหลือกัน *สร้างสรรค* ย์ระดับป่าเถื่อนให้เป็น
อารยะ ไร้การศึกษา ได้อยู่ด้วยกันดีมีวัฒนธรรม ดังปรากฏใน การ์ตูนอาละวาด (๗๗) หน้า ๖๘-๖๙

นาลละออหัวเราะ " อย่าพูดเป็นเล่นเลยล่ะ นาลคิดว่า มันเป็นโอกาสอันดี
งามของเราแล้ว ที่เราควรจะช่วยกันแนะนำสั่งสอนคนป่าเหล่านี้ ให้มีชีวิตจิตใจใหม่
เลิกนิสัยดุร้าย ตั้งตัวเป็นพลเมืองดี ถึงแม้ว่าเขาจะเป็นคนป่าคนดอยไร้การศึกษา
เขาก็มีเชื้อชาติเป็นคนไทย อยู่ในร่มธงไตรรงค์สีนเดียวกับเรา เขาควรจะรู้จักตัว
ของเขาให้ดีขึ้น รู้จักอยู่กันดี รู้จักวัฒนธรรมเลี้ยงสัตว์ เพาะปลูกพืชผลไว้เป็น
อาหาร ความจริง พวกผีตองแห้งเหล่านี้ก็ไม่ใช่ดุร้ายอะไรนัก แต่ความจำเป็นใน
การยังชีวิตทำให้เขาดู เขาจึงกินคนเป็นอาหาร "

(หน้า ๖๘-๖๙)

แต่หัวใจสำคัญของ การพยายาม *สร้างสรรค* ย์นั้น กลับตั้งอยู่บน *เอกคิ* ที่ว่า *พวกเร*าเจริญ
และเฉลียวฉลาดกว่า *พวกเขา* *พวกเขา* ต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่ง *พวกเรา* ทุกประการ จึงจะ
พ้นความโง่เขลาและเจริญได้ ดังปรากฏใน การ์ตูนอาละวาด (๗๗) หน้า ๗๕

...หัวหน้าผีตองแห้งยิ้มแป้น กิริยาที่ดุร้ายหายไปในบัดนี้แล้ว เขามองดูพรรคพวก
ของการ์ตูนแล้วกล่าวขึ้นอย่างนอบน้อม: " คุณขอรับ ในการที่พวกคุณเป็นอารยชนที่
เฉลียวฉลาดกว่าผม ผมและพวกพี่น้องผีตองแห้งทั้งหลาย จะขอเชื่อฟังและปฏิบัติ
ตามคำสั่งของพวกท่านทุกประการ เราโง่เขลามาช้านานแล้ว คราวนี้คุณคงจะสั่ง
สอนให้พวกเราเฉลียวฉลาดขึ้นบ้าง "

(หน้า ๗๕)

เมื่อเป็นดังนี้ ด้วยความ *มือคิ* เช่นนี้ *ชาตินิยม* จึงไม่จำเป็นต้อง *สร้างสรรค* ย์เสมอไป ดัง
เช่นเรื่องของกรรมสิทธิ์แดนดิน อันปรากฏใน เจ้าแม่ตะนาวศรี (๘๗) หน้า ๕๕

เนกุต(โทร) ก้มหน้ามองคุณ

" อย่างไรก็ตามที่ เกิดพะยะคะ สำหรับเขลยห้าคนนี้ พระองค์ควรจะรับสั่งให้
รับประหารชีวิตมันให้หมดสิ้น เพื่อสะเดาะพระเคราะห์ ถ้าพระนางปฏิบัติได้ตามที่
ข้าพเจ้าถวายคำแนะนำ ความยุ่งยากที่มันจะเกิดขึ้นก็จะหายไป เพราะเขลยทั้งห้า
คนจะเป็นผู้รับเคราะห์แทนพระองค์ "

อัปษรวดีสิ้นพระเศียร

" ฉันสงสารเขา ฉันทำไม่ได้ เขาเป็นพี่น้องร่วมชาติของฉันคือคนไทย พวก
เขาทั้งหมดนี้ ความจริงก็เป็นคนไทยอยู่ในราชอาณาจักรของไทย แต่ทุกคนไม่รู้ ต่าง
เข้าใจว่ามรณครนี้เป็นบ้านเมืองของเรา ความจริงก็หาใช่เช่นนั้น "

(หน้า ๕๕)

อัปษรวดีเจ้าผู้ครองแคว้นมรณครนี้ อาจจะเรียกได้ว่า เป็นเพียงผู้เดียวใน
มรณครที่ขอรับเป็น "พี่น้องร่วมชาติไทย" หรือ "คนไทย" ด้วยสาเหตุที่หล่อแยะเป็นชาวพระนคร
(กรุงเทพฯ) ก่อนจะมาเป็นชาวมรณคร ไม่ได้เป็นชาวมรณครโดยกำเนิด ความรับหรือสำนึก
เรื่องกรรมสิทธิ์เหนือแผ่นดินจึงมีลักษณะต่างไปจากชาวมรณครโดยเนื้อแท้ ทั้งนี้เพราะสำนักของ
หล่อแยะโหรลงสร้างรหัสวิถนธรรมต่างออกไป รหัสวิถนธรรมของอัปษรวดี คือ ข้อมูลสะสมจากระบบ
การศึกษาของพระนคร (คงจะต้องรวมสื่อมวลชนที่หล่อแยะได้รับรู้สมัยนี้ด้วย) ส่วนรหัสวิถนธรรม
ของชาวมรณครโดยเนื้อแท้ คือ ความคาดหวังและการใช้ชีวิตในป่าอาณาบริเวณของมรณครเอง
ดังนั้น รหัสวิถนธรรมย่อมต่างกัน เพราะประสบการณ์ต่างกัน จึงคิดและให้ค่าความหมายต่างกัน
แม้ว่าจะเป็นอุดมคติด้วยกันทั้งคู่ แต่ความต่างระดับของรูปแบบและวิธี เช่นนี้ ได้ทำให้อุดมคติหนึ่ง
กลายเป็นคตินิยมต่างกันสุดสิ้นกัน คตินิยมเรื่องชาตินิยม เช่นนี้ไม่อาจมีอุดมคติสัมผัสได้
คติชาตินิยมจึงอาจเรียกอีกอย่างหนึ่งได้ว่า *อคติของอุดมคติ*

เมื่อชาตินิยมเป็นอคติของอุดมคติ จุดเบี่ยงเห็บสนักเกิดขึ้นได้ ดังเรื่องทอง
กามารมณ์ที่ปรากฏใน กองพันพลร่ม (๘๗) หน้า ๑๖, ๒๖ และ ๒๗

" ... มีสภาพสตรีผู้มีเกียรติสามคน ได้ยอมเสียสละดวงแก้วและริมฝีปาก เพื่อ
เอาเงินค่าจูงบ่ารุงกองทัพบกของเรา นายทหารคนนั้นเขาประกาศว่าสวยเสียด้วย
ถ้าช้อบตรเข้าไปเห็นตัวจริงแล้วและไม่พอใจคืนเงินได้ "

(หน้า ๑๖)

กิมหงวนสะตั้ง

" ยั้งงั้นหรือครับ อ้า-ถึงแม้คุณทั้งสามนี่ผมก็จับไม่ได้ คนนี้เมียผม ส่วนสองคนนี่เมียเพื่อนผม มันผิดศีลธรรมนี่ครับ แล้วดีไม่ดีไฟฟ้าช็อตก็จะยุ่งกันใหญ่ "

ใบหน้าของท่านนายพันโทกิมกั้งทั้งทันที

" แกบ๋าริ ทำไมแกพูดอย่างนี้ การจับไม่ใช่ว่าจับเพื่อกามารมณ์ เข้าใจไหมล่ะ ? "

(หน้า ๑๖)

ธิดา เจ้าคุณปัจจนิกายืมนำเอ็นดู

" ถ้ารักชาติ กรอฮ่าแสดงกิริยาอย่างนั้นละคะ นื่องต้องการหาเงินให้กองทัพ เพื่อเอาชนะภัยพวกศัตรูที่เหี้ยมเถี้ยว เชื้อแสดงให้โลกเห็นว่า ผู้หญิงไทยมีความรักชาติรุนแรงถึงเพียงนี้ ไม่เสียหายนะไรหรอกค่ะ กร "

(หน้า ๑๗)

ชาตินิยมนำกามารมณ์มาจัดวางเป็นเส้นเค้า ซึ่งมีลักษณะฉาบธรรม สูงส่ง และมีเกียรติ ทั้งนี้แม้คุณสมบัติสำคัญของสิ่งคำกามารมณ์จะเป็นกิเลสก็ตาม แต่เป็นกิเลสที่มีคุณลักษณะชั้นดี เพราะช่วยค่าตัวอรรถประโยชน์อันปลาดายทางให้เป็นอุดมคติและการเสียสละ ภาพลักษณ์ที่ดีเช่นนี้เกิดขึ้นได้ เพราะมองข้ามแรงขับจูงใจ ที่นำมาใส่ใจแต่ผลตอบแทนที่ได้รับ เมื่อมุ่งมองผลประโยชน์ภายนอกเป็นตัววัดคุณลักษณะจิตใจ เช่นนี้แล้ว คนเราย่อมสร้างสรรคอย่างคลั่งคลั่งและไม่รู้จักสงบพอได้ ชาตินิยมจึงมีแรงขับจูงใจเชิงกิเลสอันทำลายภายในลึกๆอยู่เสมอ อาจกล่าวได้ว่า ชาตินิยมสร้างสรรคอย่างบ้าคลั่งและเติบโตชนิดไม่อาจควบคุมตลอดเวลา

นอกจากชาตินิยมเป็นอุดมคติที่ส่งเสริมบ้าคลั่งแล้ว ชาตินิยมบางครั้งยังสร้างวงจรอุบาทว์ของล้างไม่รู้จักจบสิ้น " เวนที่ต้องระับด้วยการไม่จองเวร" ก็กลายเป็น " เวนยอมระงับด้วยการจองเวร" เพื่อชาติ ดังปรากฏใน ไปรบเวียงจันทน์ (๘๒) หน้า ๘๘-๘๙

กิมหงวนผิวปากเบาๆ ทำตาปริบๆเป็นเชิงตริกตรอง แล้วพูดนิพน้าคนเคี้ยว

" เอ มัน(นายตำรวจฝรั่งเศส)สูงกว่าเราตั้งคืบ อ้อไม่เป็นไรนะ ชกให้มันล้มเสียก่อนค่อยเอาคืนลูบหน้ามัน เถอะวะ เพื่อเกียรติยศนายศรีเมืองเพื่อนร่วมชาติของเรา ต้องเอามันบ้าง สภาฯของเราหนึ่งยังจำได้ "เวรย่อมระงับด้วยการจองเวร" "

(หน้า ๘๘-๘๙)

ข้าราชการนิยมยังสามารถสร้างจริยศาสตร์จำเพาะอันเลวร้าย กล่าวคือถ้าพวกเดียวกันถูกพวกต่างชาติข่มเหง เราต้องช่วยกัน ไม่ว่าจะผิดหรือจะถูกก็ตาม จริยศาสตร์เช่นนี้เห็นเรื่องของอารมณ์ความรู้สึกร่วม ไม่ใช่ปัญหาเหตุผลพิจารณาสุติร่วมกัน ดังปรากฏใน ปราบแซมเปียนโลก (๖๑) หน้า ๑๘-๑๙

พลหันมามือชี้หน้านิกร

" อ้ายบ้านเข็ชวเป็นต้นเหตุ "

อ้ายเลื่อมมือกำวอมฮัม

" ก็มีแอกตูกันก่อนงเหว่า มือข้างรีเห็นหน้าก็ยังไม่ทันไร ครักเงินออกมาบคกให้ก็ "

พลหัวเราะ คาเส็ชพูดฮัน

" ตีว่ามันไม่บับคอแกตายท่า "

เจ้าคุณปัจจนิกงพูดฮันบ้าง

" ตะกั้นอาจวมันด้วยหลาวทองเหลือง เคราะห์คัทมันหลบเสียทัน ม่ายก็ได้ทะเล็กแล้ว อ้ายมาด้วยกันยังงั้นะ พวกเราจะผิดหรือจะถูกก็ตาม เมื่อถูกคนต่างชาติข่มเหง เราก็ต้องช่วยกัน จริงไหมละ น้อหมาน ? "

สมานฮัมอ่อนโชน

" ถูกแล้วครับ ... "

(หน้า ๑๘-๑๙)

แต่ที่ร้ายยิ่งไปกว่าอยู่ที่ว่า เพื่อเกียรติศักดิ์ศรีของชาติ เราโกงเพื่อชาติได้ ดังปรากฏใน ปราบแซมเปียนโลก (๖๑) หน้า ๑๙-๒๐

" ถูกแล้วครับ ว่าแต่ยายเปรตนั้นทนชะมัด ผมตะและชักมันตั้งหลายที ไม่เห็น
มันสะคุ้งสะเทือนเลย "

เจ้าคุณหัวเราะเบาๆ

" ก็มันแกมวอยปล้ำนี่นา คนพวกนี้ะ เขาเรียกว่าสัตว์แห่งหนา เร็วแรงขึงแข็ง
กะควายวัว ถ้ามันจับเราได้ มันคงฟาดเราตายแน่ " พุคจบเจ้าคุณก็เิกอะไรขึ้นมา
ได้ ท่านชมวดคิ้วยื่นหันควับมาทางกิมหงวน ยกมือจับแขนอาเสี่ยบับแน่น " อ้ายหงวน
เพื่อเกียรติของคนไทย แกทำอ้ายชิตารามปล้ำกับมันบนเวทีคนฝรั่งนี้แหละ นอกจากจะ
ได้ชื่อเสียงแล้ว ยังจะได้ค่าโคสสารเครื่องบินเคียว เอากับมันโว้ย หลานชาย "

กิมหงวนทำค้อยหลับตาปี

" ว่า-นี่คุณอาจจะอุให้ผมถูกฟาดตายหรือครับ ปู้โธ-มันจะได้พิคผมตายท่าปะไร
รูปร่างมันยังกะคิงคอง "

เจ้าคุณปัจจนิกขอมยิ้ม ยกมือตบศีรษะอาเสี่ย

" แกคงจะลืมนิดไปว่า แกมีชานัดมหากำลัง "

กิมหงวนสะคุ้งโหรง แล้วเขาก็หัวเราะก๊าก กระโถกอดท่านเจ้าคุณ จูบหัว
ล้านท่านเสียหลายช็อค แสดงความปรี๊ดขี้แตกเหลือที่จะกล่าว

" โอ ! โหโฮ ดีใจจริง วู้ปี ! ผมเพิ่งนึกได้เดี๋ยวนี้เอง ฮะ-ฮะ อ้าย
ชิตารามจะต้องเสียตำแหน่งแชมป์เปี้ยนให้ผมในคราวนี้ โธษดีใจจับหายเลย "...

(หน้า ๑๙-๒๐)

หัวใจสำคัญของตัวอย่างนิยายตอนเนื้อ คร. ดีเรก เพื่อนของกิมหงวนคิดชานัดมหา
กำลัง ที่เมื่อฉัดเข้าร่างกายใครแล้ว ผู้นั้นจะมีเร็วแรงดั่งข้างสาร ถึงขนาดโยนคนปลิวเหมือน
ก้อนลาลี่หรือก้อนระเบิด ดังนั้น ใจความสำคัญของตัวอย่างที่ยกมานี้คือ เพื่อเกียรติศักดิ์ศรีส่วนตัว(อัน
กลายเป็นของชาติไปด้วยพร้อมกัน) กิมหงวนจะทำทุกอย่างที่คิดไม่ถึงไม่มีทางจับได้ไล่ทัน ไล่เป็น
การกู้เกียรติศักดิ์ศรีอย่างสูงส่ง พร้อมกับนั้นก็เชิดชูชาติให้ได้รับรู้ถึงความสามารถและความยิ่งใหญ่ไป
ด้วย ถึงตรงนี้ ผลประโยชน์ของชาติดำเนินไปพร้อมกับผลประโยชน์ส่วนตัวได้เป็นอย่างดี

แต่แล้วข้อผิดพลาดก็เกิดขึ้น ชานัดมหากำลังเสื่อมฤทธิ์ก่อนกำหนด กิมหงวนและเพื่อน
เกลอจึงร่วมกันโงงเพื่อชาติด้วยวิธีอื่นๆเพิ่มเติมอีก ดังปรากฏใน ปราบแซมเปียนโลก (๑๑) หน้า

" สกนแกต้องชนะ " (นิกร) พดจบกัส่งตลับเล็กๆ ๑ ตลับให้กิมหงวน และกระซิบบอก " เปิดตลับเข้าเอาชาชฝรั่งราภิเลนป้ายนิ้วไว้ หาโอกาสป้ายลูกนัสน์คาอ้ายชี่ตารามให้ได้ "

กิมหงวนลืมนตาโพลง หัวใจเต้นแรงด้วยความปิติ เขารีบทำตามคำสั่งอ้ายเสื่อมือกาบ คั่วชฝรั่งราภิเลนคืดนิ้วไว้ทั้งสองมือ

" ฮ่ะ-ฮ่ะ ไม่เลวไว้อกร ปฏิภาณแกเจียบแหลมมาก "

กระดิ่งทองยืมแป้น รีบหยิบตลับชฝรั่งกิเลนมาใส่กระเป๋ากางเกง พลกับสมานหัวเราะหึๆ ซอบใจในลูกไม้ของนิกร

(หน้า ๑๒๗)

ถึงขนาดนี้แล้ว การโหมงเพื่อชาติก็ยังไม่สำเร็จ ที่สุด ดร.ดิเรก บินมาจากเมืองไทยนำชาฉืดนมหากำลังมาให้กิมหงวน โดยอ้างเป็นแพทย์(สมจริงแบบหัสนิยาย) ประจำตัวมาดูแลนักมวย ชาตินิยมหรือเกียรติยศของชาติก็บังเกิดจึงเป็นการโหมงอย่างสมบูรณ์แบบ ข้าจูรากับว่า ถ้าเราพยายามจะเข้าใจให้ถึงที่สุด ภาพอุดมคติสวยงามตลอดเวลาของชาวจีนสมัยนั้น *เมื่อมันตัวเป็นประดิษฐกรรมแห่งจตุรตและมาชวนี้เอง*

ที่ศึกษาหัสนิยายชุดนี้กล่าวอ้างศรัทธาเช่น เป็นเพราะ ป.อินทราปาลิต ได้สะท้อนเป็นนัยๆ นำเสียงคล้ายๆ เช่นนี้ ใน การ์ตูนอาละวาด (๗๗) หน้า ๗๖ ซึ่งเป็นหัสนิยายตอนที่ว่าด้วยคณะสามเกลอช่าวอารยะไปช่วยชาวป่าเถื่อนให้วิไลขึ้น

... (นิกร) หันมาทวงนายแพทย์หนุ่ม " คุณหมอ ที่มันคงพญาเหินใช้ไหม ? "

ดิเรกพยักหน้าหงิกๆ ดึงกล่องชาเส้นออกจากปาก " ก็คงพญาเหินนะซี เป็นสงสัยหรือ "

" อ้อ--กัณอยากจะเข้าใจว่า ป่านนี้เต็มไปด้วยคนบ้าคือ รวมทั้งพวกเราและพวกผตองแห่งเหล่านี้ด้วย "

ดิเรกแหงนหน้ามองดูยอดไม้ แล้วหัวเราะอย่างสง่าผ่าเผย " ก็น่าจะเป็นอย่างนี้ "

นิกรสิ้นศรัทธาด้วยความอดทนระอาใจ " กัณเบื่อเต็มทนแล้ว คล้ายๆกับว่า กัณกำลังฝันไป "

(หน้า ๗๖)

ตลอดทั้งตอนของหัสนิยายชุดนี้ คติชาตินิยมได้ปรากฏสะท้อนออกมาเป็นระยะๆ ดังนั้น จึงนำจับตาพิจารณาอิงกับคำกล่าวที่ว่า " ป่านี้เต็มไปด้วคนบ้า คือ รวมทั้งพวกเราและพวกผีตอแหล " ซึ่งได้รับคำสนับสนุน จากนั้นก็มีการกล่าวเพิ่มเติมทำนองว่า " เบื่อเต็มทนแล้ว คล้ายกับกำลังฝันไป " ทั้งนี้เราอาจจะตีความแบบหนึ่งได้ว่า คติชาตินิยม คือ ความบ้าของความฝันชนิดหนึ่ง ซึ่งนำเบื่อเต็มทีแล้ว ทั้งยังจำเป็นต้องยอมรับเช่นนี้ โดยไม่มีทางเลือกเลี้ยงด้วย

ชาติ เป็นสำนักเชิงสถาบันที่เป็นอุดมคติพยายามสร้างสรรค สำนักชาตินิยมสร้างจิตใจเสียสละทุ่มเททุกทีได้ ซึ่งจิตใจเช่นนี้เป็นสิ่งดี แต่ขณะเดียวกันก็สามารถไหลสร้างอคติและกิเลสหลง โดยไม่คำนึงถึงเหตุผลได้ เพราะสำนักชาตินิยมที่ประสบความสำเร็จได้เป็นเรื่องค่อนข้างมาทางอารมณ์ความรู้สึก ไม่ใช่ปัญหาเหตุผลพิจารณาร่วมกันเสมอไป ดังนั้น จิตใจทุ่มเททุกทีจึงอาจสร้างสรรคอย่างบ้าคลั่ง ที่สุดก็เกิดผลร้ายในมุกจับได้ กิเลสสร้างสรรคเป็นสิ่งที่ทั้งดีและร้าย ดีที่ทุ่มเททุกทีร้ายที่จำเป็นต้องงอกเงยเติบโตไม่สิ้นสุด ดังนั้น *คนจึงมักจะบอด* แต่จุดบอดเช่นนี้เป็นอุดมคติของมนุษย์ ด้วยพยายามและแสวงหายกระดับตลอดไป กิเลสเช่นนี้เป็นที่ศรัทธาของชาตินิยม ที่ยากตัดสิ้นด้วยสายตาและมุมมองโหยหาอุดมคติแบบมนุษย์อย่างยิ่งยวด

๓.๖. ศาสนา จัดเป็นสำนักเชิงสถาบันของคณะภริษณะทางนามธรรมอย่างหนึ่ง ที่น่าสนใจและผูกพันอยู่กับศาสนาแทบตลอดเวลา คือ ไสย (magic) สำหรับหัสนิยายชุดนี้ *ไสยกับศาสนา* สัมพันธ์กัน แบ่งได้เป็น ๓ จำพวก คือ พุทธไสย หลงไสย และไสยดำ

ขอกล่าวถึงพุทธไสยก่อน พุทธไสยเป็นอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์กำหนดโดยภิกษุสงฆ์ผู้มีชีวิตอยู่ พอไสยตกอยู่ในปริมณฑลของพุทธบูชา ไสยนั้นก็ศักดิ์สิทธิ์และไม่รู้หนทางพิสูจน์เท็จได้ พุทธไสยจึงเป็นตรรกประเภทจำเป็นต้องยอมรับ ทั้งไม่มีทางเบือนอก เป็นจริงที่เร้นลับและไม่มีวันเข้าถึงด้วยตรรกเหตุผล ดังปรากฏใน ถอดวิญญาณ (๔๗) หน้า ๗๖-๗๗

นายจอมทะเล้นลุกขึ้นอยู่เงี้ยวเงี้ยว ท่านพระครูเคลิ้มเดินเข้ามาในกุฏิพอดี
ท่านยิ้มให้คณะพรรค ๘ สหาย
" ยังไงคุณ กลับมาแล้วหรือ "

เจ้าคุณปัจจุบันฯประณมมือแต่

" ผมงงไปหมดแล้วครับท่าน ผมไปนรกมาได้ยังไงกัน แต่ไม่ใช่ฝันแน่ มัน
เป็นความจริง "

หลวงพ่อกวีเราะ

" ก็เจ้าคุณไปมาจริงๆนี่นา อาตมาภาพช่วยถอดวิญญาณส่งไป ไม่ใช่ไปทั้งร่าง
อย่างงนสนเท่ห์อะไรเลยจิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์เป็นวิชาเร้นลับ คนที่ไม่รู้จักหาว่า
เป็นเรื่องเหลวไหลไร้สาระ " พุคจบหลวงพ่อก็นั่งลงข้างประตู

กิมหงวนยิ้มให้หลวงพ่อกวี

" ยมบาลท่านใจดีมาก เชี่ยวครับหลวงพ่อกวี ท่านอนุญาตให้พวกเราชมเมื่ถึง
นรกทั่วบริเวณ "

ต่อจากนั้นคณะพรรค ๕ สหายก็ร่ำลาหลวงพ่อกวีกลับบ้าน ต่างคนต่างบริจาคเงิน
บำรุงวัดแล้วแต่จะศรัทธา

พอออกมานอกบริเวณวัดก็พอดีเลบค่ำ ดร.ดีเรกกับเจ้าคุณปัจจุบันฯ พล และ
เสี่ยหงวนจึงจะไปรวม ไม่เข้าใจเลยว่า ไปนรกมาได้ยังไงกัน

(หน้า ๗๖-๗๗)

พุทธไสยในตัวอย่างนี้ไม่ได้มีลักษณะจงใจและน่าเชื่อถือที่เบ้แสกกล กล่าวคือไม่
ใช้เรื่องราวธรรมชาติดมุนษย์ร่วมกันทุกคน แต่เป็นเรื่องศตวิถนธรรมจำเพาะ เพราะพุทธไสยจะมี
ลักษณะเป็นจริงและเป็นเหตุผล ก็คือเมื่อมีการขอมรับอยู่ก่อนล่วงหน้าในใจ เรื่องเล่าเกี่ยว
กับพุทธไสยจึงมีอำนาจเป็นจริงและเป็นเหตุผล บางที่อำนาจความน่าเชื่อถือของพุทธไสยก็แยกแยะ
ออกจากอำนาจขงเรื่องเล่าไม่ได้ เพราะความน่าเชื่อถืออยู่ที่มีความคาดหวังต่อรหัสทาง
วัฒนธรรมก่อนล่วงหน้า ^๕ กล่าวคือพร้อมจะเชื่อว่าเป็นจริงเสมอ ถ้าฆานรหัสทางวัฒนธรรม
(ตัวอย่างเช่น พุทธไสย) เป็นเรื่องเล่าที่วงทำนองที่ขอมรับอยู่ก่อนล่วงหน้าในใจ ดังนั้น ทุกครั้ง
ที่ฆานรหัสทางวัฒนธรรมใดๆ (เช่น พุทธไสย) ก็ย่อมมีความคาดหวังล่วงหน้าต่อทำนองดำเนิน

^๕ ชูศักดิ์ กัทกรกุลวิชัย. เชิงอรทวิถนธรรม. กรุงเทพมหานคร : มติชน,
๒๕๓๙. หน้า ๗๖.

เรื่องและบทสรุปไว้แล้ว พุทธไสยก็สามารถจัดเป็นรหัสทางวัฒนธรรมไทยแบบหนึ่ง ซึ่งมักที่
 ทางอยู่ในเรื่องเล่ารูปแบบหนึ่งเป็นความคาดหวังชนิดนั้นนอน โดยเฉพาะต่อการดำเนินเรื่องและ
 บทสรุป พุทธไสยจึงเป็นคติวัฒนธรรมจำเพาะ หรือความจริงอันไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ ด้วยการตอกย้ำ
 ซ้ำๆ และยอมรับอยู่ล่วงหน้าแล้วด้วยความคุ้นเคย ความคาดหวังในรหัสทางวัฒนธรรมเช่นนี้เองทำ
 ให้พุทธไสยศักดิ์สิทธิ์และน่าเชื่อถือ แต่อะไรคือปัจจัยประกอบสร้างให้พุทธไสยเป็นรหัสทางวัฒนธรรม
 ไทยนั้น ในหนังสือทงไว้ให้เป็นปมปัญหาสำหรับขบคิดกันต่อไป ภาษาใต้บริบทที่กว้างและลึกยิ่งกว่านี้ของผู้
 ผู้สนใจอื่นๆ

ลำดับต่อมาของไสยกับศาสนา คือ คุณไสย ไสยชนิดนี้เป็นการขอร้องต่อรองกับสิ่ง
 ศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งบางครั้งอาจเป็นพุทธรูปก็ได้ ดังปรากฏใน เที่ยวทางไกล (๕๗) หน้า ๑๓

เจ้าคุณเม้มริมฝีปากเล็กน้อย

" แก่คิดอะโงงหลวงพ่อกัน เลวมาก มันยังจำได้ดี แก่กับเจ้าพลเจ้ากรบเท่านั้น
 ไว้ว่า ถ้าอำมหิตสามคนหายป่วย แก่สามคนจะไปรำถวายหลวงพ่อกันบ้าง อ้อว่า
 เป็นเล่นเอาอำมหิต เดี่ยวนี้ลูกแกก็หายแล้ว ควรหาโอกาสไปแก้บนเสียที ที่เวลานี้
 ลูกแกจะเจ็บอีก และอาจจะถึงตายก็ได้ "

กิมหงวนหัวเราะเบาๆ

" ใครจะหน้าดำไปรำเจิบๆ ที่หน้าโบสถ์ได้ล่ะครับ คุณอา ? "

(หน้า ๑๓)

เมื่อลูกชายของสามเกลอป่วย สามเกลอก็วิตกและกังวลยิ่ง พวกเขาทั้งสามจึงขบ
 บานขอร้องหลวงพ่อกันวิเศษ (อ้างอิงในหน้า ๑๓ เรื่องเดียวกัน) ถ้าลูกชายหายป่วย สามคนหายจะ
 ไปรำถวาย เสมือนว่า ทั้งสามได้ตกลงทำการค้ากับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ว่าด้วยสัญญาซื้อขายหรือผลประโยชน์
 ของความพอใจแลกเปลี่ยนกัน ทว่าสัญญานี้เป็นเพียงวาจาและไม่มีลายลักษณ์ จึงไม่มีอำนาจใดๆคุ้มครอง
 ครองและบีบบังคับ ให้รักษาสัญญาได้ นอกจากพันธะทางจิตใจเท่านั้น คุณไสยจึงเป็นที่พึ่งพิงบ่อยๆ
 ทางใจของมนุษย์ แต่ที่หลงลืมและวิตกกลัวมากที่สุด ศักดิ์สิทธิ์นี้จึงเป็นเชิงจิตวิทยา ไม่ใช่เชิง
 เศรษฐศาสตร์การพาณิชย์ แต่บางครั้งก็อาจดำเนินไปตามกลไกสัญญาที่ไม่มีลายลักษณ์ได้ หากแสดง
 อิทธิฤทธิ์อันสุดอหิยาอย่างได้จึงหว่าพอดี้ ดังปรากฏใน เที่ยวทางไกล (๕๗) หน้า ๓๒ และ ๓๔

คุณหญิงประสิทธิ์ฯ ลืมตัวพลาง

" เด็กบ้า ! ทำไมแกพูดอย่างงี้หา ! " แล้วทำท่าหันมามากางเจ้าคุณปัจจนิกฯ
 " เห็นจะจริงอย่างที่เจ้าคุณว่า เจ้าสาวยคนเขียนท่านไว้เมื่อพ่อแดงเจ็บกลางเดือน
 ก่อนว่า ถ้าหายจะไปรำละครถวาย แต่แล้วก็ทำเพิกเฉยไม่แก้บน เห็นใหญ่ละท่าน
 ศักดิ์สิทธิ์ถึงเพียงนี้ พ่อหลวงจรจัดอุปเรือนขอโทษขอโพยท่านเสียเถอะ เร็วเข้าอย่าชัก
 ช้า "

กิมหงวนไม่เคยเลื่อมใสในทางนี้ แต่เมื่อถึงคราวคับขันก็ต้องเชื่อ เขาพลุนปลิ้น
 วิ่งออกไปจากห้อง สักครู่หนึ่งก็กลับเข้ามา ในมือถือธูปกระแจะที่จุดแล้ว ๓ ดอก

(หน้า ๓๒)

...ทันใดนั้น ความประหลาดใจอย่างใหญ่หลวงได้บังเกิดขึ้นแก่คุณหญิง
 ประสิทธิ์ฯ สายตาท่านจ้องดูพ่อแดงทั้งสามแล้วร้องขึ้นดังๆ

" หลวงพ่อ ! โอ-หลวงพ่อกำลังช่วยแล้ว เห็นไหมสมนึก ผักพวยส และพ่อเทพ
 หน้าตาหายเขียวแล้วพ่อคุณของฮ่า "

(หน้า ๓๓)

เมื่อเป็นดังนี้แล้ว คุณไสยจึงไม่ได้เป็นจริงแค่ เชิงจิตวิทยา ขอให้ได้ปรากฏตัวแท้จริงเป็น
 วาทกรรมและจินตนาการเท่านั้น แล้ววงจรชีวิตก็ดำเนินได้ตามปรกติต่อไป แต่คุณไสยได้เป็น
 ความจริงระดับกิจกรรมชีวิต วงจรชีวิตมีสัมพันธภาพและมปะดั่งสรีรคัมกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือเทวะใน
 รูปบุคคลาธิษฐานแห่งวาทกรรมและจินตนาการ ทว่าการใช้ชีวิตไม่ใช่จ่ายเพียงวาทกรรมและจินตนา
 การเท่านั้น การใช้ชีวิตจำเป็นต้องมีการกระทำและกิจกรรมตามวาทกรรมและจินตนาการด้วย ไม่
 เช่นนั้นวัฏจักรวงจรชีวิตแต่ละวันจะเต็มไปด้วยวิตกและกังวล ที่ส่งผลร้ายนั้นไม่ใช่คุณไสย แต่คุณ
ไสยนำมาซึ่งจินตนาการปริวิตกและไม่เป็นสุข ชีวิตจึงเป็นจินตนาการ ทั้งคุณไสยจำเป็นต้องดำรงอยู่
 และเป็นจริงเสมอ เพราะมนุษย์ไม่ใช่ปรากฏการณ์ที่เห็นได้ มนุษย์คือจินตนาการแห่งภายใน

ที่นี้มาถึงไสยคำเป็นลำดับสุดท้าย ไสยคำเป็นอิทธิฤทธิ์ถอดวิญญาณ สะกดบังคับภูติผี
 ตลอดจนเสน่ห่ออาคมและคงกระพัน ฯลฯ อันเป็นปาฏิหาริย์ที่ขบับบังคับแต่ฝ่ายเดียว ไสยชนิดนี้ในหัส
 นิยายสามเกลอได้เกี่ยวข้องกับศาสนาด้วย เพราะผู้กระทำไสยคำได้ คือ ทิด หรือผู้เฒ่าบวชเป็นพระ
 มาก่อน พอสึกออกมา ก็มีวิชาความรู้ไสยคำติดตัวและใช้หากิน ไสยคำในหสนิยายชุดนี้ทั้งเป็นจริง
 และเป็นเท็จ ที่เป็นเท็จปรากฏใน วิญญาณสามเกลอ (๕) หน้า ๑๗๐

ทั้งสี่คนต่างรับคำ พากันเดินลงบันไดไป อาจารย์ทองยิ้มแป้น ล้วงกระเป๋าหยิบแผ่น ๕ หลอดขึ้นมากระเดาะเล่น เขาคนเดียวที่สามารถใช้จิตศาสตร์บังคับสามเกลอ กับเจ้าคุณปัจจนิกฯ ให้ไปเมืองนรก และอาจารย์ทองนี่แหละรู้ว่า นรกหรือสวรรค์อยู่ในบ้านแกนี่เอง

(หน้า ๑๗๐)

สามเกลอและเจ้าคุณปัจจนิกฯ ได้ถอดวิญญาณไปนรก ทั้งนี้ก็หมงวนได้พกฝันเค็ดตัวไว้ ๕ หลอด เพื่อเป็นของกำนัลแก่ตัวเองด้วยนะใจว่า อย่างไรเสียก็ต้องตายคนแรกแน่ หลังจากกลับมาจากนรก แผ่น ๕ หลอดก็หายไป ทำให้คณะพรคสามเกลอมั่นใจว่า การได้ไปนรกเป็นเรื่องเกิดขึ้นจริงแน่ จึงกราบลาอาจารย์ทองหรือทิศทองผู้ช่วยถอดวิญญาณส่งไป พอคณะพรคจากไป ทิศนิกฯ ที่ ป. อิศรปาไลต์ เป็นผู้เล่าก็เผยออกมาว่า แผ่นหลอดเหล่านั้นอาจารย์ทองเป็นผู้เก็บเอาไปตั้งนั้น ไสยคำหรืออิทธิฤทธิ์ถอดวิญญาณก็กลายเป็นการสะกดจิตหมู่ หรือวิชาฝังหุ่นหลอดวางชนิดหนึ่ง จากเรื่องเล่านี้ ไสยคำเป็นเท็จ ความเป็นจริงจึงตั้งอยู่บนกระบวนทัศน์วิทยาศาสตร์และตรรกเหตุผล คับเป็นนักสะกดแม่บทครอบงำคณะไทยรุ่นใหม่ที่ผ่านระบบการศึกษาสมัยใหม่อยู่

แต่ขณะเดียวกันกระบวนทัศน์วิธีคิดแบบเก่าของวัฒนธรรมไทย ที่ตั้งอยู่บนภพและเรื่องเร้นลับก็ไม่ได้ถูกลบไปเสียทั้งหมด กระบวนทัศน์วิธีคิดร่วมสมัยจึงเป็นช่วงต้องผสมผสานระหว่างตรรกเหตุผลและอารมณ์ความรู้สึก หรือวิทยาศาสตร์และไสยศาสตร์ ดังนั้น ในมโนทัศน์เล็กๆของคนไทยเราจึงไม่สามารถปฏิเสธ ไสยคำ ได้ว่าเป็นเท็จ ไสยคำ จึงมีที่ทางเป็นจริงได้ แต่เป็นจริงอย่างมีหัตถ์โทษ ดังปรากฏใน ผีหลอก! (๖๔) หน้า ๑๕๖

ทิศทองเสียววิญญาณคาถาทันที นัยไตของ เขา หลอกลาน เขาปล่อยขึ้นรอน
น้ำมันพรายและเทียนขี้ผึ้งหลุดจากมือ

" โอ๊ย ! ช่วยผมด้วย " อาจารย์ร้องแทบไม่เป็นภาษามนุษย์ คับรนจะให้
หลุดจากวงแขนอ้อมมาก แต่ยังดันปีศาจก็ยิ่งรัดแน่นเข้า

มันเค้นหัวเราะเสียงแหลมเล็ก

" ฮ๊ะ-ฮ๊ะ-มึง-มึงมาข่มเหงซากศพก มึงต้องตาย ! "

อาจารย์ทองหัวใจว้อค เขาสิ้นใจตายทันที คับอ่อนคอพับอยู่ในวงแขนอ้อมมาก

(หน้า ๑๕๖)

ทิตทองทำพิธีปล้ำปลุกปลั่งผีเงืง บุกเข้าโถงตั้งเก็บศพ จับผีตายทั้งกลมมาลงเทียนใต้คาง เพื่อได้นำมันพรายไปจำหน่ายแก่ลูกค้า ซึ่งลูกค้าก็คือสามเกลอนั่นเอง ด้วยสรรพคุณบอกเล่าอวดอ้างสืบต่อเชื่อกันมาว่า ถ้านำไปป้ายสาวใดแล้ว สาวนั้นเป็นหลงไม่ยอมสร้างชา สามเกลอจึงอยากได้และได้มาเป็นลูกมือช่วยทำพิธีแบบจำเป็นเสียด้วย กึ่งนี้ด้วยไสยดำเช่นนี้เป็นพิธีที่ตั้งอยู่บนมิจลาคติ ดังนั้น พิธีจึงชั่วและควรได้รับชัวตอบ อันเป็นความคาดหวังเฉพาะให้สทางวัฒนธรรมไทยๆ แบบอุดมคติพุทธศาสนา ซึ่งว่าด้วยเรื่องอุมการณบุญกรรมเป็นสำคัญ แล้วทิตทองก็จึงสิ้นใจตายด้วยน้ำมือผีตายทั้งกลมนั่นเอง ไสยดำชั่วช้านี้จึงเป็นเรื่องของอารมณ์ความรู้สึกต่อสิ่งเร้นลับ ซึ่งบางครั้งก็มีอยู่และปรากฏให้เห็นอย่างอธิบายเป็นตรรกเหตุผลไม่ได้ ทว่าความปรารถนาคาดหวังคือ เรื่องเช่นนี้คือ สิ่งเร้นลับถูกกำกับควบคุมโดยพุทธคติเสมอ คิยอมได้ดี ชัวยอมได้ชั่ว ดังนั้น มหันตภัยชั่วใดไม่ใช่ชั่วคุณความทำร้ายอย่างอธิบายไม่ได้ แต่มหันตภัยชีวิตคือหลงกระทำชั่วอย่างจงใจและรู้ตัวดี ที่สุดไสยดำก็กลายเป็นเรื่องของอารมณ์ความรู้สึก ที่พยายามจับแน่นสกับสุนนจริยศาสตร์และศีลธรรมตามพุทธคติ

ศาสนา เป็นสำนักเชิงสภาวะแท้เป็นนามธรรมอุดมคติสูงส่ง ซึ่งเป็นความคาดหวังและความเข้าใจว่า อยู่ระดับเหนือตรรกเหตุผลทั่วไปและเร้นลับ เพราะคนทั่วไปมักพบว่า พุทธคติเป็นที่สุดของคำอธิบายแบบที่ไม่ต้องการและไม่อยากอ้อมรับอยู่เสมอ แต่ก็จำเป็นต้องหวนกลับมาชี้ซ้ำๆ อยู่ทุกบ่อยๆ ที่เป็นเช่นนี้ก็ด้วยพุทธคติตั้งอยู่บนเรื่องทุกขเป็นสำคัญ (ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นทุกข์) หากมนุษย์ทั่วไปมักสนใจแต่เรื่องสุข จึงมักปฏิเสธและไม่อยากอ้อมรับพุทธคติ ทว่าถึงที่สุดของทุกเรื่องก็จำเป็นต้องพบกับพุทธคติทุกที่ไป พุทธคติสำหรับปุถุชนจึงมีลักษณะไม่ต่างจากไสยศาสตร์ กล่าวคือเป็นสิ่งชั่วช้าสำหรับผู้ที่จมอยู่กับกิเลสเรื่องสุข เมื่อจิตใจจ่อมจามเช่นนี้ พุทธคติย่อมไม่ใช่ตรรกเหตุผล แต่เป็นคำอธิบายเร้นลับและเข้าเท่าไรก็ไม่ถึง จึงไม่เข้าใจและเกิดภาพประทับชนิดไสยขึ้นต่อพุทธศาสนา ชั่วร้ายความสนใจที่เกิดต่อภาพประทับชนิดไสยก็มีแค่เพียงใช้เป็นเครื่องมือหาประโยชน์ ดังนั้น ถ้าภาพประทับชนิดไสยเกิดกับพุทธบุคคล(พุทธไสย) ก็ย่อมเกรงกลัวและนับถือ เพราะมีความคิดจิตใจกำหนดคุณโทษให้ใครก็ได้ แต่ถ้าเป็นพุทธพิธี(คุณไสย) ก็เป็นกรรมวิธีเชิงจิตวิทยาเกี่ยวกับจินตนาการกำหนดคุณโทษขอวิดิไร้สำนึก จึงไม่มีความแน่นอนของรูปแบบและการตอบสนองกระทำ เพราะทั้งหมดขึ้นอยู่กับจังหวะโอกาสของเหตุการณ์เชิงจิตวิทยาหรืออารมณ์ความรู้สึก และถ้าภาพประทับชนิดไสยเป็นพุทธโทษ(ไสยดำ) ก็ย่อมเป็นที่สนใจและปรารถนา เพราะมุ่งสนองเรื่องสุขโดยตรงและคลบับศาลจับปล้น ทว่าลึกๆทุกคนที่ใช้ไสยเช่นนี้ ก็รู้ดีถึงมิจลาคติและชั่ว ดังนั้น ที่สุดสำนักเชิงศาสนาของปุถุชนจึงเป็นความคาดหวังเกี่ยวกับรหัสทางวัฒนธรรม ซึ่งว่าด้วยภาพประทับขัดแย้ง"กลับหัวกลับหาง"ของสุขและทุกข์ พุทธคติว่าด้วยทุกข์ แต่ปุถุชนสนใจ

คิดว่าด้วยสุข พุทธศาสนาจึงเป็นภาพประทับใจไปด้วยเหตุผลเช่นนี้

๓.๓. แพทย์ เป็นจิตสำนักเชิงสรวบบันเทิงทางนามธรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับอาชีพที่มีคุณธรรมและบำบัดรักษาโรคพยาธิ ทั้งนี้ดำเนินการได้โดยมีวุฒิบัตรรับรองตรวจสอบความสามารถ สำหรับสถาบันแพทย์ที่ได้รับการวิพากษ์ในหัตถนิยายชุดนี้เป็นด้านจิตเวช โดยดำเนินการวิพากษ์อย่างเต็มไปด้วยทัศนะอารมณ์ขัน ที่สะท้อนถึงจุดบอดของจิตเวชได้ถึงแก่น จุดบอดอย่างแรกของจิตเวชปรากฏในผู้วินิจฉัยตั้งใน จอมกษัตริย์ (๑๔) หน้า ๖๓-๖๔

ดร.พร ยกมือเชกบาลคิดเรกคังโป๊ก

" ในเนะ ประเด็วฉันทักเอาแกไปเก็บไว้ที่ปากคลองสานหรือ "

คีเรกข่มแห้งๆ

" ข้าไม่ได้เป็นบ้านหว่า "

ดร.พร เคียงกอมข่ม

" เห็นแล้วแต่ฉันทักจะวินิจฉัย รู้ไหมว่า ถ้าโหลงความเห็นว่าใครเป็นบ้าน
ทางการแม้กระทั่งศาลก็ต้องเชื่อว่าคนนั้นเป็นบ้าน "

นายแพทย์ทรงคฤทท์หัวเราะชอบใจ

(หน้า ๖๓-๖๔)

จิตแพทย์เป็นผู้ที่ได้รับอำนาจชอบธรรมสูงสุดในการวินิจฉัยว่า ใครเป็นเข้าหรือไม่ จิตแพทย์เป็นที่เชื่อถือยิ่ง สมรรถนะของบุคคลตามกฎหมายจึงขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของจิตแพทย์เป็นสำคัญ ทั้งนี้ปัจจุบันกฎหมายเป็นอำนาจศักดิ์สิทธิ์สูงสุดเกี่ยวกับความชอบธรรมและเสรีภาพในสังคม ดังนั้น จิตแพทย์จึงเป็นชนชั้นอภิสิทธิ์ สามารถลิรอนเสรีภาพหรือลดทอนลำดับชั้นความชอบธรรมของบุคคล ตลอดจนตัดสินใจขังกักกันแยกบุคคลตัดขาดจากสังคมได้ จิตแพทย์เป็นเสมือนหัวใจของกฎหมาย มีหน้าที่พิจารณาตัดสินใจแทนทุกฝ่าย แต่ทั้งนี้อำนาจที่ได้รับนั้นตั้งอยู่บนความเชื่อมั่นที่ว่า แพทย์ต้องมีคุณธรรมเสมอ ดังนั้น แพทย์จึงเป็นผู้ใช้เหตุผลเป็นหลัก ไม่ใช่ใช้อารมณ์ความรู้สึก แต่แพทย์ก็ยังคงเป็นมนุษย์และตัดขาดอารมณ์ความรู้สึกไปไม่ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ คุณธรรมของแพทย์จึงเป็นได้แค่บางกรณีเท่านั้น เพราะถ้าถึงจุดบอดกรณีเฉพาะตัวของแพทย์ แพทย์ก็ย่อมเหมือนปุถุชน ควบคุมหัวใจใช้เหตุผลไม่ได้ ดังคำพูดคุ้ยหยอกล้อของ ดร.พร แสดงนิ้วล้อเล่นกับ ดร.คีเรก ไว้ แต่นัยล้อเล่นนี้ก็อาจเป็นจริงได้ และถ้าเป็นจริง ก็ย่อมคือร่องโหว่จุดบอดของคุณธรรม

นอกจากช่องโหว่จุดบอดของแพทย์อยู่ที่คุณธรรมแล้ว ยังอยู่ที่วิชาการด้วย ความเชื่อมั่น
 ดำเนินตามหลักวิชาโดยไม่ใช้สามัญสำนึก ก็อาจทำให้วินิจฉัยผิดพลาดได้ โดยสามัญสำนึกก็คือเขาวน
 ปัญหาเฉลี่ยวิรูฬารุฬารณาของประสบการณ์ในความเป็นมนุษย์จิตใจตนเอง ดังปรากฏใน จอมกษัตริย์
 (๑๕) หน้า ๑๓๐-๑๓๑

" เอ๊ะ ! คุณหลวงหมื่นประมาทผมหรือครับ ? " อาเสี่ยส่งเสียงเอ็ดตะโร
 " คุณหลวงมีหลักวิชาในการตรวจโรค รู้ได้อย่างไรว่าผมเป็นบ้า "

ท่านผู้อ่านขอการหัวเราะหึๆ

" ผมสำเร็จวิชาโรคจิตโดยเฉพาะมาจากต่างประเทศ ถ้าผมวินิจฉัยอาการ
 ของใครว่าเป็นบ้า คนนั้นก็ต้องเป็นบ้า "

" แหม-- " ก็มึงหวงชู้ตงแดง " แล้วคุณหลวงล่ะครับ คุณหลวงเคยตรวจ
 ดูบ้างหรือเปล่าว่าคุณหลวงอาจจะเป็นบ้า ? "

หลวงปราบทำตาถลน

" ผมไม่จำแน่ๆ "

เสี่ยหงวนอีกตัวแสบ

" ผมคิดว่าบ้า เพราะผมกับเพื่อนของผมไม่ได้เป็นบ้าแม้แต่คนเดียว คุณหลวง
 กลับเข้าใจว่าเราเป็นบ้า ฉะนั้นผมจึงขอเรียกรับให้ทราบว่าคุณหลวงนี่แหละเป็นบ้า "

(หน้า ๑๓๐-๑๓๑)

นิกรกับกิมหงวนแสร้งทำเป็นบ้า เพื่อหลอกดีเรกที่พยายามผลิตยาเปลี่ยนจิตใจคนให้ฟื้น
 เพื่อน อาการแสร้งของทั้งสองคู่และมีสมรรถนะเข้าขั้น ถึงขนาดแพทย์ยังเข้าใจและมั่นใจว่าบ้า
 แน่نون ที่สุดกิมหงวนกับนิกรก็สารภาพต่อแพทย์ว่า พวกเขาทั้งสองแกล้งทำกิริยาบ้าเพื่อหลอกเพื่อ
 แต่แพทย์กลับไม่เชื่อ กิมหงวนจึงต่อปากคำอ้างกฎหมายและได้ถามถึงหลักวิชาความรู้ ซึ่งลักษณะ
 หนึ่งเป็นลักษณะของผู้มีสติและเหตุผลดีพอเพียงในสังคม แต่แพทย์ก็ยังเชื่อมั่นในตัวเองและการ
 วินิจฉัยก่อนหน้า จึงไม่ได้สังเกต ที่สุดการต่อปากคำก็ทำให้แพทย์เลิกใช้เหตุผล หันมาเกิดอารมณ์
 เฉียวและแสดงอาการคำพูดไม่ต่างจากคนบ้า เพราะทำตาถลน "ผมไม่บ้านั้นๆ" ที่สุดทัศนียานี้
 ก็แสดงให้เห็นว่า *บางทีความเชื่อมั่นในปรากฏการณ์ภายนอก เช่นกิริยาอาการและคำพูด จนมากเกินไป*
หลักวิชาการและเหตุผลวินิจฉัยย่อมไม่มีประโยชน์ ช้าไม่แน่ว่า หลักวิชาการและเหตุผลแท้จริง
 ของมนุษย์อาจอยู่ที่การไม่ตัดสินใจ ตลอดจนสร้างมนุษย์สัมพันธ์ต่อกัน ไม่ใส่ใจความผิดปรกติระหว่างกัน

ถ้าทำได้เช่นนี้กลุ่มไม่มีใครบ้าเสียดี ทั้งเราทุกคนก็จะอยู่อย่างพยามช่วยเหลือกันเป็นอย่างดีจะมียกเว้นก็แต่คนที่อาละวาด พยายามทำร้ายคนอื่นเท่านั้น ที่ควรจะกักกันและแยกออกไป แต่ที่ว
 อาการวิปลาสดังกล่าวเป็นอาการผสมสร้างตั้งกิมหงวนกับนิกรในหีสเียวนี้ แพทย์ยอมเพิกถอนจุดบอด
 ของหลักวิชาการ เพราะอาการภายนอกไม่ใ้มาจากอาการภายในพื้นเพิอน แต่อาการภายนอกเกิด
 จากกิเลสภายในต้องการผลประโยชน์และชั่วฉ้อฉล เมื่อเป็เช่นนั้น บางทีอาการนั้นก็อาจจะเป็
 เรื่องอารมณ์ขันที่หัวเราะไม่ออก เพราะจิตใจภายในเกิดลักษณะพิวและขัณขันธ์ของกิเลสชั่วขณะ ยิ่ง
 ถ้าเกิดซ้ำๆได้บ่อยๆตามอำเภอใจที่ไม่ยอมควบคุมด้วยแล้ว คนบ้าก็คือคนดึกที่ใช้กิเลสอำเภอใจเป็
 ใหญ่ ไม่ยอมปรับตัวใช้อรุณประโยชน์ร่วมกันนั่นเอง ซึ่งน่าจะเป็นเพราะรูปธรรมของอรุณ-
 ประโยชน์ร่วมกันเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวได้ตลอดเวลา

นอกจากจุดบอดของแพทย์อยู่ที่คุณธรรมและวิชาการแล้ว วิถีวินัยชั้นสูงสุดของแพทย์
 ต่อคนไข้ก็เป็นจุดบอดอย่างร้ออารมณ์ขันด้วย เพราะเป็นการเปิดอกสารภาพความไม่รู้ เพื่อ
 ขอความจริงประกาศออกมาจากปากคนไข้ให้ได้ ดังปรากฏใน จอมกษัตริย์ (๑๕) หน้า ๘๑-๘๒

หลวงปราบเงอเฝ้าเจ้า

" อาการป่วยของคุณทำให้ผมทั้งมาก คุณบอกผมด้วยความจริงใจเถอะครับ
 คุณแกล้งทำเป็นบ้าหรือเปล่า ? "

กิมหงวนแสดงสีหน้าไม่พอใจทันที

" แล้วก็คุณหลวง คุณหลวงคิดว่าการแกล้งทำ เป็นบ้าเนั้นมันเป็นของสนุกหรือ
 ครับ ปู้โธ-มีอย่างไหน อยู่ดีๆจะทำเป็นบ้ามาแกร่วอยู่ที่ปากคลองสาน ให้ตาฮิว
 ตายทำ ให้ร่าก! ล้อกลงแดงตาฮิวเข้า ผมเป็นบ้าจริงๆไม่ใช่แกล้งทำ "

ผู้อำนวยการโรงพยาบาลโรคจิตกลืนน้ำลายเอือก ทำหน้าเหยเกชอบกล เงย
 หน้าขึ้นมอง ดร.พร

" คุณพร บันทึกลงไว้เถอะครับ คุณกิมหงวนกับคุณนิกรมีอาการวิปลาสที่แปลกที่สุด
 คนบ้าอย่างนี้ผมเพิ่งเคยพบเห็นตั้งแต่ผมเป็นนายแพทย์มา "

(หน้า ๘๑-๘๒)

ปรกตินบ้าเป็นคนที่ไม่ยอมรับสถานะตนเองว่าป่วย จึงอาละวาดระเบิดอารมณ์ทำ
 ร้ายใครๆไปทั่ว อันเป็นวิธีใช้อำนาจบังคับให้ใครๆเชื่อถือและยอมรับในตัวเขา แต่ผลกลับออก

มาตรงกันข้าม กล่าวคือใครๆต่างผละเห่นและไม่ยอมรับ เชื่อถือยิ่งขึ้น ทว่าถ้าผู้ป่วยไม่อาละวาด แต่แสดงออกเชิงอ้อมๆ เรามักเรียกคนผู้นั้นว่าป่วยเป็นโรครจิต เส้นแบ่งระหว่าง"บ้า"กับ"โรครจิต"คือ บ้าแสดงเด่นชัดในกิริยาอาการภายนอกผิดปกติ ส่วนโรครจิตเป็นคุณภาพภายในซ่อนแฝงผิดปกติและปรากฏแสดงตัวเป็นพักๆตามจังหวะโอกาส ขณะที่โรครจิตสำแดงอาการ เรามักเรียกคนผู้นั้นว่าเป็นบ้าได้อย่างมั่นใจ ตัวตัดสินที่แน่นอนประสาชาวบ้านระหว่าง"บ้า"และ"โรครจิต"จึงคือ อาการปรวนแปรข้อมเป็น"บ้า" และคุณภาพปรวนแปรเท่ากับ"โรครจิต" อาการบ้าเป็นที่รับรู้ได้และไม่เป็นที่ยอมรับ เชื่อถือ ทั้งยังแสดงออกซึ่งความรุนแรงและไม่ยอมรับว่าตัวเองมีอาการบ้า เมื่อกิริยาอาการทั้งวิจนะ ภาษาและอวิจนะภาษาสอดคล้องกันเช่นนี้ กลไกของวิถีวินิจฉัยก็บังที่ชี้ได้ว่า มีอาการบ้าอย่างชัดเจนสมบูรณ์แบบ แต่ถ้ากลไกไม่ครบ แพทย์ก็หมดหนทางชี้ชัดตัดสินแน่นอนได้ โดยเฉพาะกรณีเช่นตัวอย่างให้สัมภาษณ์ ที่มีอาการบ้าแสดงออกซึ่งความรุนแรง แต่ประกาศยอมรับตัวเองอย่างชัดเจนว่าบ้า คนที่มีสติไม่ควรแสดงออกซึ่งอาการบ้า และคนบ้าข้อมควรต้องขาดสติ จากข้อสังเกตดังกล่าวนี้ ผลวินิจฉัยของอาการบ้าข้อมเป็น "บ้าคือขาดสติ" เสมอ ทว่าเมื่อกิมหงวน*"บ้าทั้งๆที่มีสติ"* กวาร์วินิจฉัยจึงอัศจรรย์ แต่ด้วยบ้าเช่นนี้มีสติ วิถีเดียวที่จะเจาะวินิจฉัยได้จึงเป็นวิถีที่แสดงความจริงใจและเปิดเผย เพราะไม่มีทางเลือกอื่นได้ วิถีนี้มีผลในระยะยาว เพราะข้อมได้ความจริงใจตอบแทนในจังหวะโอกาสเหมาะสมข้างหน้า แต่ฉบับพลันนั้นวิถีเช่นนี้คือเป็นเหตุผลบ้าๆ เพราะอาการบ้าข้อมมีจิตใจบ้าๆ จิตใจบ้าๆข้อมมาใช้เหตุผลไม่ได้ ข้อมมีสติข้อมมีจิตวิจิตรที่ประหลาด ทว่ากับปรากฏมีสติไม่ไปเกี่ยวข้องกับเหตุผล ดังนั้น *อาการบ้านข้อมไม่ใช่เรื่องขาดเหตุผลควบคุม แต่ข้อมเป็นเรื่องใช้อารมณ์ความรู้สึกเป็นเหตุผลแทน* ที่สุดวิถีวินิจฉัยขั้นสูงสุดจึงกลายเป็น*"การกลับหัวกลับหาง"*ในเรื่องเกี่ยวกับเหตุผลไป ด้วยการสำราญความไม่สู้และอัศจรรย์ เพื่อขอความเห็นใจจากผู้ป่วย

นี่มาถึงอารมณ์ขันที่สะท้อนถึงหัวใจของความเป็นแพทย์ ซึ่งเป็นอารมณ์ขันที่หัวเราะไม่มีใครออก ดังปรากฏใน จอมกษัตริย์ (๑๕) หน้า ๘๕-๘๖

กิมหงวนกับนิกรทรุดตัวนั่งลงบนเตียง ต่างพากันหัวเราะจนเจ็บท้อง สักครู่ใหญ่ๆก็มองดูหน้ากัน ต่างยกหลังมือเข้ตเข้าตา กิมหงวนถอนหายใจเอือกใหญ่

" เอื้อ-อ้ายเราสองคนนี่มันอัครวิธการลันด์เซียวฮี้ อยู่ดีๆแกล้งทำเป็นบ้าให้ใครๆเข้าใจผิด จนกระทั่งเขาช่วยกันส่งเรามาอยู่ที่นี้ "

อ้ายเสื่อมือกาวหัวเราะเขาๆ

" มันก็สนุกดีนี่หว่า เมื่อใครๆเขาคิดว่าเราเป็นบ้า เราจะทำอะไรก็ได้

อ้ายโรคิดนี่เพกกล้วย หมอเองยังคิดว่าเราเป็นบ้า "

อาเสียพริกหน้าหงิกๆ

" อ้อ หรือเราเป็นบ้ากล้วย ? "

นิกกระดุ้ง

" เปล่าเน่า อ้ายเวร เราเพียงแต่หลอกเจ้าดิเรกให้มันเต๋ใจ คิดว่าวชของมัน
เป็นผล ที่มันหน้าเป็นไปไม่ได้ "

(หน้า ๙๕-๙๖)

ฉากนี้เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า คำวินิจฉัยของแพทย์ที่เป็นการเอาหน้าเชือก
และน่าจะเป็นไปได้มากที่สุด แต่ก็อาจไม่เป็นจริงและมีผลพลได้ พิศนาคหน้าเป็นหลังหรือกลายเป็น
บ้าก็ได้ ทั้งที่ทัศนะคำวิจารณ์กลับแสดงสะท้อนอยู่ในการแสดงอารมณ์ขัน ชั่วที่เลวร้ายยังทบซ้อน
กลบไลเป็นอารมณ์ขันเด่นชัด เปลี่ยนน้ำหนักเหตุผลเป็นจริงทั้งไป ก็อยู่ที่ว่า แล้วตัวละครเองก็เริ่ม
สงสัยตัวเองขึ้นมาบ้าง เขาและเพื่อนบางที่อาจจะเป็นบ้าจริงๆก็ได้ เหมือนสุภาพบุรุษของจีนคนหนึ่ง
มีอยู่ทำนองว่า ถ้าใครโดนฉ้อโกงแล้วมันโกรธทุกคน ใครมันยอมเจ็บไข้ถึงตายตามคำตัดสินนี้ได้
เราป่วยหรือเราบ้าเนี่ย บางที่ไม่ได้อยู่ที่อาการของตัวเอง เราตัดสินก็ไม่ได้ เพราะส่วนใหญ่ที่เรา
เชื่อว่าเราเป็นบ้า เราทำได้มาจากความเห็นลวงรอบรั้วๆกันของคนอื่น ที่สุดเราก็เป็นเราตามคำ
กล่าวเนี่ย เราไม่มีใครได้รู้สึกเป็นเราอย่างที่เราคิดได้มันคงแน่นอนเท่า คนบ้าจริงๆอาจจะอยู่ที่
เรากำหนด ไม่ใช่เขาที่เป็นบ้านและมีอาการกำหนดตัวเองเท่าไรก็ได้ อารมณ์ขันเช่นนี้จึงมีความลึก
ซึ้งและหัวเราะไม่มีใครออกเป็นที่สุด

ลำดับสุดท้ายของอารมณ์ขันว่าด้วยจุดบอดของแพทย์ อันเหมือนสถาบันหลักหนึ่งใน
สังคมปัจจุบัน เป็นทัศนะสะท้อนถึงมนุษยธรรมและทวกรรมที่เกิดขึ้นจากเขาให้ใครสักคนเป็นบ้า
ดังปรากฏใน จอมกษัตริย์ (๑๕) หน้า ๑๑๙-๑๒๐

" เออ-นิกเกอร์ เราชวนพวกคนบ้าไปเที่ยวกับเราดิไหมวะ พาไปฉลิมกรุงเถอะ
นำ "

นิกเกอร์อ้าปากหวิว

" ฮ้า ! มันก็ฉิบหาย เกิดแตกตื่นกันทั้งเมืองเท่านี้แหละ "

" เฮ้ย ไม่ใช่ไรหรอกเน่า อ้ายที่บ้านขนาดหนักเราอย่าเอาไปชี้ เลือกแต่คนคุ้ม

ตีคู่มาร้าย แล้วแกจะต้องกลัวอะไร อ้ายพวกมันเข้เข้าใจว่าแกเป็นเจ้าของชีวิตของมัน ถ้ามันจะเอะอะมะเทิ่ง ก่อกวนความไม่สงบเรียบร้อย แกพูดคำเดียวมันก็เชื่อ "

อ้ายเสื้อมืออ้าวก็ออกมาได้

" เออจริงโว้ย ถ้าเข้าที่เหมือนกัน มันคงจะดีใจมาก ถ้าเราพามันไปคู้หนึ่งเอาโว้ย ส่นุกดี ลองคบคนบ้าคูสักพัก พวกนี้เป็นบุคคลที่น่าสงสารมาก บางคนบ้าอยู่ตั้งห้าหกปีไม่รู้จักหาย "

กิมหงวนหัวเราะถาก

" อ้ายเราก้เหมือนกัน ชนอยู่ที่นอกหน้อยก็เลยเป็นบ้าจริงๆ "

" ถ้ายังงั้นแกคงเป็นก่อนฉัน "

เสื้อมืออ้าวกลืนน้ำลายเอือก

" เป็นหรือมุกกันซีโว้ย เราเป็นเพื่อนกันนี่เหว่า "

สองสหายต่างหัวเราะอีกครั้งหนึ่ง

(หน้า ๑๑๙-๑๒๐)

แพทย์และโรงพยาบาลน่าจะเป็นบุคคลหรือสถาบันที่น่าอัศจรรย์ แต่ก็ใช่ว่าจะให้สิ่งนั้นเป็นปกติ ประเด็นเว้นั้นเป็นความคาดหวังและความเข้าใจที่เราคนทั่วไปมักมีต่อแพทย์ *แต่สำหรับฉันแล้ว สถาบันแพทย์เพียงแต่ดูแลควบคุมเท่านั้น คนบ้าโหดมากจึงไม่รู้จักหาย ข้าร้ายคนดีทั่วไปบางทีก็ได้รู้สึกผิด สถาบันคนลืก็อาจจะกลายเป็นสถาบันลืกลับแทน แล้วคนดีก็กลายเป็นคนบ้าได้อย่างสมบูรณ์แบบ ความบ้าจึงเป็นเรื่องของมนุษยธรรมและการุณกรรมพร้อมกันในขณะเดียว* เพราะเราเป็นผู้สร้างความบ้าระว่กันขึ้นมา เราจึงใช้สร้างสรรคอย่างมีมนุษยธรรมก็ได้ หรือจะใช้ขั้นทอนอย่างเป็นการุณกรรมก็ได้ ความบ้าไม่ใช่เรื่องของหน่วยถ่ายพันธุกรรมเสมอไป ข้าสำหรับผู้ศึกษาหิสันยาชุดนี้มาถึงตรงนี้ ก็ทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่า *ความบ้าเป็นวงจรวิเครงสร้างวัฒนธรรมเป็นสำคัญ* ทั้งยังเป็นเรื่องของจิตใจสัมพันธ์กับระบบโครงสร้าง ภายนอกจึงกำหนดภายในได้เสมอ แต่ภายในที่มั่นคงแล้ว ก็สามารถเปลี่ยนแปลงร่วมกำหนดภายนอกได้ตลอดเวลา

แพทย์ เป็นสถาบันที่ได้รับการคาดหวังอย่างสูง ทั้งทางด้าน*คุณธรรมและภูมิปัญญา* แต่ความเป็นจริงที่ปรากฏภายใต้ตัวอย่างกรณีจิตเวชนั้น แพทย์เป็นการวินิจฉัยให้น่าเชื่อถือและน่าจะเป็นไปได้มากที่สุดตามตรรกเหตุผล แต่ก็ไม้อาจเป็นจริงเสมอไป ข้ายังมีพิศผลาคได้ ทว่าด้วยวิธีวินิจฉัยให้น่าเชื่อถือ แพทย์จึงได้รับอภิสิทธิ์เป็นหัวใจของกฎหมาย หากลึกลงแล้วแพทย์เองก็เสมือนหนึ่ง

หลอมละลายในการละเล่นอาการบ้า เพราะถึงที่สุดแพทย์น่าจะบำบัดฟื้นฟู เป็นสำคัญ แต่สำหรับคนชั่ว
อย่างแท้จริงแล้ว แพทย์ได้แต่ดูแลความคุม ช้ำร้ายบางที่แพทย์ก็อาจจะบ่มเพาะปลูกฝังความเติบโต
งอกงามโดยไม่รู้ตัวก็ได้ แพทย์จึงเป็นแค่เพียงจักรับเคลื่อนวงจรโครงสร้างวัฒนธรรม ความบ้า
ไม่ใช่เพียงจักร อากาโรเจบ่วยเป็นโครงสร้างและระบบ ปฏิเสธไม่ได้เกิดจากแพทย์ แพทย์เป็น
เพียงสวายนเพื่อนบรเทา เราควรจะเข้าใจสถาบันแพทย์ด้วยมุมมองเช่นนี้ เป็นที่ลุด ซึ่งทั้งหมดถึง
ตรงนั้นแล้วได้มาจากการตีความที่คณะอารมณ์ขันทั้งสิ้น

๓.๕. การเมือง เป็นจิตสำนึกเชิงนามธรรมในรูปสวายน ว่าด้วยเรื่องการจิวาง
กำหนดขอบเขตการใช้อำนาจ ทั้งเป็นไปโดยกลุ่มบุคคลตัวแทนเป็นผู้กำหนดหลักการนโยบายบริหาร
บ้านเมือง ตลอดจนวิจารณ์ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมและทันกาลสมัย ทั้งนี้ที่สนวิจารณ์และอารมณ์ขันที่
ปรากฏอยู่ในหนังสือสามเกลอที่ศึกษา เป็นคำน่เกี่ยวกับบุคคลิกและพฤติกรรมของนักการเมืองเป็น
สำคัญ โดยขอเริ่มกล่าวถึงด้านบุคคลิกก่อน ดังปรากฏใน เมืองลับแล (๓๒) หน้า ๑๑๗-๑๑๘

" โว้อ : ค่อยๆพูด พูดกันทีละคน เอ้า-ใครเสนอให้คุณนิกรเป็นผู้ต่อสู้กับ
คนผล ให้ยกมือขึ้น ? "

สมาชิกคณะชาติ ต่างยกมือขึ้นทุกคน ก้องเกล้าพยั่วหัวข้าๆ

" เอ้า-ใครจะให้คณิกิมหงวนเป็นผู้ขึ้นไป ยกมือขึ้น ? "

สมาชิกทุกคนยกมืออีก คราวนี้ก้องเกล้าเกาศีระหะ ทูบทิศ่ค่อนข้างแรง
หลายครั้ง

" หมายความว่าอะไรกันจะ แม่มหาจำเริญ แม่พากันยกมือกันสลอนลงมตักันทั้ง
นั้น แล้วฉันจะตรัสรู้ได้อย่างไร ? "

สมาชิกยิ้มแบ้นไปตามกัน

เสริมสวตลกขี้แผล " ก็เราเจตตัวนี้ละ การประชุมกับการยกมือมันเป็นนิสัย
เสียแล้ว ส่วนการอภิปรายหรือเสนอแนะหากี่ละ คุณเง "

ก้องเกล้าสันศีระข้าๆ

" เอาใหม่-ขอให้ยกมือด้วยความจริงจัง ใครจะให้กิมหงวนไปเป็นผู้ต่อสู้
ยกมือขึ้น "

คณะนางทหารกบฏค่อนจำนวนต่างยกมือ แม่พวกเหล่านี้เชื่อว่า กิมหงวน
สามารถอาจหาญกว่านิกร เพราะรูปร่างสูงใหญ่ลำสันเกินกว่านิกรมาก

(หน้า ๑๑๗-๑๑๘)

เมืองลับแลเป็นเมืองที่มีแต่ผู้หญิง ปกครองกันแบบเผด็จการผู้นำ มีทหารเป็นกำลังและมีนางพญาเป็นประมุข สามเกลอได้ฉลัดหลังเข้ามา แล้วด้วยรูปโฉมงามของพลีทำให้เกิดจิกแฉ่งชิงตัวกันขึ้น ประมุขคือโอกาสซึ่งไปครองเสียคนเดียว ทหารจึงเริ่มกระด้างกระเดื่อง ให้ไปร่วมกับสองสหายที่เหลือจะก่อการกบฏ ฝ่ายประมุขกับพลีรู้ระแคะระคาย จึงส่งสาส์นนัดหมายทำประลองตัวต่อตัวแทนการรบเองเลือด แล้วหนึ่งในสองสหาย ไม่นิกรก็ต้องกิมหงวน ควรจะเป็นตัวแทนไปประลองครั้งนี้ สิ่งที่เกิดขึ้นคือบรรยากาศประชาธิปไตยในการลงมติตัดสินใจ ทว่าเป็นประชาธิปไตยแบบไทยๆ ตัวผู้มีสิทธิ์ออกเสียงรู้จักแต่ยกมือสนับสนุน ที่สุดผู้นำการประชุมก็ต้องบอกกล่าวยกเลิกความเป็นทางการ ด้วยการบอกให้ยกมือแสดงความจริงใจแทน คราวนั้นมติจึงเป็นที่ตัดสินได้ ดังนั้น ฉากนี้ของหิสนิยายจึงเป็นเงาฉายล้อเลียนสะท้อนภาพของนักการเมืองในความรู้สึกของผู้ประพันธ์ หรือตัวแทนของประชาชนคนหนึ่ง ภาพที่ปรากฏเป็นกลุ่มบุคคลผู้สนใจแต่ทำความไว้ใช้รู้จักคิดพิจารณาด้วยตนเอง ซึ่งเป็นกระจกสะท้อนความง่ายและตื้นเขินของปัญหาอันน่าจะเป็นสาเหตุให้ข้าพเจ้าและปกครองแบบเผด็จการได้ ที่ว่าสาเหตุของความง่ายและตื้นเขินนี้สรุปได้ตั้งคำจากปากตัวละครว่า การลภีปราศหรือเล่นเบี้ยเวียงยาก ทำให้การยกมือกลายเป็นนิสัยในที่สุด

แต่ที่ว่านักการเมืองจะรู้จักแค่สนับสนุนอย่างเดียว ที่รู้จักตัวก็มี ดังปรากฏใน คุณลุงไก่อ้นา (๔) หน้า ๕-๖

" ทะลิ่งนำ อ้ายเปรด ไม่ว่าเขาจะพูดอะไรกันแกเป็นอดสออดไม่ได้ "

เจ้าแห้วมอ้ม

" รับประทาน ผมมีนิสัยเป็นนักการเมืองครับ ถ้าไม่พูดคำนี้ก็ต้องสนับสนุน ง่า- เลือกผู้แทนราษฎรในคราวหน้าผมจะต้องลงสมัครกับเขาด้วยบ้าง ? "

อาเสี่ยหัวเราะก๊าก

" แกนะเหรอ จะสมัครผู้แทนราษฎร "

" รับประทานก็ผมนะซีครับ "

กิมหงวนกลืนน้ำลายเอือก

" จังหวัดไหนวะอ้ายแห้ว ? "

" อ้า-โบลเลอร์รับ ม่ายก็ "

" เอาละ พอ-พอ ประเดี๋ยวพ่อเตะกระโถงคางหักเลย " อาเสี่ยพูดอย่าง
เคื่องๆ " มึงหมื่นซึกทะลิ่งใหญ่แล้ว "

เจ้าแห้วมแห้ว

" รับประทานผมเจริญรอยตามคุณครับ "

อาเสี่ยสะคั่งโหยง จ้องมองดูหน้าอ้ายแห้ว ก็นั่งอยู่สักครู่ ก็กระโดดเตะเจ้า
แห้วคังพลัก พลกับนิกรหัวเราะก๊าก เจ้าแห้วทำหน้าเบ้ ใครต่อใครก็แลเห็นเหตุ
การณ์ต่างอมยิ้มไปตามกัน

(หน้า ๕-๖)

เจ้าแห้วกระทำตัวล้อกิมหงวนเล่น แต่วางตัวอยู่ในท่าปากของ*ภาพลักษณ์นักการเมือง*
เพื่อให้มีสีสันสนุกสนานและเสียดสี เพราะเจ้าแห้วพูดขึ้นมาเช่นนี้ เป็นการพูดสอดฝัดมารยาท แต่เจ้า
แห้วอ้างตัวแบบนักการเมือง เพื่อรองรับการกระทำของตัวเองให้ชอบธรรมและมีเกียรติ เสมือน
กับจะกล่าวว่า ถ้าพูดเรื่องความชอบธรรมและมีเกียรติแล้ว เราจำเป็นต้องล้มมารยาททิ้งไปเสีย ทั้ง
จุดยืนของเจ้าแห้วที่เห็นตัวนักการเมือง ก็เป็นเพราะพวก*หัวธนู*ไป*สุมหัว*กันใดค่านึง เพราะไม่
สนับสนุนเต็มทักค่านเต็มทัก (ซึ่งน่าจะตีความได้ว่า ถ้อห่างทางผลประโยชน์อยู่ ด้วยไม่ได้มองทั้งดีและ
เล็รอบคอบ แต่มองเห็นแต่อย่างเดียวหรือเล็อย่างเดียว) ขำร้ายความเห็นงักเปลี่ยนไปมาได้
เหมือนได้เป็นคนโบลเลหลายใจ ดังที่ปรากฏเจ้าแห้วกล่าวแสดงนัยผ่านข้อความที่ว่า จะสมัครผู้
แทนราษฎรจังหวัดโบลเลอร์ *นักการเมือง* จึงเป็น*เสมือนนักผลประโยชน์* หรือนายหน้าพ่อค้าซื้อขายใน
รูปนโธบายนั่นเอง

สำหรับ*ความรู้สึก*ที่มีต่อ*นักการเมือง*นั้น แสดงถึงทัศนคติที่ตอบแทนที่ส่ำสมกัน เพราะ
หน้าที่มีเกียรติ แต่*นักการเมือง*กลับไม่รักษาเกียรติ เอาแต่โกงกินหวังผลประโยชน์ ดังภาพปรากฏเป็น
ฝันรักใน *ถอดวิญญาน* (๙๗) หน้า ๕๖

ฝันรักกลุ่มหนึ่งถูกล่ามโซ่ตรวนเส้นเบือเริ่ม รูปร่างหน้าตาน่าเกลียด มีเขาคี
คีระชะ ผอมโซ่เห็นหนึ่งหุ้มกระดุก แก้วล่อนจ้อน มองแลเห็นชกลากและหัดขันทั่วตัว
มีหางยาวเหมือนกับหางวัวไม่มีผิด ฝันรักเหล่านี้กำลังนั่งกอดกันจอบและเสียมซึ่งไม่มี
ด้าม ผู้คุมถือหวายคอยเฝ้าชนหลังและบังคับให้กินตลอดเวลา

คณะพรรค ๕ สหายหยุดยื่นมองดูอย่างเศร้าใจ เสียงผู้คุมเอ็ดตะโรซึ่งบังคับให้
กินจอบและเสียม

" สุเจ้าเป็นผู้แทนที่มีเกียรติ แต่สุเจ้าไม่รักเกียรติแตกกระทั้งจอบและเสียม
ละเห็น สุเจ้าต้องกินมันให้หอม "

(หน้า ๕๑)

*การเมือง เป็นสภาวะที่ถกเถียงกันให้วางหลักการและโครงสร้าง ตลอดจนวิจารณ์
ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมตามกาลสมัย แต่ลักษณะปฏิบัติในความเป็นจริงนั้นเป็นที่ผิดคาดหวัง เพราะ
อุดมคติของหลักการจะดำรงอยู่ได้นั้น จำเป็นต้องไม่มีการตัดสิน เพราะการตัดสินต้องเป็นการ
ประสานประโยชน์ทุกฝ่ายเข้าด้วยกัน การประสานประโยชน์ทุกฝ่ายย่อมเป็นการผ่อนหลักการลง ละ
ทิ้งซึ่งความซื่อตรงและเข้มงวดไป เลิกพูดอุดมคติและหันมาพูดตัวผลประโยชน์ร่วมกันแทน แต่ที่ว่า
แต่ละผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นก็ย่อมเอียงมากน้อยไปตามแต่ละอุดมคติไม่เท่ากันเสมอ ดังนั้น ที่สุดการตัด
สินก็ไม่อาจประนีประนอมได้อย่างสมบูรณ์ การเมืองจึงเป็นสภาวะที่ชนบทร้องและวิพากษ์ได้มากที่สุด
เต็มไปด้วยการปะทะและถึงขั้นอาวุธในสักอันอย่างยิ่ง เพราะอย่างไรก็ตามไม่มีทางเป็นกลางและเป็น
อุดมคติอย่างแท้จริง อุดมคติแท้จริงของการปฏิบัติต้องไม่ตัดสินและไม่ลงมือทำอะไรเลย นอกจากเฝ้า
ชมและมองเขากระทำ ถ้าทำดั่งนี้ได้ อุดมคติทางการเมืองก็ยังคงอยู่ ด้วยผลของการกระทำอย่าง
แท้จริงไม่เคยเป็นไปตามคาดหวังได้ แยกจากเป็นการกระทำทางวิเศษนาการ*

๓.๕. *สื่อมวลชน เป็นตัวแทนในรูปสื่อกลางที่นำเสนอความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์
ความรู้ และบันเทิงอันน่าสนใจหรือมีความสำคัญในแวดวงสังคมต่างๆ ทั้งนี้สื่อกลางดำเนินการอย่าง
เป็นกลุ่มบุคคลหรือองค์กร จึงได้รับการคาดหวังให้"ต้อง"มีอุดมการณ์ และกระทำการด้วยอุดมคติ ดัง
นั้น สื่อมวลชนจึงเป็นตัวแทนสื่อกลางที่ได้รับการคาดหวังให้"ต้อง"มีจิตสำนึก เมื่อสื่อมวลชนจำเป็นต้อง
ต้องมีจิตสำนึกเชิงสถาปนาเช่นนี้ สื่อมวลชนก็จัดเป็นสภาวะประเภทหนึ่งได้*

*ในทัศนะสายสัมพันธ์ที่ศึกษานี้ ทัศนวิจารณ์และอารมณ์ขันที่ปรากฏจัดอยู่ในเรื่อง
อุดมการณ์แท้จริงและแหล่งข่าวส่วนมาก ทั้งนี้ขอนำเสนอด้านอุดมการณ์ที่จริงก่อน ดังปรากฏใน
คดีหมิ่นประมาท (๒๗) หน้า ๕๖*

" ศาลชังใจมาก ที่จำเลยบอกว่าไม่ทราบจำนวนพิมพ์หนังสือของจำเลย "

นายกัณโถมองศาลด้วยแววตาเศร้าๆ

" ความจริงมันดังเข็มนาฬิกาหนึ่งสี่พิมพ์ประชากร บางวันถ้าหากให้เชื่อกระดาษ เราก็อพิมพ์ขึ้นเป็นจำนวนตั้งสามพันฉบับ ถ้าวันไหนหากไม่ยอมให้เชื่อกระดาษ เราก็ทิ้งกระดาษตามโรงพิมพ์ย่อยๆแห่งละนิดแห่งละหน่อย พิมพ์ออกจำหน่ายเพียงร้อยฉบับ หรือบางที่ห้าฉบับก็เคยมี ทั้งนี้เพื่อให้อ่านที่ร้านที่ลงใจความมั่นใจในความเข้มแข็งของประชากร "

ศาลหัวเราะ

" ถ้าเช่นนั้น จำเลยน่าจะยอมตามคำของโจทก์ เลิกใช้นามปากกาว่า 'ขุนช้าง'"

(หน้า ๕๖)

จากตัวอย่างที่สนธิธานี้จะเห็นได้ว่า อุดมการณ์ของหนังสือพิมพ์ไม่ได้ตั้งอยู่บนอุดมคติ อุดมการณ์จำเป็นต้องตั้งอยู่บนความเป็นจริง ซึ่งความเป็นจริงคือเรื่องปากท้อง ปากท้องจึงเป็นที่ตั้ง และให้กำเนิดอุดมคติเสมอ ดังหนังสือพิมพ์ประชากรในหนังสือตัวอย่าง เป็นอารมณ์ขันเสียดสีหนังสือพิมพ์ ด้วยวิสัยกว้างไกลเลยมากกว่าจริง เพื่อให้เห็นชัดและเป็นการเน้นแสดงอารมณ์ของผู้กล่าว (หรือผู้เล่า ซึ่งคือ ป. อิบทรปาลิต) ในความเป็นจริงหนังสือพิมพ์คงไม่พิมพ์แต่ละวันจำนวนแตกต่างกันมากนักในหนังสือ ยกเว้นคือสามพันฉบับบ้าง ร้อยฉบับบ้าง หรือห้าฉบับบ้าง ทว่าอุดมการณ์ของหนังสือพิมพ์อย่างแท้จริง คือ เรื่องปากท้อง ผ่านการช้อขายแจ้งความสินค้าและห้างร้านค้าด้วยความมั่นใจว่า ได้เป็นที่แพร่หลายและมีโอกาสเป็นที่รู้จัก เพื่อสินค้าและห้างร้านจะได้เป็นที่คุ้นเคยและเกิดคุณค่าขึ้น ด้วยจิตวิธานของคุณว่าอยู่ที่รู้จักมักคุ้นและได้พบเห็นบ่อยๆ ทั้งนี้เป็นที่เผยแพร่ในสื่อที่น่าเชื่อถือ ความมั่นใจและความรู้สึกวางใจว่ามีคุณค่าก็เกิดขึ้น อุดมการณ์ที่เข้าใจของหนังสือพิมพ์ทั่วไปจึงเป็นสถานะฐานันดรที่สลับซับซ้อน แต่อุดมการณ์ทุกวันนี้จะไม่ใคร่สังเกตเห็นกลับเป็นสถานะฐานันดรที่สลับซับซ้อนผู้เต็มไปด้วยเล่ห์กระเท่ห์

นอกจากอุดมการณ์ของหนังสือพิมพ์มีลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"แล้ว ตัวเนื้อหาข่าวก็มีลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"ด้วย ดังปรากฏใน มรณนคร (๕๘) หน้า ๗๕-๗๖

จากวงกการที่ใกล้ชิด กล่าวกันว่า พระนางเจ้าจะสละราชบัลลังก์ให้ราชเชษฐา เพื่อเดินทางติดตามชู้รักไปแต่งงานที่กรุงเทพฯ แต่ทางโฆษกของพระนางออกแถลงว่า ไม่มีมูลความจริงเลย อย่างไรก็ตามจากวงกการที่สันักตกรรมยืนยันว่า สมเด็จพระนาง

ได้รับสั่งให้เนกุสโรหหลวงหาฤกษ์ยามดี ที่จะมอบราชสมบัติให้ราชเชษฐม

วงการที่ไม่มีภาระอื่นยกเว้นคำว่า เจ้าแม่ตะนาวศรีอาจจะชนทองคำออกจาก
ท้องพระคลังไปหมด เพราะที่กรุงเทพฯมีโรงรับจำนำมากมายพอที่จะรับจำนำไว้

ชาวเมืองโจจะจับกันถึง เรื่องพระแม่เจ้าจะสละบัลลังก์ ทุกตรอก ทุกซอก ทุก
มุม ตลอดจนกระทิงในสวนสาธารณะ ต่างพูดกันถึงเรื่องในเชิงแซ่ อีกนอสีหัวหน้ากอง
โชนหาไม่ยอมให้คำสัมภาษณ์ใดๆแก่ผู้สื่อข่าวเห็นเลย

(หน้า ๗๕-๗๖)

ป. อินทรปาลิต ล้อเลียนและเสียดสีวิธีการของหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าว ข่าว
ไม่ใช่เรื่องของความเป็นจริงหรือข้อเท็จจริง แต่ข่าว(เนื้อหาส่วนใหญ่)กลับเป็นข้อสันนิษฐาน การ
คาดเดา หรือความน่าจะเป็น ที่ต่างฝ่ายคิดคะเนซึ่งอาจจะเป็นไปได้ให้คุณค่ามีสีสันและรสชาติ ทั้ง
หมดจึงเป็นสมมุติฐาน เพื่อบันเทิงบันเทิงจนการลุ่มนวลทั้งสิ้น โดยเฉพาะคำกล่าวอ้างถึงแหล่ง
ข่าวก็เป็นคำพยายามแสดงวิวัฒนาการโลกวิสัย ทว่าขณะเดียวกันก็อาจจะเป็นใครก็ได้ที่ไม่จำเป็นต้อง
ต้องรับผิดชอบ (ถึงมีการระบุที่อ้างได้ว่า ตัดทอนและบิดเบือนคำพูดไป ซึ่งปรากฏในสื่อมวลชน
ปัจจุบันบ่อยๆ แต่เราผู้อ่านก็ไม่รู้จะเชื่อฝ่ายไหนดีอยู่(เสมอๆ) ดังคำที่ใช้ว่า วงการที่กลัซิด โชนก
ของพระนาง (ข่าวป้าย่อมไม่มีโชนกเป็นแน่ ดังนั้น บุคคลนี้จึงเป็นการกล่าวเสียดสีอย่างสมบูรณ์แบบ)
วงการที่สันทการณี วงการที่ไม่มีภาระอื่นอื่น ชาวเมืองโจชาน และอีกนอสีหัวหน้ากองโชนหา (ซึ่ง
เป็นการเสียดสีข่าวเราป่าคอนกรีตอีกแล้ว เพราะข่าวป่าเขาย่อมไม่มีกองโชนหา จึงย่อมไม่มีหัวหน้า
ถ้าจะมี ก็เป็นพวกปากหอยปากปูตลอดศกมากกว่า)

สื่อมวลชน เป็นสถาบันที่คาดหวังให้เป็นตัวแทนสื่อกลาง ถ้าทอดข้อเท็จจริงให้รับรู้
สื่อมวลชน"ต้อง"มีจิตสำนึกเชิงอุดมคติ แต่จากทัศนคติที่สะท้อนออกมาในกลายเห็นว่า
อุดมคติ"ต้อง"ตั้งอยู่บนปากท้อง และข้อเท็จจริง(ส่วนใหญ่)"ต้อง"ตั้งอยู่บนลมปาก ไม่ใช่ตัวเหตุ
การณ์ ถ้าไม่ใช่เช่นนี้ สีสันและรสชาติก็ไม่น่าจะดีขนาดบันเทิง ความน่าชมและสนุกสนานจะถึงแก่กันก็ไม่
เกิด ความสนใจและความน่าเชื่อถือก็ไม่ตามมา ปากท้องก็ย่อมอยู่ไม่ได้ บางทีความน่าเชื่อถือของสื่อ
มวลชนไม่ได้อยู่ที่ข้อเท็จจริงก็ได้ แต่อาจจะอยู่ที่คำพยายามเจาะเข้าไปในใจหัวคิดและหัวใจ
ได้อย่างเป็นนิยายที่น่าเชื่อถือ ที่น่าเชื่อถือก็เพราะตรงความคาดหวังกับรหัสทางวัฒนธรรม(ซึ่งมักมา
จากระบบการศึกษาเป็นสำคัญ) สื่อมวลชนจึงเป็นสถาบันปฏิบัติ ที่พยายามตั้งอยู่บนอุดมคติเสมอ

๓.๖. รัฐ เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญเชิงสถาบัน เพราะได้รับการก่อตั้งด้วยอุดมการณ์และอุดมคติ เพื่อให้จัดการบริการ จัดการตรวจสอบ และจัดการตัดสินใจกรณีปัญหาขัดแย้งต่างๆในบ้านเมือง ทั้งนี้ดำเนินการโดยพลเมืองร่วมกันเป็นส่วนปัจเจก (เงินตรา) เป็นภาษีมอบให้เพื่อเป็นการจ้างวานและกองทุนสำหรับประกอบกิจการของส่วนรวมนี้ได้ นอกจากนี้พลเมืองยังพร้อมใจมอบอำนาจและยอมอยู่ใต้กระบวนการอำนาจร่วมกันนี้ ที่มักเรียกกันว่า กฎหมาย หรืออำนาจอธิปไตย

สำหรับทัศนวิจารณ์และอารมณ์ขันต่อรัฐในหนังสือที่ศึกษานี้ เริ่มต้นด้วยความไม่รับผิดชอบชอบในภาระงาน ใช้เวลาราชการทำเรื่องส่วนตัวและหาความสุข ดังปรากฏใน เจ้าพ่องูเห่า (๙๕) หน้า ๑

วันนั้นเงินเดือนออก

วันนั้น ประชาชนชาวพระนครและชนบริกัมีการเคลื่อนไหวกันอย่างคึกคัก ข้าราชการทำการโศคร่วมกันอย่างน่าชม รับเงินเดือนตอนสาย พอเที่ยงวันก็ทิ้งร่มเขา มุ่งยอดดวงใจของเขาไปกินขนมจีบข้าวละเป่า แล้วดูหนังรอบบ่าย หนึ่งเล็กตระเวนพาบุตรวิเศษสามปลื้ม ซื่อฟ้า ชาวของเครื่องใช้ตามประสา เงินเดือนมากน้อย ก็ไม่ชอบผู้หญิงหรือไม่มีผู้รัก ก็ครึกครื้นกับเขื่อนฝูตามร้านเหล้า คมสุราโลมনারี... แล้วหลังจากนั้นก็อาจไปคุยกับหมอตตามสุขศาลาต่างๆ

(หน้า ๑)

ดังนั้น พอมีการตรวจสอบพฤติกรรมข้าราชการแต่ละที่ ชาว"ลับเฉพาะและค่วนจู้"ก็แพร่สะพัด และกิจวัตรนำตำหนิต่างๆก็ถูกส่งมาให้ระงับเป็นการชั่วคราว ดังปรากฏใน ตรวจราชการ (๙๖) หน้า ๑-๒

เนื่องจาก ก.ช.ค.ง. (คณะกรรมการที่ตั้งขึ้นเพื่อควบคุมดูแลข้าราชการอย่างเงียบๆ) จะส่งท่านผู้ยิ่งใหญ่ ซึ่งเป็นกรรมการออกตรวจราชการตามจังหวัดต่างๆ... ดังนั้นจึงขอให้ท่านสั่งให้ข้าราชการทุกแผนก จงปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เรียบร้อย อย่าให้มีการมกโทษไปฝรั่งได้ (คือมาสาย แต่เลิกงานตรงเวลา) ส่วนการคอร์ปชั่นหรือการเรีกร้องค่าน้ำร้อนน้ำชาในระหว่างนี้เน ขอให้ระงับไว้ชั่วคราวก่อน และให้

ท่านคอยสอดส่องดูการเคลื่อนไหวของคนแปลกหน้าที่เดินทางมาในเขตจังหวัดของท่าน ถ้าหากว่าท่านได้พบตัว ก.ช.ค.ง.แล้ว โปรดให้การรับรองอย่างมีเกียรติที่สุด โดยไม่ต้องคำนึงถึงความหมดเปลือง เพราะเงินทองเป็นของหลวงไม่ใช่ของเรา

... ขอให้ท่านและข้าราชการในจังหวัดของท่าน จงพยายามประจบสอพลอให้เต็มที่ ถ้าหากว่า ก.ช.ค.ง. ได้เห็นความผิดพลาดบกพร่องจากหน่วยราชการต่างๆ ในจังหวัดของท่าน ถึงกับมีการลงโทษกันแล้ว จะถือว่าเป็นความผิดของท่านด้วย

(หน้า ๑-๒)

เมื่อเป็นเช่นนี้ กิจวัตรชวนฝันของราชการก็เป็นเรื่องตลกชวนประหลาดใจและเหลือเชื่อ ดังปรากฏใน ตรวจราชการ (๙๖) หน้า ๓๐-๓๑

ในวันนั้นเอง ข้าราชการของจังหวัดนั้นมีการเคลื่อนไหวกันอย่างคึกคัก เข้มแข็ง ทุกคนทำงานกันเต็มเป็นเกลียว ไม่มีใครยอมกินโอเลี้ยงหรืออ่านหนังสือพิมพ์ ข้าราชการหนุ่มที่ชอบนั่งจับข้าราชการสาว กลายเป็นข้าราชการที่ขยันขันแข็งที่สุด ส่วนข้าราชการสาวก็ไม่ยอมทักปากเวียนคว่ำ ราษฎรที่มาติดต่อธุรกิจกับราชการทุกหน่วย ได้รับความต้อนรับอย่างเอาใจอาทร มีการทักทายด้วยป้าจ๋า น้าจ๋า โปรรอ ก่อนนะครับ ประเดี๋ยวรับคุณลุง เรื่องของคุณป้าเสร็จแล้วครับ พวกศาส์อาสัสติดตามชายมีปลอกใจไปตามกัน แต่ก่อนร้อนระไรมาติดต่อด้วยถูกควาคตะเปิด แต่วันนี้หญิงอาร์อีอารบไปตามกัน คำนำรื้อหน้าชาฮัดเยียดให้อ่างไรก็ไม่มีใครยอมรับ ทั้งนี้ก็เพราะข้าราชการทุกคนต่างร้อนตัวแล้วจะมีความผิด เพราะไม่มีใครทราบบว่า ก.ช.ค.ง. ท่านจะลอบมาที่สำนักงานของคุณในเวลาใด

(หน้า ๓๐-๓๑)

ที่กล่าวมานั้น เป็นทศนะที่ ป.อินทรมานิต สะท้อนภาพของรัฐหรือข้าราชการที่ได้เห็นมา ทั้งนี้อาจจะกล่าวได้ว่า ไม่ใช่ในฐานะของนักประพันธ์เท่านั้น แต่เป็นฐานะของประชาชนพลเมืองเต็มตัวที่เดี๋ยว ที่าร้าย ป.อินทรมานิต ยังเสนอภาพของรัฐหรือข้าราชการในฐานะปุกขชนหรือมนุษย์สามัญ ไม่ใช่อภิมนุษย์ กาวทองกินจึงเป็นวัวจักรที่เข้าใจได้ชัดเจน ซึ่งยังนำมากล่าวเป็นเรื่องสนุกตลกอย่างมีอารมณ์ขันได้ด้วย เพราะ "เลี้ยงช้างกินขี้หมากี่โง่เท่านั้น" ดังปรากฏใน เที่ยวทางไกล (๕๗) หน้า ๕๑ และ ๕๓-๕๖

" ผมถามจริงๆ เกอะครับคุณอา ทำไมคุณอาจึงมีที่ดินมากมายยังงี้ละครับ ผมคิดว่าเมื่อคุณอารับราชการอยู่ คุณอาคงโงกโงนหลงเป็นแน่ ให้ตายซีเอ๊าะ จะบวชกรรมยังงี้ก็ตามเกอะ ผมเข้าใจยังงี้ละ "

(หน้า ๕๑)

คุณหญิงงมมือปิดปากหัวเราะคลิกคลิก หันมาพูดกับกิมหงวน

" แต่สำหรับอา อาไม่ปฏิเสธเลยพ่อหงวน เมื่อเจ้าคุณเป็นอธิบดีผู้พิพากษา อาภินสายนจนร่ำรวย เพื่อเจ้าคุณออกจากราชการ เราก็งยังมีเงินหลายแสนบาทสบาย-เลี้ยงข้างไปกินฉีกินมากินโง่เท่านี้ จริงไหมพ่อหงวน ? "

พลจู้ยปาก พูดขึ้นทันที

" โธ่-คุณแม่พูดอะไรก็ไม่รู้ "

กิมหงวนหัวเราะก๊าก

" นั่นนะซี เคยข้าไม่รู้ก็จะนึกว่าไม่จริง "

เสียงหัวเราะดังลั่นเรลสะตุตแก๊ง

นิกชื่อว่า " พ่ออ้าวซีวะโงกโงนเลข เมื่อท่านเป็นเสนาบดี แจกมาหาไม่เว้นวัน เอาหมูเห็ดเปิดได้มาให้ มีกระดาดแดงรองถาด แต่ได้กระดาดขีบละร้อยขีบละพิมทั้งนี้ คุณพ่อก็เลขหวาน ให้มันรับเหมาสร้างตึกอะไรต่ออะไรต่างๆ อ้วยังเป็นเด็กแต่จำได้ วันหนึ่งเจ้าเจ็กรับเหมามาก็บ้าน เอาเงินให้อ้วตั้งสี่ร้อยบาท นาฬิกาข้อมือทองอีกหนึ่งเรือนใส่ไปโรงเรียน โงกโงนหลายเลย แต่ใส่ได้สองสามวันเท่านั้น กันเอาเงินค่าทอมไปเล่นลูกเต๋าเสียหมด กลัวถูกเขี่ยเลขถอดนาฬิกาจำหน่าย "

ดีเรกกับพลและเจ้าคุณปัจจนิกขหัวเราะครืน คุณหญิงหันมาขมมือชี้หน้าหลานชายของท่าน

" อ้ายเด็กบ้า ! ปีนน้ำเป็นตัว เอาเรื่องไม่จริงมาพูด ประเค้ชวแม่ท่มั่วยกระดักน้ำขังกบ เลแยก "

นิกยิ้มเล็กน้อย

" โธ่-ให้ผมรากเลือดตาโหงตาศห่าซีเอ๊าะ จริงครับ ไม่ใช่ป็นน้ำเป็นตัว ยังงั้นคุณพ่อจะมีเงินมากมายก่ายกองยังงั้นเชียวหรือครับ ? "

ดีเรกตบมือหัวเราะงอหาย

" จริง-จริงโว้ย กันเชื่อ คุณพ่อมันก็เหมือนกัน โงกโงนหลาย เมื่อครั้งยังรับ

ราชการอยู่ ท่านเคยเป็นใหญ่เป็นโตในกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม โกงเงินคา
หินสร้างทางไปละหลายหมื่น ขี้อรตบคณเ รดยนต์บรทุก เครื่องมือสร้างทางต่างๆก็
ได้เปอร์เซ็นต์จากฝรั่ง รถบคณเคณหนึ่งฝรั่งให้ห้าร้อยบาท สังกะราวหนึ่งตั้งห้าสิบตัน
เท่ากับถุกล้อตเตอร์รางวัลที่สอง มีเงินใช้จนตาชั่งไม่หมด เบรบ่าบาญ์ได้เดือนหนึ่ง
ตั้งหกหรือชบาท "

เจ้าคุณปัจจนิกงทำหน้ากะเรียกระราคชอบกล

" อ้ายดิเรกกับอ้ายกรนเศบไม่ได้ เอาพ่อมานินทา "

ดิเรกว่า " ไม่ใช่ในเทาครับ มันเป็นความจริง เพื่อเออะครับ ช้าราชการมี
เงินตั้งแสน ถ้าไม่ได้รับมรดกจากบรรพบุรุษจะเอามาจากไหน ผมอยากให้ทาง
ราชการมองๆดูบ้าง ช้าราชการบางคนมีเงินเดือนสามสี่ร้อย แต่มีเงินในแบงก์ตั้ง
หลายแสน มีตึกใหญ่ๆ ชีรถเก่งหลายคัน เอามาจากไหนกัน บรรพบุรุษก็ยากจน "

เจ้าคุณหัวเราะหึๆ

" แก้อัจฉาเขาริ ? "

ดิเรกว่า " ไม่อัจฉาหรือครับ แต่มีนอกพูดไม่ได้ "

เจ้าคุณว่า " อามจริงเออะดิเรก ึ่งต่างว่าแกเป็นใหญ่ ป็นโตทางราชการ
แกมีโอกาสหัวเอือกับผู้รับเหมาหรือมีช่องทางได้เงินคล่องๆ แกจะเอาไหนวะ "

ตอกเตอร์สั้นศรีชะซ่าๆ และกัพูดเสียงอ้อฮ

" เอาช้ครับ ปู้ชั หมูไม่กัจะไปกินอะไร "

(หน้า ๕๓-๕๖)

ที่น่าสนใจคือ ตอนท้ายที่เป็นทำนองว่า "ถ้าได้เป็นใหญ่เป็นโตบ้าง จะโกงกินหรือไม่"
คำตอบคือ สายหน้าและเสียงอ้อฮๆ "เอาสิ ไม่กินแล้ว จะไปกินอะไร" เสมือนแสดงว่า ถ้าเราเป็น
คนอื่น ไม่ใช่รัฐหรือข้าราชการ ริงกินเป็นเรื่องไม่ดีและต้องห้าม แต่ถ้าเราต้องเป็นรัฐหรือข้า
ราชการเอง เราก็กินไม่เข้ามละคายไม่ออก แล้วก็เป็นต้องหลิวตามในเมืองตาหิ้วเช่นนี้ ตั้ง
นี้จึงอาจจะกล่าวได้ว่า อุดมคติเอาไว้ใช้กับคนอื่น ช้อยกเว้นเอาไว้ใช้กับตัวเอง ดังนี้เป็นบัญญัติข้อ
แรกของปุถุชนเสมอ

พอเป็นเช่นนั้น วงจรอุบาทว์ทางสังคมก็เริ่มตั้งขึ้นจากการโกงกินนี้เอง รัฐเป็น
จำเลยต้องหาในคดีซ้ำเราสังคมได้อ่างเต็มปาก ถ้าหากเรามองด้วยแว่นทัศนะเช่นนี้ ดังปรากฏใน

ตรวจราชการ (๙๖) หน้า ๕๒-๕๓

" ออไรต์ ออไรต์ ดีมาก พวกผมนี่ไม่ได้มาคอยจับผิดคุณหลวงหรอก ขอเตือน แต่เพียงอย่าคอร์ปชั่นกันให้เกินไบนึก เมื่อร่ำรวยแล้วก็ควรจะฉลาดเสีย การคอร์ปชั่นของข้าราชการเป็นผลสะท้อนให้การครองชีพสูงขึ้นตามลำดับ เพราะพ่อค้าที่ให้สินบนข้าราชการจะต้องไปรีดเอากับประชาชนที่ซื้อของเขา อีกประการหนึ่งไม่มีใครจะขอเตือนก็คือ คุณหลวงต้องอบรมข้าราชการทุกแผนกอย่าได้กดขี่ข่มเหงราษฎรเป็นอันขาด จงจำไว้ว่า ข้าราชการได้เงินเดือนละสองชั่งจากเงินภาษีอากรที่ได้จากประชาชน การกดขี่ข่มเหงประชาชน หรือระบบการข่ม การรังแก จะเป็นชนวนให้ประชาชนกระด้างกระเดื่องต่อรัฐบาล ในที่สุดก็เป็นเหตุให้ลัทธิคอมมิวนิสต์แทรกซึมเข้ามาได้ง่าย ฉะนั้นเราที่ได้รับความเดือดร้อนใจก็ต้องมีความเคียดแค้น ความอาฆาตพยายาท และเมื่อความกดดันขึ้นมากเพียงใด ความด้นก็เกิดขึ้นมากเพียงนั้น คุณหลวงคงเคยเรียนวิทยาศาสตร์มาบ้างแล้ว ส้อมจะทราบได้ดี "

(หน้า ๕๒-๕๓)

เมื่อเป็นเช่นนี้ *ความเจริญก้าวหน้าของรัฐก็ไม่ใช่ของพลเมือง แต่เป็นของพวก*
ประโยชน์อภิสิทธิ์ชน ดังปรากฏใน ตรวจราชการ (๙๖) หน้า ๖๑

ปลัดจังหวัดพุดเสริมชั้น

" ถ้าเช่นนั้น คดีนี้กระผมจะจัดการหาไปกำนัลพระเดชพระคุณคนละคนนะครีบ ถ้ายังไถ่กระผมจะได้มีหวังย้ายไปเป็นข้าหลวงจังหวัดอื่นบ้าง "

นิกรพุดเสริมชั้น

" ได้แน่นอน ผมจะส่งย้ายท่านปลัดไปเป็นข้าหลวงจังหวัดโกลเลบุรีในวันนี้ ที่นั่นเป็นเมืองชายแดน มีด่านหลายด่าน ปีเดียวเท่านั้น ท่านปลัดเห็นหน้าเห็นหลังเลย คำนับบ้าง เช่นอนุญาตเอาข้าวออกนอกประเทศบ้าง ใช้สิทธิพลกอบโกยเงินใส่กระเป๋บ้าง ผมรับรองว่าวันหนึ่งๆท่านปลัดจะต้องมีรายได้ไม่ต่ำกว่า ๕๐,๐๐๐ บาท "

(หน้า ๖๑)

ที่เป็นเช่นนั้นได้ ก็เพราะอำนาจไม่ใช่ผลของการกระทำ แต่อำนาจเป็นเรื่องของ

การปั่นทำพลาทอลง กล่าวคือแบ่งบังคับกันจนแยกจริงแท้ไม่ได้ ด้วยระแวงสงสัยและไม่มั่นใจ ใครก็ไม่วางใจใคร ดังนั้น จึงแท้จริงได้แต่เชื่อไว้ก่อน ก็จะได้ไม่มาถึงตัว ดังปรากฏใน ตรวจราชการ (๙๖) หน้า ๒๑-๒๒ อย่างมีมุมมองอารมณ์ขันสำหรับผู้อ่าน (บุคคลที่ ๓) และ ๒๖ อย่างเป็นจริงเป็นจังอธิบาย

นายการุณวงศ์หัวเราะอย่างขบขัน

" ฉันทู้จักท่านผู้นี้ดี เราต่างมีหน้าที่ราชการสำคัญด้วยกัน แต่ท่านผู้นี้ไม่รู้จักฉัน นี่แน่ะ พี่ชาย ไม่ต้องตกใจนะ ถ้าฉันจะบอกเธอว่า ฉัน ผ.บ.ก.ช.ค.ง. "

ส.ต.ท.ต๋วย ทำหน้าป็นฮากที่สุด

" ประทานโทษ ทางราชการเคยวนเวียนใช้อักษรย่อกันเสียจนผมปวดหัวจดจำไม่ไหว อักษรย่อที่ท่านพูดนั้นมีค่าเต็มว่าอะไรครับ "

นายจอมทะเล้นยิ้มอย่างภาคภูมิใจหันมาพยักหน้ากับเพื่อนเกลอของเขา

" ฉันจะบอกให้ ก.ช.ค.ง. คือ คณะกรรมการที่ตั้งขึ้นเพื่อควบคุมดูแลข้าราชการอย่างเงี้ยๆ ส่วนฉันเป็น ผ.บ.ก.ช.ค.ง. คือ เป็นหัวหน้าเพื่อควบคุมคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นเพื่อควบคุมดูแลข้าราชการอย่างเงี้ยๆอีกทีหนึ่ง "

(หน้า ๒๑-๒๒)

" แก่ทำยังงั๊วะ อ้ายกร ตำรวจถึงไม่กล้าจับแก "

นายจอมทะเล้นหัวเราะอย่างเปิดเผย

" มันจะฮากอะไรวะ สมัยนี้แกกรู้อยู่แล้วว่าเป็นสมัยเบ่ง ที่เรื่อกว่าท่านผู้อยิ่งใหญ่ตะมืออยู่มากจนไม่รู้ว่าเป็นใคร เป็นใคร กันเพียงแต่หลอกอีตาตำรวจคนนั้นว่า กันเป็นใหญ่เป็นโต โปลิศแก่มันไม่กล้าจับกัน อ้ายเรื่องเบ่งละก็ ยกไว้ให้กันเถอะวะ ไม่ฮากเฮ็นอะไรหรือ "

(หน้า ๒๖)

ซ้ำร้ายถ้าเกิดมีใครชื่อตรงจริงๆ ใครนั้นก็ไม่มีแรงจูงใจและกำลังใจพอเพียงจากระบบราชการได้ เพราะระบบราชการนั้นคงค้ำและไม่ใคร่ขยายเติบโต กล่าวคือมีเพดานขีดจำกัดตลอดเวลาด ฝึกสภาพจึงไม่ใคร่ถูกกระตุ้นถึงจุดให้เกิดสูงสุด ดังทัศนยะอารมณ์ขันเสียดสีที่ปรากฏใน ศึกทลายโลก (๑๓๑) หน้า ๑๔-๑๕

เจ้าคุณปัจฉิมภพชวมวดค้าย่น

" มหาจอมพลเอก "

" ครับ ท่านคงแปลกใจไม่น้อย ผมยินดีที่จะเรียนให้ทราบว่ายศทหารของเราเป็นอย่างไร เมื่อเป็นพลจัตวา ก็เลื่อนเป็นพลตรี พลโท พลเอกตามลำดับ แล้วก็เลื่อนเป็นจอมพล เมื่อร้อยปีก่อน เรามียศทหารเพียงจอมพลเท่านั้น ท่านที่เป็นนายพลไม่มีโอกาสเลื่อนยศต่อไปอีก ก็หมดกำลังใจไม่อยากจะทำงาน สภาต่ำและสภาสูงของเราจึงเสนอกฎหมายเพิ่มยศทหารขึ้นอีก จากจอมพล เป็นมหาจัตวาจอมพล และก็มีมหาจอมพลตรี มหาจอมพลโท มหาจอมพลเอก "

" สิ้นสุดเพียงแค่นี้ " คร.ดิเรกพูดอย่างสนใจ

" ยังครับคุณหมอบ ยศทหารสูงสุดคือเอกอัครมหาจอมพล ซึ่งหมายความว่า เป็นยอดของจอมพลนั่นเอง "

เจ้าแห้วถอนหายใจเอือกใหญ่ เขายืนเปรี๊ยปากมานานแล้ว อัตรานกไม่ได้ก็กล่าวกับเจ้านายของเขา

" เขาก็ดีเหมือนกันครับ ยศทหารเมืองไทยเราน่าจะใช้กันอย่างนี้บ้าง รับประทานบรรดาท่านที่เป็นจอมพลทุกท่านก็อ้วนแฉับตั้งกรมกรรมาธิการเห็นดีเห็นชอบมาก "

(หน้า ๑๔-๑๕)

กรมเช่นนี้ ป็นมือเสนอที่ติดต่อประสิทธิภาพของรัฐ แต่ปฏิบัติไม่ได้ เพราะเรื่องงบประมาณจำกัด รัฐไม่ใช้การลงทุน รัฐเป็นการบริการ ผลกำไรเป็นที่ต้องการ แต่รัฐได้แค่ผลประโยชน์ รัฐจึงกระแกร็นและเหี่ยวเฉาลงแทบตลอดเวลาในสายตาของอุดมคติแบบมนุษยนิยม ที่ความเติบโตและก้าวหน้ายกระดับคุณภาพเป็นหัวใจของทัศนะเช่นนี้

ที่เลวร้ายที่สุด คือ ที่มาของอำนาจรัฐกลับไม่เป็นที่เข้าใจและรู้จักถ่องแท้ ทว่าเป็นแค่เพียงเครื่องมือนำเอียงชกั่วให้คนอำนาจเท่านั้น ดังปรากฏใน เจ้าชู้เอก (๒๐) หน้า ๕๘

อาเลี่ยหัวเราะก๊าก

" อ้อ-โกหกปูลิตติดคุก มาตราไหนกันพี่ชาย ? "

ตำรวจมองดูอาเลี่ยด้วยความไม่พอใจ เขาคิดว่ากิมหงวนลองภูมิเขา

" ซะ-ซ้า คุณ-คุณอย่ามาลองภูมิหน่อเลขหน้า ผมรับราชการเป็นพลตำรวจ มาตั้งยี่สิบปีแล้ว ผมไม่รู้ผมจะพูดได้หรือ นี่แน่ผมจะบอกให้ตามประมวลกฎหมาย ลักษณะอาญามาตราเก้าร้อยหกสิบ ข้อสามบรรทัดที่สิบห้า คุณไปเปิดดูเถอะ ถ้าหาก ไม่พบหาไปจนหมดเล่ม ก็อาจจะพบ ข้อความมาตรานี้ปรากฏว่า มันผู้ใดบังอาจมดเท็จ กับเจ้าพนักงานผู้ทำงานตามหน้าที่ท่านว่า มันผู้ใดมีความผิด ให้ปรับเป็นเงินห้าไม่เกิน สามพันบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ หรือรอการลงอาญามันไว้ตาม แต่กรณี "

ก็มทวนกับนิกรหัวเราะก๊าก ทอดตัวนั่งลงเอามือกุมท้อง ผ่องผิวและแพรว-พรรณก็อดหัวเราะไม่ได้ ส่วนพลเพียงแต่อมยิ้ม

(หน้า ๕๔)

ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่รัฐ จำเป็นต้องแม่นตัวบทกฎหมาย อันเป็นที่มาของอำนาจยอมรับ ร่วมกัน แต่ในขณะนี้ได้รับการกล่าวอย่างเสียชื่อเสียงและล้อเลียน เพราะ*ความแม่นยำ ที่นั้นจะเข้าใจ อย่างอุปลักษณ์* ซ้ำยังไม่มีการบันทึกย้อนตรวจสอบได้ ดังนั้น อย่างอย่างไรก็จริงอย่างนั้นได้เสมอ บ. อินทรปาดิต จึงจับมาล้อเลียนแวกข้างมีอารมณ์ด้วยข้อความคำพูดที่ว่า " คุณไปเปิดดูเถอะ ถ้า หากไม่พบ หาไปจนหมดเล่มก็อาจจะพบ "

รัฐ มีอำนาจกฎหมายศักดิ์สิทธิ์เพราะไปเพิกู้หรือ แล้วเราเชื่อฟังเพราะอะไร ถ้า สัญชาตญาณจริยศาสตร์ เป็นกฎหมายและความเป็นมนุษย์ รัฐก็น่าจะมีอำนาจเพราะพยายามเขียน สัญชาตญาณนี้เป็นลายลักษณ์ แต่ลายลักษณ์ย่อมไม่มีความจำเป็นเท่ากับสำนึก ลายลักษณ์จำเป็นสำหรับ ปีบังคับคนโกงเท่านั้น แต่เจ้าหน้าที่ปีบังคับคนโกงด้วยวิถีอุปลักษณ์ใช่หรือไม่ โกงบังคับโกง คือ ยุติธรรมแน่หรือ คั้งนี้คือความรู้ลึกของพลเมือง ที่มีต่อปากคำกล่าวอ้างของเจ้าหน้าที่รัฐ ด้วยความ ไม่รู้และสงสัย แต่ไม่มีความสามารถและเวลาตรวจสอบได้ ความวางใจและเชื่อใจควรเป็น สี่แปชาตญาณจริยศาสตร์ หรือความระแวงตรวจสอบและลงสับควรเป็นกันแน่ เมื่อเป็นเช่นนี้ *ที่สุดทัศนะ ค่อรัฐในฐานะอุดมคติและอุดมการณ์ก็มีลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"* เพราะเราไม่รู้และระแวงสงสัย แต่ถ้าเราไม่รู้และไม่ระแวงสงสัย เราอาจจะกำลังทำผิดด้วยการโกงตัวเอง เรามีสิทธิตรวจสอบ แต่เราไม่ใช้ เราจึงควรได้รับโทษ ด้วยเหตุเช่นนี้ อุดมการณ์เช่นรัฐจึงมีลักษณะ"กลับหัวกลับ หาง"เสมอ

ทิวังเป็นอุปมาภพ (metaphor) ต่อสังคมในลักษณะ เทศการณ ซึ่งปรากฏอยู่ในรูป ทัศนวิจารณ์โดยตรง ตัวอย่างแรกที่ขอกกล่าวถึงปรากฏใน สามเกลอไปอเมริกา (๑๒) หน้า ๖๐-๖๑

ตลอดทาง ลุงเซียงนั่งตัวแข็งทื่อ เมื่อรถแล่นมาจวนจะสุดสะพาน ลุงเซียงก็ร้อง ออกมาคังๆ

" แม่ไว้วัยใหญ่โตมโหฬารเหลือเกิน ฝรั่งเศสปัญญามันเหลือเกินอี สะพานเพทุงที่ บางกอกไม่ได้กระฝึกเลย นั่งรถมาจนเมื่อยตูดว่าจะพัน จู๊ๆๆเกิดมาจากท้องน่อ ท้องแม่แข็งเคยเห็น บุญตาจริงไว้วัย พวกฝรั่งนี่มันคงไม่รู้จักกินเหล้กกินตะปูอี แข็งแรงมาก เมืองเราโรงละครนิตเคียว กินกันใหญ่จนตึกทรุด ฮี-ฮี มิน่าละ ฝรั่งมันถึง เจรฎุแกไว้วัย ะมันเมืองสวรรค์ใช้ไหมไว้วัย อ้ายหมาโค่นั้น เมืองอะไรโรงนะ ซัลฟา ซิสโก เอ้อเอ้อ-ดีกสูงกว่าภูเขาทอง เปียดเสียดเฮียคยัคกันไปหมด "

(หน้า ๖๐-๖๑)

เทศการณนี้เป็นเรื่องของสิ่งก่อสร้างในอเมริกา ที่ดูแข็งแรงและใหญ่โตมโหฬารเหลือเชื่อ ชาวให้ข่าวปากน้ำโพเมืองไทยคิดไปว่า บางกอกเมืองไทยเทียบไม่ได้เลย คงจะเป็นเพราะฝรั่ง ไม่รู้จักโรงกิน สะพานและตึกจึงเจรฎุฉีก ผิดกับเมืองไทยที่ทรุดเอวๆ เพราะโรงกินควาวิสดก่อสร้างกันอย่างหนัก ที่ร้ายไปกว่านั้นคือ ผู้โรงกินนั้นเป็นระดับผู้นำประเทศก็ยังมีอยู่ ดังประธานาธิบดีและแม่ทัพใหญ่ของชาวโลกพระอังคาร ที่เป็นใหญ่เป็นโต เพราะเป็นเพื่อนร่วมกันและวิผลประโยชน์ร่วมกัน ปรากฏใน ศีกตนาชโลภ (๑๓๑) หน้า ๗๙ (ที่ตัวอย่างนี้เป็นอุปมาภพ เพราะกล่าวถึง "การโรง" โดยไม่เอ่ยคำดังกล่าวออกมา)

" อิวไม่ยอมให้ลื้อลาออกทรอกตะวัน ประชาชนยังต้องการลื้ออยู่ "

" ก็ไหนลื้อชู้ว่าจะปฏิวัติชิงงัองละ เอาชีเพือนลื้อจะทำรัฐประหารเมื่อไรก็ได้ เพราะทหารทุกหน่วยทุกเหล่าอยู่ในบังคับบัญชาของลื้อ อิวไม่วิตกทรอก ถ้าออกจากตำแหน่งประธานาธิบดีเมื่อไหร่ อิวจะอพยพครอบครัวไปอยู่โลกราทู ไปทำมาหากินที่นั่น อิวเป้อความที่อำนาจวาสนาของอิวเต็มทอยู่แล้ว อหากจะเป็นมณูษย์เคินคินกินข้าวแกงบ้าง "

แม่ทัพใหญ่หัวเราะ

" คิคไม่เข้าเรื่องนำอ้ายเปรต "

" มิ่งนะซี " ท่านประธานาธิบดีผู้ยิ่งใหญ่

แม้ทั้งใหญ่ตัวเราเราก็ ไม่มีมีตรภาพของสหายคู่ใด ที่จะหนักแน่นมั่นคงเหมือน
สหายคู่นี้ ทั้งสองข้างมีผลประโยชน์ร่วมกันมานานแล้ว โดยถือคิดว่า...ตัวหนึ่งครึ่ง
ตัว ผ่องตัวตัวหนึ่ง

(หน้า ๗๘)

ตั้งนี้ย่อมแสดงว่า การโงกโงนนั้นจำเป็นต้องดำเนินในระดับเป็นระบบโครงสร้าง
กล่าวคือระบบทุจริตจะดำรงอยู่ได้ ก็ต่อเมื่อควบคุมทุกตัวหมากบนกระดานได้ครบ ถ้าขาดพร่องตัว
หมากใดไป ตั้งเช่นประธานาธิบดีตะวันตก ระบบทุจริตก็ล้มและต้องจัดวางถ่วงดุลผลประโยชน์กันใหม่
ซึ่งมีความเสี่ยงสูงที่จะเสียพื้นที่อำนาจและผลประโยชน์ได้ ตั้งนี้ย่อมหมายความว่า เหตุการณ์โงกโงน
ไม่สามารถดำรงอยู่ได้ นอกจากเป็นเหตุการณ์ระดับระบบโครงสร้าง แต่ที่เป็นเรื่องของระบบ
โครงสร้างได้นั้น น่าจะเห็นได้ดีว่าทำไมจากตัวอย่างใน โจรในแบกแดด (๘๐) หน้า ๕๐-๕๑

พรหมวิเศษชาติที่เกลอลอยข้ามยอดสน และวนเป็นวงกลมรอบอาณาเขตบ้าน
"พิชชากรณ" ก็มทรวงขอใจพรหมผู้เฒ่ามาก แล้วความโลกก็เกิดขึ้นแก่เขาก็ทันที อาเสี่ย
หวังจะได้พรหมไว้เป็นกรรมสิทธิ์

" เอ๊ย-พวกเราไว้อ โงกพรหมเจ้าอาบเสี่ยเถอะวะ ส่วนธนูวิเศษของมัน ก็
พยายามหลอกหลวงเอาให้ได้ เราจะได้ชื่นชมเท่อกันอย่างสบาย "

ดิเรกพูดขึ้นบ้าง

" ถ้าเราโงกพรหมกับธนูของอาบไว้อ อาบก็จะได้ไม่ได้กลับกรุงแบกแดดเท่านั้น "

อาเสี่ยขอมือ

" ว่างมันปะไร มันกลับไม่ได้ มันก็คงจะชახกัมันๆ หรือม้ายก็รับจ้างเฝ้า
ยาม ชายโรตีสายไหม หรือมิฉะนั้นก็ไปสมัครเป็นลูกจ้างชายผ้าที่ฟ้าหุรีด เอาละวะ
หัวเต็ดคืนชาติ ก็ต้องโงกเอาให้ได้ "

(หน้า ๕๑)

อาเสี่ย (กิมหงวน) เป็นเศรษฐีมั่งมีทรัพย์ เขาได้เห็นพรหมวิเศษและธนูวิเศษของอาบ
จึงอยากได้ และคิดว่าจะได้เป็นเจ้าของด้วยวิธีโงกหลอกหลวงเอา ชำร่ายความคิดนี้เป็นความคิด
แรกและความคิดเดียวที่นึกขึ้นเสี่ยด้วย ดังนั้น น่าจะกล่าวได้ว่า โงกเป็นอุดมคติสมัยใหม่ของไทย

หรือเป็นทศตวรรษของไทยมีคดียุติปัจจุบัน แต่ก็คงจะเป็นจำเพาะคนกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็น ความจำเป็นที่เติบโตลุกลามก็เป็นได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ โรจกก็เป็นเรื่องธรรมชาติวิสัยไปได้ในระดับหนึ่ง อันน่าจะ เป็นคดีที่ส่งผลให้การโรจกเป็น เรื่องระดับระบบโครงสร้างได้สำเร็จ

ผู้เขียนถึงเรื่อง เกมขี้บ่าง เทศการณ ใน ๓ ตัวอย่างต่อไปนี้ เป็นอุปลักษณเสียคดี เพราะแสดงความบ้ำไร้สาระให้เป็นที่ประจักษ์ในด้านเศรษฐศาสตร์ จิตใจ และสัญลักษณ์(ภาพลักษณ์) ตามลำดับ ทั้งนี้ขอนำเสนอด้าน เศรษฐศาสตร์ ก่อน ดังปรากฏใน สามเกลอปราบเม็ช (๑๘) หน้า ๑๑๘-๑๑๙

...เคยวนี่ในเวลานี้เรากำลังนิยมเลี้ยงไก่ฝรั่ง หรือแจ็กเรียกอั้งมือเกย เสมียนเงินเดือน ๒๐ บาท กระทั่งรัฐมนตรีพ่อค้าพาณิชย์ หรือพวกก๊วยทั้งหลายต่างก็ เสาะแสวงหาไก่ต่างๆมาเลี้ยง เพื่อเป็นงานอดิเรกเชิดหน้าชูตา

ความจริงอ้ายไก่ฝรั่งคนไหน อยู่เมืองนอกราคาตัวละไม่กี่สตางค์หรือก แต่เอ้ามันบ๊ววังทะเลมาเมืองไทย ราคาของมันก็แพงขึ้นอีกตั้งสิบเท่า บรรดาไก่ อู ไก่แจ้ ไก่ตะเภ่า ไม่มีใครเอาใจใส่เลย มีน้อยก็จะน้อยอกน้อยใจมาก ที่มันเป็นไก่ ไทย แต่คนไทยไม่เห็นฮ้อแล

(หน้า ๑๑๘-๑๑๙)

เทศการณ เปรื่อง เศรษฐศาสตร์ ว่าด้วยมูลค่าของไก่ ปรกติมูลค่าน่าจะเป็นไปตามปัจจัย ความจำเป็น ถ้าจำเป็นสูง ก็มีมูลค่าสูง ถ้าจำเป็นต่ำ ก็มีมูลค่าต่ำ แต่ไก่ฝรั่งนี้ไม่ใช่ปัจจัยจำเป็น ทั้ง ฝรั่งเองก็มีมูลค่าหมื่นเวี้นไม่เท่าไร นอกจากนั้นไก่ไทยเองก็มี ดังนั้น ไก่ฝรั่งไม่น่ามีบทบาทใน สังคมไทยได้ แต่ไก่ฝรั่งก็ได้ข้ามเข้าข้ามทะเลมาไทย ซ้ำยังเพิ่มมูลค่าขึ้นอีกสิบเท่า เพราะไก่ฝรั่ง เป็นปัจจัยจำเป็นที่ ๕ อันว่าด้วยหน้าตาบารมี เพื่อปรุงแต่งอย่างเกินจำเป็นในไทยเสียแล้ว เทศ การณ แสดงว่า เศรษฐศาสตร์ (ในลักษณะค่านิยม) เป็นปัจจัยเกินจำเป็นที่ (ต้อง) เสาะแสวงหา ถ้ามีปัจจัยจำเป็นเพียงพอแล้ว เพียงเท่านั้นก็เห็นได้จากวิถีก้าวของ บ. อินทรปาลิต ถึงความไม่ชอบ ใจและอยากเปลี่ยนแปลงอันแฝงอยู่ลึกๆ ด้วยวิถีก้าวแสดงให้เห็นถึงความบ้ำไร้สาระของมูลค่า เศรษฐศาสตร์ (ค่านิยม) ไก่เช่นนี้

สำหรับเรื่อง เกมขี้บ่าง ด้วย เทศการณ ในสังคม อันเป็นอุปลักษณเสียคดี ทั้งนี้เป็นด้านจิตใจ

ของคนสมัยใหม่ที่ขัดแย้งระหว่างสิ่งศักดิ์สิทธิ์และวิทยาศาสตร์ ดังปรากฏใน เกาะฉลาม (๗๘) หน้า ๑๖ และ ๒๐

... คำพูดของกิมหงวนที่กล่าวเป็นเชิงอุกฤษ์หมิ่นเจ้าพ่อสะคือทะเล ทำให้ นายท้ายเรือ 'กิเลน' ตกอกตกใจมาก เขานึกในใจว่า เจ้าพ่อคงจะสำแดงเดชให้อา เลือเห็นประจักษ์กับตาในเร็ววัน

(หน้า ๑๖)

"... เจ้าพ่อเริ่มสำแดงเดชแล้ว เรือของเรากำลังจะพจญกับมรสุมขนาดหนัก ขึ้นไปดื้อๆ ครบ ท้องฟ้ามืดครึ้มทั้ง ๔ ทิศและทะเลกำลังจะเป็นบ้า ผม-ผมได้เห็นพระ พักตร์เจ้าพ่อปรากฏกับตาเมื่อกี้เอง คุณ-คุณโปรดจุดธูปบนบานท่านเสียเถอะครับ "

กิมหงวนเป็นคนสัจจะวิทยาศาสตร์ แต่เมื่อได้ฟังคำบอกเล่าของนายท้าย และ ได้เห็นภริยาอันตนเห็นหวาดกลัว อาเลื้อยก็ชักใจคอไม่ไว้ใจดี คำทำนายย่อมหมายถึง การอัปปางของเรือ 'กิเลน' ถ้า 'กิเลน' ถูกพายุพัด เกยตื้นในวิหคหรือดำจมนลงในน้ำ แล่นอนที่เดี๋ยวนี้ชีวิตของผู้ที่อยู่ใน เรือนี้จะต้องสูญสิ้นอยู่ในอ่าวไทย

คิดแล้วความกลัวตายก็บังเกิดขึ้น กิมหงวนเริ่มรู้สึกว่าหัวใจเริ่มแรง แต่- ความที่มีฐานะของเขาทำให้อาเลื้อยยังคับใจตัวเองให้เข้มแข็ง

(หน้า ๒๐)

กิมหงวนเป็นคนสมัยใหม่ เรียบจบมัธยมศึกษาจากโรงเรียนอัสสัมชัญ เขาจึงเป็นคนที่ ศรัทธาวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะเรื่องของความเชื่อ ซึ่งจะเกิดมีต่อเฉพาะสิ่งพิศวงนี้เป็นรูปธรรมด้วย วิทยาศาสตร์ทำซ้ำได้ วิถีเช่นนี้จัดเป็นหัวใจของวิทยาศาสตร์ แต่เมื่อเผชิญกับความเป็นความตาย โดย เริ่มต้นจากการกล่าวปฏิเสธสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งวิทยาศาสตร์พิสูจน์ไม่ได้ ในใจกิมหงวนลึกๆก็หวาดกลัว ซ้ำร้ายจิตใจก็ชักจะโอนเอานอยากหันมาขอขมาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แต่ก็เกรงเสียหน้า กิมหงวนจึงตั้งใจเข้ม แข็ง ทั้งๆที่กลัวและอยากให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์มีจริงเป็นที่พึ่งได้ ความอับอายทำให้ เด็ดเดี่ยวภายนอก แต่ อ่อนแอเพราะบางภายใน คนสมัยใหม่มีสภาพจิตใจเช่นนี้เกิดขึ้นได้เสมอ ด้วย วิทยาศาสตร์มุ่งเข้า ภายนอกเป็นหลัก แต่ ไม่บำรุงรักษาภายในหรือจิตใจ ส่วน ความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นมุ่งปกป้องหล่อเลี้ยง ภายในไว้ โดย ละทิ้งและปล่อยวางต่อการค้นคว้าความนอกบางอย่าง ซึ่งอาจจะควบคุมได้ ด้วยความพยายาม ดังนั้น หัวเลี้ยวสู่ความเป็นสมัยใหม่ คือ ความขัดแย้งและบกพร่องต่อการบำรุง

หล่อเลี้ยงภายในจิต ด้วยคตินรณพยายามสร้างสรรค์เป็นอุดมคติที่จะปรับเปลี่ยนควบคุม *เหตุการณ* เรื่องจิตใจในจิตเป็นอุปโลกนที่สะท้อนเกมซัด แต่ต่ออย่างอัปจน ทำให้ดูน่าไร้สาระยิ่ง

คราวนี้มาถึงลำดับสุดท้ายของ *เกมก* ที่เป็นอุปโลกนเชิง *จึงควรวากเหตุการณ* ตัวอย่างที่ว่าด้วย *สัญลักษณ์หรือภาพลักษณ์ต่อความเป็นตัวตน* ซึ่งปรากฏใน *บุกอวาก* (๑๓๐) หน้า ๓๖

เมื่อบินเข้ามาใกล้จรวดยานเครื่องนั้น คณะพรรคสี่สหาย ก็สามารถมองเห็น
ธงอเมริกาปรากฏอยู่ที่ลำตัวของจรวดนั้น ไม่มีปัญหาอะไรอีก มันเป็นจรวดยานของ
นักวิทยาศาสตร์ชาวอเมริกันเดินทางจากโลกเรามาดวงจันทร์นี้ อุบัติเหตุที่เกิดขึ้น ทำ
ให้นักบินและเจ้าหน้าที่ประจำจรวดยานตายหมด และแน่นอนและรัฐบาลอเมริกาได้
ปกปิดเรื่องนี้ไว้เป็นความลับ ไม่กล้าเปิดเผยให้โลกรู้ เพราะผู้ที่เดินทางมาโลกพระ
จันทร์เงียบหายไป แสดงว่าเสียชีวิตหมดแล้ว ถ้ารัฐบาลอเมริกาประกาศเรื่องนี้ให้
โลกรู้ ก็จะกลายเป็นเรื่องโกหกไป โศกเฉพาะโซเวียตรัสเซียคงเห็นเป็นเรื่อง
ช่วนมือ

(หน้า ๓๖)

อเมริกาในสายตาของชาวโลกนั้นเป็นผู้ยิ่งใหญ่ ทั้งยังไม่มีวันล้มเหลวด้วย อเมริกา
เป็นสัญลักษณ์เสมือนชัยชนะและความสำเร็จ โดยเฉพาะเรื่องของความก้าวหน้าต่างๆ (มีคนกล่าวว่
ภาพลักษณ์เช่นนี้เกิดจากวรรณกรรมและภาพยนตร์ยอดนิยมของอเมริกันเป็นเหตุ ความสำเร็จของ
อเมริกาก็จึงอยู่ที่ข่าวสารความบันเทิงครอบงำและสร้างภาพลักษณ์ตัวเอง บางคนถึงขนาดกล่าวว่
ภาพลักษณ์ของอเมริกาคือภาพลักษณ์ของฮอลลีวูด) ในทัศนียานี้ผู้นำเสียด้านวิทยาศาสตร์อวกาศ โดย
ให้ท้องเรื่องสมมุติว่ อเมริกาประสบความล้มเหลวในเรื่องการล่ำรวจดวงจันทร์ แต่อเมริกาได้
โกศข่าวไว้ ซึ่งผู้เขียนได้แสดงทัศนเสียดสีเชิงอุปโลกนไว้ว่ ถ้าอเมริกาประกาศเรื่องนี้ เรื่องนี้
ย่อมกลายเป็นเรื่องโกหกและชวนหัวเท่านั้น (ตามเวลาในท้องเรื่อง การเมืองโลกแบ่งเป็น ๓
ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งมีอเมริกาเป็นผู้นำ อีกฝ่ายหนึ่งมีรัสเซียเป็นผู้นำ ทั้ง ๒ ฝ่ายแข่งขันกันในทุกด้าน เพื่อ
แสดงถึงศักยภาพที่คชของวิถุอุดมการณ์การเมืองที่ตรงกันข้ามกัน โดยอเมริกาเป็นประชาธิปไตย
ส่วนรัสเซียเป็นคอมมิวนิสต์) แต่นัยแฝงที่ไม่ได้กล่าว แต่ก็นัยแสดงออกมาคือ อเมริกาไม่ยอม
พูดความจริงทั้งหมด อเมริกาจึงเท่ากับโกหกด้วยการไม่พูด ซึ่งจะว่โกหกก็ไม่ได้สนิทใจ แต่ที่
แน่นอนคือไม่ได้เปิดเผยและไม่กล้ายอมรับความล้มเหลวอย่างตรงไปตรงมา ดังนั้น *ความเป็น*

สัญลักษณ์ของอเมริกาจึงไม่ใช่ความเป็นตัวตนที่จริง ข้าตัวตนที่จริงยังบอกพร่องอย่างมาก ชนิดที่ตรงกันข้ามกับการรับรูที่เดี๋ย

ถึงตรงนี้เกณฑ์จึงไม่ใช่แบบมาตรฐานของความเป็นจริงเสมอไป เกณฑ์เกณฑ์ที่เป็นสิ่งสมมุติและมีความขัดแย้ง ที่สุดเกณฑ์การตัดสินตัวอย่างก็แสดงว่า เกณฑ์ที่รับรู้เป็นอุปลักษณะใช้ขีดเขียนและโยง โดช ป. อินทรปาลิต กล่าวถึงเกณฑ์อย่างเป็นอุปลักษณะเช่นกัน เพราะ ป. อินทรปาลิตไม่ได้กล่าวคำ"โยง"แม้แต่คำเดียว แต่เรารู้ได้โดยนัยข้อความอย่างถึงที่สุด

เมื่อค่าและความหมาย(หรือเกณฑ์) เป็นสิ่งสมมุติ ทั้งเหตุการณ์เป็นค่าและความหมายที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ดังนั้น เหตุการณ์ใดๆย่อมเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดจากเหตุผลใดๆ ซึ่งไม่ใช่เหตุพหุมาตรฐานก็ได้ ลักษณะเช่นนี้เองเป็นที่มาของอารมณ์ขัน ซึ่งมีต่อเหตุผลมาตรฐาน(หรือเกณฑ์) ในรูปแบบอุปลักษณะยั่วล้อ(หรือการเล่นเสียด) ของผู้เขียน ในที่นี้ปรากฏอยู่ ๓ รูปแบบ คือ นิยามเบี่ยง ลักษณะขัด และบรรทัดอธิบายพิเศษ

ขยกล่าวถึงอารมณ์ขันต่อเหตุการณ์เชิงสังคมของ ป. อินทรปาลิต โดชเริ่มจากด้านนิยามเบี่ยงก่อน ทั้งนี้ตัวแรกเป็นชุดของวิธยา อันมีมีค่าและความหมายมาตรฐานอยู่ แต่ก็ได้เปลี่ยนผ่านไปอย่างพิงคุดีและเข้าท่ามีเพทุบายอารมณ์ขัน ดังปรากฏใน ช้อนกล (๓๒) หน้า ๑๒๙

"...แต่กลัวหิวหูกกับลินสอพองและปลาแห้ง เขาใช้เปี่ยมคนออกลูกนี้ครับ " เจ้าคุณปัจจนิกฯทำตาปริบๆ

" เหลวไหลหน้า เจ้าหน เอากฎเกณฑ์ที่โหดมา ผมจะพูดให้ฟัง ผมกำลังกระทำตัวให้ถูกต้องตามรัฐนิยม การเปี่ยมคนใช้นะ โดยมากเรามักจะหาอ๊ปปี้ล ่องุ่นสด สาลี ลูกพรุน ลิ้นจี่ดอง อะไรต่ออะไรเหล่านี้ไปเปี่ยมใช้ ซึ่งของที่กล่าวจะถูกหรือแพงเราไม่ต้องพูดถึง ปัญหาที่มีอยู่ว่า ไม่ใช่ของในเมืองไทย และคนขายก็ไม่ใช่คนไทย ดังนั้นผมจึงซื้อของที่มืออยู่ในเมืองไทย และคนไทยขาย เอามาเปี่ยมเจ้าคุณ ปลาของเราก็เฮอะเฮะ ปลาแห้งในถาดนี้ล้วนแต่เน่ากิน กลัวหิวหูกก็มีประโยชน์พอๆกับถั่วเหลือง กินแล้วเป็นยาบำรุงประสาทและถ่ายท้องไปในตัว ส่วนลินสอพองเวลาร้อนจัดชโลมหน้าอบไทยทาตัวสบายดีนัก หรือถูกใครชกหน้าโน เออละลายกับน้ำมะนาวทาก็หาย อยู่ว่างๆเขียนกระดานห้องนี้เล่นแก้เหงาก็ได้ เท่าที่ผมแถมมานี้ เจ้าคุณคงจะ

เข้าใจอะไรที่นะ ผมได้วางตัวให้ถูกตามหลักรัฐนิยมแล้ว "

เจ้าคุณไพศาลงหัวเราะชอบใจ

" แอบคายมากครับ ผมเองคิดไม่ถึงว่าเจ้าคุณจะมีหัวตัวอย่างนี้ "

(หน้า ๑๖๔)

เพียงด้วยคำว่า "รัฐนิยม" ของเขียมคนออกสู่กราคาถูกก็กลายเป็นของเขียมคนใช้แบบไทยๆทุกสิ่ง ซึ่งปรกติการเขียมใช้ของต่างประเทศจำพวกผลไม้ที่มักมีราคาแพงเสมอแต่ด้วย "รัฐนิยม" หรือนิยมไทย ไทยท่า ไทยใช้ ไทยเจริญ *ชุดของวัดมต่างๆในพิธีการสังคัม* เช่น เขียมใช้ ดังในตัวอย่างนี้ ก็จำเป็นต้องสถาปนาความหมายชั้นใหม่ ซึ่งในที่นี้ได้สถาปนาอย่างมี *เพทบายทางตรรกะ* แต่ก็ยัง *ได้ภาพลักษณ์สวยงามและคุ้มค่า* เกินกว่าการลงทุนเขียมใช้ตามปรกติเสียอีก ลักษณะ "กลับหัวกลับหาง" ชัดแจ้งจึงเกิดขึ้นเป็นอารมณ์ชั้น เพราะคิดโกงและเอาเปรียบได้อย่างน่าขบข่องข่มเขียมยิ่ง เมื่อชั่วมีคุณค่าและคุณค่าได้ ผลก็คือ "การกลับหัวกลับหาง" ชัดแจ้งบ้ำไร้สาระชั้นลับหลังเห็น ด้วยความดีสามารถมีที่ทางอยู่ในการโกงและเอาเปรียบได้

ตัวอย่างที่สองของ *นิยาม* *เบี่ยงต่อเทศการณ์* *เชิงสังคัม* ปรากฏในลักษณะค่าและความหมายของคำที่ *แบบพจนานุกรม* ใช้กันอยู่ แต่ได้นำคำนี้มาใช้ *ในขณะความรวย* ได้ ทำให้เกิดลักษณะอีวล้อหรือเล่นส่ายขึ้น ดังปรากฏใน *จอมกะล่อน* (๑๐) หน้า ๓๑

... ดีเรกนึกปลงอนิจจังพ่อตาของเขา ท่านกำลังเป็นโรคน้ำร้อน' ความจริงโรคนั้นนี้ ผู้หญิงสาวๆหรือที่ชอบเป็นกัน ผู้หญิงถ้าลงเป็นโรคน้ำร้อน' หรือ 'ชากนึ่งรอนด์' รักษายากมาก ผลสุดท้ายมักจะต้องกินน้ำขันทองค้ำ เพื่อรักษาโรคนั้นให้หายเด็ดขาด ส่วนผู้ชายที่เป็นโรคนั้นนี้ไม่ค่อยจะปรากฏ ดีเรกเพิ่งเห็น เจ้าคุณปัจจุโฆษเป็นคนแรก

(หน้า ๓๑)

ในช่วงสมัยของ *หัตถนิสาณศคราวทศวรรษ ๒๔๕๐-๒๔๕๔* เจ้าของรอนด์จำเป็นต้องเป็นคนมีฐานะชั้นเศรษฐี ช้ำมักเป็นผู้ชายมีตำแหน่งทางราชการหรือพ่อค้าเป็นส่วนใหญ่ ถ้าเจ้าของรอนด์เป็นผู้หญิง ก็มักเป็นลูกสาวหรือไม้กักรรชของครอบครัวดีเสมอ ดังนั้น จึงเป็นเรื่องธรรมดาที่ผู้หญิงจะมีบุคลิก "น้ำร้อน" กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือความฝันของผู้หญิงเกี่ยวกับความสำเร็จในสมัยนั้น

กรรมกาจึงสวดมนต์อ้อนวอนพระอมุอยู่เสมอ ขอให้ท่านบันดาลจิตใจชายหนุ่มมุกข์ผู้มี
เงิน รูปร่างสวยๆมีตึกมีรถเก๋ง มีสตางค์มากๆ ให้พลัดมาที่เกาะนี้สักครึ่ง หล่อนจะ
ได้รักเขา และไปอยู่กับเขาในดินแดนที่รุ่งเรือง เลิกนั่งโสร่ง หาเสื้อแสงใส่กันเสีย
ที เปลือยออกมาตั้งแต่เล็กจนโตแล้ว ถึงแม้เอาจงมาลัยคล้องไว้ มันก็ยังงายอยู่เช่น
แหละ ดีไม่ดีไปปลิศกรุงเทพฯมาเที่ยวตากอากาศแถวนี้ มาพบเข้าก็จะจับตัวฟ้องร้องยัง
ศาลฎีกาปรับหนึ่งบาท แล้วยังจะถูกพวกหนังสือพิมพ์ลงข่าวกันเกรียวกราว ทำให้เป็นที่
อับอายขายหน้าอีก

(หน้า ๒-๓)

ด้วยวิธีเล่าเรื่องของ ป. อินทรปาลิต วัฒนธรรมไทยเหนือกว่าวัฒนธรรมชาวเกาะ ช้า
ความเหนือกว่านี้เป็นความคิดเห็นของหญิงสาวระดับนำรุ่นใหม่ที่หัวคิดด้วย ดังนั้น เรื่องเล่านี้จึง
เป็นผู้หญิงนำสมัยชาวเมืองที่แฝงอยู่ในรูปลักษณะชาวเกาะ ทั้งยังกระทำตัวแบบชาวเกาะ พร้อมกับมีหัว
คิดสืบสานแบบขัดแย้งแบบชาวเมือง ซึ่งเกิดมีต่ออารยธรรมชาวเกาะ ทำให้มองเห็นความขัดแย้งและ
ตั้งค้อยดูบ้ำไว้สาระชวนขัน ที่สัดก็เก็บมาเปรียบกล่าวอย่างให้คำขี้ขล้อหรือกตถ้อยต่อวัฒนธรรมชาว
เกาะอย่างไม่รู้ตัว ตลกหรือที่คณะอารมณ์ขันในที่นี้จึงเป็นลักษณะเชิงตัดลิ้นประเมินไปในตัว ทั้งนี้ได้
ดำเนินอย่างโดดเด่นอย่างด้วยมุมมองของชาวเมืองเป็นใหญ่ ซึ่งจัดเป็นเรื่องปรกติธรรมดาสำหรับ
หิสนิยาย โดยเฉพาะเรื่องเล่านี้เป็นเรื่องเล่าให้ชาวเมืองฟังด้วย *ตัวตลกของชาวเมืองหรือผู้
บริโภคก็ต้องเป็นความเป็นอันอยู่เสมอ* ชำกรณนี้เป็นวัตถุตลกสำหรับเขาด้วย ถ้าตัวตลกจะเป็น
คนธรรมดาหรือถูกชนอย่างชาวเมืองแล้ว ตัวตลกนั้นต้องเป็นตัวล้ออำนาจแล้วและเขาจะอำนาจได้
แม้จะถูกตบตีทำร้ายให้เป็นหัวเราะก็ตามที่ ตลกจึงเป็นเรื่องตลก เพราะหัวเราะความบ้ำไว้สาระ
อย่างตลกและแสดงความเหนือกว่า แต่กลับปรากฏอยู่ในรูปสำแดงลักษณะต้อยถนอมบึ้งไว้

ตัวอย่างที่ผ่านไปนั้น เป็น ๒ วัฒนธรรมที่มีลักษณะขัด ที่เราชาวเมืองให้คุณค่า
มาตรฐานแบบเดี่ยวแน่ชัด ดังนั้น เราจึงค่อนข้างมั่นใจและหัวเราะเต็มที่ ได้ แต่ตัวอย่างนี้แสดงถึง
ความมีมาตรฐานไม่รู้จบหรือสัมพันธ์ภาพของวัฒนธรรม ดังปรากฏใน *มวยหมู* ตอนสั้นๆใน มนุษย์
จรวด (๑๑๕) หน้า ๘๐-๘๑

...คนไทยเรานิยมทำอะไรให้เหมือนฝรั่ง ... ถ้าใครคนไทยคนไหนเอา
ขนมไทยไปให้เป็นของขวัญวันปีใหม่แล้ว คนนั้นเราก็ก็น่าว่าเป็นคนเป็นไม้ทันสมัย เรา

คนไทยต้องเจริญรอยตามแบบอย่างของฝรั่งนำข้าว สับหรือต่างประเทศ กินเครื่อง กระทบและทำอะไรให้เหมือนฝรั่ง จึงจะเรียกว่าผู้ชั้นสูง หรือคนทันสมัย เรา ต้อนรับอารยธรรมของชาวตะวันตกและอเมริกาเสมอ คนหนุ่มๆบางคนเคยวิ่งเล่นแข่ง พุศภาษาไทยไม่ได้แล้ว พบกันเข้าก็ต้องโอภาปราศรัยกันเป็นภาษาอังกฤษ หรือมีอะไร ก็ต้องมีภาษาอังกฤษสอดแทรกอยู่ด้วยเสมอไป ในอนาคตอันใกล้ภาษาไทยคงสูญสิ้นไป และคนไทยคงจะใช้ภาษาอังกฤษแทน พวกเราขอยกย่องชาวฝรั่งเหมือนเทวดา เป็นคน พิถีพิถันแล้ววิเศษทั้งนั้น เราไม่ได้เฉลียวใจว่าพวกฝรั่งแคว้นบางรักโดยมากคือฝรั่งก๊วย ไทไม่มีวิชาความรู้ ไม่มีปริญญาอะไร แต่เราขอยกย่องให้เกียรติมากกว่าเพื่อนคนไทยด้วย กัน เราเห็นฝรั่งอยู่ที่ไหนเราต้องเลิ่งเข้าไปยืนข้างๆ เพื่อให้ฝรั่งได้ถามอะไรเรา สักคำ แล้วเราก็พูดภาษาฝรั่งกับฝรั่ง ใครผ่านไปมาก็ต้องมองดูเราอย่างชื่นชม บางทีไปพบฝรั่งชั้นคืออยู่เมืองไทยมานาน เราก็บอกกับเราว่า ประธานโทษ คุณพูด ภาษาไทยกับผมดีกว่าครับ เพราะนี่เป็นเมืองไทย แล้วก็ทำที่พูดภาษาของผม ผมฟังไม่ใคร่ออกเลย เรื่องมันเป็นอย่างนี้แหละครับ

(หน้า ๘๐-๘๑)

ตัวอย่างนี้ตั้งแต่ต้น แบบอย่างฝรั่ง เป็นสิ่งที่คนไทยพยายามทำตาม ไม่ว่าจะ เป็น ของขวัญ ก็ให้ของนอก ไม่ให้ของในไทยแก่กัน สับหรือที่ต่างประเทศ กินอาหารก็เครื่องกระทบ พุศก็ พยายามปนคำฝรั่ง ไม่อย่างนั้นก็พูดอังกฤษไปเลย ถ้าทำดังกล่าวนั้นแล้ว ใครคนนั้นย่อมเป็นคนทันสมัย แต่ ป. อินทรปาลิต กลับลงท้ายหมวกกลับ ด้วยถ้อยคำถึงฝรั่งชั้นดีที่อยู่เมืองไทยมานาน ฝรั่งชั้น ดีนั้นกลับรักความเป็นไทยและยกย่องความเป็นไทย เห็นว่าความเป็นไทยที่เป็นความเจริญและ กวราภาคภูมิใจมากกว่าความเป็นฝรั่งของเขา โดยเฉพาะก็ว่าเป็นการให้เกียรติแก่แผ่นดินยิ่งกว่าอัน ใดทั้งหมด "เพราะนี่เป็นเมืองไทย" วัฒนธรรมไทยนับถือว่า ชั้นสูงคือแบบอารยธรรมหรือแบบฝรั่ง แต่วัฒนธรรมฝรั่งกลับนับถือว่า ชั้นสูงคือเป็นตัวของตัวเองหรือมีเอกลักษณ์ เพราะฝรั่งเองโดยเฉพาะ อเมริกาเป็นเจ้าหลอยคละของเชื้อชาติพันธุ์ จึงไร้เอกลักษณ์อย่างแท้จริง ลักษณะดังนี้ไม่เว้นแม้ แต่ยุโรป ซึ่งต่างชาติพันธุ์ต่างก็ดูถูกกันเองเสมอ ต่างว่าของตัวเองมีเอกลักษณ์และดีที่สุดตลอด วัฒนธรรมของฝรั่งจึงมักไม่มีใครเข้าใจวัฒนธรรมไทย ถึงแม้เห็นตลกหัวเราะไม่ออกในคดีเช่นนั้นของ ไทยด้วย

ลักษณะชัด เป็นแบบมาตรฐานต่างกันและได้มาปะทะกัน สำหรับตลกและอารมณ์ขันนั้น

เกิดขึ้นได้ ทั้งในแง่เนื้อหาชาติ ๖ ลักษณะ คือ หนึ่ง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและเป็นวัตถุประสงค์ ดังตัวอย่างวัฒนธรรมชาวเมืองกับชาวเกาะ สอง อำนาจโดยฉันทะและเยาะเย้ย ดังตัวอย่างสัมพันธภาพวัฒนธรรมไทยกับฝรั่ง

ตอนแรกมาถึง เหตุการณ์เชิงสังคมที่มีอิทธิพลพิเศษบ้าง บรรดาธิบายพิเศษเป็นเหตุผลแห่งความสัมพันธ์ที่มิอย่างไม่ว่างชัด แม้เหตุผลนั้นจะเป็นแบบแผนทางการก็ตามที่ ตัวอย่างแรกคือ กวรมือง ตัวอย่างที่สองคือวิชาการ สำหรับตัวอย่างแรกปรากฏใน นักสืบสามเกลอ (๖๘) หน้า ๗๖

เราจะเรียกนายคนนั้นว่า มาลา ตามชื่อภาษาไทยเพราะว่า ถ้าขึ้นบอกสัญชาติและนามอันแท้จริงของเขาให้ท่านทราบ เจ้าหน้าท่ากองเอกสารภีคงขอแสดงความนับถือมายังเพลันจิตต์ โทษถึงข้าพเจ้าท้องแรง ค่ะไม่ได้เข้าข้างแต่ด้วย เรื่องมันเป็นอย่างนี้แหละครับ เจ้าหมอนี่เป็นคนชาติไหน ท่านเดาๆเอาเองก็แล้วกัน ฮี-ฮี ท่านก็คงพอจะเดาได้แหละครับ

(หน้า ๗๖)

ช่วง พ.ศ. ๒๔๘๕ ที่เขยิบที่สถานีวิทยุ ไทยต้องการแสดงตัวเป็นประเทศเป็นกลางและสันติ^๗ ท่ามกลางบรรยากาศครุ่นของกระแอสงครามโลกครั้งที่ ๒ กำลังดำเนินอยู่ ดังนั้น

^๗ อ.พิบูลสงคราม. จอมพล ป.พิบูลสงคราม เล่ม ๓. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มนตรี, ๒๕๑๘. หน้า ๕๐-๕๓. ความว่า "รัฐบาลไทยมีนโยบายที่จะส่งเสริมสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศ ซึ่งมีอยู่แล้วเป็นอันเด่นชัด ให้สันติสนมยิ่งขึ้นโดยทั่วกัน" ดังปรากฏในคำแถลงนโยบายของรัฐบาล เมื่อ ๒๖ ธันวาคม ๒๔๘๑ นั้นแล้ว " หน้า ๕๐; " ในระยะนั้นรัฐบาลได้ส่งคณะศุลกากรสันติ (Goodwill Mission) หลายคณะไปเยี่ยมเยือนประเทศต่างๆทั้งในยุโรปและเอเชีย เช่น อังกฤษ รัสเซีย ญี่ปุ่น อินเดีย และอินโดจีน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อยืนยันว่า ประเทศไทยต้องการความเป็นสันติ ประเทศไทยได้ประกาศความเป็นกลางใน ๓ กันยายน ๒๔๘๓ " หน้า ๕๐-๕๑; "...และเพื่อยืนยันนโยบายรักสันติและความเป็นกลาง ประเทศไทยยังได้ลงนามในกติกาสัญญาไม่รุกรานกับอังกฤษ ฝรั่งเศส และญี่ปุ่นอีกด้วย เมื่อ ๑๖ มิถุนายน ๒๔๘๓ " หน้า ๕๓.

ไทยขอมเข้มงวดต่อเอกสารหรือข้อความที่เกี่ยวกับกรณีสหภาพสงครามเช่นนี้ เพราะถ้ากระทำดัง
กล่าว ขอมขัดต่อนโยบายความเป็นกลางและสันติของประเทศ ป.อินทรมุณี จึงนำสถานการณ์ที่รู้จักกัน
คืออยู่ในแวดวงผู้อ่านหนังสือ ซึ่งกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ คนเมืองผู้มีการศึกษาพอสมควรและเข้าใจการ
เมืองได้เป็นอย่างดี ผู้เขียนได้จับบริบทภาษามาขยี้ล้ออย่างเป็นกลางและสันติ โดยไม่ได้ระบุงบ่ง
ชี้ชัด แต่ก็เล็งมุ่งแสดงให้เห็นความเลวร้ายของชาติอาชญากรสงคราม ทว่ากลับเขียนให้เห็นว่า
เรื่องที่กำลังถึงมือเป็นการกระทำเพื่อรักษาความมั่นคงและสันติเป็นสำคัญ ไม่ใช่เป็นเรื่องถือหางเข้า
พวกในกรณีสหภาพสงครามแต่อย่างใด เมื่อเป็นเช่นนี้ ป.อินทรมุณี จึงได้พูดแสดงความเห็นทั้ง
หมดต่อหากจะพูด กล่าวคือความเลวร้ายของอาชญากรสงครามที่มีต่อไทย แม้ไทยจะวางตัวเป็น
กลางก็ตามที แต่กล่าวออกมาเพียงกึ่งเดียวอย่างเล่นสนุกและไม่ระบุงบ่งชี้ชัด ทว่าข้อความสำนึกลือ
กลับตรงประเด็นและทรงพลังยิ่งกว่ากล่าวทั้งหมด เพราะการกระทำเช่นนี้ประกาศถึงเสรีภาพและ
อิสรภาพอันน่ายกย่อง ซึ่งนี่แหละวิเศษแสดงออกสื่อสำนึกลือได้เสมอภายใต้ชั้นเชิงวรรณศิลป์ *มันจะ
ตกอยู่ในบรรยากาศวิฤตทางการเมืองที่มืดมิด สัจคมไทยไม่อาจพ้นและปากเสียงแท้จริง โดย
เฉพาะในพจนานุกรมใจอย่างคาดไม่ถึง เสมอแห่งวรรณกรรมเล่นตลกขบขันเชิงเช่นนี้*

สำหรับวรรณกรรมวิเศษต่อเหตุการณ์เชิงสังคมด้านวิชาชีพการเขียน ปรากฏใน ข่าวบ้าน
หน้าสวนใจ (๗๖) หน้า ๑๑๕-๑๑๖

" คือทั้งจู้จิบ พวกชาวป่าที่มีชื่อว่าผีต้องเหลืองเป็นคนที่ได้รับการศึกษา และโรง
เขลาเกียจคร้าน ไม่มีวัฒนธรรม อยู่ก็ไม่ดี ฝึกก็ไม่ดี มีผ้าปกปิดร่างกายนิดหน่อย
ชนพวกนี้เกลียดความศิวิไลซ์ อาศัยอยู่คามป่าดง ปลูกบ้านมีฝีมือชาบๆ ง่า-คูเหมือน
เอาใบตองมุงหลังคาครึบ อยู่ที่ไหนก็เก็บผลไม้และล่าสัตว์ป่ากิน พอใบตองที่มุงหลัง
คาเหี่ยวแห้งเป็นสีเหลือง พวกนี้ก็อพยพไปอยู่ที่อื่น เนื่องจากอาหารการกินอันล้น
เพราะความเกียจคร้านไม่รู้จักเพาะปลูกหรือเลี้ยงสัตว์ น้แหละครึบ ชนพวกนี้แหละที่
เราเรียกว่าผีต้องเหลือง "

คณะพรรคสามเกลอนิ่งฟังอย่างสนใจ

" อ้อ-ผมเข้าใจแล้วละลุง " พลพูดยิ้มๆ " แล้วพวกผีต้องแห้งละ เป็นยังไง"
นายพรานยิ้มแบ้น รู้สึกพอใจพลมากที่สุภาพเรียบร้อยกับเขา

" ผีต้องแห้งเป็นคนป่าอีกพวกหนึ่งกับ แต่พวกนี้ช้เกียจยิ่งกว่าผีต้องเหลือง
เพราะพวกผีต้องเหลืองพอใบตองเหลืองก็อพยพไปอยู่ที่อื่น ส่วนผีต้องแห้งต้องรอให้ใบ

ต้องแห้งเสียก่อนจึงจะย้ายไป บางทีใบตองแห้งแล้วก็ไม่ยอมย้าย เพราะชื้อเกียจย้าย หรือไม่ยอมย้าย " รื่องมันเป็นอย่างนี้แหละครับ "

คณะพรรคสามเกลอต่างพากันหัวเราะชอบใจ

(หน้า ๑๑๕-๑๑๖)

ป. อินทรปาลิต ได้*เลือกเขียนนวนิยายชื่อทางวิชา*ทางวิชา โดยเจเพาะอย่างยิ่งชื่อของชนเผ่าอารยยะ เขาได้เล่นกับคำชื่อผีตองเหลือง (มีจริง) กับผีตองแห้ง (ไม่มีจริง) อย่างเป็นลำดับเหตุผล อรรถาธิบายทำให้เข้าใจถึงเหตุผลแห่งชื่ออย่างมีความสัมพันธ์และน่าจะเป็น ตลอดจนฟังดูน่าเชื่อถือยิ่ง แต่หัวใจของอรรถาธิบายพิเศษนี้อยู่ที่ข้อเท็จจริงว่า ผีตองแห้งไม่มีอยู่จริง ที่มีอยู่จริงก็แค่เพียงผีตองเหลือง ดังนั้น เหตุผลและความสัมพันธ์อันน่าจะเป็นและน่าเชื่อถือทางวิชาการนี้ ที่สุดแล้วก็เป็นที่เข้าใจถ้ารู้ความเป็นจริงเช่นนี้ด้วย รหัสของการอ่านก็ย่อมจะมีชั้นและขบขันยิ่งขึ้น เพราะแสดงให้เห็นถึงจุดดีและน่าเชื่อถืออัน ทั้งที่พูดก็เป็นกลยุทธเล่นสนุกกับน ถึงแบบหนึ่งเท่านั้น ข้อสำคัญอยู่ที่ข้อมูลอันต้องจับให้ได้ไล่ให้ทันตลอดเวลา

อรรถาธิบายพิเศษ เป็นการสร้างเหตุผลแห่งความสัมพันธ์อันไม่แจ้งชัด แต่จำเป็น ต้องถือว่าความรู้ก็เป็นอยู่ก่อนเอง เหมือนประชาชนกับการรัฐกฤษณาของคู้กันเสมอ จะปฏิเสธว่าไม่เคยอ่านหรือเรียนรับรู้ไม่ได้ ปกรกคืออรรถาธิบายพิเศษนี้ใช้เพื่อสร้างความเข้าใจให้ชัดเจน แต่ในกรณี อารมณืชนกลับจำเป็นต้องเป็นเรื่องที่รู้จักดีละเอียดยอยู่แล้ว หากกล่าวให้อรรถาธิบายพิเศษเพื่อเสียดสีขิวล้อเป็นหลัก

เหตุการ์ณี่ เป็นค่าและความหมายที่ให้เกี่ยวกับ*ปรากฏการณ์สังคม* โดยที่คณะ โดยตรงนั้นกล่าวอย่างเป็นอุปลักษณแทนอารมณืความรู้สึก ซึ่งทั้งหมดมีความรู้สึกอยู่แบบเดีวสะทอนออกมา คือ ทั้งหมดเป็นเรื่อง"โง่ง" ส่วนอารมณืชนกลับนำพิจารณาตีความไปสื่บองหลังการให้ค่าและความหมายว่า เป็นการสถาปนา แสดงความเร้นอว่า และกล่าวถึงที่รู้จักนต่อยู่ก่อนแล้วเสมอ

๔.๒. *คุณค่า* ขอกล่าวถึง*ทัศนวิจารณ์โดยตรง*ก่อน ซึ่งนี้กล่าวถึง*คุณค่าเชิงสังคม*ใน *ด้านอุปมา อุปโลกน์ และทิวจิต* โดยเริ่มตรงที่*อุปมา*ก่อน ดังปรากฏใน สามเกลอคำฝัน (๑๐๙) หน้า ๖๐ ที่ว่า กรุงเทพฯ คือ นรก

พระประกอบฯแค้นหัวเราะ

" กรุงเทพฯนี่หรือأي้อายหลานชาย ลุงไม่ขอพบอีกแล้ว มันไม่ใช่เมืองสวรรค์อย่างที่ใครๆเข้าใจกัน กรุงเทพฯก็คือนรกที่นี่เอง มีการแบ่งชั้นวรรณะ ใครผู้ดี ร้างเกียจเหยียดหยามกัน ผิดผิดผิดเมื่อกันโดยเอาสังคมเป็นโล่บังหน้า พระนครนี่มัน อาจเหมาะสำหรับคนมีเงื้อมเท้าแน่ ดอยช้างนี่แหละมันคือสวรรค์ของลุง "

(หน้า ๖๐)

ข้าราชการนั้นสมควรแก่การปกครองแบบเผด็จการเท่านั้น อันหมายความว่า ที่ใดเป็น เผด็จการ ที่นั่นย่อมเป็นนรก ดังปรากฏใน ถอดวิญญาน (๔๗) หน้า ๒๕-๒๖

" เมืองนรกนะ ยุ่งเหยิงกว่าโลกเราหลายนัก ใช้วิธีการปกครองแบบเผด็จ การ อำนาจสูงสุดอยู่กับขมบาลองค์เดียวเท่านั้น คำสั่งของขามบาลเป็นคำ ประสงค์ ซึ่งทุกคนจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ขมบาลทำบอกกันว่า การปกครองแบบเผด็จการเหมาะสำหรับเมืองนรกแห่งนี้ แต่ถึงอย่างไรใน เมืองมนุษย์ก็มีการปกครองแบบเผด็จการอยู่เหมือนกัน ทั้งนี้เพราะผลเมื่องพอใจที่จะ เป็นคนแรกจึงนิยมการปกครองแบบเผด็จการ "

(หน้า ๒๕-๒๖)

แต่คนรักชีวิต คือ ระเบียบเข้มงวดและแม่นยำเป็นผล ดังนั้น ย่อมหมายความว่า สังคมไทยถึงจะนิยมเป็นนรกกันอยู่ ก็เป็นนรกชั้นเลว หรือกล่าวได้ว่า เอาดีไม่ได้ แม้แต่พหุชาวมดี อย่างนรก ดังปรากฏใน ถอดวิญญาน (๔๗) หน้า ๔๕-๔๖

" ...ไฟฟ้าเมืองนรกเป็นไฟสลัด ๑๑๐ โวลท์ กำลั้งไฟไม่มีตก มีกระแสไฟ ตลอดวัน น้ำประปาที่ไหลแรง ถ้าน้ำไม่ไหลไฟไม่สว่าง หรือแก๊สบ่อขยะเหมือนเมือง มนุษย์ นายช่างไฟฟ้าจะต้องถูกโชนกระแทกแดงทันที เพราะมีความผิดในฐาน หย่อนความสามารถ... "

(หน้า ๔๕-๔๖)

เมื่อสังคมเปรียบเป็น เช่นอุปมานรก พลเมืองก็มีปัญหาฐานะ เป็น เช่นอุปโลกน์ กล่าวคือ

ไม่ใช่ตัวและเก่ง เพราะคนอ่อนน้อมถ่อมและเข้าใจ แต่ดีและเก่ง เพราะยกย่องตัวเองและไม่อาจเป็นที่เข้าใจได้ ดังปรากฏใน ระบำหยาตขี้ (๑๐๓) หน้า ๗-๘

" ถูกละ เคียนเข้าเป็นนักปรัชญา "

เจ้ารอดชมวดคิ้ว

" แปลว่าอะไรวะ "

" จะไปรู้เรอะ ง่า-อ้อ รู้แล้วโว้ย นักปรัชญาคือผู้ที่มีความรู้ชั้นสูง ชั้นนักปราชญ์ เมื่อพูดอะไรออกมา ใครๆฟังไม่รู้เรื่อง เพราะใช้คำลึกซึ้ง ตัวเองก็ฟังไม่รู้เรื่องเหมือนกัน ถ้าแต่งหนังสือขายก็ต้องยกตนข่มท่าน ทว่าเรื่องของคนอื่นไร้สาระ เรื่องของตนไม่ได้ "

" ที่แกว่ามีเป็นนักประพันธ์นี่ว่า ไม่ใช่ในปรัชญา "

" แต่นักประพันธ์ที่เก่งๆ เขายกตัวเองเป็นนักปรัชญาเมธี เขียนเรื่องสูงๆ แต่งให้คนชั้นสูงอ่าน คนที่อ่านหนังสือของเขาคือคนชั้นสูงมีความรู้สูง ส่วนคนที่อ่านหนังสือของคนอื่นแต่ง เป็นคนชั้นกลางหรือคนชั้นต่ำ ไม่มีความรู้อะไร ก็มาเป็นถึงจ้ะแหละ ... "

(หน้า ๗-๘)

เรื่องสังคมที่อุปมาเป็นนรก พลเมืองมีปัญญาเป็นเอกโกลน ชีวิตจิตใจยอมไม่ใช่ธรรมดา ปัจจุบันจำเป็น แต่เป็นกวีวิเศษไร้เหตุผลเพียงพอไป นับเป็นเรื่องแปลก ดังปรากฏใน กุมารทอง (๑๐๘) หน้า ๙-๑๐

" เจ้าสาวแกเข้าใจหาเรื่องแปลกๆมาแล้วจริงๆนะคะ เจ้าคุณ เมืองจีนอะ พลเมืองอดอยากมาก สู้เมืองไทยไม่ได้ อาหารการกินข้างอุดมสมบูรณ์เสียจริง "

" ถูกแล้วครับ แต่ทั้งๆที่เรามีอาหารฟุ่มเฟือย มนุษย์บางคนยังอดูตริกันในสิ่งที่เขาไม่กินกัน เป็นต้นว่ากินจอบกินเสียมกินเสื้อผ้าเวสปอยต์ เคียนกำลังกินข้าวสาร และกินผืน กินกันระเรื่อ พุงกางไปตามก้น ง่าอายเหว เอ็งขึ้นไปบอกให้ประไพ มาหาข้าหน่อยซี "

(หน้า ๙-๑๐)

ข้าราชการที่มีแรงปลอดคักยไม่มีใช้ทวิตรีอย่างส่วนตัว แต่เป็นทวิตรีระดับองค์กรหรือ
อธิบดีพล กล่าวคือทวิตรีอย่างเป็นระบบและมีโครงสร้าง ทำให้เกิดพฤติกรรมการเลียนแบบ ดังใน
กรณีสามเกลอของหัตถิโยช ซึ่งมีชื่อตอนว่า สามเกลอคำฝั้น (๑๐๙) หน้า ๕๕

" ปู่โธ- " กิมหงวนตรง " เดี่ยวนี้คนที่มีเงินขึ้นเศรษฐูเท่านี้แหละครับที่
เขาขายฝั้นเถื่อน ถ้ามีเงินนิดหน่อย ขายฝั้นไปก็ต้องถูกรวบทุกรายไป ฝั้นเถื่อนที่จับ
ได้มีจำนวนอย่างมากที่สุดก็เพียง ๑๐๐ กิโลเท่านี้แหละครับ แต่ถ้าชนกันเป็นต้นๆมักจะ
ปลอดคักย อย่างที่เขาเรียกกันว่าฝั้นอธิบดีพล พวกผมมาชนฝั้นคราวนี้ตั้งใจชนแบบฝั้น
อธิบดีพลครับคุณลุง "

(หน้า ๕๕)

ที่มาถึงทักษะอารมณ์ชั้นบ้าง สำหรับคนคั่วเชิงสังคมได้ปรากฏใน ๓ ลักษณะ คือ
ดวง และเลว ขอเริ่มต้นที่ดวงก่อน ตัวอย่างแรกกล่าวถึงการเลหลังข้าวของเครื่องใช้ชาวต่าง
ประเทศ โดยสอดแทรกทัศนวิจารณ์เต็มไปด้วยอารมณ์ขันเสียดสีไว้ ภายใต้ชื่อชาวต่างประเทศผู้เป็น
เจ้าของ ซึ่งสามารถแปลเป็นไทยได้ว่า นายฉันทะมัตถกัญ อันหมายถึงต้นเหงือกตัวเอง
ปรากฏใน จอมกะล่อน (๑๐) หน้า ๑ ซึ่งต่อมหมายความว่า ของนอกอาจเป็นของหลอกหลวงก็ได้

ตอนสายวิภาทิตย์ ก็บ้านมีสี่เตอร์เค็ชศึนคราวนี้ ถนนสี่ลม มีการเลหลังเครื่อง
เรือนกับเครื่องใช้สอยต่างๆเป็นจำวนมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากมีสี่เตอร์ เค็ชศึนคราวนี้
มีความจำเป็นต้องจากประเทศไทย เดินทางกลับอังกฤษบ้านเกิดเมืองนอนของเขา
โดยด่วน

(หน้า ๑)

ต่อมาของดวงในเรื่องคนคั่วเชิงสังคม เป็นต่อคำนิยมเก็ชวติ โดยเฉพาะกาแสดง
วุฒิการศึกษาหรือวุฒิบัตร ซึ่งมักนิยมต่อท้ายกันให้ยาวๆ ยิ่งยาวยิ่งดีไว้แก่ ดังปรากฏใน พ่อลูกอ่อน
(๑๓) หน้า ๑

หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย จีน และฝรั่งแทบทุกฉบับ ต่างลงข่าวแพร่สะพัด
เรื่องการหมั้นและการมงคลสมรสระหว่าง นายแพทธีดิเรก ณรงค์ฤทธิ (M.D.

B.sc. M.A.D.) กับนางสาวประภา ศิริสวัสดิ์ พร้อมกับคำสัมภาษณ์ของผู้แทนหนึ่งชื่อ
พิมพ์หนึ่งกับท่านเจ้าคุณปัจจนิกนิเทศ บิคาของฝ่ายเจ้าสาว

(หน้า ๑)

นายแพทย์ดีแรก ฝรั่งคฤถ์ มีชื่อปริญญา่วงท้ายตั้งนี้เป็นลำดับ (ที่มีความหมาย) หนึ่ง
แพทย์ สอง วิทยาศาสตร์ (แพทย์จำเป็นต่องูพื้นฐานวิทยาศาสตร์พอ และถือเสมือนได้วุฒิการ-
ศึกษาวิทยาศาสตร์ก็มีเป็นบางแห่ง) สาม ไม่มี ความหมาย แต่ถ้าอ่านรวมกัน จะกลายเป็นทัศน
อารมณ์ขันวิพากษ์ที่เขาส่งเล่นว่า "บ๊า" รวากับไปกระแทกหน้าค่านิยมเช่นนี้ของสังคมที่เดียว
วุฒิบัตรหรือคุณวุฒิเช่นนี้ดูเหมือนมีไว้รกๆ และไม่ใคร่เข้าใจความหมายกันดี แต่ถ้ายาวได้ก็คุ้มภูมิมาก

สุดท้ายของดวงในเรื่อง คุณค่า เชิงสังคม เป็นต่ออำนาจศักดิ์สิทธิ์ใน กฎหมาย ดัง
ปรากฏใน วินิยม (๕๓) หน้า ๖๗

" อะไรไม่ใช่ความผิด ละเอาทำลายทรัพย์สินของผมนแล้วยังปฏิเสธว่าไม่ใช่ความ
ผิด อะ-ฮะ การกระทำของคุณอานะ ผิดกฎหมายลักษณะอาชญากรรม เหล็กข้อห้าสิบ ข้อ
เก้าบรรทัดที่สิบ และกฎหมายลักษณะล่วงละเมิดตราเก้าสิบสอง ข้อสาม บรรทัดที่แปด
เก้าไม่ขบพลิกใบจนหมดเล่ม ความผิดโดยพฤกษณ์เช่นนี้ ทำหน้าที่ระวางโทษปรับเป็นเงิน
ห้าสิบบาท ถ้าไม่ยอมเสียเงินให้ประหารชีวิต ให้แตกดับไปตามแผ่นเสียง "

(หน้า ๖๗)

กฎหมายจึงไม่ได้มีอำนาจเพราะเป็นที่รู้ อำนาจของกฎหมายกลายเป็นเรื่องตลก
เพราะไม่รู้และเชื่อว่ามี กฎหมายจึงศักดิ์สิทธิ์ อำนาจกฎหมายมีมากจนใครๆ ไม่กล้าแล้วว่า
ไม่รู้และไม่มี ที่สุดก็เชื่อตามๆกันที่กล่าวสมอ้างอย่างไรก็ได้ ชำร่าสไม่มีใครกล้าขัดขืนและไม่เชื่อฟัง
ด้วย แม้จะกล่าวอย่างบ้าบอก็ตามที่ กฎหมายจึงถูกเขาส่งเล่นเป็นที่ขบขัน

เลว เป็นอีกลักษณะหนึ่งของ คุณค่า เชิงสังคม ใน ทัศนอารมณ์ขัน ตัวอย่างแรก คือ
คอร์ปชั่น มีแต่ในนรก โดสให้เหตุผลว่า มนุษย์ดีกว่าปีศาจมากมาย ยิ่ง คอร์ปชั่น แล้วปีศาจเลวกว่า
มนุษย์ จะไม่ คอร์ปชั่น ได้อย่างไร ปรากฏใน กอลวิญญูณ (๑๗) หน้า ๕๖

กมทรงวางพคกับผู้คุมใหญ่ทันที

" ป้าชาย ผู้หญิงคนนี้เป็นพรรคพวกของกินเอง แกพอที่จะช่วยไม่ให้เพื่อนชั้น
ต้นนี้วอกได้ไหมล่ะ "

นายราชมีล้างมืออาเสี่ยเดินออกไปจากกลุ่ม แล้วกระซิบกระซาบกับอาเสี่ย

" ช่วยนะ ช่วยได้ แต่ถ้าพระอมบาลทรงทราบเข้า ผมจะเดือดร้อน จำศ่าน้ำ
ชาให้ผมสัก ๖,๐๐๐ บาทเป็นยิ่งใจ "

เสี่ยหงวนทำคอฮั่น

" ที่เมคคอร์ปชั่น เรียกค่าน้ำร้อนน้ำชาเหมือนกันหรือ "

ผู้คุมใหญ่ยิ้ม

" โธ-ที่เมืองคุณนะ ไม่ว่าจะทำอะไรเป็นต้องเสี่ยค่าน้ำชาทั้งนั้น เช่นอนุญาต
เอาข้าวสารออกนอกประเทศที่หนึ่ง ค่าน้ำชาเป็นแสน แล้วพวกผมเป็นปีศาจซึ่ง
เร็วกว่ามนุษย์ก็ต้องคอร์ปชั่นเช่นเดียวกัน ที่เราเงินเดือนถูกมาก เงินเพิ่ม
ยามสงครามก็ไม่มี เพราะเมืองนรกไม่มีการสงคราม "

(หน้า ๕๖)

เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว สังคมไทยช่อมคอรัปชั่น เป็นปรกติ ซึ่งมุมมองที่เห็นน่าจะเป็
ลารมณชั้นประทศของ ป.อินทราปาลิต มากกว่าจะเป็นความรู้สึกถึงความเป็นจริงในสังคมไทย แต่
เดวในคุดคั่วเชิงสังคมได้ไปถึงที่สุด ด้วยอารมณชั้นวิพากษ์ที่ว่าคุดคั่วในภาษาไทย ดังปรากฏใน
ค่างคาวผ (๑๑๑) หน้า ๑๑๕

เขา(แขกนายห้าง)บ่นพึมพำเป็นภาษาอินเดีย แต่ใช้คุดคั่วภาษาไทย เอง
จากไทยเรามาใช้ด่ากันเหลือเพื่อ ...

(หน้า ๑๑๕)

แขกนายห้างเมื่ออารมณถึงขีดสุด ก็โพล่งปะทุระเบิดออกมาเป็นภาษาแม่ของตนเอง
ทว่าพอสบคุดคั่วที่ไร ก็ใช้คุดคั่วทุกที โดษให้เหตุผลเสมือนว่า คุดคั่วมีมากกว่าและแทนใจได้ดีกว่า
เพราะคนไทยหรือสังคมไทยมั่งคั่งทางภาษาคันนี้ มีคนกล่าวกันว่า ถ้าเราจะรู้จักวัฒนธรรมของชาติ

ใด ให้ศึกษาภาษาของชนชาตินั้น^๘ ถ้าเป็นจริง สังคมไทยเราก็คงจะตกต่ำยิ่ง เพราะตัวละครเลือกคิดถึงสิ่งเลวได้ดั่งที่สุดด้วยภาษาไทย ประสบการณ์ของสังคมไทยที่สะท้อนในภาษาย่อมคือไทยเป็นสังคมแวดล้อมไปด้วยสิ่งเลวๆ จนซึมซับและซึมซาบปรากฏในภาษา ทว่าดังนี้เป็นทัศนะของป. อินทรปาลิต นักเขียนไทยคนเดียวเท่านั้น ไม่ใช่ นักภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ จึงไม่สามารถใช้ตัดสินอย่างแท้จริงได้ แต่สะท้อนความรู้สึกของคนไทยต่อสังคมของตนได้ดี ทั้งยังเป็นวิธีกล่าวให้ดูสนุกและตลกด้วย

คุณค่า เป็นความรู้สึกที่ใส่ต่อสิ่งต่างๆ ในสังคม ที่ปรากฏตามตัวอย่างมี นครหลวง การปกครอง ชุมกิจ ภูมิปัญญา กฎหมาย และภาษา ซึ่งล้วนแต่แสดงให้เห็นถึง *เลว* และ *ว่วง* ทั้งสิ้น แม้เราจะสร้าง *อารมณ* ขึ้นบน *เลว* และ *ว่วง* เช่นนี้ให้เป็นตลกได้ แต่ *คุณค่า* เชิง *สังคม* ดังกล่าวก็ไม่ได้มีมุมมองเปลี่ยนไป ทั้งนี้มุมมองเช่นนี้เป็นเรื่องอารมณ์ความรู้สึกสะท้อนแสดงต่อปรากฏการณ์จริงทั้งหมด

๘.๓. *ทางนัก* ขอเริ่มจาก *ทัศนวิจารณ์* ของ *พจนานุกรม* ป. อินทรปาลิต แสดงความเห็นที่ *หัวใจของประชาธิปไตยแบบไทยและประชาชนคนไทยอยู่ที่พระมหากษัตริย์* ดังปรากฏใน *วินัยใฝ่ดี* (๑๑๙) หน้า ๑๘-๑๙

" บ๊ะ-ดีที่เดียว เจ้าคุณ ฉันทะ จะตายก็ไม่ว่า ขอให้ได้เห็นพระองค์ท่าน ได้ชมพระบารมีสักครั้งเถอะ

เจ้าคุณปัจจาภิษาเห็นพ้องด้วย

" ถูกละพี่เชย เรายังต้องการพระมหากษัตริย์ ประเทศไทยจะต้องมีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข จะใช้การปกครองแบบอื่น ประชาชนไม่ยอมเด็ดขาด "

ลุงเชยหัวเราะ

" ครับ ต้องเป็นอย่างนี้ แล้วเราจะต้องไปวิตกอะไรในเรื่องคอมมิวนิสต์ (คอมมิวนิสต์) "

^๘ เจตนา นาควิษระ. *เพื่อความอยู่รอดของมนุษยศาสตร์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๒. หน้า ๓๙๑

(หน้า ๑๘-๑๙)

ถ้าจะกล่าวถึงพระมหากษัตริย์กับประชาชนคนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ไทยได้
 เปลี่ยนจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์ กลายมาเป็นประชาธิปไตยนี้ พระมหากษัตริย์ได้เปลี่ยนบทบาท
 ทางพระเดชให้กลายเป็นพระคุณเต็มที กล่าวคือพระมหากษัตริย์เลิกแสดงบทบาทเป็นเจ้าทางสิทธิ
 แต่แสดงพระองค์เป็นเจ้าทางหน้าที่ พระมหากษัตริย์เป็นหน้าที่ทางสังคม ซึ่งจำเป็นต้องเสียสละและ
 อุทิศทุ่มเทเกินกว่าคนธรรมดา พระมหากษัตริย์ไม่ได้อยู่ที่สิทธิพิเศษเป็นหัวใจอีกต่อไปแล้ว เมื่อเป็นดังนี้
 พระมหากษัตริย์ก็เป็นประมุขและสถาบันยึดเหนี่ยวทางจิตใจแบบหนึ่ง โดยเฉพาะด้านศรัทธาต่อ
 อุดมการณ์และอุดมคติ อันเป็นแนวทางที่ไปกันได้ด้วยค้ำจุนระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่ง
 สิทธิ เสรีภาพ และเสมอภาคเป็นหัวใจ เมื่อเป็นดังนี้ได้อย่างสมบูรณ์แล้ว ปัจจัยทางนามธรรมของ
 ระบอบประชาธิปไตยเป็นลำดับแรกย่อมคือหน้าที่ ซึ่งหน้าที่ที่พระมหากษัตริย์ได้ทรงนำทุ่มเทและปฏิบัติ
 ตนเป็นเสมือนแบบอย่างที่ดี ดังนั้น ถ้าจะกล่าวแบบคติไทยๆร่วมสมัยแล้ว *พระมหากษัตริย์คือ*
แบบความ เป็นมนุษย์ตามคติไทยแห่งปัจจุบันสมัย โดยเฉพาะในด้านความเป็นประชาธิปไตยอัน
และจะออกด้วยหน้าที่

ทวงษ์แรกที่ ป. อินทรปาลิต นำเสนอขึ้น คือข้างจะเป็นนามธรรม เพราะเสนอให้
 มี*ศรัทธา*ใน*ระบอบของความ เป็นมนุษย์* อันเห็นได้ในสังคมไทยจากบทบาทของพระมหากษัตริย์สมัยใหม่
 ทว่า ป. อินทรปาลิต ก็ไม่ได้เสนอแต่วิถีทางนามธรรมเท่านั้น วิถีทางรูปธรรมก็มีอยู่ อย่างเช่นเสนอ
 ให้*คนรวยช่วยคนจน* ดังปรากฏใน *มาร์ชชานเข้ากรุงเทพฯ* อันเป็นกอนสั้นๆในฉบับ ระบำหาคณา
 (๑๐๓) หน้า ๑๒๙

" เจ้าประคุณเอ๊ย ถ้าคนมั่งมีสมเพชเวทนาคนจนอย่างพวกคุณแล้ว ผมก็ขอ
 เหลือเกินว่า ประชาชนพลเมืองที่ยากจนจะแซ่ซ้องสาธุการ และอย่างไรเสียสิทธิ
 กอมนิวาสต์คงจะไม่รุ่งเรืองอยู่ได้ในประเทศเรา คนมีเงินน้อยคนนักที่เขาคิดว่า
 คนจนเป็นพี่น้องร่วมโลกร่วมชาติของเขา โดยมากมีแต่จะเหยียดหยาม เห็นคนจนเป็น
 สัตว์ที่น่าเกลียด อันที่จริงคนจนมันก็ใกล้สภาพของสัตว์เต็มทน คง่าฮวบรถไฟนี้แหละ
 ครับ นิ่งกันชั่วเขี่ยในรถบรรทุกสัตว์ เพราะค่าโดยสารรถไฟมันแพงเท่าๆกับค่าโดยสาร
 เคาเรือบันที่เมืองนอก "

(หน้า ๑๒๙)

วิธีที่คนรวยช่วยคนจนนี้เป็นวิธีที่ดี แต่จำเป็นต้องเป็นไปภายใต้เสรีภาพด้วย ดังนั้น ปัญหาจึงอยู่ที่มักมีขอบเขตจำกัด มีช่องโหว่ และไปไม่ถึงถึง เพราะความยากจนของแต่ละคนย่อมต่างมีนิยามไม่เหมือนกัน บางคนพูดถึงเงินทอง บางคนพูดถึงวัตถุ บางคนพูดถึงการศึกษา บางคนพูดถึงครอบครัว ความรัก ความอบอุ่น ฯลฯ เมื่อเป็นดังนี้ ปัญหาที่ถกเปิดเผ้าด้วยแนวทางร้อยแปดพันเก้า ข้ำยังดูเสมือนแตกแยก ต่างฝ่ายต่างขัดแย้งดังอำเภอใจเป็นใหญ่ ปัญหาที่ย่อมยังคงเป็นปัญหาล่องไป ข้ำอาจมีที่ทำลูกกลมใหญ่โต ด้วยวิธีการแก้ปัญหาด้วยนิยามต่างกันอาจก่อปัญหาใหม่ก็ได้ด้วย ปัญหาเช่นนี้เป็นหัวใจของวาทันหลักในนโยบายของราชการเช่นกัน ในการช่วยเหลือคนจนนี้รัฐมองแต่ละคนเป็นช้วนาค่าหนึ่ง ดังนั้นเป็นปรากฏการณ์ในสาขตาของประชาชนคนจนอื่นๆของประเทศ ดังปรากฏใน ทวารวณเข้ากรุงเทพ ตอนสั้นๆในฉบับ ระบำหยาดฟ้า (๑๐๓) หน้า ๑๓๘-๑๓๙

" ความจนของผมหรือครับคุณ ผมพูดไม่ถูกว่าผมยากจนแค่ไหนสักเพียงไหน เมื่อตอนเมียผมเจ็บ ผมมีฟ้าเต๋อวงเงินผมเต๋อว ผมรอความหวังจากทางการในเรื่องที่จะส่งฟ้าไปหาในราคาถูก ก็คอยหา ทางราชการช่วยแต่ช้วนาค่า ส่วนคนช้วนาค่าไม่ใช่ช้วนาค่าอีกมากมายไม่มีใครช่วย เมื่อผมมีฟ้านั่งช้วนาค่าสิ้นเคียว ขณะที่นอนป่วยอยู่ บางทีก็ตั้งนั่งลมหม่นฟ้า เมื่อผมเอาฟ้าของแกไปอีก "

(หน้า ๑๓๘-๑๓๙)

ข้ำวิจัยประชาชนพยายามดิ้นรนช่วยตัวเอง เช่น ช้วนาค่า หันมาปลูกอ้อยที่ข้ำทางร่ำรวยมากกว่า รัฐก็หันมาเอาเปรียบคอร์ปชั่น (ค่าน้ำร้อนน้ำชา) ถ้าไม่ให้เงินค่าดังกล่าวแล้ว ช้วนาค่าก็หมดสิทธิ์ที่จะทำตามปรารถนา ปัญหาความยากจนของช้วนาค่าส่วนหนึ่งจึงอยู่ที่การคอร์ปชั่นของทางการเอง ดังปรากฏใน แฉมหัวจุกวาว ตอนสั้นๆในฉบับ วันสงกรานต์ (๑๑๘) หน้า ๘๕-๘๖

" ...แต่ว่านี้แหละครับ การขนส่งของเรายังไม่สะดวก คนวิเศษจะเข้ามาค้าขายก็อ่อนใจ คอยฝึกค่าน้ำร้อนน้ำชาซะเรื่อย "

" เออ-จริง จริงของแกอ้ายหลานชาย พูดแล้วเจ็บใจ คุณแต่น้ำตาลก็แล้วกัน พวกช้วนาค่าเห็นทางร่ำรวยปลูกอ้อยขายโรงงานเพื่อทำน้ำตาล แต่แล้วก็ทนค่าน้ำร้อนน้ำชาไม่ไหว ถ้าเลี้ยงอ้อยบรรทุกเกวียนมาส่งโรงงานเป็นระยะทางตั้งหลายกิโล เกวียนเดินบนทางหลวงไม่ได้ ถูกจับ มาถึงโรงงาน ต้องรอเจ้าหน้าที่มาตรวจ

อ้อยอยู่หลายวัน โรงงานรับซื้อไปแล้ว ต้องรอรับเงินอีก ถ้าจะเอาเร็วต้องเสียค่าน้ำชา แล้วหากที่ไหนจะมีคนจะปลูกอ้อย ทำนาดีกว่าสบายดี ถึงเวลาเก็บเกี่ยว อาเฮียไปถึงบ้านรับซื้อหมดโดยไม่ต้องเสียค่าน้ำชา "

(หน้า ๘๕-๘๖)

นอกจากที่คณะวิจารณ์โดยตรงแล้ว *อารมณฺ์* นั้นก็สอดคล้องตรงกันไว้ แต่บางคนอาจจะมองว่า ข้อเสนอเป็นทัศนวิจารณ์โดยตรงก็ได้ แต่ทางผู้ศึกษาได้จัดไว้เป็นทัศนวิจารณ์ เพราะทั้งหมดมุ่งไปสู่ประเด็นเรื่องนำหัวเราะในท้ายที่สุด ทัศนเช่นนี้ปรากฏใน *นวนิยายลุ่มเซย* ตอนสั้นๆ ในฉบับ ระบํ้าหยาตฟ้า (๑๐๓) หน้า ๕๐-๕๑

"...เฮีย-อ้ายหมาเอ๊ย ความจริงถ้าเอ็งเอาเงินค่ารถนี้ (แสนสองหมื่นบาท) สร้างโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นสักแห่งหนึ่ง มันก็จะช่วยให้พี่น้องคนไทยได้มีงานและช่วยผลิตสินค้าใช้ในบ้านเมืองของเรา ข้าพเจ้าตามความเห็นของคณึงๆ เสียขายเหลือเก็บ เงินตั้งยี่แสนยี่แสน ข้าพเจ้าได้ตั้งหลายฝั่ง ข้าพเจ้าได้ตะอะอะ หรือม้าก็ซื้ออ้อยนู่นๆ มาเป็นเมียก็ยังมี ข้าพเจ้าไม่เห็นได้ความ คณึงก็เพียงก้าวเมือสไปแรงแล้ว "

" อ้าว " ก็อะไรจะเอา " เป็นอะไรไปล่ะจ๊ะ "

" ข้าพเจ้าเปิดดวงทำให้มันโก้นะซี ก็คณึงมันบอกข้าว่า คนที่หนึ่งรถยนต์ต้องทำควแข็งเหมือนกับคนเป็นเมียค่าร้อย " แล้วแกก็หัวเราะก๊าก " ข้าเจสเอาหมิง ข้าสังเกตุมันมีจริงอย่างอ้อยก็ยังมีว่า คนหนึ่งรถเก่งเราต้องเปิดคอกให้เหมือนอูฐ ยิ่งแม้ผู้หญิงด้วยแล้วต้องนั่งหนึ่งเลข ม้าอ้อมไม่โก้ "

(หน้า ๕๐-๕๑)

ข้อเสนอแนะที่น่าสนใจ เพราะเป็นประเด็นเรื่องการลงทุน เราคนไทยควรจะลงทุนช่วยเหลือกัน ให้มากกว่าตักดวงสุขสบายส่วนตัว ถึงตรงนี้ *วงแก้ตักปัญหาของสังคม* ของ ป. อินทรปาลิต คือ *ศรัทธาที่ศษของคนไทยเองในด้านหน้าที่ นโยบายที่ศษของรัฐไม่แคบจนคิดพลาด พฤติกรรมที่ศษของรัฐที่ไม่ฉวยโอกาสเอาเปรียบประชาชน และจิตใจที่ศษซึ่งมุ่งคิดถึงผู้อื่นมากกว่าตนเอง* แต่ถ้าพิจารณาประเด็นทางแก้ทั้งหมดนี้แล้ว จะเห็นได้ว่า เป็นเรื่องที่ทำให้ *เสรีภาพ* เป็นหลัก ไม่สามารถมีกฎเกณฑ์ใดๆ บังคับสำเร็จออกมาได้ ดังนั้น ปัญหาอ้อมค้อมตรงอยู่ต่อไป แต่ *วงแก้* ก็มีอยู่และเป็น *นิยายอุคตมคติ* ที่ปรารถนาเสมอ ทว่าไม่มีวันเป็นจริงได้ง่ายๆ

๕.๕. ปัญหากล้วยหัวกล้วยหาง ขอนำเสนอด้านทัศนวิจารณ์โดยตรงก่อน สังคมมี ปัญหากล้วยหัวกล้วยหาง เกิดขึ้น เพราะมีวชิรยามเบี่ยง และมิชักกล่าวให้อุคมคติพิจารณาไป

ขอเริ่มทวธิษยามเบี่ยงก่อน ดังใน สามเกลอคำผืน (๑๐๙) หน้า ๑๒-๑๓ ผืนเถื่อน ได้รับการกล่าวถึงว่า ไม่มีใครคัดค้านหรือใจในการชน ทั้งยังช่วยคนจนบางคนมีเงินใช้ด้วย

" อ้ายเคช " กิมหงวนร้องเรียกและหัวเราะลั่น " หากินด้วยการคำผืนเถื่อน นะรี เอ็งว่าอาชีพสุจริตธรรม "

" ครับ เคยวานคนใหญ่คนโตเขาขายผืนแก่ทั้งหมื่นแหละครับ อาเสื่อ ชนกันเป็น รกคู้ มีการคู้กันอย่างแข็งแรง การคำผืนเถื่อนไม่ได้ทำให้ประชาชนคนไทยได้รับความเดือดร้อนอะไรครับ เราชื้อมาจากเซียงตุง ผ่านเซียงรายลำปางนำ ล่องลงมากรุงเทพฯ ส่งลงเรือเดินทะเลเอาไปขายนอกประเทศ ราษฎรแม้แต่คน เคยวไม่ได้รับความเดือดร้อนอะไรเลย นอกจากเรายังได้ช่วยเหลือ รือ จานให้คนจนบางคนมีเงินจับสับสับข้าว เพียงแต่เขาให้ความสะดวกเราในการชน ผืน เนี้แหละครับอาชีพของผม ผมตรวจลาพวกคุณไป ผมไปเป็นลูกน้องอาเสื่อคนหนึ่ง อยู่ทางเซียงรายราวหนึ่งปี ช่วยเขาคำผืนเถื่อน พอมีทุนผมก็ทำของตัวเอง "

(หน้า ๑๒-๑๓)

ปัญหาผืนเถื่อนเกิดขึ้นนี้ เพราะกล่าวแต่ชนเผ่าผลิตและขนส่งเท่านั้น หรือกล่าว แต่ช่วงต้นอันเป็นเหตุ กรณีนี้เหตุสุดโต่งไม่ใช่ตัวตัดสิน ผืนเป็นผลร้ายเห็นได้ทีผลหรือการเสียดสี ดังนั้น ปัญหาจึงเป็นการกลับหัวกลับหางและบิดเบือน เพราะไม่ได้กล่าวถึงกระบวนการตั้งแต่ต้นจน สุดท้าย การกระทำเช่นนี้ไม่อาจนับเป็นการตัดสินคุณค่าถูกต้องได้ แต่บางครั้ง ปัญหากล้วยหัวกล้วย หวงจากนิยามเบี่ยงนี้ เป็นปัญหาการใช้ถ้อยคำ ดังปรากฏใน ศีกทลายโลก (๑๓๑) หน้า ๒๐-๒๑

พล.ท. ชาวลอกพระอังคารพุดเสริมขึ้นทันที

" ถ้ายังงั้น พวกท่านก็มีหวังจะพักอาศัยอยู่ในโลกของเรา และอาจจะได้เป็น แหกผู้มีเกียรติของท่านมหาจอมพลเอกก็ได้ อ้า-ผมขอเรียนให้ทราบเสียก่อน เท่าที่ ผมแนะนำให้จัดหาเครื่องบรรณาการไปให้ท่านประธานาธิบดีของเรา นั้น ไม่ได้ หมายความว่า ท่านประธานาธิบดีชอบจับก้องเหมือนพวกชาวลอกราหูนะครับ แต่มัน

เป็นธรรมชาติของพวกเรา ซึ่งถือกันมานานแล้ว ผู้ใดแสดงไมตรีจิตต่อใครจะต้องจัด
หาของอะไรไปให้ผู้นั้น "

ดร.ดิเรกหัวเราะเบาๆ

" ออไร โลกผมก็เหมือนกัน โดยเฉพาะบุคคลที่เป็นรัฐมนตรี จะมีผู้เอาอะไร
ต่ออะไรให้เสมอ พอรุ่งเช้าก็มีรถยนต์จอดเรียงรายหน้าบ้านของทางผู้มีบุญหนักศักดิ์
ใหญ่เหล่านั้น แต่ผมมีอันเป็นต้องออกจากตำแหน่งก็ไม่ปรากฏว่ามีใครไปมาหาสู่ "

พล.ท. วีระท่าคาโต

" นี่เต็มมิตรภาพจอมปลอม ความเคารพถืออันจอมปลอม ชาวโลกพระ
อังคารมีจิตใจสูงมาก ที่นี้ไม่มีการประจบสอพลอ ไม่มีการกอบโกยเงินเข้ากระเป๋
ไม่มีการใช้อำนาจไม่เป็นธรรม คนชั้นรัฐมนตรีไม่มีอภิสิทธิ์ ปลายเดือนต้องเข้าโรง
จำนำทุกที "

(หน้า ๒๐-๒๑)

ตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า ทุจริตคล้ายกับมีน้ำใจให้ของกำนัลนั้น ก่อให้เกิดการ
กระทำอย่างเดียวกัน ถ้าเรายังไม่พิจารณาถึงความสมควรหรือไม่แล้ว การกระทำเช่นนี้เป็น
มารยาทสังคมแบบหนึ่ง ไม่ว่าเราจะหัดสุจริตหรือทุจริตก็ตาม เราก็ย่อมกระทำเช่นเดียวกันเสมอ
ปัญหาสำคัญอยู่ที่ว่า อย่างไรเป็นวิธีแยกเจตนาได้ สำหรับผู้ศึกษางานหรือนิยายชุดนี้ได้พบว่า ประเด็น
นี้ไม่มีคำตอบ เพราะคุณค่าหรือเจตนาเป็นเรื่องเล่าหรือวิธีกล่าวเสมอ วิชาภาษาย่อมไม่ใช่
เจตนาเสมอไป แต่เป็นเป้าหมายที่เราต้องการให้ปรากฏหรือคนอื่นคาดว่ามันจะเป็น ทว่าไม่จำเป็นต้อง
ต้องเป็นจริงเสมอ ดังนั้น กรณีนี้เป็นปัญหาหลักกลับทางสมบูรณ์แบบ ซึ่งทัศนะของผู้ศึกษาตรงกัน
ข้ามกับ ป. อินทรปาลิต ที่ว่ามารยาทจึงถือเป็นแค่คำทำให้ทุจริตและชอบธรรม ทั้งผู้กรณที่ผู้
ศึกษาเห็นด้วยกับ ป. อินทรปาลิต ในประเด็นอคติบุคคลเป็นด้วยถือค่าปรากฏใน ศีกทลยโลก
(๑๓๑) หน้า ๓๑ ซึ่งกล่าวถึง "นิสัย" หรือ "บุคลิก" เป็นข้อจำกัดควรอภิษ แทนที่จะกล่าวถึง "สัน
ดาน" หรือ "เผด็จการ" อันเป็นข้อบกพร่องอภิษไว้ได้

" อ้า-สหายผู้มาจากดวงดาวอันแสนไกลโปรดฟังผม " ท่านนายพลพูดขึ้น

" ท่านประธานาธิบดีของเรามีนิสัยชอบขัดคอคน แต่ไม่ชอบให้ใครขัดคอท่าน
ตามปรกติท่านชอบมีอารมณ์เฉยเฉย เชื่อถือความคิดเห็นของตนเอง เหมือนกับ
บุคคลชั้นนำทั้งหลายที่โลกเราเห็นและครับ ถ้าท่านคิดจะเป็นแขกของท่านเอกอัครมหา

แล้วเป็นไม้ตอก "

" ออย่าเลอะนะ ช่างยากเปล่าๆ เราขบปุเค็ม พระพิรุณแกร็บสินบนเราไม่ตกลงมา แต่บ้านไหนไม่อยากให้มีหรือลูกสาวไปเที่ยว ดินเอาครกกับสากออกมาตั้งกลางแจ้งพระพิรุณก็หวดปุเค็มมองเราฟรี ไปกรี้อ แต่ตั้งตัว "

(หน้า ๖๑)

สิ่งศักดิ์สิทธิ์จำเป็นต้องบิดเบือนด้วย อันเป็นความจำเป็น เพราะมีคนขอตรงกันข้ามแย่งกันเสมอ ดังนั้น ย่อมสมหวังทุกคนไม่ได้ ถึงตรงนี้จะว่า เป็นอารมณ์ขันก็ได้ แต่เป็นชนิดหัวเราะไม่มีใครออก โดยเฉพาะถ้าคิดจริงจังจริงๆ

คราวนี้มาว่าด้วยสังคมเกี่ยวกับปัญหาเกี่ยวกับหัวหน้างานที่เสนออารมณ์ขันบ้าง ซึ่งทั้งหมดสามารถสรุปเป็นประเด็นเดี่ยวร่วมกันได้ คือ *ความจริง* ดังปรากฏใน โจรในแบกแดด (๘๐) หน้า ๔๔-๔๕ เมืองไทยก็ยังมีแต่ป้ายอักษรจีนเต็มไปหมด

" โอ้-พระอ้าเกล้า พระองค์ได้กรุณาข้าพเจ้าให้มาถึงเมืองไทยตามความปรารถนาแล้ว ท่านผู้ใจดีทั้งหลาย ข้าพเจ้านึกแล้วว่าที่นี่ต้องเป็นเมืองไทย ถึงแม้ข้าพเจ้าจะแลเห็นป้ายอักษรจีนก็ตามถนนเป็นทิวแถว แต่ก็รู้สึกว่าคุณสิ่งทุกอย่างอยู่ในความสงบเงียบ แวดล้อมด้วยพสกนิกรใหญ่น้อยชั้นเชื้อชาติ คินแดนต่างๆที่ข้าพเจ้าผ่านมานี้ ข้าพเจ้าได้กินแต่สิ่งประณีตอย่างหัดดับใหม่ หมูเค็บบิบบินวอนเต็มท้องฟ้า แสงเพลิงและควันไฟที่ถูกถูกระเบิดเครื่องบินมองแลเห็นในระยะตั้งหลายสิบลี้ ท่านเว๊ย ทูกรมโกลระอุกรุ่นด้วยควันสงครามทั้งนั้น ยังมีราชาอาณาจักรไหนอีกเล่าที่จะร่มเย็นเป็นสุขเหมือนประเทศไทย "

(หน้า ๔๔-๔๕)

เมื่อเป็นดังกล่าว เมืองไทยดีเพราะจีนหรือเพราะไทยกันแน่ ฟังดูบ่าไรสาระและตลกเสียดสีเออาการ กรณีเช่นนี้เกิดคล้ายกันซ้ำอีก เมื่อสามเกลอจัดแสดงทัศนคติเลียนแบบสุนทรภรณ์ เพื่อหาเงินส่งเคราะห์ลูกกำพร้าสงคราม คราวซ้อมใหญ่ก็เชิญผู้แทนหนังสือพิมพ์มาชมทุกคนกลับไปเขียนถึงเจตนาดี แต่ฝีมือพอใช้และหลบตลอดรายการ ดังนั้น ถึงเวลาแสดงจริงรอบแรกจึงมีคนดูไม่ถึง ๑๐ คน สามเกลอเร่งระดมลูกจ้างของตนมาก็หน้า แต่ไม่สำเร็จ เหตุการณ์ต่อ

มา ปรากฏใน สามเกลอชาโดว (๙๘) หน้า ๑๗๕

๑๖.๓๐ น. มีคนดูเพียง ๙ คน และรอบ ๑๙.๐๐ น. ซึ่งเป็นรอบสุดท้าย มีคนดูมากหน่อยราว ๕๐ คน ทุกคนล้วนเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ พ่อค้าคหบดี ซึ่งคณะพรรคสามเกลอได้นำบัตรไปขายล่วงหน้า ส่วนคนดูจริงๆนั้นไม่มีเลย

ถึงแม้จะไม่มีคนดู ให้สันตรีสามเกลอก็เก็บเงินค่าผ่านประตูได้ถึง ๕๕,๐๐๐ บาท เป็นรายได้ยอดเยี่ยม ทำสถิติสูงสุดตั้งแต่โอเคียนสร้างมา เจ้าคุณปัจจุบันก็ได้มอบเงินจำนวนนี้ให้คณะกรรมการสงเคราะห์ลูกกำพร้าสงคราม หลังจากการแสดงรอบสุดท้ายจบลง

(หน้า ๑๗๕)

ตัวอย่างนี้เช่นเดียวกับตัวอย่างแรก ค้ำยเห็นได้ว่า *ความจริง* เราไม่ได้มองตรงที่กระบวนการและเหตุทั้งหมด แต่เรามองเล็งที่ผลเพียงอย่างเดียว เมื่อเป็นเช่นนั้น เราไม่รู้ความจริงแท้ ทั้งยังเชื่อในนิยายเหตุผลสำเร็จมากกว่าความเป็นจริงบนผลสำเร็จได้ แต่ถ้าใครรู้ที่มาของนิยายแล้ว ผลและอารมณ์นั้นก็เกิดขึ้น ทว่าบางครั้งตลกและอารมณ์นั้นก็เกิดจากผลเพียงมีนล่วงหน้าก็มี ดังปรากฏใน บุกอภาศ (๑๓๐) หน้า ๗๙-๘๐

พอจรวดอักษักระทบพินดิน และ ดร.คิเรกได้ดับเครื่องยนต์เรียบร้อย ทุกคนก็ถอนหายใจโจ่งอกไปตามกัน นายแพทย์หนุ่มปลดสายรัดตัวออก เขาลุกขึ้นยืนแล้วร้องขึ้นด้วยความดีใจ

" ฮ๊ะ ฮ๊า มันเป็นผลสำเร็จ พวกเราได้มาถึงดาวพระศุกร์ ก่อนนักวิทยาศาสตร์ชาติอื่นอย่างไม่ต้องสงสัย ฮ๊ะ ฮ๊ะ ไม่มีอะไรวินโลกันที่ข้าพเจ้าทำไม่ได้ ไอจะเปิดสายการบินทัศนาวรโลกพระจันทร์ โลกพระศุกร์ และโลกพระอังคาร ในไม่ช้านี้พวกเราจะร่ำรวยไปตามกัน ไอจะเปิดบริการขายที่ดินราคาถูกในโลกันพระศุกร์ ไร่ละหกสลึงเป็นอย่างมาก ในไม่ช้ามนุษย์แห่งโลกรากู ก็จะมาถือนอพยพมาตั้งถิ่นฐานทำมาหากินบนโลกันนี้ "

กิมหงวนกล่าวขึ้นบ้าง

" กันจะสร้างโรงแรมทันสมัย สร้างสถานตากอากาศชายทะเล สร้างโรงพยาบาลรับรี้ดลูก สร้างภัตตาคารและมหรสพขึ้นดี "

เจ้าคุณป้าจึงเอ่ยว่า " อาจจะมาตั้งสำนักงานให้ยกยืมเงิน รับจำนองและฝากขาย " เสียงหัวเราะอย่างครื้นเครงดังขึ้นพร้อมๆกัน

(หน้า ๗๙-๘๐)

คณะสามเกลอเดินทางถึงดาวพระศุกร์เป็นผลสำเร็จ จึงได้เฟื่องฟูถึงความ เป็นจริงที่น่าจะตามมา แต่ทั้งหมดแทนที่จะรู้สึกจริงจัง กลับรู้สึกบ้ำไรสาระและผ่อนคลายอย่างลึกซึ้ง ซึ่งหมายความว่าทั้งหมดที่กล่าวเป็นไปไม่ได้ แม้ตามความเป็นจริงแล้ว ถ้ามนุษย์เจริญได้จนถึงขั้นจริง ทั้งหมดที่กล่าวก็ย่อมจะเกิดขึ้นก็ตาม ดังนั้นย่อมหมายความว่า เรามักหัวเราะได้เสมอเหมือนเรื่องที่ไม่น่าจะ หัวเราะได้ เมื่อเป็นดังนี้ ผลักก็เล่นตลกอยู่ในตัวเองเล็กๆ เล่นอย่างรุนแรงและชวนขันขมด้วย

ปัญหาหลักหัวก๊อหัวก๊อ เป็นปรากฏการณ์ในสังคมตามปกติ แต่ต้องพิจารณาเป็นกรณี ไป บางกรณีเป็นการบิดเบือน บางกรณีเป็นเรื่องไม่อาจตัดสิน บางกรณีเป็นเรื่องเป็นไปไม่ได้ แต่บางกรณีเป็นเรื่องตลกเล่นตลก ทั้งหมดนี้ย่อมมีและหัวเราะได้ ถ้าไม่คิดจริงจังและรู้สึกเล็กๆดัง ร่วม

๕.๕. จวบอด ขอเริ่มต้นที่ทฤษฎีการวิเศษตรงต่อสิ่งคนก๊อ การจุดยอดในสังคมเกิด ขึ้นได้ ๓ ลักษณะ คือ เป็นการบังคับ เป็นทางเลือก และเป็นช่องว่าง ขอเริ่มที่จุดยอดเป็นการ บังคับ เพราะถ้าไม่ทำ ก็หมดกำลังอำนาจ ดังปรากฏใน มนุษย์ผี (๖๖) หน้า ๓๘-๓๙

" ...ผมคิดว่าถ้าหากฝรั่งมันยังไม่หยุดรบกัน ผมก็จะเลิกค้าขายเสียที "

" อ้อ ? เลิกค้าขาย " เจ้าคุณทวนเคา " แล้วแกจะประกอบอาชีพในทางใด ละหว่า ? "

กิมหงวนซ่อนยิ้มไว้ในหน้า

" ออกเงินให้เขาๆที่ครับ อาชีพอะไรมาตีกว่าทำนาบนหลังคน สุดเล็ดชิบๆ เสมอบาทละสิบสอง ปีเดียวเท่านั้นแหละครับ นอกนั้นก็เล่นอย่างสบายใจทีเดียว "

เจ้าคุณสะอึกเฮือก คำพูดของกิมหงวนราวกับอาวุธกรีดเฉือนหัวใจท่าน

" เอ้-นี่แกจะมาหลอกค้าข้าวเล่นนี่ซี "

อาเสี่ยยิ้มแหยๆ

" เป่ล่า-เป่ล่าครับ เอ๊ะ-คุณอาซื้อออกเงินให้เขาๆหรือครับนี้ ? "

เจ้าคุณปัจจุณิกากลับหน้าลายเอือก

" เออชีวะ "

" อ้อ อี-อี ผมเพิ่งรู้ อ้า-สมถามจริงๆ เกอะครับ คุณอาศัยคดอกเบ็ช้อยจะเท่าไร ? "

ท่านเจ้าคุณยกมือเชกศีรษะกิมหงวนดังป๊อก

" ถ้ามไม่เข้าเรื่องอายนี้ ร้อยละสิบสองร้อย แล้วอย่าเสือกทำเป็นผ้องปากแตกไปล่ะ "

กิมหงวนเกือบจะหัวเราะออกมาดังๆ

" ร้อยละสิบสองนะ คุณอาไม่กลัวลูกหนีเล่นลูกไม้หรือครับ มีแต่คนพระราชบัญญัตินะครับ "

" เชอะ ! ชีแน่แล้วไม่โง่หรือกว่า ข้าจะกลัวทำไม ตีต่างว่า-อ้า-นาย ก. กู้เงินไปสิบบาท สัญญาใช้ภายในกำหนดสามเดือน อากก็ต้องเขียนลงในสัญญาว่า นาย ก. กู้เงินอาสิบสิบบาท คิดดอกเบี้ยร้อยละหนึ่งต่อเดือน สัญญาใช้ภายในสามเดือน "

กิมหงวนหัวเราะก๊าก

" ไฉไล-ไฉไลครับ คุณอารอบคอบเหลือเกิน "

(หน้า ๓๘-๓๙)

สังคมสมัยใหม่เป็นสังคมระบบเงินตรา ทุกสิ่งซื้อขายได้ และทุกสิ่งจำเป็นต้องซื้อหา เพราะปัจจุบันการใช้ชีวิตเป็นระบบการกระทำที่ได้รับการตีเป็นมูลค่าเสมอ ผลตอบแทนกิจการงานในชีวิตเป็นเงินตรา ไม่ใช่เป็นปัจจัยสี่ที่แสวงหาและแลกเปลี่ยนช่วยเหลือกัน เงินตราเป็นตัวแทนมูลค่า คนทุกคนต้องกระทำตัวเองและกิจการให้มีมูลค่า จากนั้นก็ใช้มูลค่าที่ได้เป็นเงินตราไปแลกเปลี่ยนต้องการ ทว่าถ้าเกิดเหตุจำเป็น เช่น เจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุ คนและครอบครัวกระทำกิจการมีมูลค่าไม่เพียงพอต่อปัจจัยสี่ เพราะต้องเข้าไปรักษาพยาบาล คนก็**ถูกบังคับ**ให้ทำทุกอย่างเพื่อช่วยเหลือคนและครอบครัวได้ คนไม่มีทางเลือกอื่นที่อยู่ภายใต้โครงสร้างสังคมระบบเงินตรา คนจึงถูกผลักดันเข้าหาเงินตราจนกระทั่งถูกเอาเปรียบ คนเรา**ถูกเอาเปรียบ**เพราะความจำเป็น แต่ตั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งเท่านั้น เพราะบางคนถูกเอาเปรียบเพราะความโลภก็มี

นอกจาก**จุดบอด**เกิดจากทางตันดังกล่าวข้างต้นแล้ว **จุดบอด**ยังเกิดจากสภาพความไม่รู้ บังคับด้วย ดังปรากฏใน **นรกในซ็อล** (๙๒) หน้า ๒๘

..." เมืองไทยเดี๋ยวนี้เป็นฝรั่ง ได้ข่าวว่าคนไทยกำลังกินหมา มันเป็นความจริงหรือ ? "

นิกรพยักหน้า

" เป็นความจริง เนื้อหมาอร่อยดีมาก "

ร.ท.แบรดฟอร์ดทำหน้าซอບกล

" แอ่จริง คนไทยเป็นกินไม่เลือก "

เจ้าคุณปัจจนิกษาว่า " ความจริงเราไม่รู้ว่าเป็นหมา แต่เราไปซื้อเนื้อหมูเขาขายเนื้อหมาให้เรา เราไม่รู้กินมันเข้าไป เดี่ยวนี้ในกรุงเทพฯ เต็มไปด้วยอาหารนำชูปักด้วยเดี๋ยวก็ใช้กระดูกหมา แดวถนนเขาวราชมีหมาแพ่นหมาหย่องชาวเกลอนกลาด "

(หน้า ๒๘)

คนไทยกินเนื้อหมาด้วยความไม่รู้ เมื่อเราไม่รู้ ความเข้าใจและความเห็นต่อความเป็นจริงที่ถ้าภิกษุเข้ามาสู่ตัวเรา จึงยอมประกอบไปด้วยความคาดหวัง แล้วความคาดหวังก็กลายเป็นความเป็นจริงชนิดที่เชื่อศรัทธา แต่ความเป็นจริงมันตั้งอยู่บนความไม่รู้และความไว้วางใจด้วยความไว้วางใจซึ่งกันเอง สังคมจึงดำรงอยู่ได้ แต่บางครั้งความไว้วางใจเกินไป ก็ทำให้เราตกอยู่ในสภาวะที่ทั้งภัยและไม่รู้ตัว อย่างเช่นเรากินเนื้อหมาด้วยความเข้าใจเสมอ ที่สุดด้วยความเข้าใจเช่นนี้ เราก็มองจะได้กินอย่างอื่น (เช่น เนื้อหมา) แต่คิดว่าเป็นอย่างเดิม (เช่น เนื้อวัว หมู ไก่) แม้แท้จริงที่เราได้รู้ก่อน เราจะไม่กินก็ตาม ธรรมเนียมนี้เป็นจุดยอดของอุดมคติหรือหลุมพรางของความเชื่อจริงแบบหนึ่ง

ที่เข้าถึงประเด็นทางจิตวิทยา บางทีเราก็กระทำสิ่งที่เลว ทั้งๆที่รู้ว่า ไม่ทำนั้นดีกว่าและเราหลีกเลี่ยงได้ แต่เราก็ปฏิบัติอย่างที่ไม่ดี ดังปรากฏใน สามเกลอซาโลว์ (๘๘) หน้า ๑๒๕

" ได้ยินๆหน่อยๆครับ เดือนที่แล้วกำไรสามสี่แสนเท่านั้นเอง ไม่พอค่าโอเลี้ยง "

เจ้าคุณปัจจนิกษาอดหัวเราะไม่ได้ พุดเสริมขึ้น

" โอเลี้ยงตะหวักตะบวอะไรของแกวะ ตั้งสามสี่แสน ? "

" ปู้โฮ้ ! " กิมหงวนร้องขึ้นดังๆ " คุณลุงก็เป็นพ่อค้าเหมือนกัน น่าจะรู้ว่า คำนำรื้อหน้าซากาแฟเวลานี้ อย่างน้อยก็ครึ่งละพันบาทขึ้นไป ไม่ยั้งเงิงการค้าของเรา ก็ถูกลักไม่สะดวก ผมส่งสินค้าไปหัวเมืองที่ไรต้องจ่ายค่าโอเลี้ยงเสมอ "

รัฐทำให้การใช้อำนาจเป็นเรื่องดี เพราะถ้าใครใช้อำนาจ คนคนนั้นจะได้รับ ความพอใจ ความพอใจเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการ ความพอใจจะได้รับผ่านอำนาจ บางคนพอใจด้วยเชื่อกันว่าอำนาจเป็นการควบคุมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ดีขึ้น แต่บางคนกลับพอใจด้วยเชื่อว่า อำนาจเป็นการทารุณและโหดอย่างสาสม ดังนั้น เมื่อปรากฏการณ์ไม่พอใจหรือความไม่พอใจ โดยเฉพาะกรณี กฎหมายไม่สามารถดำเนินทัณฑ์กรรมได้ กลุ่มดำเนินทัณฑ์กรรมที่มีชื่อบด้วยกฎหมาย แต่ชื่อบด้วยศรัทธาต่อการใช้อำนาจว่า เป็นเรื่องดีตามแบบอย่างเกณฑ์มาตรฐานเหนือกว่าสังคมหรือรัฐ กลุ่มดำเนิน มิจลาชีพเช่นนี้เข้ามาจัดการแทนรัฐ โดยใช้ช่องว่างของศรัทธาคัดต่อระบบรัฐ ด้วยได้ดำเนิน ทัณฑ์กรรมนอกเหนือระบบรัฐ เพื่อระบายอารมณ์ให้บังเกิดขึ้นในจิตสำนึกเร็วสม เมื่อมองเช่นนั้น การ ใช้อำนาจก็เป็นเรื่องดี ทั้งยังเป็นเรื่องอุดมคติด้วย เพราะสำเร็จพอใจทั้งฝ่ายสูงและฝ่ายต่ำ *จุดประสงค์* เช่นนี้เกิดขึ้นเป็นช่องว่างหรือร่องโหว่ของอุดมคติและสังคมนั่นเอง

แต่บางครั้ง *จุดประสงค์* ของสังคมก็เกิดจากการตอบสนองไม่พอเพียงได้ ดังปรากฏใน มนุษย์จรวด (๑๑๕) หน้า ๕๙

"... ช้านะคิดไปคิดมา ไม่อยากจะทำลาย คุณหมอลี้เรกได้ลงคุณลง และสร้างจรวดขึ้นมาซะใหม่ เพื่อชื่อเสียงของตัวเองและเพื่อเกียรติของประเภชชาติ มึงก็บอกต่างก็เป็นคนไทย ใ้หน้าจะคิดล้างผลาญคนไทยด้วยกัน "

เจ้าชิตชบวนคี่วี่ยน

" มุกละ แต่เงินมันสำคัญกว่าชาติไหนว่า กนอย่างเรามันก็อ้ายก็้อ อาชญากรที่ ตำรวจกำลังต้องการตัว จะไปคิดอย่างเรายังงี้ทำไมวะ อ้ายชาติจะลุ่มจมลง อย่างไรเราไม่ได้คำนึงถึง ขอให้เราได้เงินก็แล้วกัน สมัยนี้เงินเป็นใหญ่โว้ย อ้าย บุญ คนมีเงินก็มีความสุขมีหน้ามีตามีหยอกข่อยแควพยับถือ หลังจากสักปรกโสมม หรือ อืดของของคนคนนั้นจะระฮั่วอย่างไรก็ไม่มีใครรังเกียจ มึงจะกลับก็ตามไปอ้ายบุญ กูทำ คนเดียวก็ได้ ลูกกระเบิดอยู่ทุกุ เงินตั้งหมื่นบาทไม่ใช้ช้ไก้โว้ย อย่างน้อยก็สบายไปตั้ง ปีที่เค็ชว "

(หน้า ๕๙)

สังคมระบบเงินตราเห็นทุกอย่างต้องซื้อหา ทุกอย่างต้องใช้เงิน แต่บางครั้งการดำเนิน ตามระบบก็ไม่สามารถนำเงินตราพอเพียงมาสู่ได้ มนุษย์อาจเป็นคนดีตามระบบ แต่เมื่อระบบบีบให้

ยากแล้ว ทั้งระบบเองยังบกพร่อง ด้วยมีทุจริตอยู่ตลอดเวลาด้วย มนุษย์ก็ยอมไม่พอใจระบบ ซ้ำร้ายระบบที่คิดควรจะไปให้ถึงสถานะเสถียรภาพของอำเภอใจที่คิดได้ด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ บางคนก็อาจสร้างระบบวิคิดตามอำเภอใจรกรกประโยชน์ของตนขึ้น แล้วระบบวิคิดเช่นนั้นก็เพื่อความจริงเสมอไปในจินตนาการ จากนั้นก็กลายเป็นความจริงของพฤติกรรมที่ควรเป็นไปอย่างใหม่ในจิต ทรัพย์สินที่เราเห็นได้ว่า มนุษย์ปรับตัวให้มีความเพียงพอ ณ ตำแหน่งของตัวเองในสังคมตลอด แต่ถ้าสังคมไม่เอื้อและซับซ้อนเหมาะสมหรือตอบสนองไม่พอเพียง สังคมเองก็เป็นระบบทำลายมนุษย์ สังคมมีจุดบอดและผลักดันมนุษย์หลงชั่วเป็นได้ ซ้ำร้ายการหลงชั่วเป็นได้เช่นนี้ ก็เสมอเสมือนวิถีทางอุดมคติว่าด้วยอรรถประโยชน์เสียด้วย ถึงระบบจะดีอย่างไรก็ตาม ระบบย่อมบกพร่องในเรื่องเช่นนี้ได้เสมอ เรื่องเช่นนี้เป็นข้อข้องว่วงของระบบ

หากก็ยังม่ประเด็น่าสงสัยเกี่ยวกับข้อข้องว่วงของระบบว่า อย่างไรทุจริตจึงดำรงอยู่ได้ คำตอบนั้นปรากฏใน ขอลูกอ่อน (๑๓) หน้า ๑๐

" ...ถึงพ่อเจ้าคิดแรกนั้นก็สมควรไว้วางใจ ก็เอนเอินกินสินที่นักค้าขายหรือดู แต่ข้าชื้อะ ข้าไม่เคยซื้อรองเท้าใหม่ใส่เลย ไม่ก็อกก็ไม่เคยซื้อ ไปงานศพ งานขึ้นบ้านใหม่ หรือโกะจุก ข้าสวมรองเท้าเก่าไป หากจับเข้าสวมคู่ใหม่มา วิหน่าข้าหยิบตะขวงมาๆถือติดมือมาด้วย สมัยเมื่อบริหารคดีเห็นว่า ใครมีลูกไม่เสีย คนนั้นก็ประหยัดทรัพย์สินได้มาก "

เจ้าหม่อมแย่งๆ

" เอ้อเฮ้อ ! รับประทานได้เท่าที่รอบคอบดีเหลือเกินขอรับ แล้วก็รับประทานไม่กล้าเขาจับได้หรือครับ ? "

เจ้าคุณ(ปัจจุณิกฯ)หัวเราะเบาๆ

" ใคร-ใครวะจะมาจับข้า จับได้ข้าก็บอกว่าข้าหนักว่าของข้าเพราะมันเหมือนกัน เจ้าคุณฉานทองนะ ไม่มีใครสงสัยหรอกวะ "

(หน้า ๑๐)

ผู้มีเกียรติย่อมได้รับความวางใจ ทั้งยังคาดหมายว่า ไม่มีทางทำผิด ที่เป็นเช่นนั้นเพราะสถานะสังคมมีรหัสบังคับที่เจ็บปวดว่า คนที่เรายกย่องได้ ควรจะเป็นคนดีและวางใจได้เสมอ ถ้าไม่เป็นเช่นนั้น ระบบก็ยังมีทางลงตัวและมีลักษณะที่ดีได้ แต่ในความเป็นจริงคนที่ได้ยกย่อง อาจจะ

ด้วยเวลานั้นๆ เป็นอย่างนั้นจริงๆ ทว่าเวลาเปลี่ยนไป ถ้าคนเปลี่ยนไป หรือเพศาคู่ก็เปลี่ยน
 เสนสร้างออกมา ระบบก็มีรหัสที่ส่งเสริมให้ความชั่วดำรงอยู่และเอาเปรียบความดีได้ ความไว้วาง
 ใจเป็นสิ่งดี แต่การตรวจสอบเป็นเรื่องที่ทำให้มันใจเกี่ยวกับดีได้มากกว่า หากก็ไม่ได้ที่สงสัย เพราะ
 ระวางจะทำให้เอาแต่ระวังจนแทบทำอะไรไม่ได้ ระบบที่ดีจึงมีช่องว่างอยู่เสมอ เป็นไปดังกล่า
 มานี้เห็นได้จากตัวเจ้าคุณปัจฉิมเอกในตัวอย่าง

คราวนี้จะมาว่าด้วยจุดบอดของสังคมอันเป็นอารมณ์ขันบ้าง จากทศนิยายที่ศึกษาในพบ
 ว่า ล้วนแล้วแต่เป็นกรณีทางเลือกที่ตัดสินใจได้ และการตัดสินใจเลือกก็นำภาวะพิกลมาสู่อย่าง
 ยัยมได้เสมอ ดังปรากฏใน ชิงนาง (๑๕) หน้า ๒๖-๒๗

นายเชยกล่าวกับนางล้นใจต่อไป

" ว่ายังงใจจะ มาขอเดชะไว้พี่ หรือว่านรังเกียจ ? "

ทุกคนสะดุ้งเฮือกไปตามกัน แล้วเสียงหัวเราะอย่างครั้นแครงก็ดังขึ้นอีก ลุง
 เชยทำหน้าเอ็งกลัว

นายพิชชาภรณ์กล่าวกับลุงของเขา

" คุณลุงครับ ที่หลังพูดภาษาไทยล้วนๆ ดีกว่าครับ เชื่อผมเถอะ "

ลุงเชยยิ้ม

" พูดไทยล้วนๆ มันก็ไม่โก้ชั่วร้ายเท่า ข้าเห็นโศกมาก เขาพูดกันอย่างนี้
 ไทยบ้างฝรั่งบ้าง โทกบ้างห่าเลย เอ-อ้ายตะกั้นข้าพูดออกมาเนี่ยมันแปลว่าอะไรวะ ข้า
 ชักสงสัยเห็นพวกเอ็งหัวเราะกัน "

(หน้า ๒๖-๒๗)

ลุงเชยตัดสินใจสร้างความประทับใจต่อนางล้นใจ ด้วยการพูดภาษาไทยทั้งปวง แต่คำ
 ฝรั่งนั้นก็สร้างภาวะพิกลที่ยัยมและหัวเราะขึ้น เพราะแสดงว่า ลุงเชยกล่าวด้วยความไม่รู้ ทั้งยัง
 ถูกสั่งสอนเพื่อเป็นตัวตลกโดยเฉพาะเป็นแน่ ลักษณะเช่นนี้บ่งชี้ว่า ทางเลือก ของเราส่วนมากเป็น
การเลือกโดยไม่รู้เบื้องหลังแท้จริง เราเชื่อตามที่บอก ที่สุดการเลือกของเราก็เล่นงานตัวเราเอง
 อย่างในกรณีลุงเชยนี้ต้องกล่าวว่า ความหลงสร้างเรื่องตลกและตัวตลก ที่แสนจะว่าง่ายและเชื่อใจ
 ในเรื่องรักโดยไม่สงสัย ลุงเชยทำตามคำนิยม (พูดฝรั่งปนไทย: ทำกับโท้และแก่ง) โดยไม่รู้เท่าทัน
 เราก็คงเป็นเช่นนี้ เช่นกันอยู่เสมอๆ

นอกจากนั้นบางครั้งการตัดสินใจเลือกก็เป็นเพราะเข้าใจผิดก็มี ดังปรากฏใน ศึก
หม้ายสาว (๑๖) หน้า ๕๙

ลุงเซย์ค้อนควับ

" ช๊ะ-ชะ-อ้ายหงวน เอ็งถือว่า เอ็งได้เป็นนายท้ายเรือบนผมชื่อเส็งง แล้ว
เอ็งจะมาอยู่คนบ้านนอกชอกนาอย่างซารี ? ไม่ได้ก็เหรอกเพื่อนเอ๊ย ซ่าหมี้ยนี่เป็น
ซ่าหมี้ยเสรีภาพไฟร่ผู้ดีเท่ากันหมด ซ่าไม่ชอบใจใคร ซ่าก็มีเสรีภาพตะคนนั้นเล่นได้ "

" นั่นแน่ " กิมหงวนร้องลั่น แล้วหัวเราะคิก " คุณลุง ถ้าคนอื่นเขาจะถือ
เสรีภาพเล่างานลุงบ้างล่ะครับ ? "

ลุงเซย์ทำตาโต

" ซ่าก็ถือเสรีภาพเอาดาบฟันเกบาลมันเท่านั้นแหละ "

(หน้า ๕๙)

ลุงเซย์เสมือนเป็นตัวแทนของคนไทยกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะคนบ้านนอกที่คิดว่า ประชา-
ชิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่ดี ด้วยได้ให้เสรีภาพแก่เกษม แต่ความเข้าใจที่ผิดได้เข้าใจ
อย่างผิดๆ ซึ่งได้ถูกนำมากล่าวเล่นล้อกันเป็นเรื่องตลกน่าคิดว่า เสรีภาพแท้จริงก็คือการทะเลาะ
วิวาทที่ไม่มีใครยอมใครเป็นแน่ ดังนั้น เสรีภาพของประชาชิปไตยนี้มีพื้นฐานการ หากฟังดูสวย
งามด้วยคำโน้มนำ ทว่าถึงที่สุดก็ยังคงเป็นเช่นเดิม เพียงแต่มองโลกผ่านพจน์คำมีค่าและความ
หมายสวยงามต่างออกไป *ความสวยงาม* เว้นแต่ทำให้มีการตัดสินใจเลือกได้ ทั้งยังมีใจและคำเนิ่นต่อ
เนื่อง แม้เวลาจะคลี่คลายเห็นชัดว่า *ตัวใจผิด* ตาม สังคมยามวิวัฒนาการของการปกครองด้วย
ความเข้าใจผิดได้ เหมือนตลกที่คล้ายเอาเสนอว่า พลังขับเคลื่อนทางประวัติศาสตร์ของประชา-
ชิปไตย คือ ความสวยงามของความหลงผิด

ยิ่งไปกว่านั้นบางทีการเลือกตัดสินใจก็เป็นเพียงแค่คำหรือพจน์เปลือกนอก เปลี่ยนก็
แท้จริงเป็นไม่เปลี่ยนอย่างแท้จริง แต่ก็ได้เปลี่ยนไปแล้ว ดังปรากฏใน นักมวยจำเป็น (๑๗) หน้า
๕๖ " สงวน ไทสแก่ นามเดิมของเขา กิมหงวน ไทสเทียม... " ชื่อนี้ของกิมหงวนจัดเป็น
อารมณ์ขันเสียดสีอย่างหนึ่งของผู้แต่ง เพราะคนคนหนึ่งยังเป็นคนคนเดิม แต่กลายจากคนจีนเป็นคน
ไทยได้ ด้วยแค่เปลี่ยนชื่อหรือพจน์คำเท่านั้น การเป็นหรือเปลี่ยนที่ตัดสินใจเลือกจึงง่ายเหมือนการ
ชูปดัว กิมหงวนจึงเปลี่ยนและกลายโดยไม่ได้เปลี่ยนและเหมือนเดิม ดังนั้นทำให้เห็นว่า *จุดจบ* ของ

ทางเด็กในสังคมอย่างหนึ่ง คือ การเปลี่ยนแปลงเป็นการเปลี่ยนสิ่งสมมุติ ไม่ใช่ในอนุทิน
พิสูจน์ได้บททั้งหมดคิดว่าได้ (ในทัศนะของผู้ศึกษาให้สัมภาษณ์)

จุดยอด เป็นเรื่องของภารกิจข้างเด็ก และต้องวางในระบบสังคมที่มีอยู่ อันทำให้สังคมไม่สามารถไปสู่จุดสมบูรณ์ได้ ปัญหาสำคัญของสังคมที่เกิดขึ้น คือ การเป็นสิ่งสมมุติมากกว่าเป็นเนื้อแท้ สังคมค่อนข้างเป็นนามธรรม และนามธรรมเป็นสิ่งสมมุติ

๕.๖. จุดเหนือ ขกกล่าวถึงทัศนวิจรณ์โดยตรงก่อน ป. อินทรปาลิต บรรยายเรื่อง
ให้ความรู้สึกเสมือนยุคสมัยเกิดขึ้นในไทย ดังปรากฏใน เสียดทลลวจิตร ตอนสั้นๆ ใน
หลานชายพันท้ายนรสิงห์ (๔๕) หน้า ๘๒-๘๔ เป็นต้นบักชี้ได้ ส่วนที่ปรากฏใน เรื่องเดียวกัน
เล่มเดียวกัน หน้า ๑๒๑-๑๒๒ เป็นการแสดงถึงนิยประทัดเกี่ยวกับเมืองหลวง

สต่างค์และสต่างค์เท่านั้นที่ทำให้คนใหญ่ยัง หรือคนจ้อยๆส่งความเป็นกษัตริย์ และ
คนที่ไม่มีความรู้อะไรให้กลายเป็นเศรษฐีมีคณับหน้าถือตา แต่แล้วชีวิตภาพก็ดูบุคคล
เหล่านี้แตกตัวไปอีก

พวกผู้ดีพวกคนที่มีความรู้ระดับตนและคนที่มีความกุงจริตธรรม หลอดจนเข้า-
ราชการที่ไม่คดโกงกำลังรุ่งเรืองจนตามลำดับ ความลำบากยากแค้นเริ่มคุกคามหา
ใหญ่และดินแดนต่างๆทางบักชี้ได้อย่างไม่ปราณี พลเมืองไม่มีข่าวจะบวโรภค กรรมกร
ว่างงานคือหนักแข็งลที่ไม่มีอะไรจะแข็งลิเพิ่มจำนวนขึ้นแล้ว หาดใหญ่ก็กลายเป็นเท็กซีล
ไป พวกเราบอยหลังไหลมาจากทิศทางต่างๆ การจระบาดไปจากกรุงเทพฯคุกคามไป
ทั่วหาดใหญ่ ใคร่จะมีใครออกจากบ้านในเวลาค่าคืน เพราะอาจจะต้องนั่งลมหม่มฟ้า
เดินอ้อมกลับมาบ้าน ผู้หญิงสาวและไม้สาวหลายคนกลายเป็นระบำจำปี เพราะถูก
นักเลงดีลอกคราบเอาเสื้อผ้าไป

การจี่ ชูกรรโชก ลักเล็กชโมชนน้อยเกิดอยู่ฝั่งหนึ่ง และจี่ ชูกรรโชกก็หายไป
แต่การลักเล็กชโมชนน้อยได้เขยิบฐานะขึ้นเป็นปล้น ปล้นและยิงกันอย่างมหาวินาศ
พวกเศรษฐีคหบดีต้องเผ่นมากรุงเทพฯ ส่วนพ่อค้าสำคัญๆพอ ๑๖ น. รับปิดร้านไป
นอนตามสวนยางหรือในกองพันทหารที่คองหงส์ เพราะหวั่นเกรงพวกโจรซึ่งนอก
จากปล้นสะดมแล้ว ยังจับตัวเอาไปเพื่อเรียกค่าไถ่

โจรม้าเหาะยาดราเข้าหาดใหญ่เป็นคณะแรก โจรม้าแดง ช้างดำ และโจรห้า

ร้อยเอ็ดตามมามาก รถมอเตอร์ไซด์ทางภาคใหญ่ส่งขบวนถูกปล้นเนืองๆ ตำรวจถือคาไปและ
สะเตนเดินง่วน แต่ไม่ได้ยิงพวกโจร เพราะไม่รู้ว่าเป็นใคร

(หน้า ๘๒-๘๔)

ร้านกาแฟร้านนี้มีคนแน่น โดยมากเป็นพวกนักเลงอันธพาลคุยกันเอะอะ
เอ็ดตะโร ด้วยถ้อยคำหยาบคายแทบจะฟังไม่ได้ เดี่ยวนี้วัฒนธรรมและศีลธรรมกำลัง
เสื่อมคลาย ไม่เพียงแต่ภาคใหญ่ กรุงเทพพระมหานคร เมืองหลวงแท้ๆยังเต็มไปด้วย
พวกเคาบอที่ไร้จรรยาบรรณ เกือบหมดทุกถนน พวกก็ยังมีสติกได้ทำาย
สังคมนิศาสัยอัยบ รัตนโกสินทร์ ราชวงศ์ และสถานที่อันหุรหามพวกก็ยังมีสติกปะ
ปนอยู่เสมอ ทำให้สถานที่เหล่านั้นหมดสง่าราศีไป

(หน้า ๑๒๑-๑๒๒)

แต่เท่านั้นยังไม่พอ ป.อินทรมานิต ได้เสนอให้ภาพถึงชาวเรก ซึ่งก็คือมนุษย์โลกแต่
เดิมในสังคมไทยปัจจุบันด้วย นับเป็นวิธีสะท้อนความรู้สึกเกี่ยวกับชีวิตได้อย่างน่าขัน แต่หัวเราะไม่
ใคร่ออก ดังปรากฏใน สกตวิญญา (๘๗) หน้า ๕๖-๕๗

" ที่นี้สถานวิฤกษ์กระจายเสียงแห่งอเวจันคร ทำการส่งกระจายเสียงด้วย
ขนาดคลื่น ๒ เมตร ต่อไปนี้โปรดฟังข่าวในประเทศ ... ชาวเรกทวีจำนวนขึ้นอีก
๑๐๐ เปอร์เซนต์ เจ้าพนักงานทะเบียนได้แจ้งว่า หลังจากสงครามมหา-
เอเชียบูรพาได้ลธรรมได้เสื่อมทรามลงมาก ปรากฏว่าพวกมนุษย์นิยมเป็นโจร ชอบ
ปล้นสะดม ซึ่งทรัพย์สิน กินและโกงอย่างสะบาย มนุษย์เหล่านี้ เมื่อถึงแก่ความตายก็ถูก
ผู้นำตัวมานรกทันที คณะคนล้วนแต่มีบาปกรรมอันแสนหนัก "

(หน้า ๕๖-๕๗)

นอกจากนั้น ป.อินทรมานิต ยังสะท้อน ความเสื่อม โดยแสดงเป็นนิยายความแปรศบ
พยากรณ์ผ่านโลกพระอังคารด้วย ในประเด็นที่ว่าด้วยสงครามนิวเคลียร์อันอาจเกิดขึ้นได้ นับเป็น
ความเสื่อมบนความเจริญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แบบหนึ่ง ดังปรากฏใน ศึกหลายโลก
(๑๓๑) หน้า ๖๕-๖๖

" ผลเมืองขอมทั่วโลกนี้ จากการสำรวจสำมะโนครัวครั้งสุดท้าย ปรากฏว่ามี ๕๒,๐๐๐ คน "

" โอ๊ะ " ก็มหิงวเอนทาน " ทำไม่ถึงน้อยนักละครับ ท่านเอกอัครมหาจอมพล " พล.ท. วัชรยมบัง " "

" อย่าเรียกผมอย่างนี้เลยครับ แะ๊ะ แะ๊ะ ตายแล้วเกิดใหม่ผมก็ไม่ได้เป็นมหาจอมพล อย่าว่าแต่เอกอัครมหาจอมพลเลย "

" ก็ปฎิวัติครับ "

" แล้วกัน อ๋อมาอยู่ให้ผมเสียจนหน่อยเลย เพราะการปฏิวัตินี้ะซีคุณ ทำให้ชาวโลกพระอังคารในสมัยบรรพบุรุษของผม ได้กระทำสงครามกันด้วยอาวุธนิวเคลียร์ ทำให้ผู้คนล้มตายเกือบหมดโลก ศิลปวิทยาการสูญสิ้นไปเกือบหมด ศักดิ์ลุ่มโลกเกือบจะ ทำให้ดาวอังคารระเบิดออกเป็นชั้นเล็กชั้นน้อย ประชาชนที่รอดพ้นจากภัยสงครามในครั้งนั้นก็คือผู้ที่หลบซ่อนตัวอยู่ในถ้ำลึกๆ อย่างไรก็ตาม ชาวโลกพระอังคารก็สามารถสร้างโลกใหม่ของเราและฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็ว อ้อท่านว่าผมคุยโวมีเลดครับ ชาวโลกพระอังคารฉลาดกว่าชาวโลกเราหามาก เป็นต้นว่าปริมาณที่พวกท่านทดลองซื้อวิทยุกันอยู่ทุกวันนี้ เด็กเฝ้าเรียนชั้นประถมของเรา ก็ทำได้แล้ว "

(หน้า ๒๕-๒๖)

จุดเสียดสีใหญ่ๆที่เป็นเฉพาะตัวของไทยเรา ป. อินทรปาลิต ก็กล่าวเสียดสีไว้ เป็นประเด็นเกี่ยวกับ*การปกครองหรือรัฐธรรมนูญ* ซึ่งมีฉบับมากจนไม่รู้จะนับ เพราะจำไม่ได้ ดังปรากฏใน กีนุ (๑๑๓) หน้า ๘๒

" ...ผมทราบว่าจะฉลองรัฐธรรมนูญ(ที่กำลังจะมาถึง) ปีนี้ครบครึ่งที่สุด " ชายชราขมวดคายน "

" เขาฉลองฉบับไหนวะ อ้ายหมาหงวน "

" เอ-อ้ายเรื่องนี้ผมเองก็ไม่ทราบเหมือนกันครับ จะฉบับใดเล่มหรือฉบับที่อยู่ในพานผมบอกไม่ได้ เขาจะฉลองฉบับไหนก็ช่างเขาเถอะครับ คุณลุงลงมาเที่ยวก็แล้วกัน ผมรับรองจะพาคุณลุงเที่ยวให้สนุกทีเดียว "

(หน้า ๘๒)

ถ้าร้ายที่แสนที่สุด ป.อ.เชษฐาภรณ์ ได้เจาะกล่าวถึงจุดเสี้ยวในบุคลิกนิสัยของคนไทย ที่มีนิสัยเข้าข้างตัวเอง โดยอ้างการอะลุ่มอล่วยกัน ดังปรากฏใน ชนมแม่เอ๋ย (๑๑๕) หน้า ๗๐ วิถีคิดเช่นนี้เป็นจุดเสี้ยวสำคัญ เพราะเป็นจุดเล็กที่ซ่อนไว้เป็นโพรงใหญ่ได้ง่าย

จรรยาหม่อมมดๆ

" ขอคุณใบอนุญาตหาบเร่งมาคู้หี "

กิมหงวนสิ้นศรัทธา

" ไม่มีหรอกครับ เราเพิ่งออกขายวันเอง "

" ไม่มีเรอะ ไม่มีก็ไปโรงพัก ไป-ไปเดี๋ยวนี้ ไม่มีใบอนุญาต แล้วก้ตั้งหาบเกะกะกีดขวางทางจรรยา ไปพูดกันที่โรงพัก "

" อ้อว๊วย " กิมหงวนชักจิว " พูดกันไม่เข้าใจ คุณอย่าเขี่ยบ่ให้มากนักเลยนำสมพ้อค้าไทยและคุณเป็นโปลิศไทย น่าจะอะลุ่มอล่วยกันบ้าง "

จรรยาสิ้นศรัทธา

" อะลุ่มอล่วยไม่ได้ เพราะผิดกฎจรรยาและผิดพระราชบัญญัติ ลือชานของไม่มีใบอนุญาตหาบเร่งใช้ได้เรอะ ไปโรงพัก ไม่ต้องพูดมาก "

(หน้า ๗๐)

ที่นี้มาถึง อารมณ์ขัน เกี่ยวกับจุดเสี้ยวของสังคมบ้าง ตัวอย่างต่อไปนี้จะจัดเป็นอารมณ์ขัน เพราะผิดคาดหมายและไม่เข้าเป็นไปไม่ได้ แต่สำหรับสมัยนี้คงเป็นเรื่องธรรมดา ด้วยเรามีโซเชียลมีเดียในปัจจุบัน ทั้งยังมีทั้งเพศชายและเพศหญิง แต่ถ้านึกว่าเป็นชาวอารยะโลกพระอังคารแล้ว จะเห็นถึงอนารยะในอารยะ ทำให้เกิดลักษณะบ้ำไร้สาระของความขบขันได้ เรื่องนี้ปรากฏใน ศึกทลายโลก (๑๓๑) หน้า ๖๒-๖๓

เสียงหวนกล่นน้ำลายเอือก คลาษมือที่กอดหล่อเอือกกันที่

" มีตัวแล้วหรือนี "

" ค่ะ มีมาหลายคนแล้วค่ะ "

" ปู้โซ่ แล้วก็ไม่บอกค้วย ไปๆเข้าโรงได้ นึกว่าเป็นสาวเสี่ยอีก ถามจริงๆ "

เกอะ เธออายุเท่าไร "

" หนูหริคฮ๊ะ อายุ ๑๘ ค่ะ "

อาเสี่ยทำตาปริบๆ

" มีผู้ตั้งแต่เล็กๆนะซี "

" ค่ะ หน้มีผู้ตั้งแต่อายุ ๑๒ ค่ะ ตอนนั้นหนูเรียนประถม ๕ โรงเรียน
ประจำบาลค่ะ ครูใหญ่แกร็กหนูเราก็เลยได้เสี่ยกัน อ้า-เพื่อนหนูยังสาวๆและเป็น
โสดมีอีกหลายคน คุณอาไม่ต้องการบ้างหรือคะ ใครๆเขาอยากไปเที่ยวโสดกราหุ
ด้วยกันทั้งนั้น สำหรับหนูถ้าคุณอาต้องการจริงๆ หนูจะหย่ากับพี่หนูให้เรียบร้อยในวัน
สองวันนี่ หนูยินดีที่จะไปรับใช้คุณอาค่ะ แต่ต้องรับรองกับหนูว่า จะไม่เอาหนูไปขาย
ช่องบางกะปิ "

(หน้า ๖๒-๖๓)

จุดเสียม เป็นข้อเสี่ยของสังคม ที่ ป. อินทรปาลิต เสนอนิพนธ์ตั้งแต่ธรรมชาติความเป็น
คนจนถึงลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"ในความเป็นอารยะ ซึ่งตั้งเฝ้าคล้องกับคัมภีร์ของศาสนา
พวกรัศต่างๆ อันมักมีข้อความตรงกันในเรื่องที่ว่า มนุษย์เจริญไปสู่ความเสื่อมเป็นเหตุเสมอ
จากนั้นก็จะเริ่มต้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งการเริ่มต้นใหม่นี้ต่างมีข้อความแตกต่างกันไป บางทีว่า เริ่ม
สมัยสวรรค์กับพระเจ้า แต่บางทีว่า เริ่มวงจรรีดิวิชั่นกับข้านับหนึ่งใหม่ก็มี

๕.๓. มุมมองอุดมคติ ประเด็นนี้แม้แต่ศิษย์วิชาที่มีโดยตรง ซึ่งมีอยู่สองตัวอย่าง ว่า
ด้วยเสี่ยวภาพและว่าด้วยผิด ขอเริ่มด้วยเรื่องเสี่ยวภาพ ดังปรากฏใน เมืองลับแล (๓๒) หน้า ๒๖

" มิได้ ขอรับกระผม ลูกข้างหมาความว่าแคว้นนี้มีผู้หญิงสวยๆไม่ต่ำกว่าห้า
ร้อยคน "

" ที่ไหนได้ " พระนางรับสิ่งอื่นๆ " กว่าพันเอกรัศแกล "

" เอ้อเอ้อ " อาเสี่ยร้องลั่น " ประทานให้ลูกข้างสักคนเถอะน้า เจ๊อกเลา
ที่พระบาท เอ๊ย-พระพิภคร์สวยๆหน่อฮ "

" ชะ-ชะเจ้าหนุ่ม แกวรใช้ความสามารถของแกซี ผู้หญิงชาวลับแลมีอิสระใน
การเลือกคู่ครอง ไม่มีการซื้อขายโก่งราคาแพงๆอย่างในกรุงเทพฯ ถ้าคนไหนเขา
รักแก แกก็อาจจะทำอะไรๆเขาได้ แต่ถ้าเขาไม่รัก แกก็ไม่มีสิทธิ์อันใดที่จะล่วงเกิน
เขา "

(หน้า ๒๖)

เรื่องเสรีภาพของผู้หญิงในการเลือกคู่ครองในสังคมไทยอาจจะเป็นปัญหา แต่ที่สัณยา
 ก็ได้สร้างเมืองลับแลขึ้น ตั้งอยู่ในดินแดนบนแผ่นดินชวาของของไทยเรา ที่ผู้หญิงมีเสรีภาพและ
 อิสระภาพแท้จริง พอปรากฏผู้ชายชั้นสามคน สักดิ์ศลินใจยอมผู้หญิงเป็นผู้เลือก ไม่ใช่ผู้ชาย แต่
 มุมมองอุดมคติเช่นนี้จะ เป็นเรื่องดีและสวยงาม ทว่าน่าจะสนใจยิ่งขึ้น ถ้าลองสมมุติผู้ชายมาก
 ขึ้นเรื่อยๆ ปัญหาเก่า(เสรีภาพในการเลือกคู่ครองของผู้หญิง) จะเกิดขึ้นเดิมใช้หรือไม่ ถ้าใช่
 ปัญหาของผู้หญิงยอมไม่ใช่สังคมไม่ยุติธรรม แต่เป็นธรรมชาติล่าเอียง ผู้ชายจึงเป็นที่มาของปัญหา
 เสรีภาพของผู้หญิง ทว่าขณะเดียวกันก็เป็นความสุขที่ช่วงชิงได้ในเมืองลับแลด้วย อุดมคติจึงมี
 ลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"

สำหรับมุมมองอุดมคติของสังคมว่าด้วยผู้ดี ปรากฏใน เที่ยวทางไกล (๕๗) หน้า ๕๙

อีกสักครู่ใหญ่ๆ รถเก๋งทั้งสองคันก็ผ่านสถานตากอากาศ คณะพรรคสามเกลอ
 ไม่มีใครสนใจเท่าใดนัก เพราะเคยมาเที่ยวหลายสิบครั้งแล้ว สถานที่นั้นแหละคนที่ไม่มี
 มีรถเก๋งจะไปรถประจำทาง เทียบกับที่อาศัยอยู่ชายทะเล มักจะถูกพวกที่มีรถ
 เก๋งมองอย่างดูถูก ซึ่งผู้เขียนคือกระผมเอง เคยโดนบ่อยๆ แต่ไม่เคยโกรธหรือกลับ
 ผู้ดีนั่นก็จริงแล้ว เราจะไปดูถูกมนุษย์ไหน เราจะเอาความแค้นอะไรกับรถเก๋ง
 เพราะนั่นไม่ใช่มาตรฐานวัดความเป็นผู้ดีของคน มันเพียงแต่บอกว่า เขามีสตางค์
 ซื่อรยยนต์เท่านั้น ท่านผู้ดีมีอุดมคติไปที่เขามีรถเก๋งดี แต่ดูถูกเพื่อนมนุษย์
 (หน้า ๕๙)

ผู้ดีแท้จริงควรเป็นผู้ไม่ดูถูกเพื่อนมนุษย์ แต่ผู้ดีที่ปรากฏในสังคม คือ คนที่ดูดีฐานะเป็น
 หลัก เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้ดีก็มี ๒ ระดับความหมาย ได้แก่ ผู้ดีภายนอก และผู้ดีภายใน ผู้ดีที่ควรส่งเสริม
 เสริม คือ ผู้ดีภายใน แต่อุดมคติเช่นนี้ยากแก่การรับรู้ เพราะเรามักรู้จักกันจากภายนอกก่อน เข้า
 มนุษย์สมัยใหม่ส่วนใหญ่เป็นภักดิ์ลักษณะภายนอกมากกว่าภายใน โดยเฉพาะในการไปท่องเที่ยวตาก
 อากาศดังในเรื่อง ทว่าในสถานการณ์เช่นนี้เรามักจะไม่ตกแต่งภายนอกนัก เรามักปล่อยตัว
 ตามสบาย ที่สุดผู้ดีแท้ๆก็เลยดูไม่มีทางรู้ อุดมคติต่อผู้ดีจึงเป็นเรื่องดี แต่ไม่มีวันรู้ก่อนล่วงหน้าได้ ถ้า
 ไม่ได้รู้จักสนิทสนมถึงตัวตนภายใน

มุมมองอุดมคติ เป็นวิธีค้นหาและกำจัดข้อไม่ดีออกไป เพื่อรักษาและเหลือแต่ส่วนที่ดี

ไว้ แต่ปัญหาของการกระทำเช่นนี้ คือ การเป็นเรื่องผิดธรรมชาติ แม้ธรรมชาติจะจำเป็นต้องเดิน
 วนเคลื่อนไหวยกตามที แต่ธรรมชาติที่แท้เป็นแบบหลอมละลายคล้ายชนิด "กลับหัวกลับหาง" (paradox)
 ธรรมชาติจึงขัดแย้งอยู่เสมอ เราเห็นความจริงเช่นนี้ไปไม่ได้ ถ้าเราหนีไปด้วยจินตนาการแล้ว เรา
 ก็จะพบกับมุมมองอุดมคติดังตัวอย่างที่กล่าวมา

สังคม อาจกล่าวได้ว่า เป็นประเด็นที่จับตามอง/รากฐานของส่วนรวม เพื่อช่วย
 ทอดอาวรณ์ความรู้สึกแบบหนึ่ง สิ่งที่ถ่ายทอดออกมาอาจเรียกได้ว่า "อุปถัมภ์" เพราะเป็นภาพ
 ของพจน์คำตัวแทนต่อประสบการณ์ที่เกิดขึ้นของผู้เขียนเอง แต่จะตัดสินว่าจริงหรือไม่นั้น ต้อง
 พิจารณาเป็นกรณีไป ชั่วบางกรณีก็ตัดสินไม่ได้ เพราะวิสัยของเราต่างตกอยู่ภายใต้โครงสร้าง
 ของรหัสวัฒนธรรมเสมอ เราคิดเช่นนั้น เพราะเรารับรู้และเชื่อเช่นนั้น ไม่ใช่เราเข้าถึงและค้นพบ
 เช่นนั้น ความจริงเป็นเรื่องไม่สิ้นสุดและต้องแสวงหาตลอดไป

บทสรุป

ในด้านภาพรวมเกี่ยวกับ*ความตลก*ในทัศนะยาซูด *เพอ นิกอร์ กิมมิงวาน* นี้ *ความตลก* คือ *ความขัดแย้งและบทประพันธ์* ซึ่งถือได้ว่า บิดเบือนและเดาจนดูบ้าไร้สาระ หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นไปไม่ได้ แต่ได้เป็นไปแล้ว ซึ่งในที่นี้ได้ใช้คำสรุปวาทแนวว่า *"กลีบหัวกลีบหาง"* (paradox) ลักษณะ *"กลีบหัวกลีบหาง"* เกิดขึ้นในสิ่งใดและเรื่องใด สิ่งนั้นและเรื่องนั้นก็เกิด ลักษณะตลกขึ้น ทั้งนี้ต้องไม่หลุดตั้งไปสู่อารมณ์ร่วมรู้สึกอันตลกหัวหรือสงสารด้วย ลักษณะ *"กลีบหัวกลีบหาง"* เป็นไปได้ทั้งรูปลักษณะ ถ้อยคำ มโนทัศน์ ท่าทาง บุคลิก และจังหวะโอกาส (หรือ บุคลิก อากัปกิริยา พฤติการณ์ สถานการณ์ และภาษา ดังปรากฏในบทที่ ๑) การประกอบเข้าด้วยกันของทั้งหมดนี้ก่อให้เกิดสัดส่วนผสมที่คาดหวังและเป็นไปได้ทางวัฒนธรรม ถ้าคิดไปอย่าง *"กลีบหัวกลีบหาง"* ก็นับเป็นเรื่องตลก และถ้ามองเช่นนี้ เสียงหัวเราะก็ย่อมเป็นข้อดี เพราะเป็นข้อเตือนถึงความขัดแย้งและบทประพันธ์ได้เกิดขึ้น เราจะได้ปรับตัว แต่ข้อดีเช่นนี้ก็เป็นข้อเสียได้ เช่น เจ้าคุณปัจจนิกหัวล้านแดงแจ๋ ดังนี้เป็นลักษณะธรรมชาติและควรยอมรับ เมื่อเราหัวเราะ ความจริงก็เปลี่ยนไม่ได้ นอกจากสร้างความเป็นตลกขึ้น ที่สุดข้อเตือนนั้นก็สร้างปมด้อยที่เลวเกินแทน

ในด้านภาพรวมเกี่ยวกับ*มรดกตลก*ในทัศนะยาซูดนี้ แสดงให้เห็นว่า *มรดกตลก* คือ *การโจมตีและควบคุม มรดกตลก* จึงเป็น*การละเล่นของอำนาจ* แต่เป็นการใช้อำนาจอย่างซ่อนแฝงไม่ให้รู้ตัวสำหรับผู้ที่หัวเราะ ซ้ำยังเป็น*การบั่นทอนและกดขี่*ผู้ถูกหัวเราะอย่างชอบธรรมยิ่ง เพราะผู้ตกเป็นวัตถุตลกได้ไหลล้นอยู่ในเรื่องสนุกของกลุ่มชุมชน ณ บัดนี้อย่างไม่จริงจัง แต่ก็ยอมรู้สึกไม่พอใจและน้อยเนื้อต่ำใจได้ *มรดกตลก* จึงเป็น*การตำหนิที่ชอบธรรม* เพราะมีผู้ช่วยหัวเราะกลั่นกลายเสียงอุทธรณ์หายไปในลำคอและดวงคิด ถ้าผู้ถูกหัวเราะมีดีภาวะเพียงพอ *มรดกตลก* ก็สร้างสรรดี แต่ถ้าไม่เพียงพอ *มรดกตลก* ก็ทำลาย ดังนั้น ในระดับมรดกภาวะด้วยกัน*มรดกตลก* เป็น*มรดกของวิมพิณธรรม* แต่แค่ตำหนิและไม่เสนอทางแก้ ด้วยเหตุดังกล่าว *มรดกตลก* ก็จริงเป็น*กิจกรรมระหว่างผู้มรดกภาวะสร้างทางแก้*ได้ *เองเท่านั้น* ถ้าเป็นเช่นนี้ได้ *มรดกตลก* ก็เป็นเรื่องดีและสร้างสรรดี

ในด้านภาพรวมเกี่ยวกับ*อารมณ์ขัน*ในทัศนะยาซูดนี้ *อารมณ์ขัน* คือ *อารมณ์โจมตีทำลาย และปะทะอารมณ์แสดงออก*ได้อย่างถึงกัน เพราะ*อารมณ์ขัน* เป็นการสร้าง*มรดกตลก*บนเรื่องราวต่างๆ เพื่อให้เห็นเป็น*ความตลก* ผลสำเร็จของ*อารมณ์ขัน* จึงเป็น*ปรากฏการณ์ว่าด้วยสงครามแห่งคำและความหมาย* ที่มุ่งแสดงให้เห็นผิด เลว และบทประพันธ์ พยายามโต้แย้งให้ปรับเปลี่ยน ทว่าไม่ได้ใช้วิธี กระทำ *อารมณ์ขัน* จึงเป็น*วิธีระบายออกและบอกให้รู้โดยอ้อม* แต่ไม่ใช่วิธีสะสางปัญหาให้สิ้นสุดไปเสีย

